~~25 - 1~~

Pr. III-4

DE INVE[illegible] CIENTIFICAS
INSTITUTO [illegible] DE VITORIA"
/ / /
BIBLIOTECA

T. 145536
c. 1207425

1362

CONSILIORVM
SIVE
RESPONSORVM
D. IACOBI MENOCHII,
DIVINI ATQVE HVMANI IVRIS
SCIENTIA PERITISSIMI, ET IN
nobiliſsimo Gymnaſio Patauino
Iuris Cæſarei interpretis
eminentiſsimi,

LIBER PRIMVS.

Reſponſa profectò celebria, arguta & elegantia; quorum velut ex oraculo prudenter, ſcitéque dicta, facilè quiſque legendo iudicabit. Et ſi quis libri vtilitatem, vel ſcriptoris vim ingenij atque ſolertiam ſpectet, nulla certè reſponſa inueniet, aut pauca, quæ cum his conferre queat.

Cum rerum Summis, & Indice locupletiſsimo.

Omnia nunc demum accuratiſsimè recognita; & à mille mendis, quibus editiones priores ſcatebant, expurgata.

LVGDVNI,

M. D. LXXXII.

FRANCISCO DE VITORIA

Dep. Seccion 2ª
Nom 193

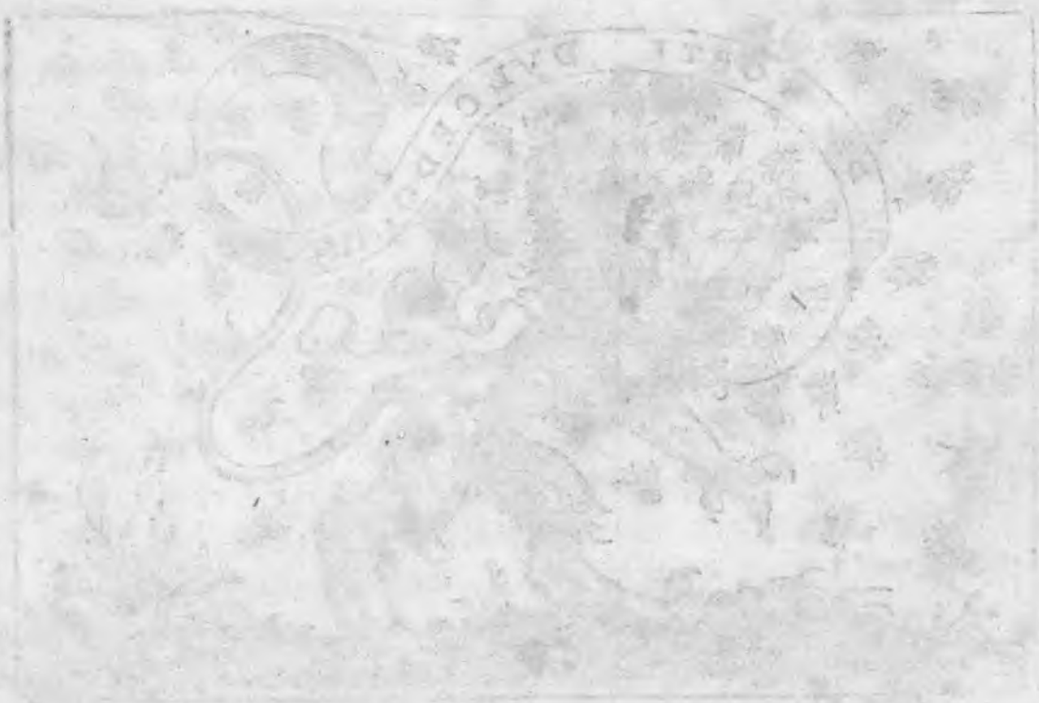

GREGORIO XIII.
PONT. MAX.
IACOBVS MENOCHIVS. S.

MAGNVM certè (Beatiſſime Pater) ac incredibile ſemper fuit omni ætate, omnibuſque ſæculis ſummi opificis Dei prouidentia lumen, quod humano generi in maximis rerum difficultatibus laboranti affulſit. Verùm, nullum maius ac lucidius vnquam apparuit, quàm miſerrimis his temporibus, quibus ſua illa immenſa bonitate qua patribus noſtris pollicitus eſt, nobiſcum ſe futurũ ad ſæculi conſummationem vſque, te tanta celeritate, tantáque ſapientiſſimorum patrum concordia, illum eſſe voluit qui ingruẽtibus maximis vndique malis ſolus mederi poſſes. Malè certè actum fuiſſet cum vniuerſa Chriſtiana Rep. quæ nũc, tum ab impijs hæreticorum morſibus fœdè laceratur, tum à ſæuiſſimo Turcarum Tyranno tanta vi, quanta vnquam potuit, impiè oppugnatur, niſi Optimus ille Parens Pium V. anteceſſorem tuum ſanctiſſimum virum, ac te beatiſſimum Patrem ſuſcitaſſet, quos tanto malo opponeret. Ille principes Chriſtianos mouit, coegit, aciem inſtruxit aduersùs peſſimos Chriſtianæ religionis oppugnatores: Tu nobis nunc ades, vt tantam belli molem ſuſtineas, & vt cuſtos vigilantiſſimus noſter, nos oues tuas aduerſarij Lupi rapaciſſimi ferocitate maximè perterritas tuearis atque defendas. Hoc cùm ſperent omnes, ingentes Deo Opt. Max. agunt gratias: & ad te exĩmio præ gaudio exultantes, vt tibi gratulentur, ac ad pedes tuos prouoluti te venereãtur, certatim veniunt. Quo ſanè in munere præſtando, ſi quis paratus eſſe deberet, ego certè eſſe deberem: quippe qui & te, & anteceſſores tuos beatiſſimos, ſapientiſſimóſque patres ita mente pia, puróque animo ſemper coluerim, símque ſemper veneratus, vt conatus meos omnes eò direxerim, vt ſi fieri poſſet, me veſtri numinis obſeruantiſſimum ſignificarem. Quod cùm alia ratione efficere non potuerim, quàm ſi veſtrarum ſacratiſſimarum Conſtitutionum me obſeruatorem præberem: ob id duodecim perpetuos annos in illis explanandis verſari volui. Verùm, cùm multa me impediunt, ne ad te venerandum coràm veniam, tum illud maximè, quòd nouis laboribus me accingo, vt futuros in annos in iure Cæſareo enucleando, cui me principes mei, quibus parere Apoſtolorũ ille princeps iubet, interpretem deſignarunt, operam omnem qualemcunque meam inſumam. Quocircà

quod coràm præstare non possum, saltem summæ meæ lætitiæ significationem aliquam his dare placuit: & ita placuit, vt ausus sim rogare, ad te perferri tenuissimum hoc meæ erga te obseruantiæ testimonium, quod tibi dicatũ atque consecratum apparere volui. Scio equidem Maiestati isti tuæ & maiora & ampliora iure deberi, quippè quòd nil maius, aut excelsius in terris, quod veneremur, te ipso habeamus. Verumtamen, cùm vel ipsa fortunæ meæ tenuitas non patiatur alio me vel maiore vel aptiore officij genere ad pedes istos tuos sanctissimos exosculandos procumbere, malui in hoc peccati genere errare, quàm in eo grauiori, quo fuissem notatus, nisi tenui hoc munusculo animi mei propensionem significassem. Quod eò libentius feci, quò intelligebam, non alio Principi hæc iuris Responsa deberi, quàm illi, qui tot annos summa omnium admiratione, ita in Iurisprudentia, docendo, respondendo & contentiones grauissimas dirimendo, versatus est, vt, Diuino numine fauente, ea duce, eò euectus sit quo altius mortalium nemo ascendere potest. Nec despero etiam quin grata aliquantulum tibi hæc esse debeant, cùm pleraque in his sint, in quibus de grauissimis aliquorum Italiæ principum controuersijs, quæ adhuc sub iudice sunt, disputatur. Et quæ quidem grauissimæ cõtrouersiæ vel te ipso arbitro omnium maximo, pro vniuersa regionis huius tranquillitate, quæ vna omnium maximè à Christi fidelibus est expetenda, diffiniri facilè possent. Abs te igitur (Beatissime, Clementissiméque Pater) peto quæsóq;, vt hanc pietatis erga te meæ testificationẽ benigna mẽte recipias. Hoc te facturum spero & confido, tum ob singularem humanitatem tuam, tum quòd, si id effeceris, & me & bonarum disciplinarum studiosos omnes, quos semper amasti, fouistíque, incredibili ardore quodam accendes, vt nulla immensi laboris ratione habita, celeri gressu ea incedamus via, laudis & gloriæ assequendæ gratia, quam tu ab ineunte ætate tua nobis commonstrasti. Patauio. XIII. Kal. Septembris, M. D. LXXII.

RESPONSORVM,
SIVE
CONSILIORVM
IACOBI MENOCHII
I. C. EMINENTISSIMI,
ET IN CELEBRI GYMNASIO
PATAVINO IVRIS CÆSAREI
PROFESSORIS DOCTISSIMI,

Liber Primus.

Lector beneuole, Summarium hoc, ob rei prolixitatem, noua hac sub forma confecimus, atque composuimus: quò te à labore perquirendi loca insigniora, nostra pro virili subleuaremus. Vale.

PRO SERENISSIMO DVCE SABAVDIÆ
IN CAVSA MARCHIÆ MONTISFERRATI.

SVMMARIVM.

ABSOLVTIO à iuramẽto illicito de facili conceditur. numero 303.
Accidens non præsumitur. numero 12.
Actus correspectiui dicuntur, cùm incontinenti fiunt. num. 450.
Actus præcedens animũ subsequentem declarat. numero 294.
Actum tria perficiunt, Voluntas, potestas & scientia. num. 259.
Actum per alium faciens, per seipsum facere dicitur. numer. 302. & ibi declaratur.
Aledramus Primus Montisferrati Marchio quo tempore in humanis esse desierit. num. 44.
Alex. consi. 195. nu. 4. lib. 6. declaratur. nu. 464.
Alberti Imperatoris mors. num. 111.
Aledramus Saxonus Alexandriæ nascitur. nu. 3.
Alienari res aliena potest. nu. 137.
Animum ex facto magis, quàm ex Verbis aperiri. num. 264.
Amorem præsumi ex collatis beneficijs. nu. 293.
Aretini doctrina cons. 14. nu. 16. explosa. nu. 345.
Arbitry liberi fauor præualet fauori matrimony. nu. 145.
Arbitrium eligendi, Vel declarandi morte finitur. num. 76.
Authoris noua consideratio, quomodo instrumentum à pluribus notarys receptum, ab altero eorum tantùm leuari possit. numero 207.
Auth. sacramenta puberum. C. si aduer. Vend. in iuramento impuberum locum non habere. nu, 324.
Aetatem is probat, qui in ea fundamentum constituit. numer. 86.

BArtolus in l. liberorum, num. 8. de Verbor. obliga. declaratur. num. 190.
Bellum non presumi ab aliquo Voluntariè prouocãdo illatum, num. 248.
Bellum Vt iustum sit, quæ concurrere debeant. nu. 245.
Bellum in dubio præsumi iniustum. num. 246.
Baldus in l. y. col. 2. Versi. item nota, quòd & C. C. de seruit. & aqua, declaratur. nu. 252.
Baldus in l. y. q. 31. ff. de rerum diuis. declaratur. num. 310.
Bellum inconsulto Imperatore posse indici contra non recognoscentem superiorem, etiam de facto. nu. 253.
Bellum iustè mouetur contra eum, qui de facto negat imperium recognoscere. nu. 254.
Bellum indicere possunt Principes, qui iura Impery exercere possunt. num. 251.
Beneficium non præsumitur collatum ob merita. nu. 52.
Bernardini Cory error. nu. 109.
Bonam fidem causari à titulo etiam putatiuo. nu. 483.
Bonifacy Tertij Marchionis interitus & proles. nu. 59.
Bonifacy Palæologi mors. num. 115.
Bonifacy Secundi Marchionis V. mors. num. 56.

Bonifacius Tertius Montisferrati Marchio, quo tempore deceſſerit, ignoratur. num. 80.
Bonifacy Secundi Palæologi mors. nu. 117.

Caroli IIII. Imperatoris interitus. nu. 106.
Cauſa naturalis accidentali præualet. num. 17.
Cauſam falſam, diſpoſitionem vitiare. num. 395.
Cauſam finalem ex præſationibus colligi. nu. 413.
Cauſam falſam, conceſſionem inueſtituræ vitiare. nu. 414.
Cap. 1. §. moribus. ſi de feudo fuer. controuer. ſenſus & declaratio. nume. 420.
Cap. quamuis, de pact. in 6. diſpoſitionem ceſſare, cùm metus, vel læſio enormiſſima in renuntiatione interceſſit. nu. 495.
Cenſum ſoluens pro re propria & libera, ſeruilem eam non reddit. num. 88.
Cap. 1. §. quinetiam, Epiſco. vel Abb. ſenſus & declaratio. num. 459. & nu. 460.
Citationem non eſſe neceſſariam, cùm Princeps contra aliquẽ procedit. nume. 383. ſed declara vt ſub numer. 398. & nume. 423. & num. 425.
Clauſulam, de plenitudine poteſtatis, tantam vim habere, quantam habet dua illæ ſimul, ex certa ſcientia, & motu proprio. numero 386.
Clauſulæ, motus propry, effectus multi. nu. 387.
Clauſulæ, ex certa ſcientia, effectus multi. nu. 388.
Clauſulæ derogatoriæ vis. nu. 389.
Clauſulam, ex certa ſcientia, in alienatione contractu adhibitam, facere vt l. y. C. de reſcind. vend. remedium ceſſet. nu. 352.
Clauſulam, de plenitudine poteſtatis operari, vt ius alterius ſuſtuliſſe Princeps dicatur. numer. 384. ſed declaratur rectius. nume. 422. 424.
Clauſulæ ſupplentes omnes defectus &c, vis & effectus. num. 412.
Clauſularum geminationem operari multùm in derogatione iuris alterius. nu. 390. ſed declara nu. 435.
Clauſulam motus propry ius alterius non poſſe lædere. nume. 428.
Clauſulam motus propry obreptionem, nec ſubreptionẽ tollere. numero 429.
Clauſulam, ex certa ſcientia, nihil operari in detrimentum tertij. nu. 431. item nihil operari in his, quæ facti ſunt. nu. 432. item cum ſine cauſæ cognitione appoſita fuit. nu. 433.
Clauſulam, nõ obſtantibus, multis caſibus nihil operari, & inibi de multiplici effectu. nu. 434.
Clauſulæ inſolitæ ſuſpicionem arguunt. num. 338. & infrà nume. 341. declaratur.
Clauſula in feudi conceſſione poſita, cum poteſtate alienandi, omnium contradictione remota, quid operetur. nu. 127.
Clauſulæ, & quicquid placuerit faciendi, poſitæ in cõceſſione feudi vis. num. 128.
Clauſulæ, quibus dederis, in feudo effectus. nu. 129.
Clauſulam, pleno iure, in conceſſione adhibitam, arguere donationem liberam, non feudum eſſe conceſſum.
Clauſulam, ex certa ſcientia, omnem errorem excludere. num. 161.
Clauſulam de plenitudine poteſtatis nihil operari in his quæ facti ſunt. num. 426.
Clauſulam, motus propry, minoris effectus eſſe quàm clauſula, de plenitudine poteſtatis. nu. 427.
Clauſulam, pleno iure, vel liberè, totalitatem oſtendere.
Contractum in carcere celebratum non prodeſſe, etiam ei, qui carcerationis cauſa non fuit. nu. 272.
Chronicis & Annalibus credi. nu. 274.
Compromiſſum de re feudali non valere. nu. 267.
Compromittere & alienare paria. nu. 268.
Conſenſum illorum, ad quos feudum eſt recaſurum, in feudi alienatione neceſſarium. nu. 123.
Conceſſio precaria & ad libitũ, ſeu ad beneplacitum, morte cõcedentis finitur. nu. 74.
Conſuetudo localis dicitur. nu. 132.
Conſuetudo alienandi feudum vno modo, ad alterum nõ trahitur. nume. 133.
Conſenſus Domini directi nõ exigitur, cùm feudum liberè alienari poteſt.
Conditione non impleta, actum, cui adiecta fuit corruere. numero 410.
Conditionem eſſe liquidãdam, vt diſpoſitione, cui illa adiecta fuit locus ſit. num. 411.
Conſenſum domini directi, in feudi alienatione, poſt ipſam alienationem, poſſe ſequi. num. 405.
Confirmari non poſſe nulliter geſta. num. 406. ſed ibi paulò poſt declaratur.
Confeſſio contra confitentem probat, nec ab eo improbari poteſt, numero 66.
Conradus III. Imperator. 1152. moritur.
Corneus conſ. 16. lib. 1. declaratur. nu. 465.
Confeſſio ex falſa cauſa nulla eſt. nu. 99. ſic de inueſtitura. Riminal. conſi. 171. lib. 3.
Conſuetudinem & ſi malam à delicto tamen excuſare. nu. 257.
Contractum in carcere celebratum nõ dici metu celebratum. ſi extra carcerem is ratus habeatur. nu. 297.
Credens aſſertioni, & verbo Principis excuſatur. nu. 98.

Datum vel promiſſum ob cauſam, illa non ſecuta, non eſſe obſeruandum. nu. 491.
Datum dicitur turpem ob cauſam, cùm datum eſt, vt à malo abſtineat. nu. 244.
Delegare verbum cuius ſignificationis. nu. *
Denominationem ab effectu eſſe ſumendam. nu. 447.
Derogationem ſpecialem neceſſariam fore cùm agitur de prima cõceſſione tollenda. nu. 409.
Dictio, prout, ſimilitudinem denotat, & plenariè accipitur, & eſt indemnitatis ſignificatiua.
Diſpoſitionem illam fauorabilem cenſeri per quam ad ius primæuũ reuertimur. nu. 391. declara ſub num. 426.
Diſpoſitio de liberis mentionem faciens, etiam naſcituros comprehendit, ſi aliàs nihil operaretur. num. 179.
Dictio omnino, naturam habet præciſam, & idem ſignificat quòd in perpetuum.
Dictionem ſicut, prout, & ſecundum, conditionem non facere.
Diuiſio conſultationis. nu. 1.
Diſpoſitionem ita interpretari, ne fruſtrà operetur etiam ſi ſtricta & odioſa ſit materia. nu. 179.
Diſponentem de re propria bona fide præſumi diſponere. nume. 266.
Dignitas Marchionalis perſonalis eſſe poteſt, & quid diſtinctum à re ipſa. num. 38.
Diſpoſitionis pars alteram declarat. nu. 186.
Donationis & pacti de non petendo titulum ad præſcribendum prodeſſe. num. 482.
Dotem legitima minorem eſſe non debere. num. 496.
Donatio quomodo do inter nobiles præſumatur. num. 225.
Donationem excedentem ſummam quingentorum aureorum eſſe inſinuandam. nu. 372.
Donationes Principum eſſe etiam inſinuandas, cùm ſummã quingentorum aureorum excedunt. num. 373. declaratur num. 374.
Donationem ob cauſam inſinuandam non eſſe. nu. 376.
Donationem omnium bonorum iuramento firmari. nu. 169.
Dominus directus ius dicere non poteſt inter homines ſui vaſalli. num. 340.
Doctori atteſtanti de conſuetudine regionis credi, vt ſaltem præſumptionem faciat. nu. 164.
Donationem remuneratoriam inſolutum dationem cẽſeri. nu. 448.
Donans hæreditatem, eam cenſetur adire. nu. 489.
Donationem omnium bonorum futura bona non continere. nu. 175.
Ducis Sabaudiæ Sereniſſimi in Marchia Montisferrati prætenſio prima. nu. 136.
Ducum Sabaudiæ iura in Marchia Montisferrati multorum Imperatorum documentis renouata. nu. 378.
Duces Sabaudiæ Marchionibus Montisferrati bellũ indixiſſe nunquàm. nu. 250.
Duces, Marchiones & Comites milites eſſe. num. 152.
Dux Sabaudiæ Sereniſſimus in ſuo ducatu Impery iura tenet. numero 158.

Epiſtolam in antiquis probare. nu. 331.
Error detegitur demonſtrando rem aliter ſe habere, quàm expreſſum fuerit. nu. 92,
Error etiam in facto proprio detegitur ſi rem aliter ſe habere conſtet, cùm ſcilicet de damno euitando agitur. num. 93.
Error & ignorantia in eo præſumitur, qui in alterius locum ſucceſſit. num. 94.
Errorem potius etiam in proprio facto præſumi, quàm donationem. numero 213.
Error nec gerenti actum nec ſucceſſoribus nocet. nu. 101.
Errorem allegari non poſſe cum actus ex certa ſcientia celebratum fuit. numero 260.
Exceptionem impleméti impeditiuam eſſe litis ingreſſus. nu. 365.
Exceptionem implementi nunquam cenſeri reiectam. nume. 366.

Exceptionem

Exceptionem implementi contra ſententiæ executionem poſſe obiici. numero 367.
Exceptio, tu non impleuiſti &c. ſolùm illi conceditur, cui implẽdum erat. num. 370.
Exprimi ſolent quæ notabilia ſunt. nu. 178.
Exceptionem anteceſſori competentem, ſucceſſori concedit. num. 319.
Exceptionem iuris tertij licere opponi, cum intentionis excluſiua eſt. numero 320.
Exceptionem de iure tertij poſſe opponi, cum opponenti prodeſſe poteſt. numero 321.

FActa non præſumi. num. 177.
Facto proprio à nullo contraueniri poteſt. nu. 99.
Falſum, qui in vno dixit, vel ſcripſit, in omnibus ſcripſiſſe præſumitur. nu. 300.
Fatuitatem potius præſumi, quàm donationem. nu. 215.
Fœminam excluſam à feudo paterno, eſſe etiam excluſam à fraterno. num. 461.
Fœminam in feudo nobili & antiquo non ſuccedere. numero 475.
Fœminam à feudi ſucceſſione ſemel excluſam, perpetuò excluſam eſſe. num. 458.
Federici II. Imperatoris deceſſus. nu. 58.
Fidelitas in feudi conceſſione remitti non poteſt. nu. 29.
Filiorum appellationem ſtrictiorem eſſe illa liberorum. num. 187.
Filiam ob dotem congruam ſibi aſſignatam conqueri non poſſe, vt in bonis patris aliud conſequatur. nu. 481.
Filios ratione naturali patris hæredes eſſe debere. nu. 485.
Filium quaſi dominum hæreditatis paternæ eſſe patre adhuc viuẽte. num. 488.
Filiam dotare non tenetur pater, cùm habet vnde ſe dotet. numero 498.
Filiorum appellatione qui veniant. nu. 189.
Fidem vnius, qui ſemel probauit, improbare amplius non poteſt. numero 255.
Fidelitatem nihil ſpeciale feudis tribuere. nu. 33.
Fidelitatis reſeruatio feudum fuiſſe conceſſum non arguit. nu. 34.
Feudum antiquum in ſucceſſorum detrimentum alienari non poteſt, etiam domino conſentiente. nu 122.
Feudum conceſſum pro ſe & hæredibus hæreditarium eſſe. nume. 308.
Feudum dum ſuſcipitur in dubio præſumitur hæreditarium. numero 309.
Feudum emptitium non dici, cùm integro pretio emptum non eſt. num. 469.
Feudum conceſſum pro deſcendentibus & agnatis, fœminas agnatas admittit. nu. 442.
Feudum viuentis quando alteri ſub conditione concedi poſſit. numero 419.
Feudum alienabile ſemel alienatum, apud nouum dominum eſſe. vt rem liberam & allodialem. nu. 421.
Feudum dignitati annexum, ſecundùm eam regulatur. num. 445.
Feudum emptitium eſſe ad fœminas tranſitorium. numer. 446. ſed declara vt ſub num. 470.
Feudum præſcriptum quomodo præſcriptum cenſeatur. nume. 311.
Feudum in dubio rectum præſumi. num. 312.
Feudum rectum ad hæredes tranſitorium. num. 313.
Feudi hæreditarij ſucceſſores, anteceſſorum hæredes eſſe oportere. numero 314.
Feudum hereditarium acceptare non licet prædeceſſoris hæreditate repudiata. num. 316.
Feudum antiquum acceptari poſſe fratris, cui ſucceditur, hæreditate repudiata. num. 317.
Feudi hæreditarij ſucceſſores, vel mediatè, vel immediatè primi inueſtiti hæredes eſſe debere. nu. 318.
Feudum ad fœminas tranſitorium, tranſire cùm maſculi omnes deficiunt. num. 476.
Feudum à fidelitate nomen ſumpſit. nu. 32.
Feudum ſi fuerit conceſſum pro ſe & deſcendentibus, fœminas vocatas non cenſeri. nu. 455.
Feudum cõceſſum proſe & hæredibus, intelligi de hæredibus maſculis tantum. num. 456.
Feudũ dignitatis & iuriſdictionis ad fœminas nõ trãſire. nu. 457.
Feudum in ſucceſſorum detrimentum alienari nec etiam in parte, poſſe. num. 307.
Feudum alienatum, cùm alienari non potuit. à directo domino vel ab agnatis alienantis poſſe reuocari. nu. 380.
Feudum ligium eſſe ad fœminas trãſitorium. nume. 452. ſed declara vt ſub nu. 473.
Feudi incapaces eſſe fœminas tam de iure, quàm ex conſuetudine. numero 453.
Feudum vbi alienari poteſt, directi domini conſenſus non eſt neceſſarius. nu. 126.
Feudum conceſſum pro maſculis & fœminis, fœminas poſt maſculos admittit. nu. 440.
Feudum quibus rationibus alinari prohibeatur. num. 134.
Feudũ inconſulto domino directo poſſe alienari, ſi melior illius conditio efficiatur. num. 135.
Feudum antiquum ſine eorum conſenſu, ad quos recaſurum eſt, alienari non poſſe. nu. 123.
Feudalis conceſsio non dicitur, vbi donationis verbum apponitur. numero 11.
Feudum conceſſum ſecundùm quod anteceſſores iam conceſſerunt, quomodo conceſſum intelligatur. nu. 65.
Feudi mentio vbi non fit, allodium præſumitur. nu. 10.
Feudum ſui natura alienari non poſſe. nu. 14.
Feudum ſui natura alienari non poſſe. nu. 119.
Feudum conceſſum non dicitur, vbi in conceſsione nulla eſt facta ſeruity vel homagy reſeruatio. nu. 30.
Franciſci Aretini reſponſum. 14. nu. 17. 18. declaratur. num. 301.
Fridericus primus anno 1190. moritur. nu. 55.
Friderici III. Imperatoris interitus. nu. 112.

GOrdianum, filij morte nuntiata, interyſſe. nu. 277.
Gulielmi II. & IIII. Marchionis Montisferrati interitus. nume. 53.
Gulielmus Longaſpatha Marchio Montisferrati quo tempore deceſſerit. nu. 54.
Gulielmi IIII. Marchionis 6. mors. nu. 57.
Gulielmi Palæology deceſſus. nu. 116.

HAdriani & Antony Py liberalitas in repudiandis delatis hæreditatibus, ne diſponentium filij illis priuarentur. numer. 486.
Heredes vaſalli non poſſe alienationem à ſuo prædeceſſore factam impugnare. num. 315.
Hæreditatem nõ aditam ad extraneos hæredes non tranſmitti. numero 477.
Hiſtoricorum varietas maxima in hiſtoria Aledrami Saxoni Marchionis Montisferrati Primi. nu. 2.

IAſon conſil. 3. colum. pen. verſi. 2. præmitto. libr. 3. declaratur. num. 497.
Ioannes Marchio Montisferrati vltimus ex domo Aledrami te ſtatus deceſſit. num. 73.
Ioãnes Marchio Montisferrati vltimus ex proſopia Aledrami moritur anno 1305. ibid.
Ioan. Georgy vltimi Marchionis Montisferrati ex domo Palæologa interitus. num. 118.
Ioan. Iacobi Palæologi mors. nu. 113.
Ioannis Palæologi mors. num. 114.
Imperator Otho II. anno 974. moritur. nu. 41.
Imperator non poteſt alienare quæ ſunt imperij. nu. 39.
Imperator poteſt alienare quæ imperij ſunt, ſi modo maxima imperij diminutio non ſequatur. nu. 40.
Imperatorem in cauſis diffiniendis, vt Deum opt. Maxi. procedere debere. nu. 300.
Imperatorem non poſſe partium conuenta infringere. num. 394.
Imperatorum poteſtatem maximam, & ſacrilegiũ videri, qui de eo contendit. nu 379.
Implere ex ſuo latere is debet, qui contra aduerſarium pro implemento experiri vult. nu. 364.
Implementum quoad quid minimũ ſequutum eſſe debet, vt ex eo quis experiri poſſit. num. 368.
Impleuiſſe ex latere ſuo probare eum debere, qui experitur, vt ſibi impleatur. nu. 309.
Implementi exceptio, vt obiici poſſit, conſtare debet, eum eſſe monitum & interpellatum ad implendum. nu. 371.
Impuberes ſenſu & intellectu carere. nu. 322.
Infantem non aditam hæreditatem patris ad extraneos non tranſmittere. nu. 478. declara vt ſub nu. 491.
Inſtrumentum à pluribus notarys ſimul receptum, ab omnibus ſimul in publicam formam leuari debere. nu. 200. declara vt infrà, & de ratione. nu. 204.
Interpretationem latiſſimam ſumi, cùm ad ius primæuum reuertimur. nu. 392.
Inueſtituræ renouatio, referens ſe ad antiquam non defenditur, ſi in antiqua aliter cautum reperiatur. nu. 84.
Inueſtituram eſſe neceſſariam in feudi conceſsione. nu. 23.
Inueſtitura dicitur de poſſeſsione cuiuſlibet rei. nu. 25.

Inuestituræ verbum, feudum concessum non denotare, cùm iam donationis verbum præcesſit. num. 26.
Instrumentum quod anno & die caret, non probat. num. 77.
Interpretatio vbi sumi potest, ne donatio sit & renuntiatio, illa sumitur. nu. 216.
Inuestituræ renouatio intra annum à successore directi dominy accipienda est. nu. 42.
Inuestitura prima attenditur. nu. 124.
Inuestitura noua, quæ antiquæ aduersatur, nõ attenditur, nisi sciẽter ab antiqua sit recessum. nu. 125.
Inuestiri petens suo, fratrum & sororum nomine iuxta tenorẽ antiquæ inuestituræ, sibi non præiudicat, si in antiqua inuestitura sorores comprehensæ non sunt. nu. 96.
Inimicum de nouo reconciliatũ vero inimico æquiparari. nu. 247.
Insinuationem tolli cùm iuramentum est adhibitum. numero 377.
Ius conditionale pacto, non renuntiatione tolli. nu. 210.
Iuramẽtum fidelitatis præstitum dominio directo, & mediato per subditos vasallorum, assecurationis iuramentum dici. nu. 346.
Iuramentum fidelitatis contra consuetudinem præstitum, per metum & vim extortum præsumi. nu. 342.
Iudicum præcepta contra solitum inualida. num. 343.
Iuramentum impuberis eius contractum non firmare. nu. 323.
Iuramentum auferre omne remedium rescissorium ex l. 2. C. de rescind. vend. num. 360.
Iuramentum tollit læsionem enormem. nu. 361.
Iuramentum fidelitatis domino immediato tantùm esse præstandũ. numero 339.
Iuramentum fidelitatis esse de substantia feudi. nu. 28.
Iuramentum per vim & metum extortum, spõtè posse sperni. numero 302.

Laudum defectu potestatis corruere. nu. 269.
Laudũ emologatum saltem in vim pacti valere. numer. 270. ibique egregiè declaratur.
Laudum posse rescindi ob enormissimam læsionem. numero 348.
l. 2. C. de rescind. vendi. remedium esse sublatum ob geminatam renuntiationem. nu. 356.
l. 2. C. de rescind. vend. remedium remissum censeri ab eo, qui attendere & obseruare promisit. num. 358.
l. 2. C. de rescind. vend. remedium tollitur præscriptione 30. annorum. nu. 363.
l. 2. C. de rescind. vend. remedium non concedi ei, qui prudens & sciens vendidit, vel aliter alienauit. nu. 350.
l. cùm à matre. C. de rei vind. non habere locum cùm is antecessor de re disponere non potuit. nu. 104.
l. cùm à matre. C. de rei vind. in actibus lucratiuis locum non habet ex Alciati sententia. nu. 103.
Lotharij II. Imperatoris mors. nu. 131.
l. Iurisconsultus. §. parentes. ff. de gradib. multiplici declaratione illustratur. nu. 199.
l. Sancimus. §. exceptis. C. de dona. in quo Principe donante locum habeat. nu. 375.
l. si ita ff. de auro & argen. lega. declaratur. num. 196.
l. si cognatis. ff. de rebus dub. declaratur. num. 191. & num. 193.
Læsionem considerari non posse ratione incerti euentus. nume. 353.
Læsum dicere se non potest, qui iactum retis emit. num. 354.
Læsio considerari non potest, cùm contractus à superiore cõfirmatus fuit. num. 355.
Læsioni enormissimæ renuntiatum esse ex quibus clausulis. numero 359.
Læsio enormissima quæ. nu. 494.
Læsionem enormissimam iuramentum non tollit. nume. 362.
Legatum cognatis factum, illis cognatis, qui testamenti tempore extabant deberi. num. 170.
Legatum liberis factum, illis liberis, qui tempore testamenti extabant, deberi, non deinde natis, etiam si conditionalis esset dispositio. nu. 171. sed declara vt infrà nu. 191.
Legatum acceptasse dici, qui de eo disponit. nu. 490.
Liberorum appellatione solùm descendentes vsque ad trinepotem venire. nu. 197. sed declara vt infrà.
Liberorum appellatione descendentes in infinitum vsque venire nume. 198.
Liberorum appellatione masculos & fœminas non contineri in feudalibus. num. 468.

Mandatum speciale exigitur, cùm inuestitura à procuratore vasalli petitur. nu. 78.
Mandatum nec temporis diuturnitate præsumitur. & ibi multorum doctorum inconstantia detegitur. nu. 79.
Mandatum non præsumitur, etiam si fuerit renuntiatũ in scriptura antiqua, ibidem quomodo procedat, declaratur. nu. 80.
Mandatum ob temporis diuturnitatem, partis scientiam & patiẽtiam quomodo præsumatur. nu. 81.
Mandatum morte extinguitur. nu. 75.
Marchio Montisferrati illustrissimus in sua Marchia Imperij iura tenet. nu. 156.
Marchia Montisferrati antiquum Aledrami Saxoni patrimoniũ. nume. 7.
Marchiæ concessio an feudum vel donationem fuisse concessam arguat. num. 35.
Marchiam esse feudum dignitatis. nu. 36.
Marchiam etiam iure proprio posideri posse. nu. 37.
Marchiã Mõtisferrati videri feudũ ad fœminas trãsitoriũ. n. 438.
Maritum de bonis extra dotem obuentis disponere nõ posse. nu. 72.
Masculinum non concipere fœmininum in feudalibus. nu. 454.
Metus præsumptionem ob amicorum interuentum non cessare, cũ enormis læsio interceſit. nu. 292.
Metum præsumi cessare, cùm actus celebratum cum amicorum interuentu. nu. 290.
Metum reuerentialem vitiare contractum. nu. 462.
Metum reuerentialem præsumi, ob dignitatem, & superioritatem personæ. nu. 493. & eo loci latè declaratur.
Metu gesta inualida esse. nu. 271.
Metus causa cessante, cessare metum. nu. 299.
Metum iustum in eo esse, qui de affinium salute timet. nume. 279.
Metum ex multis subsecutis ratificationibus censeri purgatum. numero 296.
Metum iustum in eo esse qui de salute filij timet. num. 275.
Metu periury, non sponte soluisse is dicitur, qui soluere prius iurauerat. num. 325.
Metum esse iustum in eo principe, qui populorum suorum defectionem timet. nu. 283.
Metus suspitionem idem quòd metum operari. nu. 284.
Metum non probari ex sola potentia illius, qui metum intulisse dicitur. num. 289.
Metum illatum præsumi durare. nu. 287.
Metum esse ab eo probandum, qui illum deducit. nu. 288.
Metum amissionis bonorum iustum esse. nu. 280.
Metum coniecturis & indiciis probari. nu. 273.
Militum priuilegia Ducibus, Marchionibus & Comitibus competere. num. 153.
Minorem non posse rem propriam in feudum recognoscere. nu. 85.
Mutatio non præsumitur in feudis. nu. 120.
Mulier cum iuramento renuntiãs bonis paternis, cum matrimonio collocatur. sed læsam dicere non potest. nu. 480.

Natura actus & rei, non accidẽs, in illius cognitione spectatur. num. 16.
Naturæ potius, quàm accidenti adaptari actus & concessio debet. num. 17.
Negligentia ius suum aliquem aliquando perdere. num. 393. declara vt sub nu. 437.
Notarium vnum tantùm instrumentum à pluribus receptum, leuare posse. num. 201.
Notarios plures præsumi de instrumento insolidum rogatos ob temporis antiquitatem. nume. 202.
Notario credi de rogitu alterius notarij sui collegæ. nu. 208.

Oblitionem etiam facti proprij præsumi decennij cursu. num. 219.
Oblitionẽ facilius in magnis Principibus præsumi. nu. 220.
Opinio illius doctoris tenenda est, quã sæpius affirmauit, etsi aliàs dissenserit. nu. 132.
Otho Secundus Aledramo Marchiam Montisferrati concedit & donat. num. 3.
Otho tertius Imperator quo tempore sit vita functus. numero 34.

Pactum de succedendo inter Principes initum valere. numero 160.
Pactum inter fratres initum, quòd altero eorum decedente sine filijs alter succedat valere. num. 161.
Pactum de succedendo fauore matrimonij iure defendi. nume. 162.
Pactum initũ in contractu matrimonij quod ex eo matrimonio primogenitus succedat, in Italia, alijsque regionibus esse receptum ex consuetudine. num. 193.
Pactum de successione alicuius eo consentiente valere. numer. 165.
Pactum de alterius successione, domino etiam tacitè consentiente, valere. nume. 166.
Pactum contra bonos mores, quando esse dicatur. numero 168.
Pactum de donando nec iuramento reddi efficax. numero 231. sed

contra infra.numero 167.
Pactum de donando personalem parere actionem.numero 232.
Pacto de donando, de vendendo, & similibus, triginta annis præscribi.numero 233.
Pactum de vendendo, de renuntiando &c. ex stipulatione vestiri. numero 235.
Pactum geminatum efficax esse & simplex inefficax sit. nu.256.
Pactum nudum à Principe obseruandum esse.numero 237.
Pactum nudum inter mercatores seruari debere.numero 238.
Pacto hæreditatem non dari. numero 139.
Paciſci non licere de viuentis hæreditate.numero 140.
Pactum de viuentis hæreditate, nec etiam fauore piæ causæ, valere.numero 141.
Pactum de quota hæreditatis viuentis non tenere.numero 142.
Pactum inter duos fratres, quòd altero eorum premoriente, alter in dimidia bonorum alterius succedat, non tenere. Declara tamen vt infrà.nu.143.
Pactum de viuentis hæreditate etiam fauore matrimonij non tenere.numero 144.
Pactum, nec matrimonij fauore valere, quòd primogenitus ex eo matrimonio succedat.nu.146.
Pactum de succedendo, nec statuto, nec consuetudine firmari.nume. 147.
Pactum de succedendo, nec iuramento quidem firmari.num.148.
Paciſci licere per modum contractus, vt in re aliqua quis succedat. numero 149.
Pactum in contractu adiectum, pretij partem dici. numero 449 declara vt sub numero 471.
Pactum de succedendo in re singulari iure valere.numero 150.
Pactum de succedendo inter milites initum iure defendi.nu. 151.
Pactum de donando esse inefficax.numero 229. Sed cõtrà infrà.numero 234.
Pacta de renũtiando.de vendendo, de infeudando nuda esse, & sine effectu.numero 230.
Pacta contra feudi naturam valere.numero 347.
Pacta esse seruanda, præsertim à Principibus.nume. 226.
Patrem plus filium diligere, quàm se ipsum.nu 276.
Paraphrenalia bona à marito alienari non posse.num.71.
Palæologorum Genealogiæ descriptio aliqua.nu.138.
Participia dandi fœminas comprehendere.nu.443. declara ut sub numero 467.
Participium quomodo resoluatur.nu.194.
Petitioni hæreditatis quanto tempore præscribatur.numero 484.
Præsumptionem esse, quem scire quæ domi suæ aguntur. nu.182.
Præsumendum non esse, quem filios habere illegitimè natos.nume. 183.
Præsumptio omnis tollitur, cùm rem aliter se habere ex facto ipso constat.numero 9.
Præscriptionis exceptionem esse reyciendam, cùm in causa procediur sola facti veritate inspecta.nu. 501.
Præscriptionem sine titulo & bonafide non currere.numero 242.
Præsumi hominem ad generandum potentem.nu.145.
Participes iustos & æquos præsumi, nec quid siniſtri ab eis agi.nu. 155.
Principem Dei miniſtrum esse.nume. 156.
Principem bonum à patre non differre.nu.157.
Principis factum nulla ratione improbari posse.num.385.
Priuilegys vnius Gymnasy alteri concessis, de tunc competentibus. non de futuris intelligi.num.177.
Principis assertioni credi, cum tertio detrimentum nõ adfertur.numero 8.
Principem concessionem secundam primæ contrariam cõcedentem, circumuentum præsumi.numero 402. & numero 430.
Principi placere semper debere, quod semel placuit. numero 403.
Principe ius alterius auferre posse.nu.381. Sed declaratur rectius. numero 396.
Principem posse concessionem à se factam per vim contractus non reciproci reuocare.nu.382.
Principes tales præsumi, quales de iure esse debent.numero 291.
Principem grauius peccare, fidem frangendo, quàm priuatum.numero 227.
Principum contractus bonæfidei censeri.nu.239.
Principes contractus alias inualidos seruare debere.numero 240.
Principum contractus vim legis habere.nu.241.
Principes Italiæ consueuisse inconsulto Imperatore bellum inter se gerere.num.259.
Primi gradus liberos melioris esse conditionis secundi & remotiorum.numero 188.
Primogenitum à patre prædiligi.nu.278.
Prohibitio alienationis feudorum quo tempore fuerit sancita.nume. 130.
Promittens soluere debitum, intelligi etiam de futuro, si eo tempore nullum extabat purum.nu.180.
Promissionem hosti factam esse inualidam.nu.243.
Protestationes factis contrarias non prodesse.nu.306.
Protestationes metum probare.num.285.
Priuilegy vim obtinere longissimi temporis cursum. numero 439.

Qvalitas, quæ certo tempore adesse debet, probari debet eo tempore adfuisse.num.416.
Qualitatem intentionis fundatiuam à deducente probandam.numero 249.
Qui dat, vt statim recipiat, dare nõ dicitur.nu.451.declara vt sub numero 472.

Ratihabitio, ob temporis diuturnitatem, quomodo subsecuta credatur.num.82.
Ratihabitionem loco veri consensus esse.numero 305.
Ratihabitio gestorũ per metũ, quando meticulosa cẽsetur.nu. 29.
Ratihabitionem, ex ætate superuenienti rescindi ob læsionem enormissimam.num 349.
Ratihabitionem, re non cognita & diligenter perspecta, non valere.num.329.
Ratificantis scientiam ab eo, qui in ratificatione se fundat, probandam esse.nu.330.
Ratihabitionem inducit ætas superueniens. num.337.
Ratihabitionem ex facto iuduci nu.263.
Ratificatio actus meticulosi meticulosa præsumitur.nu.286.
Ratione impedimenti cessante, cesset impedimentum.nu.154.
Res acta inter alios præsumptionem facit, immo in antiquis semiplenè probat.nu.206.
Recognoscens rem propriam in feudum ab ecclesia per errorem, actum ipso iure nullum facit.nu.89.
Recognitio rei propriæ in feudum & si per errorem verè sit facta, probationis tamen onus in aduersarium reycit.nu 90.
Referenti quando stetur.nu.95.
Rei propriæ quilibet est arbiter & moderator.nu.265.
Relatum aliter se habere, quam fuerit in referente dictum, probat qui illud asserit.nu.97.
Relatum esse in referente cum omnibus suis qualitatibus.nu.93.
Rem propriam in feudum, vel emphyteusim recognoscens, feudalẽ, vel emphyteuticam non facit.nu.87.
Rem propriam in feudum posse recognosci.nu.63.
Remissio ac renuntiatio iurium intelligitur de iuribus præsentibus, non de futuris.nu.174.
Renuntians omni legum auxilio, censetur remisisse beneficium.l. 2.C.de rescind. vend.nu.357.
Renuntians & cedens hæreditati, eam censetur adire.nume.488.
Renuntiatio nõ trahitur de casu ad casum, nec de persona ad personam.num.217.
Renuntiare quis non dicitur iuri quod ignorat.nu.218.
Renuntias omni iuri suo, penitus excluditur ab omni commodo.nu. 209.& nu.479.
Renuntiationem donationem esse.nu.211.& nu.214.
Renuntiationem in dubio non præsumi.nu.212.
Renuntiationem ex renuntiantis intentione interpretari. nu.223.
Renuntiationem non verisimilem non præsumi.nu.224.

Scripturam priuatam non probare.nu.326.
Scripturam priuatam præsumptionem non facere.numer. 327.
Scripturæ priuatæ nullam esse fidem, etiam partium consensu. numero 328.
Sigismundi imperatoris discessus.num.110.
Sigillis pluribus adhibitis, si vnum amittatur, non tamen Scripturæ fides deficit.nu.214.
Sigillum non esse ad negotij substantiam.nu.205.
Sigilli corrupti nulla fides.num.335.
Sigillum ad actus substantiam non conferre.num.336.
Sigillum subscriptionis vim obtinere.nu.332.
Sigillum Principis probare.nu.333.
Socini Iunioris, Gozadini & aliorũ considerationes multæ subuersæ.num.407.
Socini Sen.consi.257 .lib.2.declaratur.nu.466.
Socini Sen.responsum, 258.col.3.versi.tertio etiam.lib.2.declaratur.num 334.
Solennitatem non præsumi ob temporis antiquitatem, cùm verè constet eam deficere.nu.103.quod ibidem declaratur.
Speculatoris doctrina in titulo de feudis.§.quoniam.q.21. declaratur.num.474.
Soror ab intestato fratri sine filijs defuncto succedit.numero 70.

Subreptionem non censeri commissam, cum actus nulli habita non est mentio. numero 408.
Subreptionis & obreptionis vitium concessiones annullare. numero 399.
Subreptio dicitur, cùm omnia clarè cum suis qualitatibus non exprimuntur. numero 400.
Subreptio commissa dicitur, cùm illa non narrantur, quæ Principem reddidissent difficiliorem ad concedendum. nu. 401.
Successor improbare non potest alienationem de re aliena factam à prædecessore. numero 69.
Successor nouus in feudo, eo priuatur, si intra annum & diem dominum directum non recognoscit. num. 462.
Successor factum sui prædecessoris impugnare non potest, nec illius confessioni refragari. numero 67.
Successor non potest renuntiationem à suo prædecessore factam improbare, vel reuocare. num. 68.
Successori licet impugnare factum prædecessoris inualidum. numero 102.
Successorum appellatione infeudalibus fœminas contineri. numero 441. sed declara vt sub num. 463.
Successorem præsumi antecessoris facta ignorare. num. 221.
Successorem iustam habere causam, vt restituatur, cum antecessoris factum ignorasse credatur. num. 222.
Successorem Principis in dignitate antecessoris promissa seruare debere. num. 228. & numero 404.

Theodorus primus Marchio Montisferrati ex domo Palæologa. numero 61.
Theodorus Palæologus anno. 1310. recognouit Marchiã Montisferrati in feudum ab Henrico septimo Imperatore. nu. 62.
Theodori. 2. Palæologi mors. numero 108.
Theodori primi Palæologi Marchionis Montisferrati mors. numero 105.
Testibus verisimiliora deponentibus credi. num. 417.
Testatorem præsumi magis diligere iam natos liberos, quàm nascituros. numero 185.
Titulum errore iuris causatum non prodesse ad præscribendũ. numero 499.

Valorem rei is scire præsumitur qui eam administrauit. numero 351.
Vasallum sine causa feudo priuari non posse. nu. 397.
Vasallum feudo nõ priuari, si metu amissionis bonorum dominum deserat. nu. 282.
Verba hæc, si decedat quoquo tempore sine liberis, quam interpretationem admittant. numero 184.
Verba hominis voluntatem patefacere. num. 262.
Verba temporis præteriti ad futurum non trahi. numero 172.
Verba illa, omnino transfundantur, concessionem esse factam liberam non feudalem arguunt. num. 19.
Verba dispositioni conuenire debere. num. 181.
Verba præteriti temporis ad futura quandoque trahi. num. 195.
Verbum commune, fœmininum æquè ac masculinum genus continere. num. 444. declara, vt sub num. 467.
Verbum inuestire, cuius significationis. num. 24.
Verisimiliora dicuntur, quæ iuri communi conueniunt. num. 418.
Verisimile quod non est, falsi speciem habere. numero 258.
Vldarici Zasij doctrina in feudalibus declarata. numero 31.

INITIVM

INITIVM A DOMINO.

CONSVLTATIO hæc adeò grauis est & ardua, tũ ob rei magnitudinẽ ac perplexitatem, tum ob varias clarissimorum Iurisconsultorum, qui iã satis pridem de iure interrogati doctè & peracutè responderunt, opiniones: vt nõ tenuis doctrinæ hominis, sed viri diligentissimi operam & studium expostulet. Verùm, vt EMMANVELIS Philiberti Sereniss. atq; Inuictissimi Sabaudiæ Ducis, Principisq; mei, mandatis paream; nec eũ opinione iam de me concepta fallam, quid de re tam ambigua sentio, dicam. Quò autem consultatio ipsa clara & dilucida omnibus appareat, eam in duas † præcipuas partes scindam. In quarum prima agam, quò cognoscamus, cuius naturæ fuerit Marchia hæc Montisferrati à die cõcessionis Othonis II. Aledramo Saxono factæ, quod cõtigit anno 967. ad annum vsque 1435. In secunda verò cõsultationis parte ex ordine prosequar explicando, quę iura consecuti sunt in Marchia ista Sereniss. Duces Sabaudiæ, Pedemontiumq; Principes; ex ordine pariter enucleando, quæ ex latere Illustriss. Ducis Mantuæ, Marchiæ nunc possessoris obijciuntur. Primam consultationis partem, vt clarè exponam, in duas particulas diuido: in quarum prima ostendam Marchiam hanc ad annum vsque 1435. feudalem Imperij non fuisse effectam. In secunda patefaciam, quòd vbi feudalis præsupponatur, esse tamẽ feudum ad libitum alienabile. Sciendum est itaque † varias fuisse ac multiplices Historicorum in Aledrami Saxonis Montisferrati Marchionis Primi origine traditiones. Raphael Volaterranus (vt ab eo incipiam) vir eruditus & magni nominis, in quarto Geographiæ, dum Subalpinam regionem illiusq; ambitum describit, affirmat anno 986. Aledramum Saxoniæ Ducis filium ex Alasia Othonis I. propinqua, seu filia, quatuor suscepisse liberos, Othonẽ, Gulielmum, Thetem & Bonifacium: & Aledramo dotis causa Montisferrati Marchiam ab eo Othone Imperatore concessam. Cuius quidem auctoris traditio, cùm in multis veritati refragatur (sicuti mox intelligemus) tũ in eo præsertim, quòd iam nouimus concessionẽ illi Aledramo fuisse factam anno 967. atque ita annos fermè viginti ante quàm is Volaterranus scripserit. Marcus verò Antonius Sabellicus, cui multi deferunt, in secundo AEneadis nonæ scribit, originem huius Marchiæ fuisse sedente Gregorio V. Pont. Maxi. vel verius Ioanne XVI. quod vtrumq; est falsum. Nam Ioannes creatur Pontifex anno 995. quo anno obijt, & illi statim suffectus est Gregorius V. quod vir diligens & impẽsè doctus Onuphrius Panuinius in Pontificum annalib. annotauit: & tamen Marchiæ concessio iam (vt diximus) sub anno 967. ab Othone facta est. Sed ad rem, scribit is Sabellicus, Almarũ (sic eũ appellat) Ducis Saxoniæ filiũ, parentibus ad Galecianam Apostoli ædẽ proficiscẽtibus † Alexãdriæ esse natũ; quo Adelasia, cùm is iam adoleuisset, ingenio & forma, amore capta, auctor illi fuit, vt quando ob disparem fortunã, eius connubio aliter potiri non posset, vnà ignoto habitu in alienas terras proficiscerentur, pacti priùs inter se matrimoniũ, fideq; in id data & accepta, regia domo † inde digressi lõgis itineribus in Albignaunos venere. Hîc tamdiu dissimulata vtriusque persona, ambo commorati, vt ter interim sit enixa Alasia, (sic eam is vocat) postremò agniti per Albignaunensem Antistitem in Othonis gratiam recepti; eam Italiæ partem possidendam accepere, quam Montisferratenses habent, cum illis, qui circa illos extremam Italiam incolunt, inter Vesulum Montem Appeninum & Lygusticum mare. Ex Aledramo Adelasia septies (vt ille est auctor) peperit. Gulielmus natu maior, patre defuncto, ab Othone auo materno adhuc in humanis agente Marchio appellatus, in paterno locatur principatu, cæteri Aledrami liberi omnes virilis sexus, aui munere, suum singuli sunt Principatum adepti, vrbes cum titulo datæ, Sauoua, Ceua, Incisa, Ponzonium, Boscum & Salutiæ. Hæc Sabellicus. Cæterùm eius Historia à vero in multis deficit, tùm præcipuè in eo, quod scribit, Marchiam Gulielmo traditam Aledramo vita functo: cùm verius patet ipsimet Aledramo ab Othone concessam, seu verius confirmatam; quin Othoni superuixisse Aledramum statim intelligemus. Sabellici errorem in multis sequuti sunt Leander Albertus in Montisferrati descriptione, & Marcus Guacius in eius Chronicis in Alerami Saxoni vita, qui Iacobi Philippi in Chronicis fidem secutus est. Horum commẽta multis euertit Benuenutus à Sancto Georgio in Montisferratensium Chronicis. Ab illis dissentit pariter Sebastianus in tertio Geographiæ generalis, vbi de Saxonia agit. Is, dum Ducum Saxoniæ Genealogiam scribit, affirmat Othonem primum sex suscepisse filios, duos ex Ehedita vxore prima, Lutholphum scilicèt & Milhelmum: ex Adheleida verò secunda vxore: Henricum, Brunonem, Othonem Secundum, & Adheleidam (quam fortè cæteri Adelasiam vocant.) Nec multùm dissentit Onuphrius Pãuinius vir diligentissimus lib. 3. Rom. Princip. Is Sebastia. scribit Adheleidam postmodum nupsisse Hugoni Prusiani Comiti, Othonem aũt Secundum sine liberis decessisse. In tanta scriptorũ varietate nõ defuerũt, qui per iocum & fabulam quandam posteris hæc tradiderint. Bandellus enim in Nouella 15. lib. 3. Aledrami & Adelasiæ originem, amores, matrimonium, fugam, susceptam prolem, carbonariam inopémq; vitam, fabulosè, ita lepidè tamen & festiuè narrat, vt lectorem quemque facilè commouere ad lacrymas possit. Et tandem affirmat, Othonem Gulielmo Aledrami primogenito Marchiam Montisferrati donasse; cæteris verò filijs loca alia, vt ex Sabellico & alijs suprà retulimus. Hæc libenter ea ratione referre volui, vt intelligant omnes in re tam antiqua auctores parum inter se conuenire, & ob id vix veritatem inueniri: quare coniecturis quibusdam, quibus in ambiguis vti solemus, rem tantùm posse discerni, crediderim. Illud verum est (vt ad rem propiùs accedamus) Othonem Secundum Aledramo Saxono quandam huius Marchiæ † concessionem fecisse, quæ in publicis tabulis (quas instrumenta vocant) anno 967. 10. Calend. Aprilis confecta legitur, quibus sanè tabulis demonstratur clarè, Marchiam hanc non in feudum, sed in liberam donationem fuisse concessam, Instrumentum enim illud verè duas habet partes, in quarum prima concedit Imperator loca quædam Romani Imperij, quæ, vt in desertis, syluestribúsq; regionibus posita, Cortes appellat, quorum in numero sunt loca Degij, Bagnaschi, Balanginij, Salestadij, Leresij, Salsalij, Miolæ, Põzonij, Grauagliæ, Pruneti, Altrisimi, Curtisimilliæ, Montenensij, Nosseti, Maxiamõti & Archæ. deinde subdit, & quidquid iuris Regni Italici pertinuit. In his locis, vt videmus, & subijciam statim non continetur Marchia Montisferrati. In secunda verò concessionis parte, Imperator Otho nihil ex proprio dat, sed quod iam Aledramus obtinebat cõfirmat. Cõfirmat enim res omnes, omnésq; illius proprietates, ac vtriusque sexus familias, tam de hæreditate parẽtum, quàm de questu (vt illius concessionis verbis vtar) illi aduenientes per diuersa loca intra Italicum Regnum coniacentia, videlicet, in Comitatu Aquensi, Sauonensi, necnon Astensi, Montisferrati, Taurinensi, Vercellensi, Parmensi, Bergomensi, Cremonensi, quæ sanè loca generaliter cõfirmauit, vt posset ipse tenere, ac ad suos cuiuslibet sexus hæredes trãsmittere, subditque, quòd is Aledramus potestatem habeat vendendi, alienandi, commutandi, pro anima iudicandi, & quidquid ex animo decreuerit faciendi, omnium contradictione remota. Subijcit deinde prohibendo nequis eum Aledramum disuestiat de dicta concessione quam donationem appellat: quòd si aliquis ausus fuerit molestiam ei inferre, ip tempore præterito non habuerit Aledramus inuestituram, quòd sit adhuc securus.

His clarè intelligimus, Marchiam Montisferrati, tempore illius Othonis Imperij non fuisse, nec in feudũ Aledramo tunc concessam: sed si concessionis vim confirmatio illa obtinet, liberam donationem esse, id quod multis demonstrauimus.

Primò, quia (vt videmus) Otho Marchiam hanc, vt quid

proprium Aledrami, vel ex antiquo patrimonio, vel ex propria acquiſitione cõfirmat: itavt nihil ex ſuo proprio
6 tribuat Imperator. Clari enim iuris eſt, † cõfirmãtem nil noui concedere, cùm de ſe actus ſuſtinetur; ita ex noſtris egregiè reſpõdit Oldrad. cõſi. 164. in fine, dum inquit, eã eſſe confirmãtis intentionẽ, vt nihil noui concedat, ſed iã conceſſa confirmet. quod docuit & Dec. in l. more. num. 24. poſt Bartolum ibi. ff. de iuriſd. om. iud. & in ſpecie hac 17
noſtra ita ſunt argumentati Pariſ. cõſ. 23. nu. 7. 8. lib. 1. Gozad. cõſ. 8. nu. 19. verſ. tertiò pondero. ſic & alijs in caſibus tradunt idem Gozad. conſ. 101. nu. 18. Pariſ. conſ. 19. nu. 35.
7 lib. 1. conſ. 3. nu. 37. lib. 4. cæteros ſciens prætereo. † Marchiam autem Montisferrati ante Othonis Imperium Aledrami, ſeu maiorum ſuorũ fuiſſe, non modò probat ſola 18
8 ipſius † Imperatoris aſſertio, cui in his, quæ ad tertij detrimentum non verſantur, creditur. clem. 1. de prob. & latè ſcripſit clariſsimus Compater meus Aymo Craueta in tract. de antiq. temp. part. 1. nu. 16. verùm & probat Benuenutus à S. Georgio in Chronicis Montisferrati. pag. 1. quod apertius cõfirmat Vuolphãgus Lazius, vir eruditiſſ. lib. 12. de Gentiũ migrationibus & ſedibus fixis, in Catalogo Marchionũ Mõtisferrati; eiuſdémque ſentẽtiæ auctorẽ citat Liutprãdũ Ticinẽſem lib. 4. Chronicon c. 4. Scribunt iſti Marchiã fuiſſe Anſcarij patris Aledrami, & ab eo ſuiſq; anteceſſoribus multos annos poſſeſſam, ipſumque Aledramũ primo loco Marchionis titulũ & inſi 19
gnia ſumpſiſſe, & Othonis ſecundi filiam, quam Foleſcã is Lazius appellat, duxiſſe: conſtat ergo Marchiam ab Othone in feudum Aledramo non fuiſſe conceſſam.

Secundò noſtrã hanc ſententiam confirmãt conceſſionis verba in quibus non feudi ratio, ſed donationis tãtùm
9 habetur. Quo fit, vt † non feudalem credamus eſſe conceſſionem, ſed alodialem & liberam donationem (ſi modò quod proprium Aledrami erat iteratò donari ei potuit) tũ, quia clara ſunt verba, & in claris cõiecturis nõ egemus l. ille aut ille. §. cùm in verbis. ff. de leg. 3. l. continuus. §.
10 cum ita. ff. de verb. oblig. tum, quia libera donatio, † non feudum, vt quid ſeruituti obnoxiũ, præſumitur: quemad- 20
modum vno ore noſtri affirmarũt, vt retulit Decius cõſ. 413. nu. 7. Afflictus in rubr. quibus mod. feud. amitt. nu. 68. Ruinus cõſ. 155. col. 1. & cõſ. 156. col. 1. lib. 1. Curt. Iun. cõſ. 108. nu. 15. & conſ. 140. nu. 4. Pariſ. conſ. 20. nu. 1. 2. lib. 1. & cõſ. 16. nu. 14. lib. 4 Immò in ſpecie magis crebrius noſtri 21
11 interpretes ſcribunt, † conceſſionem feudalem non eſſe, cùm in ea donationis verbũ appoſitũ eſt, ita omnium primus Oldrad. conſ. 159. in 1. dubio. quem cæteri ſunt ſecuti, vt Decius conſ. 390. nu. 5. verſi. tertiò in eadem. conſ. 413. col. 1. conſ. 468. nu. 12. & conſ. 498. nu. 11. Ruin. conſ. 208. col. 1. lib. 1. Tiraq. in l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus. nu. 338. C. de reuoc. dona. Alciatus reſp. 17. nu. 5. 6. 22
& reſpõ. 374. nu. 3. Iul. Clar. lib. 4. ſenten. iur. §. feudũ. q. 17. Pariſ. conſ. 20. col. 1. lib. 1. & ita in ſpecie in hac ipſa Othonis conceſſione argumentati ſunt; & affirmarunt Pariſ. conſi. 23. nu. 1. 2. lib. 1 Goz. cõſ. 8. nu. 16. Soc. Iun. conſ. 76. nu. 42. lib. 1. & Rol. à Valle conſ. 2. nu. 4. 5. lib. 1. feudalis ergo non eſt.

12 Tertiò comprobantur relata; quia † pleno iure cõceſſa, ſeu verius confirmata hæc fuerunt. Qua ratione fit, vt etiam ſi Marchia, nõ antiquitus ipſius Aledrami, ſuorúmq; maiorum fuerit, tunc ex Othonis conceſſione non in feudum, ſed liberè ſua effecta ſit: quãdoquidem huius virtutis verba illa, pleno iure, ſunt. ita Rui. conſ. 18. nu. 6. conſ. 84.
13 nu. 9. & conſ. 219. nu. 3. lib. 1. Hæc enim verba † pleno iure vel liberè, totalitatem important; vt reſpõdit Ancha. conſ. 408. col. 2. & poſt eũ Crau. conſ. 122. nu. 5. cui addo Rui. conſ. 100. nu. 4. lib. 1. & Nat. cõſ. 501. nu. 52. lib. 3. Et in ſpe- 23
cie noſtra, hac ratione adducti, reſponderunt Gratus cõſ. 9. num. 68. lib. 1. & Rol. à Valle conſ. 2. num. 4. 5. lib. 1.

Quartò accedit, conceſſionem eſſe factam cum poteſta te alienandi, diſponendi, commutandi, & quidquid illius decreuerit animus faciendi, omnium contradictione re-
14 mota. Quæ ſanè verba naturæ feudi aduerſantur, cùm † alienari feudũ ſui natura nõ poſſit. c. 1. de prohib. feu. alie. per Loth. &, c. 1. de prohib. feud. alien. per Frid. Non ergo cõceſſio hæc feudalis, ſed libera & allodialis iure dici de-
15 bet. Nã in vnius actus cognitione, † nõ accidẽs, ſed natura ipſa ſpectãda eſt: ſic Bart. in l. cotẽ ferro. §. qui maximos. nu. 11. ff. de public. & vectiga. Nec immeritò certè, quoniã
16 † cauſa naturalis accidentali præualet, cùm earum inter ſe effectus pugnãt: vti tradũt Bart. in l. qui habet. nu. 2. ff. de tut. Soc. Sen. cõſ. 116. nu. 8. lib. 4. Rui. cõ. 59. nu. 11. lib. 3. Alc. lib. 3. de verb. ſign. nu. 32. Neuiz. lib. 1. Syluæ nup. nu. 202. Tiraq. de retract. conſang. §. 30. gl. 1. nu. 26. Quare non eſt quòd obijciatur facultatẽ alienãdi in feudo etiã aliquãdo concedi; quoniam reſpondetur, facultatem hîc cõceſſam à natura donationis, ab accidenti feudo accedere, ſumenda eſt ergo interpretatio illa, vt potius † naturali, quàm accidentali naturæ conueniat. l. cum dotem. vbi Bald. C. de iure dot. & clarè Franc. Aret. in l. Centurio. nu. 7. propè principium. ff. de vulg. & pup. ſubſt. idem in l. Stichum, qui meus erit. num. 1. de leg. 1. & in ſpecie noſtri caſus, ſic eſt argumentatus Grat. d. conſ. 9. nu. 136. li. 1. Quod fortius nſo hoc caſu procedit, cùm † alienandi facultas, & licẽtia ita liberè & omniũ cõtradictione remota cõceſſa fuerit, vt nullius conſẽſus omninò ſit neceſſarius. Quod docuit Bald. in l. j. q. 45. de rerũ diui. ex tex. in c. 1. de feudo nõ haben. propr. natur. feud. & Bal. crebrius noſtri ſecuti ſunt, vt apud Iacobinũ à S. Georgio in inueſtitura feudali, in verbo, Ita etiã ꝙ dicti vaſalli, nu. 1 cũ alijs pluribus, quos infrà adferemus. Et in ſpecie noſtra reſpõderũt Grat. in d. cõſ. 9. nu. 133. lib. 1. & Rolan. à Valle conſ. 3. nu. 60. lib. 1. Non ergo feudalis fuit conceſsio iſta.

Quintò ſuffragantur illa cõceſsionis verba: Vt amodo in antea, prout ad nos pertinent, & ſubmiſſę ſunt, ipſius Aledrami dominio ſubdantur, & in eius ius delegẽtur, ac † omnino transfundantur. Quæ ſanè verba, etſi verè ad eam primã cõceſſionis partẽ, in qua Marchiæ huius mẽtio nõ fit, tãquàm ad illud quod Aledrami iã erat, & quod iterato ſuũ effici non poterat, referri debeant; attamen vbi ad ſecundam partem etiam referãtur oſtendũt conceſſionẽ non eſſe feudalem, ſed liberam. Quemadmodum multi in hac ipſa conceſſione affirmarunt, qui olim pro Duce Mãtuæ reſpondere; hoc eſt, Pariſ. conſ. 23. nu. 5. lib. 1. Gozad. conſ. 8. nu. 18. Soci. Iun. cõſ. 76. nu. 45. lib. 1. Grat. conſi. 9. nu. 88. lib. 1. Alciatus reſpõ. 199. nu. 25. & Rolã. à Val. cõſ. 3. nu. 72. li. 1. Verba enim illa, prout ad nos pertinent, magni ſunt effectus. Nam † dictio prout, ſimilitudinem denotãs plenariè accipitur. Bar. in l. edita. nu. 28. C. de eden. & in extrauag. ad reprimend. in verbo, Prout, immò eſt identitatis ſignificatiua. Angel. cõſ. 11 Si dictus Ioann. Alex. cõſ. 3. col. 1. lib. 2. & latè in terminis his ferè noſtris Bologn. cõſ. 2. col. 2. verſi. nam ſecundum Angelũ. Sic dictio illa † omninò, præciſam naturam habet, nullamq; reſtrictionẽ recipit. l. ſi poſſeſſore, in prin. ff. de petit. hære. & idẽ quòd indiſtinctè ſignificat. l. ſi cum exceptione. §. quatenus. ff. quod metus cauſ. & in l. j. C. quo. & quãd. iud. immò ſignificat idẽ quod in perpetuum. glo. in clem. 1. & ibi Card. de vita & honeſt. cleric. Bero. in c. 2. nu. 51. de prob. ſic & verba illa in eius ius † delegentur, quæ, vt Alciato placuit in d. reſpon. 199. nu. 25. nõ vtiles modò, ſed & directas actiones fuiſſe tranſlatas, oſtendunt. l. ſi cum emptore. vbi Angel. ff. de pact. cùm nil aliud ſit delegare, quàm ſui loco alium dare. l. 2. ff. de donat. dum ergo Otho ſui loco ac in proprium ius Aledramum delegauit, & omninò tranſtulit, ſequitur ꝙ quemadmodum ipſe Otho liberè erat dominus, ſic Aledramum dominum effectũ fuiſſe. Ita olim argumentabar in reſponſo pro Genuenſium Repub. reddito in quarto articulo, num. 20. Siue ergo dicamus, Marchiam hãc antiquitus Aledrami, ſuorũ nq; maiorũ fuiſſe, ſiue ab Othone Aledramo conceſſam; ſemper intelligimus, non per feudum, ſed per liberam donationem ei conceſſam fuiſſe.

Sextò in feudum Marchiam conceſſam non fuiſſe demonſtratur. certi enim iuris eſt in feudi conſtitutione neceſſariam fore † inueſtituram, c. 1. quibus mod. feud. conſt. poſſ. & docuit Iaſon in prælud. feud. nu. 12. verſ. itẽ inueſtitura. Afflict. deciſ. 129. nu. 3. Curt. Iun. in tract. feud. in 2. par. q. 4. num. 14. Zaſius in Epitome feud. par. 6. nu. 5. 6. & nu. 24. Cùm ergo in caſu noſtro nulla ab Othone conceſſa fuerit inueſtitura, ſequitur feudalem non fuiſſe hanc cõceſſionem. In ſpecie noſtra ſic argumentantur Gozad. conſilio 8. numero vigeſimoprimo 22. Gratt. d. conſilio nono, num. 113. lib. j. Pariſ. conſ. 23. nu. 5. lib. 1. Nec huic ſolido fundamẽto aduerſatur, ꝙ in ea conceſſione dictũ fuerit, ꝙ nullus diſueſtiat &c. quaſi ex his demonſtretur, illã inueſtituram eſſe, aut inueſtituram præceſſiſſe, vt etiam præ ſe ferre videntur verba illa, quòd ſi aliquis auſus fuerit moleſtiam inferre, ꝙ tempore præterito non habuerit

Aledramus inueſtituram. Quæ inquam verba feudũ fuiſſe conceſſum arguere videtur, vt docuit Afflic. in rub. quib. mod. feud amit. nu. 71. Quia reſpondeo, verba hæc referri poſſe ad primam illam conceſſionis partem, in qua (vt ſuprà diximus) Imperator conceſsit loca in deſertis, ſyluestribúſq; locis iacentia. Reſponderi etiam poteſt, verbum
24 † inueſtire, generale eſſe & multis conuenire. ita ſenſit gl. Inſt. de verb. obl. in prin. in verbo, firmum. Quare hic
33 ſimplicem poſſeſſionem ſignificare reſpondit Alciat. d. reſp. 199. nu. 33. Erit ergo inueſtire, poſſeſsionem concedere, quemadmodũ diſueſtire, poſſeſsione priuare. quod olim ex Plauti auctoritate oſtendimus in eo Reſpõſo pro Genuenſium Repub. reddito, in 4. articulo, nu. 34. quo lo
25 ci diximus † inueſtituram vocem, quamlibet poſſeſsionem, ſiue iure feudi, ſiue alterius actus, vt electionis comprehendere, ex cap. propoſuit, de conceſſ. præb. Dyn. in c. 1. num. 12. de reg. iur. in 6. Reſpondetur tertiò, q̃ cùm verba illa donamus &c. donationẽ veram deſignãtia, præceſ-
34 ſerint: verba hæc, quæ ſubſequuntur, ad eam ſeſe referunt, ac ab illis declarationẽ recipiunt: vt non feudi inueſtitura,
26 † ſed donationis conceſsio intelligatur. ita in claris his terminis reſpondet Iacobinus à Sãcto Georgio in inueſtitura feudali, in verbo, Inueſtiuit. nu. 10. in fi. ver. non ob-
27 ſtant etiam. Reſpondetur quartò † verba hæc fuiſſe in fine conceſsionis poſita, ſicque in executiuis: quare nihil operãtur, nihilq; diſponunt. clem. 1. in fi. de præb. & in his terminis Dec. conſ. 413. nu. 8. conſi. 423. num. 9. & egregiè idem conſ. 500. nu. 9. Curt. Iun. conſi. 3. nu. 2. conſ. 56. nu. 3. & cõſ. 131. nu. 6. Pariſ. cõſ. 22. nu. 13. lib. 1. Soc. Iun. cõſ. 93. nu. 25. lib. 3. Zaſius in Epito. feud. part. vlt. numer. 26.
35 28 Septimò accedit, q̃ cùm † fidelitatis iuramẽtum ſit ſubſtantia conceſsionis feudi. c. de noua forma fidelit. ſequi-
36 tur feudalem non fuiſſe conceſsionem hanc, cùm nullum in ea præſtitum fuerit fidelitatis iuramentum. ita reſpondit Corn. conſ. 17. num. 16. in fin. lib. 1. ſic in hac noſtra cõceſsione ſunt argumentati Grat. d. conſ. 9. nu. 122. lib. 1. Pariſ. conſi 23. nu. 6. lib. 1. & Gozad. conſ. 8. nu. 22. & licèt iu-
37 29 ramenti actus remitti poſſit, † non tamen ipſa fidelitas. Afflict. deciſ. 129. nu. 2. & Zaſius in epito. feud. par. vlt. nu. 34. Nec ad rem confert q̃ in præfatione conceſsionis fidelitatis mentio habeatur, quoniam illud non fidelitatem præſtitam arguit, ſed cauſam impulſiuam oſtendit, qua ad ita concedendum dicitur motus Imperator. Nec enim credendum eſt, Imperatorem minus fideli concedere voluiſſe: id quod paſſim in quibuſcunque cõceſsionum initijs & præfationibus obſeruari videmus.

Octauò & vltimò ſuffragatur, in hac conceſsione nullam eſſe factam reſeruationem, vel ſeruitij, vel homagij: quæ cùm neceſſaria ſit in feudi conſtitutione, ſequitur
38 30 hanc feudalem conceſsionem non eſſe. † Reſeruationem illam fore neceſſariam affirmat Alexand. conſ. 24. nu. 11. lib. 5. quem ſecutus eſt Decius conſ. 413. nu. 5. qui Caſt. & alios in hanc retulit ſnĩam. idem cenſuit Mod. Pariſ. in cõ-
13 ſue. Pariſ. in rubr. tit. 1. nu. 52. 53. & licet † Zaſ. in Epit. feud. par. vlt. nu. 36. ſentiat, hoc feudum quidẽ eſſe, ſed improprium: dico ejus doctrinam intelligi, quando conſtat ex aliis eſſe feudum, & deinde expreſsè agitur, ne ſeruitium aliquod præſtetur. id quod apertius declarauit idem Moder. Pariſ. in d. conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 2. gl. 4. num. 1. cuius
39 contrarium hoc caſu contigit, vbi ex alijs intelligimus, non feudum, ſed liberam donationem eſſe conceſſam.

Præcipua hæc ſunt, quibus clariſsimè demonſtratur Othonis conceſsionem feudalem non eſſe, Scio etenim plura alia adferri poſſe ex Socino Iuniore, Grato, Gozadino, Alciato, Pariſio & Rolan. à Valle, qui verè vno ore olim interrogati per ipſum Illuſt. Ducem Mantuæ reſponderunt, hanc Othonis conceſsionem liberæ donationis eſſe: verùm potiſsima fundamenta ſolùm referre & comprobare placuit.

Illud vnum tantùm nunc ſupereſt, vt aliqua diluamus argumenta, quibus adducti viri Clariſsimi ampliſsimorũ Collegiorum Bononiæ, Patauij & Papiæ, olim conſulti ab Auguſtiſsimo Ferdinando Imperatore in controuerſia Marchionatus Finarij, inter Excelſam Genuenſium Remp. & Alphonſum Carretum Marchionem Illuſtriſsimum reſponderunt, Othonis cõceſsionem feudalem fuiſſe. Quæ ſanè reſpõſa impreſſa fuere poſt noſtrum illũ tra-
40 ctatum de Recuperanda poſſeſsione, & quorũ fundamentis verè in eo reſponſo pro Genuenſium Repub. reddito in 4. articulo, nu. 30. cum ſubſequentibus ſatisfeci; ſed & nunc reſpondeo.

Non ergo obſtat primò, q̃ fidelitas in conſsione reſeruata fuerit, quæ quidem reſeruatio fidelitatis, conceſsionem fuiſſe feudalem arguit, cùm † feudum à fidelitate nomen ſumat. Abb. conſil. 82 nu. 6. lib. 1. latè Iaſ. in prælud. feud. nu. 28. Zaſius in Epito. feud. par. 1. nu. 2. Reſpondeo primò, vt & olim reſpondi, cũ Alciato d. reſp. 199. nu. 35. † fidelitatẽ nihil ſpeciale ratione feudorum inferre, cum & ſubiecti etiamſi feudatarij non ſint, ad fidelitatem teneantur: ita ſcripſit Bart. in extrauag. ad reprimen. in gl. 3. idẽ Alcia. reſp. 172. nu. 6. Idem ſcriptum reliquit Cur. Iun. in tract. feud. in prima par. q. 7. nu. 1. dum inquit, non eſſe bonã cõſequentiã, præſtita fuit fides, ergo eſt feudum, quia multi alij ſunt cõtractus in quibus fides præſtatur. l. j. de pactis. l. j. de conſt. pec. & in ſpecie Oldrad. conſi. 159. Ex præſenti themate. col. pen. verſ. nec hoc etiam arguit, &c. qui affirmat huius † fidelitatis retentionem non arguere conceſsionem feudalẽ eſſe. Et magis clarè reſpõdit Dec. conſ. 413. nu. 7. ver. nõ obſtãt allegata. Quod Decij reſpõſum retulerũt in noſtro hoc caſu Soci. Iun. d. cõſ. 76. nu. 47. lib. 1. & Rol. à Valle d. cõſ. 2. nu. 6. lib. 1. Reſpõdeo & ſe cũdò vnà cũ Decio dicto cõſ. 413. nu. 7. verſ. & vlteriùs in caſu iſto &c. fidelitatẽ hãc reſeruatã fuiſſe in clauſulis executiuis. quæ nihil diſponũt. cle. 1. de præb. & ſuprà retuli. Reſpondeo tertiò. fidelitatis reſeruationẽ poſſe in omnẽ caſum referri, non ad cõceſsionẽ, ſeu verius cõfirmationẽ Marchiæ, cùm patrimonialis illa fuerit, ſed ad cõceſsionẽ locorum in deſertis iacentium, quæ Imperij tunc erant.

Nõ obſtat ſecũdò, q̃ Otho hãc appellauerit † Marchiã, cuius natura eſſe dicitur, vt feudũ, nõ autẽ directũ dominiũ oſtẽdat. c. j. de feudo Marchiæ. † Marchiã eſſe feudũ dignitatis affirmarunt Iaſ. in prælud. feud. nu. 119. Ant. Capicius Neapolitanus deciſ. 32. nu. 11. Socin. Iun. cõſ. 95. nu. 92. lib. 3. Reſpõdeo, vt olim reſpõdi eo reſponſo pro Repub. Genuenſium art. 4. nu. 36. ex ſententia Alciati d. reſp. 199. nu. 36. † Marchiam etiã dici, quam quis iure proprio poſsidet. Iure etenim proprio haberi ac cõcedi poteſt: ita ſcriptũ reliquit Alciatus trac. præſump. reg. 2. præſump. 3. nu. 2. poſt Hoſt. & Io. And. in cap. vlt. de iudi. immò idem Alciatus reſp. 162. nu. 13. verſ. confirmatur hæc, &c. ſenſit feudũ & Marchiã eſſe duo ſeparata, quæ tamen connecti poſſunt, ſi actũ ita fuerit. Confert, quod reſpõdit Socinus Sen. cõſ. 67. Viſis inueſtituris. col. 4. verſ. Nec obſtat, quòd prædicti nobiles. lib. 1. dũ affirmauit, nõ eſſe bonam cõſequentiam, eſt conceſſus Comitatus, & Comes effectus eſt inueſtitus ille; ergo datũ eſt feudũ in vim Comitatus: quia ſtat ſimul, quòd conceſſus fuerit Comitatus, & tamen nõ in feudũ & vim comitatus. Sic etiã videmus † dignitatem Marchionatus, vt perſonalẽ, à re ipſa diſtinctũ quid habere; ita vt dignitas cũ perſona, nõ cũ re extinguatur. Quod docuit Iſern. in cap. 1. col. 1. de feudo Marchiæ. Non ergo ſequitur, eſt Marchia; ergo eſt feudum, quod ab Imperio recognoſcitur.

Nõ obſtat tertiò, in ea cõceſsione legi, Othonẽ ſub hac forma conceſsiſſe, prout iuſtè & legaliter poſſumus. Quæ verba, vt reſtrictiua, oſtẽdũt, nõ directũ dominiũ. ſed vtile tãtùm, ſicque feudũ cõceſſum fuiſſe. Nã directũ Imperator † concedere non poſſe videtur, cùm quæ Imperij ſunt alienare minimè poſſe multi affirmauerint: ita Bald. in proœm. feud. nu. 32. 33. Alex. l. filio quem pater, de liber. & poſth. Io. Baptiſta à Sãcto Seuerino. in l. cũctos populos, nu. 10. C. de ſum. Trinit. & fide cathol. & in l. Imperiũ, nu. 35. ff. de iuriſd. omn. iud. Quod eaſdẽ affirmant, quia ſi hoc cõcederetur, ita paulatim minueretur ac euaneſceret Imperiũ; quod nulla rõe cõcedẽdũ eſt. Sic Bald. in cap. in tellecto, de iurciurá. & retulit Rolandus à Valle d. cõſ. 2. nu. 95. lib. 1. Reſpondetur primò nos eſſe in claris, in quibus ceſſant coniecturæ. l. ille, aut ille. §. cùm in verbis, de legat. 3. & ſuprà diximus. Cùm enim donauerit is Otho, & tot annis illis ſucceſſores cõfirmauerint; nõ eſt q̃ amplius hæſitemus. Reſpõdetur ſecũdò, hîc vnũ rõe huius Marchiæ præſupponi (qd nõ cõceditur) Othonẽ ſcilicèt Aledramo conceſſiſſe quæ Imperij erãt cùm tamẽ iã domõſtrauerimus. Marchiã hãc ante Othonẽ ipſum nõ imperij, ſed Aledrami ſuorũq; maiorũ fuiſſe. Reſpõdetur tertiò, verioré eſſe interpretũ ſententiã, † Imperatorem, quæ Imperij ſunt, ita alienare poſſe, cùm nõ maximi detrimẽti alienatio eſt: ita poſt alios plærosq; reſpõdit Rolã. à Valle cõſ.

Zaſius in epitome feud.in quinta parte nu.15. & nouiſsimè Natta conſ.638.nu.46.li.3. detrimentum autem maximum hoc caſu conſideratur,cũ honor & dignitas Imperij minuitur:ita Baldus conſi.271.Caſus conſilij &c.col.2. lib.1.Socinus Iun.conſi.60.nu.53.lib.3.qui ſic ſunt interpretati d.c.intellecto. Vel ēt intelligitur, quādo Imperiũ vel Regnum ſeruituti ſubijceretur. Old. conſi. 231. in fin. Quocircà rectè Reſtaurus Caſtaldus tracta.de Imperatore q.104.nu.3.poſt Baldum & alios affirmauit,Imperatori licere ciuitatem,oppidum,caſtrum,quin & Prouinciã alienare ſingulariter,non autem per modum quotæ. idem placuit Nattæ.d.conſi.638.num.171. & Imperatorem, vel Regem poſſe plures ciuitates alienare,reſponderunt Old. conſi.159.col.pen.Decius conſ.208.nu. 6. Ruin. conſ.25. num.16.lib.2.cùm ergo conceſſio,ſeu verius confirmatio Marchiæ per nomen ſingulare ab Othone fuerit facta,ſequitur iure defendi.Abundè ergo intelligimus conceſsionem illam Othonis allodialem, non feudalem fuiſſe.

Nunc videamus an ab eo anno 967.citrà, Marchia hæc naturam immutauerit,vt ex alodiali feudalis effecta fuerit.Et verè diſcurrendo tempora, conſtat feudalem effectam non eſſe.Nam is Aledramus mortuo Othone Secũ
41 do,qui † anno 974.mortuus eſt,vt dicunt recentiores in Chronicis:vel anno 973. ſecundum Onuphrium Panuinium li.3.Roma.Principum,qui hunc Othonem primum vocat,vt verè ex Germanis Imperatoribus Otho I. rectè dicitur,huic ſucceſsit Otho alter illius filius,à quo is Aledramus nullam ſuſcepit inueſtituram, nullumque fidelitatis iuramentum præſtitit;quæ tamen intra annum peragenda erant,vbi Marchia † feudalis fuiſſet.c.1.quæ fuit pri
42 ma cauſa benef.amit.&,c.1.quo tẽpo.miles &c. & in cap. 1.§.vlt.ſi de inueſt. inter dominum & vaſal.lis oria. & latè Pariſius conſ.101.nu.131.lib.1.qui affirmauit poſt longam moram,inueſtituram amplius peti non poſſe. Minus fuit
43 ab illius ſucceſſore petita,cùm † Otho is Tertius ſit vita functus anno 983.vt iam relati nouiſsimi credunt, in qua ſententia eſt & Onuphrius Panuinius,quem iam citaui.Sic
44 e contrà mortuo † Aledramo Marchione Primo Montis ferrati,q̃ deceſsit anno 995.illius ſucceſſor Gulielmus Primus,vel(vt Benuenuto à Sancto Georgio placuit) Bonifacius,nullam inueſtituram,ſeu antiquæ inueſtituræ confirmationem eſt conſecutus ab Othone Quarto illius no
45 minis Imperatore;cùm tamen ſi feudalis Marchia † hæc fuiſſet,tenebatur.d.c.1.in princ.vbi Afflictus, quæ fuerit prima cauſ.benefic.amitt.tradit in ſpecie Gratus,d.conſi.
46 90.nu.60.li.1.& infra alia ſuis locis afferam. Mortuo † Othone 4.anno 1002.vt dicti recentiores affirmant, & ſi Onuphrius vbi ſuprà,ſcribat deceſsiſſe anno 1001;illi ſucceſsit † Henricus Secundus,qui deceſsit anno 1024. vt ex
47 eiſdem authoribus conſtat, & ex Onuphrio Panuinio in Pontificũ Annalibus, & li.3.Roma. Principum. Henrico
48 Tertio ſucceſsit Conradus † Secũdus,quo vita functo anno 1040.ex eiſdem ſcriptorib.ſucceſsit Henricus Tertius, à quo nullam antiquæ inueſtituræ confirmationẽ petijt is
49 † Gulielmus.Hic moritur anno 1053.ſecundum Benuenutum,& ei ſucceſsit Bonifacius Tertius Marchio filius Helenæ Cloceſtri Anglię Ducis,vt ſcripſerunt Volaterranus & M.Guacius in eorum Chronicis iam relatis,is inquam Bonifacius dum vixit, non recognouit Marchiam hanc ab Imperatore illo Conrado alijſq; ſucceſſoribus, Henrico ſcilicèt Quarto,Henrico V.& Lotario Saxono. Bo-
50 nifacio,† cuius mortis tempus ignoratur,ſucceſsit Gulielmus Secundus illius filius, qui etſi Conradi Imperatoris Tertij ſororius(vt Volaterranus ſcribit) fuerit,attamen ab
51 eo Marchiam hanc non recognouit † Conrado III anno 1152.vita functo,vt ex Onuphrio Panuinio lib.3.Roma.Principum & iunioribus in Chronicis,ei ſucceſsit Fridericus Primus,à quo is Gulielmus Marchiam hanc, vt feudalem,pariter non recognouit.Quamquàm verò Fridericus anno 1165.8.Kalen.Octobris huic Gulielmo caſtrum Cugnolij & Veſternam,cum illorum pertinentijs, conceſſerit:non tamen hinc apparet,ipſius Marchię factã fuiſſe recognitionẽ,immò loca hęc liberè donata fuere,vt publici documenti verba ſonant.Hinc probabilis elicitur coniectura, Montisferrati Marchiam feudalem non fuiſſe,quoniam ſi talis fuiſſet, credendum non eſt, quòd poſteaquàm à Friderico eam non recognouit Gulielmus,
59 in eum tãtam liberalitatem exercuiſſet is Fridericus, cùm
52 prę ſumptio † ſit,ſuperiorẽ denegãtẽ eũ recognoſcere,velle potius damno afficere,quàm beneficio ꝓſequi,vt ꝓbat

Socinus Iun.conſ.77.nu.40.lib.1.ex l. nec adiecit. ff. pro ſocio.Hic † Gulielmus anno 1178.imperante eodem Friderico deceſsit,& ex Iuditha Leopoldi Auſtriæ Marchionis filia,quatuor ſuperſtites reliquit filios, Fridericum ſcilicèt,Gulielmum cognomine Longaſpatham,Raynerium ac Bonifacium.Gulielmo patri ſucceſsit is Gulielmus Longaſpatha,qui pariter non reperitur recognouiſſe Marchiam hanc ab eodem Friderico Primo adhuc Imperatore.† Moritur is Longaſpatha ſecundum Benuenutũ
54 anno 1183.Gulielmum hunc hac ætate vixiſſe ſcripſit Platina in vitis Pontificum,in vita Alexandri.iij.in fin. cui ſucceſsit Balduinus filius ex Sybilla Balduini Hieroſolymitani Regis ſorore:is pariter ab eodem Friderico Marchiam hanc non recognouit. Balduino Raynerius illius patruus ſucceſsit,qui nec ab ipſo Friderico,nec ab † Henrico Sexto,qui anno 1190.ſecundum modernos & alios Frederico ſufficitur, Marchiam hanc recognouit. Mortuo
55 Raynerio,nulla ſuſcepta prole ex Cyri Emmanuelis Conſtantinopolitani Imperatoris filia, ſucceſsit illius frater Bonifacius,qui etſi multos annos vixerit, , & multa vnà cum Guidone Luſignano illius conſanguineo aduerſus Saladinum (quod in vita Lucij iij.& Vrbani iij. Pontif. ſcriptum reliquit Platina) prę ſtiterit,non tñ Henricum il la ætate Imperatorem in dominum directum huius Marchiæ recognouit.Nec ad rem cõfert,quòd is Henricus anno 1191.die 8.Decembris dum Mediolani ageret, huic Bonifacio ac ſucceſſoribus in perpetuum conceſſerit loca Gamundi,Marenghi,Seij vnà cum eorum pertinẽtijs, ac omnia caſtra,oppida,villas,poſſeſsiones ac reliqua per eum ſuóſque anteceſſores poſſeſſa.Quoniam nulla hîc facta dicitur totius Marchiæ recognitio, immò verè loca hæc in feudum conceſſa non fuerunt,tum quia his verbis conceſsit,liberè,plenariè,quæ ſui natura oſtendunt nullum feudum fuiſſe conceſſum (vt ſuprà diximus) tùm ēt, quia nullum ibi fidelitatis iuramẽtum præſtitum,nullum ſeruitium promiſſum fuit:cùm tamen neceſſaria hæc ſint in feudi conſtitutione conceſsionéq;, vt paulò ante diximus.† Moritur hic Bonifacius anno 1207.ſecundum Bẽ-
56 uenutum,& illi ſucceſsit Gulielmus quartus illius filius, cùm iam illius frater Conradus primogenitus Hieroſolymitanúſque Rex creatus ob Iſabellam Balduini regis filiam ſibi matrimonio collocatã(vt in ſuis Chronicis ſcriptum reliquit Marcus Guacius)ſine prole ex ea Iſabella, ac ex Marguarita Pannoniæ Regis filia deceſſerit.Is ergo Gulielmus Marchiam hanc non recognouit tamquàm feudalem à Philippo tunc Imperatore; minus recognouit loca illa Gamundi, Marenghi & alia ab Henrico anno 1161. Bonifacio conceſſa. Quibus demonſtratur pariter dicta loca feudalia non fuiſſe,alioqui recognita fuiſſent. Præterea nec recognouit illius Philippi ſucceſſores. Othonem ſcilicèt Quartum,& Fridericum Secundum, qui donec is Gulielmus vixit,imperarunt. Immò(quod obſeruatione dignum iudico)ipſe Gulielmus(vt in annalibus horũ Marchionum ſcriptum reliquit Bẽuenutus à Sãcto Georgio) ann.1220.24.Martij pignori dedit Friderico Imperatorī multa loci Marchiæ,q̃ allodialia eſſe teſtatur, pignorisq; ſeu hypothecæ inſtrumentum retulit is Benuenutus. Ve-
57 neno interficitur † Gulielmus in Græcia anno 1225. (vt Benuenutus ſcribit)& illi ſuccedit Bonifacius filius,qui à Friderico Secundo Marchiam non recognouit, & Friderico † anno 1250. mortuo, minus ab illius ſucceſſoribus
58 Conrado & Gulielmo ſimul imperãtibus.Et licèt is Cõradus anno 1253.menſe Maio,huic Bonifacio conceſſerit multa,Burgum ſcilicèt Caſalis,Pontem Sturiæ, Tridinũ & Poderium,in feudum rectum,cum præſtatione ſolitorum ſeruitiorum. Quæ ſanè affirmabat is Imperator ad Imperium fuiſſe deuoluta & aperta,ob læſæ maieſtatis crimen ab illorum locorum tunc Vaſallo commiſſum: attamẽ conceſsio illa nõ infert integrã Montisferrati Marchiam ab Imperatore vel cõceſſam,vel recognitam:quinimmò iure non defenditur conceſsio illa in vim feudi, cùm verè nullum ibi fidelitatis iuramentũ præſtitum, nullaq; inueſtitura fuerit conceſſa.Accedit nõ conſtare alterius vnquam fuiſſe hæc loca,q̃ ipſorum Marchionũ,vti in Marchia compræhenſa.Quare,vti res propriæ, nõ potuerunt ab Imperio ita recognoſci,vt infrà ſtatim ſuo loco dicemus.† Bonifacius hic moritur anno 1254. duobus poſt ſe relictis filijs maſculis,Gulielmo ſcilicet cognomẽto Magno,ex Conſtantia Comitis Amadei Sabaudiæ filia,& Ioanne ex Beatrice Hiſpaniarum Regis filia:reliquit pariter

tres

tres filias,quarũ vna,Iolanta scilicèt, nupsit Andronico Palæologo Imperatore, altera Alphonso Castiliæ Regis filio tertia verò Poncello Vrsino. In Marchia successit Io
66 annes(Nec enim ex documẽtis cognoui Gulielmũ Marchiam tenuisse,quin varia scribunt Historici; nã Marcus Guacius in Chronicis in vita Bonifacij scriptũ reliquit, Ioannem hunc fuisse Bonifacij filiũ, in Genealogia verò horum Marchionum legitur,Ioannem fuisse filium Gulielmi,id quod Benuenutus à Sancto Georgio in suis annalibus scripsit,& affirmant Gulielmũ interijsse anno 1292. 13.Februarij,& Gulielmo Ioannem successisse, vtcunque sit Marchio effectus fuit.) Hic Ioannes,multis rebus gestis aduersus Mattheum Vicecomitẽ,Papiæ tãdem factus
67 dominus ann.1296.in vxorẽ duxit Margheritam Amadei tertij Sabaudiæ Comitis filiam,è qua nullam suscepit pro
60 lem. Nullis ergo relictis filijs † moritur anno 1305. & vnà cum eo vniuersa Aledrami masculini sexus prosapia, quæ iam 338.annos maximè floruit,extincta fuit. Hac ex re satis supérque intelligimus Montisferrati Marchiam perdurante Aledrami prosapia feudalẽ Imperij effectam minimè fuisse. Ioanne vita functo, vniuersi Marchiæ incolæ ex communi voto rem Andronico Palæologo, vt affini
61 ac fororio d.Ioannis,regendã obtulerunt. † Is Theodo- 68
rum ex Iolanta d.Ioannis sorore filium eò misit,qui antiquæ possessioni pugnãdo (vt Volaterranus scribit) nõnulla adiecit.Hic ergo Theodorus aliquot ánnos Imperium
62 nõ recognouit,tandem ann.† 2310.25.Octobris,suis precibus significauit Henrico Septimo tunc Imperatori, se Mõtisferrati Marchiam vnà cũ eius pertinentijs possidere,illãque esse feudum nobile,& antiquum Sacri Ro.Imperij; eapropter ab ipso Imperatore petijt, se de eo in- 69
uestiri pro se suisq; hæredibus,modo & forma,quo & qua ipsius Theodori prædecessores tenere in feudum consueuerunt,quod concessit Imperator.

Videndum est nunc hoc loco,an ex recognitione ista, hæc Montisferrati Marchia feudalis effecta fuerit. Prima facie(vt dici solet)dicendum videbatur,feudalem esse effectam.

Primò:nam etsi ante Theodorum allodialis fuerit, (vt
63 iam vidimus,)attamen † res propria & allodialis ab alio 70
recognosci potest,& in feudũ recipi: vt in specie nostra respondit Rolandus à Valle consi.2.num. 109. lib. 1. post Spe.in tit.de feudis.§. si verò recognosco. Castren. cons. 153.super primo quæsito.& in l. cum falsa. C. de iuris & facti ignor.& post Pract.Pap.in forma libelli, pro præsta. fict.in glo.super solutione,col.vl.&post Doct.in l.si rem 71
aliquã,de acq.poss.quibus addo Curt.Iun.consi.140. nu. 5.Ias.l.2.num.177.in fin.C.de iure emph.& egregiè in nostris terminis in eo,qui rem propriam in feudum à Cæsare recognouit,respondit Rui.cons. 40. nu.12. lib.1. & in 72
casu hoc ipso sumenda videtur interpretatio hæc,vt fauorem continens,quemadmodum in specie hac nostra respondit Gozad.consi.9.nu.9.

46 Secundò,quia verba illa,† sicut,& prout sui anteces- 73
sores tenuerunt,disponunt,quanquam videantur relatiua & conditionalia,cùm hoc in casu is Theodorus disponendi de Marchia facultatem habuerit; vti egregiè docuit Barto. in l.eum qui.§.Iulianus,de constit. pec. dum affirmauit, verba sententiæ,qua qs fuit condemnatus ad soluendum vnum par caponum,secundum qp sui anteces sores soluerunt,esse dispositiua,perinde ac si is condemnatus simpliciter fuisset,cum satis de iudicis voluntate appareat,qui ita condemnare potuit.Idem in statuto egregiè docuit Bar.in l.admonendi.nu.7.de iureiur.Hinc pulchrè Dec. cons.169.nu.4.vers.vltimò non obstat,consi.326.nu.3.& consi.402.nu.10.Rui.consi.31.nu.7.lib.1. & cons. 1. nu. 1. lib.4.Curt.cons.97.nu.4.Rub.cons.151.nu.6.Boer.q.16. & q.247.nu.1.hi inquam omnes secuti Oldr.& Aret. res-
65 ponderunt,qp si Princeps concedit vel priuilegium, vel † feudum hoc modo.Concedo secundum,quod nostri antecessores concesserunt,concessionem hanc non esse cõditionalem sed dispositiuam,& ob id hos non teneri probare concessionem illam ex verbis illis relatam. idem ergo in casu hoc nostro dicendum videbatur.

Tertiò nõ parum huic opinioni suffragatur, quòd etsi cæteri omnes errorem hunc allegare possent,non tamen 74
licet Serenissimis Sabaudiæ Ducibus, cùm iam eo anno 1310.Comes Aymo dum aliqua iniret pacta cũ eo Theodoro Palæologo,fassus fuerit,Marchiam hãc feudalẽ esse, quemadmodum retulerũt Goz.consi.9.nu. 7.11.Soc.Iun. consi.77.nu.74.lib.1.& Rol.d.cons.2.nu.113. lib. 1. Quæ sanè † confessio,cùm contra confitentem optimè probet.l.cũ te.C.de transact.l.cùm precum.C.de liber. causa,ab eis nulla ratione improbari potest. l. post mortem. ff.de adopt.Dec.cons.454.nu.6.& latè Tiraq.tract.de retract.consang.§.j.gl.9.nu.37.Si ergo hanc cõfessionem improbare non potuisset Comes Aymo,non pariter eius successores,vt statim subijciam.

Quartò accedit,quòd cùm Sab audiæ Duces ius metiãtur maximum ex persona d.Theodori,qui iam confessus est hanc Marchiam esse feudalem Imperij,& vt talem ab
67 Imperio recognouit, iure † non poterunt illius factum & confessionem improbare.l. ex qua persona, vbi Dec. de reg.iur.l.cùm à matre.C.de rei vind.l. si ab eo. C.de negot.gest.Et in specie, successorem non posse sui prædecessoris concessionem improbare,responderunt Bald. consil.89.D.Thomas.col.2.lib.1.Soc.Sen.consi.249.col. vlt. lib. 2.Dec.cons.184.in fin. quos secutus est Crauet. consi.29.nu.1.& consi.125.nu.2.cui addo Socin.Sen.con. 13.col.2. in fi.lib.3.cons.50.nu.8.& consi.68.nu. 5. lib. 4. Rip.in l.si aliquam rem.num.42.ff.de acquir. poss. Sic in
68 † renunciatione sui iuris,successorem non posse contraue nire facto sui antecessoris,respondit Bellon.consi.15. nu. 10.Immò successor contrauenire non potest alienationi à defuncto factæ,etsi aliàs ex statuto agnatis recuperandi facultas daretur,vt latissimè scripsit Tiraq.de retrac. con sang.§.j.gl.9.nu.47. 48. 49. alios similes casus adferunt Dec.consi.547.nu.3.4.Paris.cons.34.in fi.lib.2. & Socin. Iun.consil. 107.num.55.lib.3.qui idem respondit,quando
69 is defunctus † rem alienam vendidisset; ita etiam respondit Rui.cons.42.num.3.lib.3.Cuius sanè regulæ rationem attulit Ias.consil.238.col.2.lib.2.& Dec.d.consi.547.nu.4. Hæc me hæsitantem reddebant, vt responderem, ex hac recognitione Marchiam hanc feudalem effectam fuisse.

Cæterùm,re ipsa diligentius perpensa,totus in contrariam sententiam discessi. nempè ex hoc recognitionis actu,Marchiam hanc feudalem non fuisse effectam,quod multis demonstratur.

Primò,quia mortuo Ioanne vltimo ex linea & prosapia Aledrami,illi ab intestato succedere debuit Iolãta † eius
70 soror & d.Andronici vxor. authen. cessante. C. de legit. hæred.ex quo illud sequitur,non licuisse Andronico viro sine ipsius Iolantæ consensu quicquam de Marchia disponere,& Ioannem primogenitum Marchionem constituere.Non enim ad libitum potest † maritus de paraphernalibus vxoris disponere.l.si ego.§.dotis. ff. de iur. dot.l.
71 vlt.C.de pac.conuen.clarè Soc.Sen.cons.82. nu. 8. lib. 4. immò nec de fructibus,vt multi,quos statim referam, affirmant.Et idem est,si dicamus Marchiã Iolantæ † extra dotem obuenisse,iuxta horum bonorum distinctionem, quam faciunt Bald.cõsi.478.Quædam sunt res.lib.5.Soc. Sen.d.consi.82.num.8.lib.4.Alex.cons.42.nu.1. lib. 1. & cõs.63.nu.6.7.li.2.Ruin.cons.222.nu.1. lib. 1. Dec. cons. 521.nu.2.Soc.Iun.cons.83.nu.6.lib.3.Alciat.resp.304.nu. 1.& idem fusius resp.402.Crau.cons.193.in fi.vers.sed vltra.Ceph.cons.122.lib.1.Hi dum triplicem bonorum speciem constituunt,dotalia,paraphernalia & extra dotem, affirmant nullam esse mariti in paraphernalibus & extra dotem ptãtem ad disponendum,cùm in vniuersum illa in vxoris dominio permaneant.

Secundò,concedamus Theodorũ ius aliquod in Marchia fuisse executum ex testamento d.Ioannis, † qui, (vt testatur in Chronicis Benuen.à Sancto Georgio) testamentum condidit anno 1305.18.Ianuarij,& Iolantam instituit,cui substituit illius filios,Ioannem scilicèt, Theodorum & Demetrium; attamen adhuc eo tempore, quo Theodorus iste eam inuestituram ab Henrico susceperit, in humanis agebat Ialanta,cùm secũdùm Benuenutum decesserit ann.1316 quare illius consensus exigebatur,cùm verè eo tempore Marchiæ domina esset.Nec aduersatur,Iolantam (vt Benuenutus scribit)Theodoro Marchiam hãc concessisse; quoniam non in vim donationis sonant verba instrumenti à Benuenuto relati,sed solùm in eo legitur quod dat & concedit,vt suo nomine teneat,donec sibi placuerit.Quò fit,vt non donatio, sed precaria † concessio
74 hæc censeatur,quæ Iolantæ morte extincta fuit, iuxta l. iiij.ff.locati.nam quæ ad placitum conceduntur,conceden tis morte finem recipiunt; quemadmodum suspẽsio bãni

ad iust-

ad iusdicentis beneplacitum.ita respondit Angel.consil. 217.& Gozad.consi.22.num.10.qui eiusdem sententiæ retulit Dec.consi.108.nu.2.sic affirmat is Gozadinus post Corn.consi.92.lib.2.capitula ad beneplacitum partium,
75 morte alterius earum extinguí.Sic videmus in † mandato,quod morte extinguitur.l.mandatum.C.man.Ita su- 81
perioris præceptum,Dec.rub.C.de mand.princip. nu.11.
76 12.Sic declarandi,& † eligendi arbitrium morte finitur. Iaſ.consi.148.col.pe.ver.ſecundo principali. lib. 2. alia ſimilia ſunt apud Soc.Iun.consi.63.nu.12.lib.2.Tiraq.tract. de legib.cõnub.in gl.4.nu.18.Dida.lib.3. varia.reſol.c.15. num.1.verſ.ſecundus caſus.Idem ergo dicendum hîc eſt. Accedit,quòd non conſtat,an verè Iolãta illa fuerit, quæ eam conceſſionem fecit,cùm non Iolantæ,ſed Erinæ nomen in eo inſtrumẽto ſcriptum reperiatur.Accedit quoq; inſtrumentum illud à Benuenuto relatum carere anno,
77 menſe & die,& ob † id non probare.l. generali. C. de tabul. lib.10.c.inter dilectos.de fide inſtru glo. in auth. vt præpo.nomen Imper.in verbo,auctore Dec.cap.1.nu. 7. 82
de fide inſtr.pulchrè Did.Couarr.lib.Practicarum quæſt. 20.num.2.qui ſcribit hoc conſuetudine receptum,&optima ratione factum,ne temporis incertitudine actus vitietur,aut falſum committatur.Accedit,non licuiſſe in omnem euentum ipſi Iolantæ ſic diſponere & donare, ſi donaſſet:cùm ex Ioannis teſtamento omnes Iolantæ filij eſſent in ſubſtitione vocati Qui quidẽ filij,cùm tres eſſent, Ioannes.Theodorus & Demetrius,ſuas ſinguli portiones in Marchia conſequi debebant. Non ergo in totum potuit ſuccedere Theodorus, & per conſequens in fratrum detrimentum eam inueſtituram ab Henrico ſuſcipere.

Tertiò,concedamus,Theodorum inſolidum Marchiæ dominum effectum fuiſſe; adhuc tamen inueſtitura illa non defenditur,cùm à procuratore fuerit impetrata, de cuius legitimo ſpecialique mandato non conſtat: cùm ta
78 men certi iuris ſit,† mandatum in his exigi ſpeciale. c. 1. §.vtrum.per quos fiat inueſtit. Iacob.à Sancto Georgio in inueſtitura feudali; in verbo,qui quidem inueſtiti præſtiterunt iuramentum fidelitatis,num.10. latè Mod. Pa- 83
riſ.in conſuet.Pariſ.tit.1.§.49.latè quoque Franc.de Marchis in deciſionib.Delphin.q.1215.Nec eſt,quòd obijciatur,tẽporis diuturnitate præſumi omnia ſolenniter acta:
* quandoquidem * crebrior & verior videtur ſententia,
79 † mandatum nec tunc præſumi.Bald.in l.ij.C. ſi ex falſis inſtru.cui nomo contradixit,inquit Iaſ.in.l.ſciendum.nu. 19.ff.de verb. obli. & Baldum ſunt ſecuti Alex. Veron. Soc.Sen.Dec.Afflict. & Curt. Iun. quos retulit Crauet. conſi.317.col.1.Et huic ſententiæ acceſſit Cur.Sen. conſi. 84
49. col.5.in fi. Marſil.ſing.323.Diuturnitas.Felin. in c. ſicut.nu 31.in fin.de re iud. qui eiuſdem ſententiæ citauit Salic.ſic Gozad.conſi.94.nu.48.conſi.96.nu. 11. Pariſius conſi. 47.nu.38. ib.1.Soc.Iun.conſ.56.nu.5. 11. li. 1. Brun. conſi.96.nu.3.Bertr.conſi.1.nu.33.lib.1.Horma. Detus.l. 4.§.Cato.nu.235.de verb.obl.communem teſtatur Ceph. conſ.65.nu.16.lib.1.Hanc etiam probauit Crau.cõſ.266. nu.9.Scio quidem rem eſſe controuerſam, cùm alij per- 85
multi aliter ſenſerint, vt ſibi parum conſtans Baldus & Decius.ſic Caſtrẽ.Curtius Senior,Iaſon, & Boerius,quos retulit & ſecutus eſt Crau.d.conſ.317.nu. 1. verſ. vniuerſa difficultas.idem tract.de antiq.temp. 2. parte principali, nu.59.His acceſſerunt Ruin.conſi.35.nu.18.lib.1.Socinus Iunior ſibi parum conſtans conſi.139.nume.10. & conſil. 86
146.nu.10.lib.3.& Crauetta tracta.de antiqui.temp. quarta parte principali.nu.58.Natta conſi.341.num.3.lib.2. & conſil.526.num.9.& conſi.638.num.184. lib. 3. Tiraquel. tracta.de præſcript.§.primo,glo.4. verſi. trigeſimoprimò,verè tamen prior ſententia crebrior eſt. Nec etiã eſt, quòd obijcitur mandatum hîc præſumi,ex quo in inueſti-
80 tura †enuntiatur,vt reſpondit Crauet. dicto tracta.de antiqui.temp.ſecunda parte princip.num.61. conſi.317. nu. 87
2.verſ.ſecundò reſpondeo.qui huius ſententiæ citat Baldum,Caſtren,Vero.Decium,Gozadinum,Purpuratum& Boerium.Reſpondeo,relatos interpretes loqui, cùm inter eaſdem partes eſt controuerſia; at hîc ſi præſumeretur mandatum,eſſet adferre detrimentum filijs Domi.Andronici,de quorum conſenſu non conſtat.Reſpondeo ſecundò, hæc intelligi, quando in ſpecie facta eſt enuntiatio.Nam generalis,vt obſcura,non prodeſt. ita Crauet. conſi.29.num.3.&in tract.de antiqui.temp.in prima particula primæ partis.num.26.Quod in verbis enuntiatiuis inſtrumenti,vt hîc,ſine dubio procedit,& ſi in enuntiatis in ſententia,in qua nos non loquimur,aliter ſentiat Crauet. d.tract.de antiq.temp.in d.2.parte principali. nume. 61.

Non eſt etiam,quòd obijciatur,† mandatum hoc caſu præſumi ex longa patientia,vt tradit is Crau. dicto tract. de antiqui.tempo.2.parte principali.nume.66.conſ.317. num.2. verſ.tertiò reſpondeo.poſt Alexand.conſi. 1. col. pen.lib.4.& Brunum conſ.96.num.3.in fin. qui vult. cõcurrere debere temporis diuturnitatem cum quaſi poſſeſſione & patientia.Idem reſpondit Natta conſ.526.nu. 13.lib.3.Sed in caſu noſtro non demõſtratur quaſi poſſeſſio illius temporis Theodori,quòd is dum viueret paſſus ſit Marchiam eſſe ſub Imperio,& Imperium in ea quaſi poſſeſſione fuiſſe;immò ipſius Theodori plurimi ſucceſſores Marchiam,vt feudalem ab Imperio nõ recognouerunt,vt ſtatim videbimus.Non etiam eſt, quòd dicatur, ſaltem † ratihabitionem præſumi ex diuturnitate temporis,vt poſt Decium conſ.298.num.4.Gazad.conſi. 11. nu. 16.reſpondit Socinus Iunior conſi.139.num.14. & conſil. 146.num.14.lib.3.Crauet. dicto tract.de antiqui.temp. 2. parte princip.num.65.Nam hoc intelligitur,cùm de modico præiudicio agitur:ita reſpondit Iaſ.conſi.140. col.3. lib.4.à quo in hoc,etſi in alijs recedat,non diſſentit præciatus Crau.Rurſus Decius & cæteri loquuntur cùm aliquis actus ſubſecutus patientiam illius actus oſtendit. Sic egregiè ſenſit Alciatus tract. præſump.regu.1.præſumptio.13.in fine.Hæc,quæ retulimus argumenta, ſatis ſolida ſunt,ſi fidem adhibebimus Chronicis Benuenuti, cuius fidem improbare minimè poſſunt aduerſarij.Cæterum ſi illius hiſtoria veritati aduerſaretur,contrà. Qua de re infrà attingam.

Quartò,conceſſionem hanc in vim feudi factam non fuiſſe,ex eo demonſtratur:quia dictum in ea fuit, modo & forma,quo & qua illius prædeceſſores obtinuerunt.At cùm Theodori anteceſſores iure allodij ac liberi patrimonij tenuerint (vt ſuprà oſtendimus) ſequitur ſub eadẽ forma ab Henrico factam eſſe conceſsionem; † cùm relatum ſit cùm omnibus ſuis qualitatibus in referẽte.l. aſſe toto.ff.de hæred.inſti. Decius conſ.47.col.1. & in ſpecie ac claris noſtris terminis ſic reſpondit Pariſius conſ. 22. num.10.lib.1.& clarius Decius conſi.63.nu.6.qui reſpondit,verba iſta relatiua ad actus præteritos reſtringi,ac ſecundum illos intelligi.arg.l.in teſtõ,la.j.ff. de cond. & dẽ quando ſcilicèt actus ille relatus reperitur ſpectarique põt,vt noſtro in caſu.Confirmatur ex eo,quòd iſte Theodorus opinabatur in antiqua illa † inueſtitura, ſeu verius conceſsione Othonis,Marchiam in feudum fuiſſe conceſſam; quod cùm falſum ſit,ſequitur & hanc Theodori impetrationem vitiari. Ita egregiè reſpondit Decius d. conſ.63.nu.6.verſ. õfirmatur hoc, poſt Baldum cap. cùm te.col.j.dereſcriptis.

Quinto ac vltimò,adferri fortè poſſet reſpõſum Alex. conſ.9.nu.13.lib.5.vbi interrogatus conſuluit, quòd cùm † minor quis præſumatur,niſi.maiorẽ ſe probet,non poteſt rem propriam & liberam in feudum recognoſcere, cùm ſit alienare,quod minorib.conceſsũ non eſt.l.magis puto.§.ne paſſim.de reb.eo.&c.Sic in Theodoro dicendum videtur.Cæterùm hoc Alex.reſponſum nõ ſatis probo,quandoquidem propoſitio illa minorem quem præſumi,vera non eſt.Eſt enim pro regula proditum, eum † ætatem probare debere,qui in ea fundamentum cõſtituit. l.cùm te. C.de prob.vbi latè Bal. & Sal.egregiè Alcia. trac.præſump.reg.2.præſump.14.& fuſiùs infrà dicemus. His clarè demonſtratur, ex hac recognitione Marchiam hãc feudalem effectam non eſſe:id quod clarius apparebit ex reſponſionib.ad contraria adducta fundamenta.

Non obſtatergo primũ,quia reſpondeo.illa omnia procedere cùm is rem propriam ab alio recognoſcens,† ſciẽter ac iure ſuo cognito id facit:ſecus ſi ignoranter & per errorẽ.ſic clarè Bar.in l.ſi aliquam rem,nu.9.in fi.ff.de ac qui.poſ.ita intelligunt omnes iã relati Speculatoris. Caſt. & aliorum traditionem.Quos in ſpecie de re allodiali pro feudali recognita. verba faciens,rectè intelligit Mod. Pariſ.in conſuet.Pariſ.tit.1.§.1.gl.5.num.21.qui & Iacobin. à S.Georgio retulit in inueſtitura feudali,in verbo,& ſub ſequenter.Eſt in codice meo in verbo,Dictiq; vaſalli promiſerunt recognoſcere.nu.21.qui poſt Bal.inſ.nõ idcircò

C.de iur.

88 C.de iur.& fact.ignor. affirmat, ꝙ & si quis soluat † censum pro re propria,tanquam emphyteutica, cùm nõ est, referẽdo se ad antiquum instrumentũ,ex quo deinde appareat rẽ emphyteuticã non esse,ex solutione illa, res nõ efficitur emphyteutica:quoniam non ex certa sciẽtia,sed per errorem potius recognitio processit, qui sanè error, vt is scribit,quemadmodum ab initio grauis est, & omnem impedit cõsensum,sic etiam in temporis progressu. Idem pariter affirmauit Angel.in l.qui rem propriam.& C.loca.qui docuit, ꝙ & si nobilis recognoscat ab ecclesia castrum pro emphyteutico & feudali, cùm tamen liberum esset,non efficitur feudale,vel emphyteuticum,imò fortiùs respondit Raph.Com.consi.195. Gaspar &c.
89 † recognoscentem rem propriam,vt ecclesiæ,in feudum, facere actũ ipso iure nullũ.Comensem secutus est Mod. Pariſ.d.glo.5.nu.22.qui alia plura in hanc sententiam attulit.Cui addo Aret.consi.14.nu.8.prope fin.qui in fortiori casu loquitur.Idem censuit Alex.cons.9. nu.10.libr. 5.Ruin.consi.40.nu.12.cons.155.nu.6.lib.1.Dec.cõs.564. nu.6.Curt.Iun.consi.17.nu.8.9.Alciat.tracta. præsump. reg.3.præsump.21.in fi.post Soc.Comen.& alios,quos ci
90 tat.Et licèt † recognitio hæc præsumptionem,seu probationem aliquam adferat,rem ita esse,vt docuit Bar.in l.cũ falsa.nu.8.C.de iur.& fac.igno. quem sunt secuti Guid. Pap.q.272.Dec.in l.1.nu.26.& in l.traditionibus,num.6. in fi.C.de pact.& Rui.consi.128.num.5.libr.2. Attamen
91 † præsumptio hæc non operatur, cùm contrarium ex facto ipso detegitur:vt egregiè declarauit ipsmet Comẽ.d. cõsi.165.& Mod.d.gl.5.num.32.At in casu hoc nostro, ex iam relatis,constat contrarium verius,nempè antiquitus ante Theodori tempora feudalem nunquam fuisse. Satis
92 ergo † error detegitur,cùm apparet rem aliter se habere, quàm narratum fuerit.Bal.d.l.cùm falsa.C.de iur.& fact. igno.quem est sequutus Crau.consil.157. nu.8. cui addo Soci.Sen.cons.25.nu.3.& cons.57.nu.11.lib.4.Ruin.cõsi. 10.nu.16.lib.3.& Ias.in l.si post diuisionem.nume.3. C.de
93 iur.& fact.igno.qui idem esse affirmat † in facto proprio, cùm scilicèt de damno euitando agitur, vt nostro hoc casu.Et in claris nostris terminis,Comen.d.cõsi.165.& sensit Dec.d.consi.63.col.3.& consi.350.nu.4.immò.etiamsi de damno euitando non agatur, adhuc in facto proprio error detegitur,& prodest demonstrando rẽ aliter se habere:ita Crau.consi.157.nu.8.cui addo Abb.consil. vlti. propè fin.lib.2.& egregiè Curt.Iun.cons.92.nu. 11.Illud accedit,quòd ad errorem hunc demonstrandum sufficit dicere,Theodorum illum in alterius locum successisse,
94 quare † ignorantia & error præsumitur.l. qui in alterius. ff.de regul. iuris.& in claris his terminis, sic considerauit Comens.d.cons.165.

Non obstat secundum fundamentum, quoniam illud
95 procedit,† quando illa, ad quæ facta est relatio. non reperiuntur:nam referenti tũc creditur,cùm disponere ita potuit;sed diuersum est,qñ de relato constat,& illud aliter se habere,quàm relatum fuerit,apparet:tunc enim dispositio relatiua ad relatum sese restringit,& secũdum illud intelligitur:cùm relatum in referente sit, vt diximus. Et licèt referens aliter disponat,dispositio tamen illa non obseruatur;quia ex errore facta dicitur,cogitans dispositionem,ad quam sese retulit,ita loqui: quod cum falsum reperiatur,dispositio iusta ratione corruit.ita ad literam respondet & declarat Deci.consi.63.num.6.vers.nec obstat,quòd verba,&c.quo loci refert Alex.consil.9.nume.
96 12.lib.5.qui respondit, quòd ille. qui petiit se † inuestiri nomine suo fratris & sororum, secundum tenorem aliarum inuestiturarum,si apparet ex antiquis inuestituris,ad quas relatio facta fuit,aliter se habere;nẽpe sorores nunquam fuisse inuestitas,nullum ius eis ex noua hac inuestitura quæsitum dicitur: quia per errorẽ illæ nominatæ videntur,cùm comprehensæ fuerint nunquam in antiquis inuestituris,ad quas facta est relatio.Idem sensit Dec. cõsil.350.nu.4.verli.non obstat.& in l.edita.nu.85.86. C.de eden.& clarè Rui.consi.25.nu.11.libr.1.latè Neuiz.consil. 12.nu.10.Nat.consi.505.nu.18.lib.3.Nec dubitationẽ mouet.quòd in eo fundamento dicebatur,eum, cui sub relata forma concessio est facta,non teneri probare concessionem illam antiquam,ad quam noua se refert.Quoniam illud solùm procedit ad fauorem eius, cui est facta concessio, qui satis suam intentionem ex eo fundatam habet:
97 sed quò ad eius aduersarium,qui rẽ † aliter se habere probare vult,certè demonstrando [illegible]iquam dispositionem, & actum illum aliter se habere,quàm sit facta relatio, sequitur erroneam esse relationem;& per consequens concessionem illam nouam vitiari.sic late & pulchrè declarat Gram.decis.59 .num.35.

Non obstat tertium fundamentum:quia respondetur, confessionem illam Comitis Aymonis erroneam fuisse. Nã & ipse falsa assertione Theodori ductus, credidit hãc Marchiam esse feudalem;cùm re vera non sit. Et dignus
98 † fuit excusatione Comes Aymo dum assertioni illi fidem adhibuit,iuxta not.gl.l.Titio fundus.ff.de condit.& demõ.Imò ex alterius assertione in facto alieno iustissimus error inducitur, qui excusatione dignus est.l.vlti.ff.pro suo.Bart.l.Celsus,col.1.ff.de vsucapio.quòd si vera est illius gl.sententia in d.l.Titio fundus,vt veram affirmarũt, ac vt notabilem commendarunt omnes,vt apud Crau. cons.277.col.3.vers.quòd autem,& consi.319.num.14. cui addo Tiraq.tract.de pœnis legum &c.causa.51. num.29. 27.34.35.Neuiz.lib.4. Sylu.nuptia.nu.55.Curt.Iun.consi. 19.nu.5.Pariſ.consi.57.nu.50.lib.1.& Soci.Iun.cõsi.37.nu. 20.li.2.quantò fortius procedit in eo,qui assertioni vnius
99 † Principis procedit;vt clarè & in specie respõdit Ruin. consi.21.nu.3.lib.1.& in Rege respondit Barb.cõsi.1.col. 25.in fi.lib.3.sequitur ergo ex his, licere proprio facto erroneo,ac propriæ confessioni contrauenire. Quãdoquidem inualida illa sunt,defectu consensus, sine quo Comes Aymo obligari non potuit.Facto autem † proprio
100 inualido contraueniri posse, post Bar.in l.post mortem. ff.de adop.docuit Abb.in c.nosti,de elect. & respondere Alex.consi.143.nu.6.lib.1.Ruinus consi.78.nu.5.libr.4.& clarius Soc.Iun.cons.93.nu.15.lib.2. Nec ab hac sententia dissentit Afflict.decis.335.nu.12. Respondetur & secundò Comitis Aymonis concessionem ex falsa causa, errore iã detecto esse factam,quare illi contraueniri potest; imò de se omnino vitiatur: vt pulchrè in terminis confessionis consuluit Deci.consilio 475.numero 29.30.rationes non refero,cùm illius responsa in omniũ manibus versentur.

Non obstat vltimum, quia multipliciter respondeo.
101 Primò, quòd quemadmodum † error non adfert detrimentum gerenti actum erroneum,sic nec eius successoribus:ita clarè Bart.in l.post mortem.ff.de adopt.& clarius Zabar.consi.137.col.pen.versi.ad secundum &c.Confir-
102 matur & secunda hac responsione,licere † successoribus absolutè contrauenire facto inualido, vt affirmant Soci. Sen.cons.79.nu.47.lib.4.& Gramm. decis.93.num. 8.sic declarantes regulam.l.cùm à matre.C. de rei vindi.& in terminis nostris Soc.Iun.cons.77.nu.134.vers.respondetur.lib.1.Alciat.respon.162.nu.4.Curt.Sen.cons. pe.ver. quas opiniones.Tiraq.tract.de retract.consan.§ 1.glo.1.
103 nu.5. Respondetur tertiò regulam † d.l. cùm à matre.& d.l.ex qua persona,solũ procedere in actibus onerosis,nõ autem in lucratiuis.Ita egregiè respondit Alciat.respon. 556.nu.6.7.Eam rationem differentiæ adfert,& quia quãdo quis donat,nihil inde à donatario consequitur, quod inde in hæredis commodum cedat:at verò ex titulo oneroso,vt ex venditione,pretium saltim ei defertur: quare contradicere nõ potest,cùm vnum alterius loco habeat. Id quod non contingit in casu nostro,in quo Theodorus nihil accepto.Marchiam à Cæsare, per errorẽ tamẽ recognoscens,directum ei dominium donasse dicitur. vereor tamen,vt ingenuè fatear,ne Alciati cõsideratio leuis (nõ dicam falsa) sit.Quandoquidem hæres voluntati & dispositioni testatoris,quam testator dum in humanis ageret, impugnare non potuisset, contrauenire non potest: ne cum eo in parte sentiat,& in parte dissentiat. Respon-
104 detur ergo quarto loco,& melius,regulam † d.l. cùm à matre.& l.ex qua persona.procedere quãdo is antecessor potuit ad libitum disponere, vt disposuit,aliàs non,vt post Cast.consi.199.col.2.& cons.445.Tria, in fin.lib.2. consuluit Crau.cons.200.nu.7. & Cast.d.cons. 445.est secutus Gram.decis.93.nu.12.13.Rol.à Valle.consi.1.nu.98.99. lib.2.dum de alienatione regalium verba facit. Cùm ergo is Theodorus non potuerit eam Marchiam,cuius non erat insolidum dominus,recognoscere, sequitur eius factum,potuisse à successoribus improbari. Erit tamen cogitandum,quia iuxta hãc rationem, nec pariter potuisset is Theodorus de Marchia cum Ducibus Sabaudiæ pacisci.Qua de re infrà fusius suo loco.

Constat itaque ex iam relatis,Marchiã hanc ex Theodori recognitione (quæ aduersariis solidissimum fundamentum alioqui præstare videbatur) feudalem non esse

effectam.

effectam. Prosequamur nunc tempora.

105 Moritur † Theodorus iste Palæologus anno. 1338. relicto filio Ioanne Marchiæ successore. Hic anno 1355. 3. nonas Februarij à Carolo Quarto Imperatore consequitur Burgum Casalis, Pontem Gumelli, Tridinum, & illa omnia, quæ à centum annis citrà fuerunt d. Marchionis, vel alterius, in toto poderio (vt concessionis verba referam) eum de gratia inuestiēdo, ita vt teneat in rectum feudum. Quib. sanè verbis Marchia hæc feudalis videtur effecta. Verùm, est q̄ animaduertatur, Ioannem hunc suis precibus Imperatori significasse, se nonnullas ciuitates, oppida & castra ratione Marchiæ sibi spectantia, possidere, & iam olim suis antecessoribus concessa ab Imperatoribus, præsertim à Friderico anno 1194. & à Cōrado anno 1253. quæ ibi in precib. relatæ sunt. Confirmat Carolus retroacta, & de nouo largitur. Confirmatio ergo pendet à veritate dictarum concessionum Friderici & Conradi, quæ nullū ius feudale in hanc Marchiam contulerint: vnde sequitur nec in hac Caroli concessione solidum fundamentum cō stitui posse. Rursus falso prætextu ductus fuit is Ioannes, cùm Marchiam hanc feudalem Imperij fuisse effectam ex illa inuestitura, & concessione à Theodoro eius patre asse cuta, crederet: quare nullum sibi præiudicium attulit. Quinimmò in specie Gozad. conſ. 8. nu. 27. verſ. decimò, Imperator &c. respondit, hanc Caroli IIII. concessionem non feudalem, sed donationem fuisse liberam. Non pariter Marchia hæc feudalis effecta fuit, ex eiusdē Caroli IIII. concessione eidem Ioanni eodem anno sexto Idus Maij 110
facta dum nonnulla loca in feudum rectum & nobile con 111
cessit: quia ex iam relatis rationibus constat, concessio- 112
nem hanc ius aliquod non tribuere: tùm etiam, quia erroneè multa, quæ verè concedere non poterat, donauit, vt 113
Taurinum, Alexandriam, Eporediam; quæ ab alijs veris 114
dominis possidebantur. Rursus in ea concessione conce- 115
dit, quæ ipsi Marchiones ab Aledramo consecuti sunt; qua 116
ratione fit, vt, cùm Marchia apud Aledramum libera, & nō feudalis esset, erronea concessio hæc credatur. Id quod ex 117
eiusdē Caroli 4. concessione anno 1369. 8. Idus Martij de 118
claratur. Nam is Ioanni Merchiam ipsam, prout sui antecessores à Romano Imperio habuerunt & sicut in talium possessione transacto tempore fuerunt, & prout eius veteres vsi sunt ratificando & imperiali largitate concedendo dedit atque concessit. Quæ sanè verba ostendunt, ipsum Carolum noluisse hanc ipsam Marchiam seruituti feudali subiacere sed illam antiquis suis terminis manere. Confirmatur, quia in hac ipsa concessione anni 1369. nullum verbum de feudo, imò, dum in ea cessat & annullat iura & priuilegia hactenus contra libertates ipsius Marchiæ concessa, omnem feudi seruitutē iniquè, seu per errorem impositam
106 tolli. Idem fecit Vincislaus Imperator, † qui anno 1378. Carolo 4. successit. is anno. 1384. 16. Kalen. Aprilis Theo- 119
doro secundo d. Ioannis, iam anno 1372. (vt Benuenutus à S. Georgio in sæpius relatis annalibus scribit) vita functi 120
filio, & in Marchia (etsi sentiant alij Othonem secundum d. Ioannis primogenitum patri, ante hunc Theodorum secundum, successisse) successori concessionem vnam fecit, in qua non mō non affirmauit Marchiam feudalem esse, 121
verùm ēt confirmauit concessa per suos antecessores, præsertim per Othonem, & reuocat omnia in contrarium attentata, quæ ei præiudicium adferre poterant. Ex quibus intelligimus Marchiam hanc ab omni nexu seruitutis feu-
107 dalis liberam fuisse. Confirmantur hæc, quia mortuo † Vinciſlao anno 1400. ei successit Robertus, & tamen ab eo nullam is Theodorus suscepit inuestiturā vt nec aliquam suscepit à Sigismundo, quo mortuo Roberto anno 1410. Imperium adeptus est. Quamquam is Theodorus totius Ita- 122
liæ Imperij Vicarius anno 1414. à Sigismundo constitutus
108 fuerit. Moritur † is Theodorus anno 1418. Cui Io. Iacobus
109 successit. etsi Benardinus † Corius in Mediolaneñ. annalib. errore lapsus scriptū reliquerit, Theodorū anno 1417. decessisse, Ludouicumque filium Marchiæ successorem reliquisse. Huic ergo Io. Iacobo Sigismūdus ille iā anno 1414. 123
mense Martio; Theodoro patre adhuc superstite, concesserat Aquosanam, quam (aliquibus adiectis locis) in comitatū erexerat, vnà cum alijs, quæ in aliorum Imperatorum priuilegijs continebantur, præsertim Caroli 4. quem asseruit donasse, elargisse, liberaliterque dedisse. Quæ sanæ concessio si iure defendi posset, & de tota Marchia loqueretur, ostendit concessionem non feudalem, sed liberæ donationis esse. verùm intelligo illam solùm loqui de comitatu illo, de quo in præsentiarum disputatio non est. Quare & verba illa in hac concessione apposita, quòd non possit dare, concedere & transferre d. Comitatum Aquosanæ & Capitij in aliquam personam collateralem, nec ab eis aliqualiter abdicare, nisi in personam illius descendentis, qui post obitum Marchionis succedere deberet &c. intelliguntur solùm ratione ipsius Comitatus, non aūt totius Marchię, cuius mentio ibi habita non est. Anno verò 1418. 17. Iunij idem Sigismundus eundē Io. Iacobum inuestiuit de Marchia hac, præsertim de loco Casalis, Frasineti, Villenouæ & Salutiarū. Verùm ex eiusdem met concessionis verbis respondetur, liberam donationē ex illa concessione fuisse factam, vt ex illius verbis colligitur, ibi. contulimus, concedimus, donamus, & gratiosè conferimus. Respondetur secundò, inuestituram illam fuisse concessam Ioanni Ferrerio procuratori, de cuius tamen speciali mandato, vt necesse est, non constat. His verè demonstratur Marchiam hanc ad annum vsque 1418. feudalem non fuisse effectam. qua ratione fit, vt obseruatio, cuius meminit Gozad. conſ. 9. nu. 7. erronea & falsa sit. dicebat enim ille, ex cursu tāti temporis feudum præsumi, quod falsum est. Nam præsumptio non in claris, sed in dubijs versatur. gl. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxor. actio Alex. conſ. 158. nu. 7. li. 2. cum ergo ex iam relatis de veritate constet, cessat omnis præsumptio in contrarium allegata. Ab eo anno verò 1418. ad annum vsque 1464. nulla alia reperitur pro Marchia ipsa suscepta inuestitura, cùm tamen mortuo † Sigismūdo anno 1437. illi successerit † Albertus secūdus, qui anno 1436. moritur, & illi successit Fridericus 3. qui † vixit vsque ad annum 1493. quo imperante decesserunt hi Marchiones Montisferrati, † Io. Iacobus s. anno 1445. 12. Martij: † Ioannes illius filius anno 1464. cui in Marchia successit † Bonifacius, qui decessit anno 1494. 4. Martij, Maximiliano imperante: Bonifacio successit † Gulielmus primogenitus, qui moritur anno 1518. 4. Octobris. Huic successit † Bonifacius secundus, qui anno 1530. 6. Iunij moritur, cui successit † Ioan, Georgius vltimus Marchio ex domo Palæologa, qui decessit anno 1533. vltima die Aprilis. Et licèt ab eo anno 1464. citra relati Marchiones aliquas ab imperatoribus pro tempore inuestituras susceperint: attamen illæ detrimentum non potuerunt afferre iuri iam quęsito Serenis. Sabaudiæ Ducibus: quod suis locis fusius ostendemus. His ergo iure defendi potest Marchiā Montisferrati feudalem non esse. Sed præsupponamus feudalem esse, videamus nunc cuius naturæ sit feudum hoc.

SEcundam ergo particulam primæ partis principalis consultationis nostræ aggredimur, in qua videndum est cuius naturæ sit feudum hoc: an s. alienabile, vel non. Qua in re dicendum videbatur alienabile non esse.

Primò, quia talis est † feudi natura. c. j. de prohi. feud. alien per Lotha. &c. 1. de prohib. feud. aliena. per Frider. Nec rei & naturæ † mutatio deinde facta præsumitur etiamsi talis mutatio à facto hominis pendeat, quemadmodum scriptum reliquit Alciatus tracta. præsumptio. reg. 2. præsump. 1. præsump. 20. & 25. Nam mutatio est accidens, & accidentia † non præsumuntur. gl. l. si verò. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cogan. in specie, feudi mutationem non præsumi, respondit Zazius consi. 13. num. 5. lib. 1. & consi. vlt. num. 2. 3. lib. 2. Ita etiam iurisdictionis mutatio non præsumitur. Bal. in l. in finalibus. ff. finiū regun. & Soc. sen. consi. 187. col. 6. verſ. confirmantur prædicta. lib. 2.

Secundò, ex eo aliquando adducebar, quia in inuestitura Henrici concessa Theodoro primo dicitur; Marchiam hanc esse † feudum nobile, antiquum & paternum, quod verè in successorum detrimentum alienari non potest. gl. in c. j. §. hoc quoque, de succeſ. feud. vbi clarè Bal. col. 2. docuit, factum patris, alienantis feudum nobile & antiquum, etiam cum consensu domini directi, filijs non nocere. Idem censuit Ias. conſ. 7. col. 5. verſ. quartò adhuc. lib. 3. Quare affirmant omnes, in alienatione † feudi antiqui, duo fore necessaria, directi domini consensum, & cōsensum eorum ad quos feudum est recasurum. ita Decius consi. 524. nu. 3. Gozad. consi. 9. nu. 6. consi. 62. nu. 2. Rolā. à Valle consi. 2. num. 35. lib. 1. Capicius decis. 115. num. 3. & clarè Zasius in epit. feud. parte. 9. nu. 23. & in nostro hoc casu Alciatus responso 162. nu. 3.

Re tamen ipsa diligentissimè perpensa, contrariam sen-

ten-

tentiam veriorem sequor, Marchiæ huius feudum (vbi feudum sit) alienabile esse. Quod, vt verum ostendam, mul-
* tis adducor, eo in primis præsupposito, * communem esse omnium sententiam, in feudorum cõcessionibus esse
124 spectandam concessionem, seu † inuestituram primam, cùm præsertim antiqua aduersatur nouæ, quoniam à primordio tituli posterior formatur euẽtus. l. 1. C. de impo- 132
nen. lucra. descri. lib. 10. Sic de inuestitura respondit Bal. consi. 82. Proponitur, quòd inuestituræ, lib. 1. inquit enim antiquæ inuestituræ non derogari ex nouis postmodum concessis. Idem Bal. in c. j. §. vlt. vers. quæro quis dicatur. Castaldus, de feudo guard. docuit, recognitionem feudi factam ex noua inuestitura diuersa ab antiqua, successoribus non nocere. Et ideo in specie magis Castr. consi. 61. 133
Videtur dicendum. lib. 1. respondit, ab antiquis inuestituris non esse recedendum, nisi in posterioribus id expressè dictum fuerit, & ex communi partium cõsensu ita ab antiqua receditur. Idem post Bal. & Castren. consuluit Decius consi. 185. nu. 3. versi. non obstat, quòd in alia. idẽ respondit Curt. Iun. consi. 108. nu. 18. idem in tract. feu. par. 2. q. 7. Hinc respondit Bal. consi. 398. Ad euidentiam, lib. 1. quem est sequutus Neuiza. consi. 11. nu. 6. primam inuestituram datam feudo esse obseruãdam. Sic etiam scriptum 134
reliquit Zasius in epit. feud. par. 5. nu. 60. par. 6. num. 23. &
125 parte vlt. nu. 41. vbi in fin. scribit, nõ † recedi ab antiqua inuestitura, nisi scienter & prudenter id factũ fuerit; ibique Cast. & alios citat. sic etiam consuluit Brun. cõsi. 25. in fine. & in specie huius nostri casus. ita respondit Paris. consil. 22. nu. 8. consi. 23. nu. 65. 68. & nu. 145. lib. 1. Moder. 135
Paris. consil. 50. nu. 37. vbi latè. Et alia plura egregiè tradit Natta consi. 505. nu. 17. 18. lib. 3. vbi Castren. Bal. Alexã. & alios retulit Cephalus consi. 12. nu. 1. & nu. 26. & egregiè consi. 27. nu. 1. 2. lib. 1. qui post multos inquit renouationẽ inuestituræ intelligi secũdùm naturam primæ. His sic expositis & præmissis facilè est demõstrare alienabile fuisse huius marchiæ feudum.

Primò, adducor hac ratione, si cõcedimus ex Othonis concessione feudalem effectam fuisse Marchiam, ex eiusdem concessionis verbis eam esse alienabilẽ constat: quia Otho concesit facultatem alienandi, donandi ac dispo-
126 nendi. Quibus sanè verbis alienandi † facultas Imperatore etiam inconsulto data videtur: ita responderunt Rom. consi. 49. Decius consi. 163. nu. 3. cõsi. 171. col. 2. & cõsi. 390.
* nu. 9. Craue. consi. 84. nu. 10. & consi. 92. nu. 6. * communẽ testatur Rolan. à Valle consi. 3. num. 60. lib. 1. qui in specie de hac Othonis concessione verba facit. Quam quidem sententiam firmaui responso reddito pro Genuensium Repub. artic. 4. num. 80. 82. Addo nunc Rol. à Valle cõsi. 89. nu. 25. lib. 2. Quod cõfirmatur ex illis verbis, omnium contradictione remota, quibus intelligitur data libera facultas alienandi alterius consensu non requisito: cùm i-
127 dem significent verba hæc, † omnium contradictione remota; quòd verba illa liberè alienare possit, vt probat tex. in c. 2. in verbo liberè. de arbit. in 6. Quo adductus post Aretinum consi. 76. nu. 3. ita cẽsuit in nostris terminis Curtius Iun. tract. feud. par. 2. q. 2. prin. nu. 5. idem cla 136
rius consi. 2. nu. 3. & latè Rol. à Valle. d. consi. 42. nu. 12. lib. 1. & in casu nostro Paris. consi. 23. nu. 41. lib. 1. Gratus cõsi. 9. nu. 133. lib. 1. & Rolan. d. consi. 3. nu. 60. libr. 1. sic responderunt & alij, quòs suprà retuli nu. 18.

Secundò, suffragantur eiusdem concessionis verba, ibi,
128 & † quidquid placuerit faciendi &c. quæ idem operãtur, quòd clausula, & quibus dederis. ita Parisius consi. 23. nu.
129 41. lib. 1. sed † clausula, quibus dederis, eam habet vim secundùm Rolan. d. consi. 3. nu. 60. li. 1. vt liberè possit alienare. idem Rol. consi. 42. nu. 13. libr. 1. Cui addo Zasium in in epitome feud. vltima parte, nu. 25. in fi. Nattam consilio 159. nu. 12. lib. 1. Craue. respõso pro Genero nu. 292. vbi agit de clausula, & quibus voluerit.

Tertiò, Marchiam hanc tempore Othonis potuisse alienari, etiamsi feudalis fuisset, ex eo demonstratur quòd
130 ante † Lotharium Tertium, vel (secũdùm Moder. Paris. in procem. ad consuetud. Paris. num. 35.) Lotharium Se-
131 cundum † qui sub anno 1137. (vt Neoterici in chronicis, vel anno 1138. veluti Onuphrius Panuinius lib. 3. Roman. Princip. scriptum reliquerunt) Imperium tenuit, & habetur in Data, c. vlt. de prohibi. feud. alien. per Lotha. nulla reperiebatur constitutio, qua feuda alienari prohiberentur. Quod probat c. 1. de prohib. feud. alie. per Lothar. in quo retulit Lotharius ante eam, quam ipse edidit, constitutionem pro libito voluntatis vasallos consueuisse alienare feud. Nec aduersatur, quòd cõsuetudine saltem alienatio impediretur, vt est relatũ in c. j. vbi Afflictus, qual. alie. potue. Quia vno verbo satisfacio; consuetudinẽ quidem extitisse certis in locis, nõ tamen in vniuersa Italia. Quare cùm † consuetudo localis sit, de loco ad locum nõ extenditur: ita Bald. c. j. de feudi cogni. quem est sequutus Decius consi. 483. nu. 22. qui subdit ex Aretino consi. 132. nu. 4. Nec etiã trahi de persona ad personã, quod placuit & Ruino consi. 157. in fi. li. 3. Accedit, ꝙ nõ cõstat ex ea tõsuetudine, non potuisse nullo modo alienari, sed vno modo, & vno loco poterat, & alio nõ. Quocirca in ea solidũ fundamentum constitui non potest. Nam † consuetudo alienandi vno modo, non trahitur ad alterum. Bar. auth. qui rem. C. de sacrosan. eccle. Alex. consi. 9. lib. 3. Quos, de feudi alienatione verba faciens, est secutus Ruinus consi. 108. in fi. lib. 2. Cùm ergo de ea certò non constet, fundamentum in eo constitui non potest.

Quartò, iure affirmare possumus, Marchiam hanc alienari potuisse in duces Sabaudiæ: quãdoquidem in eis cessant rationes illæ, quibus feudum in detrimentum directi domini alienari prohibetur. Quæ sanè † rationes duæ 134
sunt; vna, ne dominus directus alterum habeat in vasallũ, quàm vellet. c. j. de duobus fratr. de benefi. inuesti. Bal. & cæteri in c. imperialem. de prohib. feu. alie. per Frid. Altera est ratio, ne domini directi conditio deterior efficiatur. d. c. imperialem, in fi. vbi latè Afflictus nu. 1. & 2. Qui
135 concludit argumento ducto à sensu contrario, † feudum tunc posse alienari, cùm commodum domini directi augetur. Prima ratio hîc cessat, quoniam suo loco ostendemus, Imperatorũ consensum accesisse, & Duces Sabaudiæ fuisse ac esse Imperij vasallos. Cessat & secũda ratio, quia imperatoris cõditio melior effecta fuit, cùm nactus fuerit potentiorem vasallum ac magis fidelem, cùm Imperio Dux Sabaudiæ aduersatus sit, nunquam, id quod Marchiones illi non præstiterunt, vt infrà attingemus.

Non obstant nunc adducta in oppositum; quibus iam credimus satisfactum. Nam quò ad primum satis intelleximus, quòd etsi feudi proprij natura sit, vt alienari non possit; attamen huius Marchiæ feudum, propriũ dici non posse, ob eam multis verbis concessam alienandi potestatem.

Non obstat secundum, quia non illa Theodori inuesti tura, sed antiqua spectanda est, vt multis ostẽdimus. Hæc ad primam partem principalem cõsultationis nostræ adferre volumus.

AGgrediamur nunc secundam partem principalem consultationis, in qua videndum est, quæ iura assecuti sint Sereniss. Duces Sabaudiæ in hac ipsa Marchia Montisferrati. Qua in re hunc ordinem obseruabo, vt iuxta temporum ordinem Ducum Sabaudiæ iura, quæ vulgò appellantur prætensiones, enumerem. In quarum singulis dubitationes, quæ illis aduersari videntur subiiciam: ac deinde pro virili mea illis satisfaciam. Prima ergo Serenis. Sabaudiæ Ducis prætensio in Marchia Montisferrati illa est, quam consecutus est Comes Aymo anno 1330. is, dum Violantidam Theodori primi Palæologi filiam in vxorem duceret, cũ ipso Theodoro tunc Marchione his verbis pactus est, quòd si contingeret d. Marchionem, vel eius liberos masculos ex legitimo matrimonio procreatos decedere, quoquo tempore absque liberis masculis ex suis corporibus & legitimis matrimoniis procreatis, quòd in illo casu Marchia Montisferrati, cum ipsius honoribus, vasallis &c. sit & esse debeat pleno iure d. Violantidæ & successorum suorum, in augmẽtum & ex causa dotis d. Violantidæ, expressè hoc pacto addito, ꝙ si aliquæ filiæ remanerent ex d. Marchione & filiis suis legitimis, quòd eius prouideatur per d. Violantidam eiúsque successores de do te competenti &c. Conuentio hæc effectũ sortita dicitur, posteaquã Palæologorũ prosapia masculina defecit, & Violantidæ successores extiterunt, extántque Duces Sabaudiæ, qui ab ea verè descenderunt, quemadmodum verè descendit Serenissimus EMMANVEL Philibertus nunc Dux. id quod multis documentis probabitur.

Huic tamen prætensioni quàmplures dubitationes obiici posse videntur: quas ex ordine ita prosequor.

Prima

PRima eſt, an Theodorus ille ita diſponere & paciſci de marchia potuerit: cùm conſtare non videatur, eum inſolidum Marchiæ dominum fuiſſe. Iam enim retulimus ſuprà in prima parte conſultationis noſtræ nume. 70. Ioannem illum vltimum Marchionem ex linea Aledrami eius ſororem Iolantam hæredem reliquiſſe, & ei tres il- 143
lius filios ſubſtituiſſe. Non ergo ipſe ſolus Theodorus do. Iolantis ſecundus genitus potuit vniuerſam Marchiã cõſequi, & per conſequens de ea paciſci. Hæc difficultas, mea ſententia, non parum vrget. Verùm reſpõdere poſſumus. Primò, ipſum Theodorum ſolenniter promiſiſſe attendere & obſeruare, & nullo modo contrauenire: quò fit, vt,
137 etiamſi de re aliena diſpoſuiſſet, valeret alienatio. † l. rem alienam. ff. de contrahen. emp. & ſolùm à vero rei domino recuperari poteſt, vt latè declarant omnes ibi, & in l. alienam. C. de furtis. late. Tiraq. tract. de retractu conſang. §. 1. glo. 2. nu. 19. Si ergo in humanis ageret is Theodorus, actionem aliquam, cui jam renuntiauit, mouere nõ poſſet, 143
minus ergo illius ſucceſſores hac ratione ſe tueri poſſunt, vt attigi ſuprà nu. 68. 145

Secundò animaduertẽdum cenſeo, Benuenutum illum minus vera ſcripſiſſe. Quoniam vir diligentiſſimus Onuphrius Panuinius lib. 2. Rom. Principum, ex Ioã. Baptiſtæ Egna. Ioã. Cuſpiniani & Antonij Auguſtini authoritati-
138 bus, ſcripſit, † ex domo Palæologa tres fuiſſe Andronicos Imperatores Conſtãtinopolitanos, quorum nemo, vt ex eorum genealogia, quam is Onuphrius deſcripſit, tot habuit filios. Andronicus enim, qui Michaelis 8. filius fuit, anno 1282. ſine prole deceſſit. Andronicus verò Michae- 146
lis 9. filius mortem obiit anno 1338. duobus eius ſuperſtitibus filiis. Ioanne & Manuele. Ioannes moritur anno 1384. relictis duobus filiis, Andronico ſ. & Manuele. is Andronicus ſolo Ioanne filio ſuperſtite, interiit anno 1387. Manuel verò mortuus eſt anno 1418. ſeptem à ſe genitis ſuperſtitibus, Ioanne, Andronico Theſſalonicenſi domino, Manuele, Theodoro, Demetrio, Thoma & Conſtantino. Conſtat ergo Theodorum, Ioannem & Demetriũ, quorum Benuenutus meminit, non Andronici, ſed Ma- 147
nuelis filios fuiſſe. Accedit ex Onuphrio conſtare, nullam mulierem nomine Iolantam alicui Andronico fuiſſe matrimonio iũctam. Prætereà accedit, quòd nec tẽpora conueniunt, cùm ex Onuphrio conſtet Theodorum: Ioannẽ & Demetrium centum annos poſt, quàm ſcripſit is Benuenutus, vixiſſe. Cogitãdum tamen ſuadeo, nam ambigo, 148
ſi his Annalibus fidem adhibebimus.

SEcunda eſt, quæ proponitur difficultas, an paciſci ita potuerit, & dicendum videbatur, non licuiſſe. Primò,
139 quia † pacto hæreditas dari non poteſt. l. hæreditas. C. de pact. conuen. cuius rei ratio eſt, quia hoc modo teſtamenti ſolennitas ſubuerteretur, contra l. nemo poteſt, de leg. j. Accedit, non licere ſtipulari hæreditatem ſibi à domino relinqui, l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. Quod ea ratione dicitur factum, quia alioqui impediretur libera teſtandi facultas. Rurſus accedit, non
140 licere paciſci † de hæreditate viuentis, non ſolũ inter eos, qui ſpem à ſucceſsione remotã habẽt, & qui in dubio verſantur, vt probat l. vlt. C. de pactis, dum in cognatis paci- 149
ſcentibus loquitur; verumetiam inter eos, qui ſpẽ habent proximam ad ſuccedendum, & quaſi certam, vt in filiis, vt intelligendus eſt text. l. pactum quod dotali. C. de pactis. Poſtremi huius caſus rationes duæ ſunt. Vna, quia eſt cõ- *
tra bonos mores de re aliena paciſci. Altera, quia conuentio hæc plena eſt triſtis euentus, cùm votum mortis captandæ inducat. Has rationes noſtri conſiderãt multis in locis, vt apud Ang. Caſt. & Fulg. in l. pactum. ff. de pactis.
141 Qui docuerunt † nec fauore piæ cauſæ huiuſmodi pacta ſuſtineri: quod multis confirmant Tiraq. tract. primige. q. 6. nu. 16. Soc. Iun. conſ. 44. nu. 45. lib. 2. qui. nu. 12. multa ad rem hanc noſtram attulit. Sic alia Decius conſ. 475. nu. 19. 20. & Pariſ. qui cum Decio in eodem met caſu reſpondit, conſi. 24. nu. 55. lib. 2. qui fortius ſenſit, nec etiam licere paciſci cum ipſo hæreditatis domino. Alia apud eũdem Decium conſ. 488. nu. 19. conſ. 494. num. 3. & conſi. 608. in fin. Ruinum conſi. 16. nu. 17. lib. 2. & egregiè apud Cephalum conſi. 43. nu. 12. lib. j. ſic ergo dicendum videbatur noſtro hoc caſu.

Secundò, relata confirmantur; quia multorum eſt opi-
142 nio, non valere huiuſmodi pacta, † etiamſi de ſola hæreditatis quota conuentum fuerit, vt docuit Alex. in l. vlti. C. de pactis, & in l. ſtipulatio hoc modo concepta, col. 5. verſ. item limitari poteſt, de verb. obli. Decius. l. pactum quod dotali. nu. 12. C. de pactis, & conſ. 184. ex alios in hãc ſententiam retulit Tiraq. d. tractat. de iure primigen. q. 6. nu. 14. in fi. & nu. 19. illi addo Soc. Iun. conſi. 44. nu. 13. lib. 2. qui reſpondit, non valere † pactum inter duos fratres, quòd altero eorum decedente ſine filiis maſculis, alter ſuperſtes in dimidia bonorum ipſius decedentis ſuccedat. Ea mouetur ratione, quia hoc modo eſſet reſtringere teſtandi facultatem, quæ libera eſſe debet. l. cùm duobus. §, idem reſpondet. ff. pro ſoc. Decius. d. l. pactum quod dotali. nu. 5. C. de pactis. nec diſſenſit Rubeus conſ. 130. nu. 3. minus Craue. conſ. 256. nu. 2. & clarius Cephalus conſ. 43. nu. 24. lib. 1. ſenſit Corneus conſ. 27. nu. 6. lib. 1. qui differentiam non conſtituunt inter pactum de tota & de ſola parte hæreditatis.

Tertiò, & ad rem optimè, confirmatur, quia nec etiam 143
† fauore matrimonij licet ita ſuper hæreditate paciſci, vt probat l. pactum quod dotali. C. de pactis. Cuius rei ratio
145 eſt, quia potior eſt † fauor liberi arbitrij, quàm matrimonij, vt docent omnes in d. l. pactum quod dotali, ibi Decius. nu. 7. verſ. Decimò & vltimò. Hinc docuit Bald. in l. cùm Archimedoram, col. 3. verſ. ſed nunquid. C. vt in poſſeſſ. legat. eum falli, qui hoc allectus pacto, matrimonium contraxit, ſi obſeruari ſibi opinatur. quod probauit & Tiraq. d. tracta. de iure primige. q. 6. nu. 17. & nu. 20. nec aliter ſenſit Rubeus conſi. 130. nu. 3. & Purpura. d. l. pactum. nu. 8. C. de pactis. Hinc & illud accedit, multorum ſentẽ-
146 tia cõprobatum eſſe, nec † matrimonij fauore licere paciſci, primogenitum ex eo matrimonio in patris locum ſuccedere debere. Ita poſt Capellam Toloſ. q. 452. Bellame. conſi. 17. Decium conſ. 225. affirmauit Tiraq. d. tract. de iure primige. q. 6. num. 31. quibus nunc addo Boer. q. 204. qui fuſiſsimè rem hanc tractat. Alciatum reſpõſ. 135. qui multis hanc tuetur opinionem. id quod facit & Craue. conſi. 256. nu. 1. in fi.

Quartò confirmatur, quia multorum authoritate com-
147 probata eſt illa opinio, † huiuſmodi pacta nec ſtatuto, nec conſuetudine confirmari poſſe, vt multos in hanc opinionem detulit Tiraquellus de quo paulò ante q. 7. nu. 3. vbi retulit Baldum, Alex. Iaſ. Decium, Iacobum à Sancto Georgio. Geogium Mattam, & Bertran. ita affirmaſſe. Quartò fortiùs ergo idem in caſu noſtro dicẽdum eſt?
148 Quintò & vltimò ſuffragatur, † pacta hæc futuræ ſucceſſionis iuramento non confirmari, vt docuit gloſſ. in l. ſi quando. §. illud, in verbo, grauari. C. de inof. teſta. & in l. pactum. vbi omnes, & nouiſsimè Purpur. nu. 5. 6. C. de pactis. & infinitos propè in hanc retulit opinionem Tiraq. de iure primige. d. q. 6. nu. 18. Addo nunc Pariſ. conſil. 24. num. 55. lib. 2. Rubeum conſ. 130. num. 3. & magis in termi nis Socinum Iun. conſ. 44. nu. 15. lib. 2. Quantò fortius ergo idem dicẽdum eſt in caſu noſtro, in quo iuramẽti vinculum non reperitur?

Re tamen ipſa diligentiſsimè conſiderata contrariã ſententiam probo, conuenta hæc inter Theodorum hunc Marchionem Montisferrati, & Comitem Aymonem iure valere, quod multis demonſtratur. Primò, quia ſi rectè
149 intueantur † conuẽtionis verba, clarè apparebit per viam contractus Marchiam fuiſſe ipſi Comiti Aymoni delatã. In ea enim cõuentione legitur: Quòd d. Marchia ſpectet & perueniat ipſi Violantidæ & ſuis ſucceſſoribus in augmentum dotis, &c. Quo ſtãte ſequitur * ex receptiſsima omnium ſententia, licuiſſe ita paciſci. Sic gloſ. in l. vlt. C. de pact. Alexan. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. & ibi Iaſ. nu. 17. in fi. ff. de verb. ob. idem Iaſ. cõſ. 60. col. 1. lib. 3. cõſ. 173. col. 5. ver. 4. in terminis lib. 4. Ruinus cõſi. 125. nu. 5. lib. 1. conſ. 16. nu. 4. 10. li. 2. & conſ. 7. nu. 5. lib. 3. Decius in d. l. pactum quod dotali, in fi. & in l. vlti. nu. 17. vbi etiã Purpura. nu. 216. idem d. l. pactum. num. 15. C. de pactis. idẽ Dec. conſi. 655. nu. 11. Marſilius ſing. 333. Curtius Iun. cõſi. 15. nu. 1. 2. Pariſ. conſ. 26. nu. 51. lib. 2. Gozad. conſ. 87. num. 3. 9. Rubeus conſ. 95. nu. 2. Socinus Iun. conſi. 80. nu. 1. libr. 2. Tiraq. d. Tract. de iure primigen. q. 6 nu. 5. Craue. conſ. 139. col. 2. in prin. Quàm ſolidum itaque hoc ſit fundamẽtum; nemo non videt.

Secundò, in hanc adducor ſententiam, quia animaduerti
150 † pactum non fuiſſe de tota & integra Marchionis hæreditate, ſed tãtùm de re vna ſingulari, hoc eſt, de Marchia. Quocirca iure valet, vt affirmãt omnes in d. l. pactũ quod dotali, ibi Decius. col. vlt. verſ. 2. limitatur. C. de pactis. ſic

Iaſ.

Iaſ.conſ.60.col.3.ver.tertiò facit.lib.3.& conſ.173.col.5. verſ.ſed præmiſsis, lib.4.Ruin.conſ.13.nu.3.lib.2. Decius cõſi.655.nu.10.& Soc.Iun. qui cum Decio in eodemmet caſu idem reſpondit,conſ.65.nu.47.lib.1.Pariſ.conſil.24. nu.56.conſ.26.nu.81.& latius nu.85. & 109.lib.2.conſil.1. nu.115.lib.3.& conſ.72. nu.15.li.4.Mod.Pariſ.cõſi.26.nu. 5.& Craue.conſi.256. nu.1.in fin. Cuius doctrinæ vna eſt ratio,quia non impeditur libera teſtandi facultas,cùm a- 161 lia ſupersint,de quibus diſponere poteſt.

* Tertiò,ſuffragatur eorũ ſententia,quæ & * verior & cre-
151 brior creditur,licere †militibus ita paciſci ex l.licet.C.de pactis.quod multi affirmant in d.l.pactũ quod dotali.C. pactis.& ſi eo loci Decius col.vlti.ver. quartò limitatur, nutet,vt facit & Purpu.nu.16.idẽ cum cæteris in terminis noſtris reſpõdit Decius cõſ.516.nu.3.& in eodemmet ca-
152 ſu,ſic egregiè Zaſius conſ.1.nu.35.36.libr.2.ſed † Comites, Duces & marchiones milites verè ſunt.l.1. §. miles.ff.de re mil.l.2.C.de domeſt.& protect.li.12.Hinc docuit Bal. in l.precibus.& ibi Alex.& Iaſ.C.de impu.& aliis ſubſtit.
153 † Priuilegia data militibus in ſucceſsionibus cenſeri etiam conceſſa his Comitibus & Marchionibus,Ducibúſque.Idem ergo dicendum eſt in noſtro hoc caſu.ita in claris noſtris his terminis argumentatur Zaſius d.conſi.1.num.36. & Decius d.conſi.516.nu.3.

Quartò,in hanc ſententiam deſcendo,ex argumento à 162
154 † ceſſante omni ratione huius pacti impeditiua, quod ſanè argumenti genus receptiſsimum eſt in iure.l. adigere. §.quamuis.ff.de iure patron.cum infinitis congeſtis à Tiraquello in eo ampliſsimo tractatu,Quod ceſſante cauſa ceſſat effectus.Tres ergo rationes, quæ impedire videntur has pactiones,illæ ſunt,quòd libera impediatur teſtãdi facultas,quæ ratio prima ex ſtatim ſuprà relato fundamento ceſſat. Ceſſat etiam illa ſecunda, quòd ſi contra bonos mores paciſci de viuentis hæreditate; quandoquidem quod promiſſum fuit contractus vim non vltimæ diſpoſitionis obtinet: & ex aliis oſtendemus noſtro hoc caſu rationem hanc ceſſare.Tertia etiã ratio ceſſat, quòd in hoc ipſo pacto inſit votum captandæ mortis. Nam præter illud, quòd ratio hæc locum non habet, quando 163
cum ipſo hæreditatis domino paciſcitur, vt mox ſubiiciam:alia etiam ex cauſa ceſſat, quoniam in maximis his
155 † Principibus ſiniſtri nihil excogitandum eſt,cùm in eis rectitudo clariori lumine perfulgeat. Epiſtola inter claras.C.de ſumma Trinit.& fide cathol. Quare Plutarchus author grauiſsimus in eruditiſsimis commentariis,De doctrina Principum,inter multa egregia ſcriptum illud re-
156 liquit; † Principes Dei miniſtros eſſe. Hinc Xenophon
157 in 8. de Pædia Cyri, † Principem bonum à bono patre nihil differre ſcripſit. Non eſt ergo quòd quid mali in eo excogitemus.ita in ſpecie ac claris terminis argumentatur Zaſius conſi.1.num.20.libr.2.Quæ ſanè argumẽtatio ex ipſo effectu ſubſecuto confirmatur. Videmus enim Marchiones ipſos poſt hãc initam conuentionem vixiſſe annos ducentos, plus minus. Suſpicionis ergo ratio leuis eſt,& omnino ceſſat hoc caſu.

Quintò conſidero,pacta hæc fuiſſe inter eos Principes inita,vterque quorum in ſuo principatu maximam habebat,vt & eius ſucceſſores nunc habent poteſtatem. Nam
158 † Dux Sereniſsimus Sabaudiæ in ſuo Ducatu Imperij & omnimodæ poteſtatis iura habet,vt multis Imperatorum priuilegiis ipſis Ducibus conceſsis conſtat. Et ex noſtris ſcribunt Iacobinus à Sancto Georgio in inueſtitura feudali,in verbo,Carolus,verſi cu.Dubitatur,& fuſius Chaſſa.in Catalogo gloriæ mundi,parte 12.conſideratione 58. & Purpura.in Rubr.ff.de offi.eius cui mandata eſt iuriſdi. nu.20.ſcripſit, Ducem Sabaudiæ in ſuo Ducatu æquipa-
159 rari Imperatori in ſuo Imperio.In † Marchione Montiſferrati idem affirmauit Iaſ.conſi.235.col.j.lib.ij. poſt Caſtren.quem retulit,& clarius Rolan.à Valle,in tract.de lucro dotis,q.3.in fin.& conſi.76.nu.3.li.2.Nata conſ.487.
160 nu.9.li.3.Quo ſic ſtãte,ſequitur his † Principibus licuiſſe ita paciſci.ità ſenſit Zaſius,d.cõſ.1. nu.21.22.li.2.ea ratione,quia ſi poteſtatem habent condendi legem, & per legem pacta hæc validari poſſunt,ſequitur eis licuiſſe ita pa- 165
ciſci.& clarius hoc ſenſit Bar.in cõſi.72.Ex facto proponitur,nu.2.verſic.ſecundò probatur.ſic lib.1.& in noſtris claris terminis,Bartolum eſt ſecutus Ruinus cõſi.40.colum.j.libr.1.& Socinus Iun.conſil.65.num.44.libr.1.Qui Socinus idem in eodem caſu conſuluit cum Ruino & Zaſio,vt ex ipſa facti ſpecie clarè eſt videre.idem Ruinus,in illo ipſo caſu,cõſil.99.nu.11.lib.1. & idem in eo ipſo caſu ſic ſenſit Decius cõſi.516.nu.4.qui illi difficultati ſatisfecit,referre nihil etſi Principes hi ex cauſa ſupremæ ſuperioritatis Imperium recognoſcant, cùm ſufficiat in ſuo dominio habere Imperij iura,ac poteſtatem condendi legem.

Sextò,noſtra hæc ſententia eorum authoritate confir- matur,qui fortius affirmarunt licere priuatis † etiam hominibus paciſci, vt altero ex fratribus eorum ſine filiis maſculis decedente pars bonorum ſuæ hereditatis ad ſuperſtites deueniat.ita docuerũt Iaſ.Decius & cæteri omnes in l.vltima. C.de pactis.idem Iaſ.in l. ſtipulatio hoc modo concepta,numer.18.ff.de verb.obliga.alios plures citat Tiraq.tract.de iure primigen.q.6.nu.5. quibus addo Pariſ.conſi.19.nu.84.lib.2.conſ.1.nu. 117.conſi.16.nu. 11.lib.3.& conſ.72.nu.16.li.4.Curtium Iun.conſil.15.nu. 1.2.Zaſium in noſtris claris terminis.d.cõſi. 1.num.15. 16. lib.2.in eodem caſu Moder.Pariſ.conſ.18.num.11.idẽ nouiſsimè reſpondit Natta conſi.474.lib.2.qui idem in eodem caſu pro Aſinariis Aſtenſibus conſuluit cum Iaſ.cõſil.211.libr.2.& cũ Ruino conſ.112.libr.4.Quantò fortius ergo paciſci ita licet inter principes? Nec enim hîc agitur de ſucceſsione in vniuerſã hæreditate,ita vt diſponẽdi facultas ſublata ſit.

Septimò ac vltimò accedit in caſu hoc noſtro † fauore matrimonij ita fuiſſe conuentum,vt ex verbis conuentionis patet,quare iure ita paciſci licuit,ex notabili tex.l.Diui Conſtantini.C.de naturalib.lib.& ex l.ſi inter,ff.de pactis dotal. quarũ legũ argumento affirmarunt ex noſtris quãplurimi,valere pactum in cõtractu matrimonij initũ, quòd primogenitus ex eo matrimonio in re quapiam ſuccedat.Ita Guid.Pap.q.267.& q.505.& alios plures citauit Tiraq.d.tract.de iure primige.q.6.nu.11.vbi nu.12.ſubdit hoc fortius procedere,cùm agitur de ſucceſsione dignitatis,& iuriſdictionis.Nec aliter ſenſit Craue.cõſil. 256.nume.2.qui intelligit,fauore matrimonij licere paciſci de ſuccedendo in quota hæreditatis,non dico in re ſingulari,cũ in ea abſolutè valeat pactum. Comprobatur hoc fundamentum,quoniã & longo vſu † ita receptum in Italia fuit, vt ita paciſci liceat,quod teſtator Iacobus Aluar.in cap.j. §.filij nati.ſi de feud.fuerit controuer.inter dom.& agn. vaſal.qui ſic olim fuiſſe cõuentũ inter Duces Ferrariæ & Mantuæ.ſic obſeruatum in Rege Aragonum,poſt Alb.in l.vlt.C.de don.inter vir. & vxo.teſtatur Boer.q.204.nu. 6.in aliis Germaniæ Principibus referunt Ruin.d.conſil. 40.& conſ.99.li.j.Decius d.conſ.516.& conſ.655.& Soc. Iun.d.conſi.65.lib.1.Zaſius d.conſi.1.lib.2.Moder.Pariſ. d. conſ.18.& hanc conſuetudinem iure valere docuit Decius in l.pactum quod dotali.nu.10.C. de pact. Tiraq.in d.tract.de iure primigen.q.7.poſt Capellã Toloſ.q. 452. & Gulielmũ Benedictum in ca.Raynutius.in verbo,duas habens filias,nu.197.de teſtamen.vbi ſcribit ſic in Gallia obſeruari præcitatus Moder.Pariſ.conſ.15.nu.22. & conſ. 26.num.7.9.idem reſpondit Pariſ. conſi.12.nu.8.lib.3.& 164
quamquam doctorũ de conſuetudine † atteſtationi omnino non credatur,,creditur tamen interim donec contrarium probetur,quoniam præſumptionem faciunt. ita reſpondit,poſt multos Craue.conſi.166.nu.9.& conſ.penul.nu.1. Rolan.à Valle.conſi.71.nu.22.& conſil.87.nu. 12.libr.1.qui alios plures retulit, imò inter Duces Sabaudiæ & hos Marchiones conſueuit ita paciſci,vt conſtat ex conuentione anni 1407.2.Aprilis,de qua infrà in vltima difficultate dicemus.

Non obſtãt nunc in oppoſitum adducta, quibus ex ordine ſatisfacio,tametſi credam ſatis illis ex ia relatis fore reſponſum. Ad primum ergo reſpondeo:verè vniuerſam hæredjtatem pacto dari non poſſe, at diuerſum eſt,cùm de re vna conuentum fuit,nam tunc teſtamenti ſolennitas non ſubuertitur, ex quo ſuperſunt alia bona,de quibus is teſtari poteſt.Rurſus quòd dictum fuit non licere paciſci de hæreditate viuentis,ita intelligitur,cùm inter duos de hæreditate tertij abſentis fuerit conuentum? Sed diuerſum eſt, cùm eo hæreditatis dño preſente. vel cũ eo ipſo † domino paciſcitur, vt in caſu hoc noſtro contingit.ita egregiè declarat gloſſ.in l.hæreditas, C.de pactis conuen. quæ intelligit d.l.hæreditas cùm in dotali inſtrumento extranneus ſtipulatus eſt mulieris dotẽ,ea mortua ſibi dari,ea muliere non conſentiente:ſecus, ait glo.ſi cũ ea cõuentum fuerit.citat in hanc ſententiã l.j.C.vt actio. *ab hæredi.&c.Quam doctrinã probant* omnes,vt apud

Decium in l.vltima,nu.4.C.de pactis.qui poſt Bald.Fulgoſium,& Alex.docuit,lecere paciſci de hereditate viuẽtis,eo conſentiente:quoniã is hæreditatis dñs fidem maximã illis præſtare dicitur quos nihil ſiniſtri cõtra ſe moliturus opinatur. Quare hic ceſſat ratio illa huius pacti prohibitiua,quòd ſ.ſit cõtra bonos mores: eſſet enim cõ- 570 tra bonos mores,vbi inuito hæreditatis domino ita paciſceretur.Eandem relatam doctriuam probauit idẽ Deci. conſi.475.nu.22.Purpura.d.l.vlt.nu.86.C.de pactis.Gozad.conſil.97.num.2.& conſil.98.col.j.& 2.qui affirmat

166 tacitum †cõſenſum illius,de cuius hæreditate agitur,ſuf-

* ficere.id quod * crebrius probarunt cæteri,vt Ruin.conſi.13.nu.3.lib.2.Dec.cõſ.31.nu.4.Curt.Iun.conſi.98.nu.3. 171
4.Pariſ.conſ.26.nu.114.lib.2.& conſi.1.nu.121.lib.3.Craue.conſi.52.nu.1.2.& Cephalus conſ.146.nu.5.libr.1.& ſi expreſſo conſenſu opus eſſe dixerit Aquenſis in d.l.vlt.vt ibi retulit Purpura.nu.87. C.de pactis.Idem cenſuit ſibi parum conſtans Pariſ.conſi.24.nu.15.lib.2.At hæc diſputatio noſtro hoc caſu ceſſat,vt diximus.

Non obſtat ſecundum fundamentum:quoniam in caſu noſtro non fuit de quota hæreditatis,ſed de re ſingulari conuentum:quinimo in ea opinione ſunt multi,valere hoc caſu fauore matrimonij,vt multos ſuprà retuli. præſertim Crauet.conſilio 256.num.2,Nec hoc caſu militat illa ratio à Socin.Iun.conſilio 44.nume.3.lib.2.conſiderata,nempè reſtringi teſtificãdi facultatem : quoniam 172
nõ reſtringitur,cùm in aliis ad libitum teſtari poſsit,vt in ſpecie ſibi parum conſtans reſponditis Soci.Iun.conſil. 65.nu.47.lib.1.quem retuli ſuprà.

173 Non obſtat tertium, quia reſpondeo procedere argumentum,cùm de vniuerſa hæreditate agitur : ſecus cùm vel de quota illius,vel ſaltem de re ſingulari:quoniã tunc vera eſt doctorum ſententia,dubio procul valere hoc pactum,vt ſuprà retulimus.Nec enim noſtro hoc caſu conturrit fauor liberi arbitrij,contra fauorem matrimonij.

174

* Non obſtat quartum,quia imò verior *& crebrior eſt eorum ſententia,qui affirmarunt huiuſmodi pacta, vel ſta 175
tuto,vel conſuetudine ſtabiliri poſſe,vt apud Tiraq.dict. tracta. de iure primige. q.7.& ex aliis ſuprà relatis in vltimo noſtræ ſententiæ fundamento.

* Non obſtat vltimum, quoniam reſpondeo * veriorem eſſe eorum opinionem,qui affirmarunt pacta hæc valere,

167 & iuramento firmari,etſi contra bonos mores videãtur. ita affirmarunt Iaſon l.ſtipulatio hoc modo concepta. numero 11.de verborum oblihation.& conſil.60. colum.2. verſicu.2.facit.lib.3.Decius l.pactum quod dotali.nume. 2.C.de pactis.Zaſius conſil.1.num. 39.libr.2. Nec enim adeò eſt contra bonos mores pactum,quin iuramento fir-

168 mari poſsit. Nam quòd dicitur †pactum contra bonos mores non eſſe obligatorium,c.non eſt obligatorium.de reg.iur.in 6. intelligitur primò,de pacto turpi & inhoneſto,aliàs non,ita poſt Dynum in c.indultum.de reg.iuris. in 6.& Angelum in auth.vt factæ nouæ conſtitut.§.1. declarat Decius in l.pactum quod dotali,nu.2.verſ.ſecundò reſpõderi poteſt.C.de pactis.Didacus in c.quamuis.parte 2.in initio.num.1.de pact.in 6. Reſpondeo etiam ſecundò, pacta contra bonos mores aliter conſiderari de iure ciuili,aliter de iure canonico. Nam de iure canonico dicitur quid contra bonos mores, per quod ad peccandum inducimur:ita Bald. Caſtr. & Decius in l.pacta quæ con- 176
tra.C.de pactis.idem Deci.in l.vlt.nu.31.in fine.C.eodẽ. idem conſi.345.col.2.conſ.517.num. 7.& conſ.655.nu.15. 16.Socin.Sen.conſi.77.colum.pen.verſ.nec eſt verum.li. 1.Iaſ.conſi.169.nu.6.li.4.Corneus in auth.ſacramẽta puberum.nu.42.C.ſi aduerſ.vend.Curt.Iun. conſ.25. nu.4.

169 & Soc.Iun.conſi.65.nu.49.li.1.Qui affirmauit,†donationem omnium bonorum iuramento firmari : quoniam is actus,quo libera teſtandi facultas impeditur,peccatũ non inducit:& ob id non dicitur contra bonos mores de iure canonico.Scio tamen ipſum Socinum Iun. conſil.44.lib. 2.aliter ſenſiſſe. Verùm parui facienda eſt illius authoritas,tum ob eius inconſtantiam, tum quia illi aduerſatur

* iam relata * communis ſententia, quam probauit & Zaſius conſi.1.nu.40.lib.2.& Craue.conſil.229. nu.3.eſt ergo ex his diſſolutus fortiſsimus hic obex.

TErtia eſt difficultas,quæ aduerſus primam hanc prætenſionem obiicitur, an illa conuentionis verba, Quòd ſi contingeret ipſum Marchionem,vel eius liberos maſculos ex legitimo matrimonio procreatos,decedere &c.intelligantur ſolùm ratione filiorum tũc exiſtentium,nõ autem futurorum,an verò & ad futuros trahatur.Prima (vt aiunt) facie dicendum videbatur, ſolùm de eo tempore natis intelligi debere.

Primò,ex iuris diſpoſitione, qua cautum ſcimus, lega-

570 tum †cognatis factum ſolùm intelligi de cognatis iam exiſtentibus teſtamenti tempore, non autem de futuris, qui à teſtatore nec cogniti, nec dilecti dicuntur.l.ſi cognatis.ff. de rebus dubiis.l. Titius.& l.item ſi Prætor.ff. de ſuis & legiti. & latè apud Gozad.conſi.36. numer.7.8. & fuſius apud Tiraquell.tracta.de retract. conſang.§.j. gloſſ.9.num.84.Imò Socinus in dicta l.ſi cognatis,num.

171 30. docuit, in caſu hoc noſtro idem eſſe,cùm fit †legatũ liberis:quoniam de tunc exiſtentibus, non autem de futuris intelligitur.ex l.cùm ita.§.in fideicommiſſo. de legatis 2.& cum Socino alij plures idem affirmarunt, vt retulit Ruinus conſi.35.nu.3.lib.1.Quod fortius procedere videtur,etiamſi diſpoſitio conditionalis ſit,& futurum euentum reſpiciat,vt noſtro hoc caſu contingit.Ita poſt multos reſpondit Decius conſ.95. col.pen.ver.tertiò principaliter.Sic Ruinus conſi.36.col.vlti.conſi.112.nu.13. li.2. & conſi.164.nu.6.lib.3.Rubeus in repet.l. Gallus.§.quidam rectè,nu.105.106.ff.de liber.& poſthu.

Secundò,ſuffragantur huic opinioni illa conuentionis verba, ibi liberos maſculos ex legitimo matrimonio procreatos. † Quæ ſanè verba præteriti temporis ſunt, nec 172
ad futurum trahuntur.l.ſi ita.ff.de auro & argento legat. l.vltima.ff.de libera.lega.quarum argumento docuit Bal

173 dus in l.omnia,colum.2.C.de epiſcop.& cleric.† priuilegia Gymnaſij Pariſienſis conceſſa Toloſano ſolùm intelligi de priuilegiis de præſenti illi Pariſienſi competentibus,non autem de futuris. Doctrinam illam probauit Antonius Corſet.in ſingular.in verbo Metus incipit, licèt verbum,qui & alia attulit ſimilia. Hinc etiam reſpõ-

174 dit Decius conſi. 86.colum.3.† Clauſulam illam diuiſionis bonorum inſtrumento poſitam,remittẽtes ſibi omne

175 ius &c.intelligi de iure præſenti,nõ de futuro.Sic in † donante conſuluit Barbat.conſi.36. colum.3.lib.1. Quin regulam hanc in quacunque diſpoſitione locum ſibi vindicare docuit multis Felin.in c.vltim.colũ. vltim.de conſtitution.imò procedit etiamſi verba ſint adiecta vniuerſalia:ita Angelus in l.ſi ſeruitus.ff.de ſeruitu.vrbanorum prædiorum.quem ſecutus eſt Bellonus conſilio 5.numer. 1.& latius Socin.Iun.conſil.99.numer.10.lib.3.poſt Pariſ. conſil.21.num.34.libr.2.vbi quamplura hac de re afferũt, ibique Pariſ.numer. 33.dixit etiam participium, exiſtentium,reſolui in tempus præſens,id eſt,quæ exiſtunt. Et verbum temporis præſentis,ac fortius præteriti,non trahi nec includere futurum ſcribunt Alciatus & Brechæus in l.verbum oportebit,& in l.verbum erit,de verb.ſigni. Sic in noſtro caſu illa verba, ex legitimo matrimonio procreatos,id eſt,qui iam procreati ſunt. Nõ ergo de futuris intelligi debet conuentio;& per conſequens hodie illi locum eſſe non poſſe videtur.

Cæterùm re ipſa diligentius perpenſa,contrariam ſententiam verioré arbitror,verba ſcilicet conuentionis noſtræ ad futurum ſeſe protendere; intelligique non ſolùm de iam natis liberis,ſed etiam de naſcituris, quod vt dicã, multis adducor.

Primò,quia hominum diſpoſitiones ita † interpretan- 176
dæ ſunt,vt aliquid operetur.l. ſi quando, in principio. ff. de leg.1.cap.ſi Papa.de priuileg.libro 6.imò impropriantur verba, vt aliquid operentur.Decius conſilio 48.colũ. 2.Crauet.conſilio 135.numer.24. qui multa ad rem hanc ſcripſit:& affirmauit locum etiam ſibi vindicare,quando is actus ſtrictam reciperet interpretationem.id quod clarius confirmauit poſt alios idem Crauet.conſilio 272.numero 7.& conſilio 294.numer.3.qui fortius intelligit, etiamſi materia eſſet odioſa;idem ſi diſpoſitio foret pœnalis.idem Crauet.conſil.201.nu.13. & in reſponſo pro genero,num.46.imò ita interpretanda ſunt verba,vt aliquid operentur,etiamſi vix conuenirent:ita Soc.Iun.conſ.94. numero 20.libro 3. In caſu ergo noſtro,ſi conuentionis verba ſolùm intelligerẽtur de filiis Theodori iam natis, nihil operarentur;quia non conſtat,cõuentionis tempore Theodorum iam ſuſcepiſſe Ioannem filium. Quam aſſertionem probat Alex.conſi.171.num.4.lib.2. & clarius Socin.Iun.conſi.172.nu.26.libr.2.poſt Sadoletum in l.ſi cognatis,col.8.de rebus dubiis.Quibus addo Imol.in ca. iudicante,nu.12.de teſt.& cõfert quod docuit Picus in l.

Titia,

Titia.§.Titia cùm nuberet.numer.108.d. l.ij. Quod autē Theodorus habuerit, vel nō habuerit eo tempore filios,
177 probare †is tenetur, qui hoc affirmabit: cū facti quid ſit. l. denique.ff.ex quib.cau.maio.l.qui à quolibet.ff.de con
trahen.empt.l.1.l.ſiue poſsidetis.C.de prob. vulgaris tex. l.in bello.§.factæ.ff.de cap.& poſtli. reuerſ. Accedit illa ratio,quia ſi Theodorus tunc Ioannem ſuſcepiſſet; illius
178 †mētionem expreſsè feciſſet,iuxta l.item apud Labeonē. §.hoc edictum.ff.de iniuriis.Cuius argumento plura ſcri bunt doctores,vt apud Afflictum deciſ.111.num.9.deciſ. 220.nu.14.& deciſ.265.nu.22.Gozad.conſi. 101.nu.16.Pa riſ.conſi.3. num.3.lib.1.cæteros ſciens prætereo.Ne ergo conuentio hæc fruſtratoria iudicetur, dicendum eſt,con-
179 uentionem intelligi etiam de † naſcituris. ità in ſpecie & clarè Pariſius conſi.71.nu.15.lib.4.poſt Roman. conſilio 134.& alios,quos retulit,& Romanum ſecutus eſt in caſu noſtro Socin.Iun.conſi.172.num.24.lib.2.& clarè Alcia- 186
tus reſponſo 495.col.1.verſic.ad idem etiam &c.confert doctrina Alexand.in l.ſi ita ſtipulatus fuerim illud aut illud.§.cùm ſtipulamur.num.3.verſi.limitauit etiam,& eo loci Iaſ.nu.4.de verb.oblig.dū docuerunt,quòd etſi quis
180 †promittat, quòd debetur, ſolùm intelligitur promiſiſſe ratione debiti puri,non conditionalis: nihilominus comprehenditur tunc conditionale, cùm nullum debitū purum tempore promiſsionis ſuberat.Qua doctrina motus in terminis noſtri caſus ſic reſpondit Rui. conſil.184. nu.15.libr.1.declarando l.ſi ita. ff.de auro & argen.lega.& clarius conſi.22.nu.12.lib.2.vbi conſiderat,naſcituros intelligi cōprehēſos,ne fruſtratoria eſſet diſpoſitio, cùm & in caſu Rui.nulli filij filiorū tēpore diſpoſitionisnati eſſēt

Secundò,præſupponamus Theodorū iam eo tempore prolē ſuſcepiſſe,idē tamen adhuc erit dicendum, quoniā certò conſtat,d.Theodorū vnicum tantùm filiū Ioānem ſuſcepiſſe:niſi ergo etiam de futuris tunc conuentū fuiſſe, certè malè fuiſſet dictum de liberis in plurali,qui in duobus ſaltem verificatur.l.vbi numerus, de teſtibus. Et hæc interpretatio ſumenda eſt iuxta verborū ſignificationem & proprietatem.l.nō aliter,de lega.3.& ſi de iam natis ſo-
181 lùm intelligeremus,certè †verba diſpoſitioni non conuenirent,cōtra l.4.§.toties.ff.de damno infecto,cū ſimilib. Tertiò,adducor ex verbis illis liberos maſculos ex legitimo matrimonio procreatos, quæ ſanè verba de legiti- 187
mo matrimonio procreatos, fruſtrà ac perperā appoſita in conuentione fuiſſent,ſi ſolùm de iā natis intelligerentur. Nā non ignorabat Theodorus quo ex matrimonio, quóve modo iā nati forent procreati, cū maxima ſit præ-
182 ſumptio,quē ſcire † quæ domi propriæ geruntur.l. Octaui.ff.vnde cogn. l.de tutela.C.de in integ.reſtit.omnes in 188
l.1.vbi Ripa nu.46.ff.ſi cer.pet. Dec.cōſ.445.nu.35.in fin. Ruinus conſ.121.nu.4.lib.4.Nec eſt dicendum, verba illa intelligi poſita ad differentiā illegitimorū iam natorū, vt ſcilicet admitterentur potius deſcendentes à Violantida & Comite Aymone,quā ex illis illegitimè natis.Quia re-
183 ſpondetur † non præſumi, quòd eo tempore Theodorus haberet filios illegitimè natos,tū quia eſt quid facti quod non præſumitur,vt iam diximus,tum quia eſſet præſumere delictum,contra l.meritò.ff. pro ſocio. Confert ratio l.miles.§. defuncto.ff. de adulter. & quod per eam ſcribunt Bald.in rubric.C.de probatio.Alciatus tracta. præ- 189
ſump.regu.3.præſump.37.Pariſius conſi.10.num.4.5.cōſil.11.num.13.lib.2.Dicamus ergo conuentionis verba de naſcituris intelligi.

184 Quartò, ſuffragantur mirum in modum illa † verba, ſi contigeret d.liberos decedere quoquo tempore abſque liberis maſculis &c.Quæ etſi duplicem interpretationem recipere poſsint:vnam,quòd illis quoquo tempore decedentibus,ſcilicet, vel vnius, vel alterius ætatis. Alteram, quoquo tempore, ſcilicet, in infinitum liberis illis ſine 190
filiis morientibus: attamen poſterior hæc interpretatio vera eſt,cū illa prima haud rectè conuenire poſsit.Quorſum enim differentiam conſtitueret,ſi iam dixit,ſine liberis quoquo tempore decedentibus? Vnam namque ætatem ſolam comprehenſi ſunt,illam ſcilicet, maiorem pupillari;& ad procreandum aptam. Quemadmodum ita in ſubſtitutionibus docent doctores in l.Centurio,vbi Bartol.numer.32.ff.de vulga. Decius conſilio 416.numero 6. 7.conſilio 427.numer.5.Ruinus conſi.28.nume.4.conſi. 53.numer.9.libro 2. Cæteros ex induſtria prætereo. Sequitur ergo ex hac ratione etiam naſcituros eſſe in hac cō uentione comprehenſos.Et ita clarè in terminis argumē-

tatur Ruinus conſilio 35.num.14.ver.2.reſpondetur,libr. 1.vbi citauit eam doctrinam Bar.d.l.Centurio.

Quintò ſuadetur hæc interpretatio. Quoniam clariſsimi iuris eſt,† teſtatores magis diligere iam ſibi natos libe
185 ros,quàm naſcituros.l.Titius.ff.de ſuis & legiti.Diligi etenim verè non poſſunt nondum cogniti.l.1.§.ſi quis proximior.ff. vnde cogna.Rubeus conſi.128.nu.4. & clariſsimè ſic reſpondit Soc.Iun.conſi.69.num.36. & conſi.129. num.27. libr.3.poſt Angelum & Gratum,quos citat. Sic ergo dicemus,verba hæc ſolùm de iā natis intelligi; illud vnum non mediocriter abſurdum ſequeretur, nēpe Violantidam eiúſque ſucceſſores excludere ſexum fœminium iam natum Theodori,non autem naſciturū.Quemadmodum ergo eueniente caſu,Violātida, vel eius ſucceſſores excluderent fœminas ex liberis iam natis Theodori, ſic & fortius ex naſcituris excludere debuit.

Sextò accedit illa ratio,qua dicimus,vnā † diſpoſitionis partem alterā declarare.l.vtrum.ff.de peti.hære.l.qui filiabus.de leg.j.vbi latè Iaſ.col.1.Cùm ergo ex cōuentione vocati fuerint deſcendentes omnes Violantidæ in infinitum vſq;,pari ratione dicēdum eſt,intelligi illos vocatos, deſcendentibus omnibus maſculis ex Theodoro in infinitum vſque deſcendētibus,tum ex paritate rationis, tum,vt conueniant inter ſe ſucceſsionum tempora. Quo enim fieri poſſet modo,quòd deſcendentes ex Violātida in infinitum ſuccederent,niſi & ea ætate ſucceſsioni locus foret ex latere d.Theodori ſuorúmque liberorum?

Septimò & vltimò perpendo verba illa, quòd ſi aliquæ remanerent ex d.Marchione & filiis ſuis legitimis & legitimis matrimoniis procreatis, quòd eis prouideatur de dote &c.Quæ ſanè verba in futurum ſeſe protendunt, & non ſolùm excludunt fœminas ex ipſo Theodoro immediatè deſcendentes,verùm etiā deſcendentes ex filiis ſuis. vt ergo caput hoc excluſiuū operetur eſt neceſſe dicere caput incluſiuū,deſcēdētes ſcilicet ex Violātida, eſſe vocatos in infinitū,& è contra: cū idē operari debeat propoſitū in appoſito,quod oppoſitū in oppoſito.l.vlti.ff.de leg. 3.tū etiā,(vt attigimus,quia nō poſſet eſſe locus capiti incluſiuo in infinitū,ſi pariter loc⁹ nō eſſet capiti excluſiuo in infinitū.Nec eſt,q⁹ dicatur,in eo capite excluſiuo fœminarū,quæ dotandę ſunt,ſolū agi de filiabus filiorū Theodori,ſicq; de filiis & deſcendētibus primi gradus,cū † filiorū appellatio ſtrictior ſit appellatione liberorū.§.vlti. Inſti.qui teſt.tuto.dari poſſ.l.filio.ff.ad Maced.l.2.§. non ſolū.ff.de excuſ.tuto.Coraſius.l.liberos,nu.2.ff. de ſenat. & alibi.Quia rūdetur,imò eſſe intelligendū de filiabus cuiuſcunq; gradus,ex relatis rationibus.ſuprà:tū etiā, quia aliàs ſequeretur abſurdum,q⁹ † primi gradus fœminæ eſſent deterioris conditionis remotarū: quod præſumendū non eſt fuiſſe ex mente Theodori, iuxta text.l. Lucius,la vltima.ff. de hæred. inſtit.& l.publius. ff.de condit.& demon.vbi Soc.numer.78. declarat idem conſ.49.col.5.lib. 1.conſi.12.col.3.lib.3.Decius conſ.514.nu.2.3. Ruinus cōſi.67.nu.4.lib.2.Curt.Iun.conſ.22.nu.8.egregiè conſil. 57.colū.vlt.& cōſ.58.col.vlt.qui in his terminis claris reſpondit.idē conſ.112.nu.5.Rubeus cōſ.150.nu.2. Crauet. conſ.62. nu.7.& conſ.147.nu.2.3. Qui vno ore affirmant, priore ordine & gradu vocatos cēſeri magis dilectos.Reſpōderi etiam poteſt,† filiorum appellatione venire & illos,qui vlterioris gradus ſunt.l.iuſta.vbi Alciatus,& Brechæus Turo.ff.de verb.ſign.& in feudalibus diſpoſitionibus (ſi feudum hoc eſſe cū aduerſariis Præſupponamus,filiorum appellatione venire deſcendentes,reſpondit Ruinus cōſ.45.nu.16.lib.1.& conſ.203.nu.22.verſ.non obſtat igitur,dum dicitur.lib.2.poſt Bal.in prelud.feud.& Alexand.conſilio 26.libro 5.& in l.Gallus.§.inſtituens,in fin. ff.de liberis & poſthumis.Ex quibus euitari poteſt, quod docuit † Bartol.in l.liberorum:numer.8.de verborum ſignificatio.in contractibus ſumi interpretationem contra eum,pro quo actum eſt.cuius doctrinam aliorum authoritatibus comprobat Ruinus d. conſilio 203.numero 22.imò hoc caſu venire de deſcendentes, in eo conſtat, quòd conuentio hæc futurum euentum reſpicit, vt ſuprà diximus. Non mirum ergo ſi hi veniunt: ita Socinus in l. Gallus.§.inſtituens.in fin.de liberis & poſthumis. poſt Imolam & alios.ſic Alciatus reſpon.526.numer.5.verſic.4. limitatur. His ergo ſatis ſupérque conſtat,conuentionis verba ad naſcituros extendi. Quæ ſanè conſiderationes clariores reddentur ſublatis his, quæ in oppoſitum adducta fuerunt.

Non obſtat ergo primum illud fundamentũ, quia mul
191 tipliciter reſpondeo. Primò † d.l. ſi cognatis.ff.de rebus dubiis.& ſimilia, loqui in diſpoſitione ſimplici & pura; nos autem in ea quæ à futuro euẽtu pendet, ſicque in cõditionali, in qua illius legis diſpoſitio & ratio ceſſat.ita Alexan.conſ.26.nu.15.lib.3.quem ſecuti ſunt Decius cõſilio 253.num.4.in fine.Alciatus reſponſ.505.in fin.& clarè Socinus in dicta l.ſi cognatis,nume.30.verſi.ex quibus infertur.ex l.interuenit.ff.de leg.præſtand. ceſſat namque hoc caſu ratio illa,qua in diſpoſitione pura eſt conſtitutum,ex d.l.cognatis.Alexan.conſi.26.27.lib.3.Ruinus cõ 197
ſilio 100.numero 5.conſi.108.numero 17. & clarius conſilio 117.numer.20.conſilio 123.numero 16.conſilio 174. nume.10.lib.2.& conſi.36.numer.10.conſi.139. in fin.lib. 3.& conſi.68.num.9.lib.5.Quæ ſanè Ruini loca,ea ratione libenter congeſſi, vt intelligamus non referre etſi is pro more ſibi parũ conſtans quæ aliter reſpõderit dictis conſilio 36.colum.vltim.& conſi.112.numer.13. libr.2.&
19 cõſilio 164.numer.6.libr.3.† Nam illius doctoris opinio tenenda eſt, quæ ab eo crebrius affirmata fuit, vt ſcripſit 198
Iaſ.conſi.89.colum.vltim.lib.3.& Rol.à Valle conſi.67. num.33.lib.1.niſi conciliando dicamus cum Curtio Iun. conſ.57.col.vlt.& conſ.58.colum. vltim.ex diſpoſitione conditionali naſcituros comprehendi, & hoc caſu pro-
* cedat * crebrior Ruini,& aliorum ſententia. At vbi alij extant iam nati ab initio, ij admittuntur priùs excluſis poſtea natis:& procedat altera opinio. Ruinus tamen cõſilio 22.numer.12.verſic.& ſubdit quòd lib.2.poſt Caſtr. ſenſit aliter:verùm non immoror,quia caſus ſic non euenit in hoc noſtro.Reſpondeo,& ſecundò,diſpoſitionem
193 d.† l.ſi cognatis,locum habere tantùm in vltimis diſpoſitionibus, non autem in contractibus, vt in claris noſtris terminis poſt alios reſpondit Ruinus conſilio 35.numer.14.lib.1. qui huius ſententiæ citat Bar.in l.item prætor.ff.de ſuis & legi.& Bald.in l.in perſonam.C. de fidei- 199
com.qui Bald.affirmauit, feudum conceſſum pro ſe filiis & nepotibus,cenſeri conceſſum etiã pro nepotibus conceptis poſt mortem aui.& cum Bart.ſenſit idem Ruinus conſ.22.nu.11.verſ.& ſic præſupponit.libr.2. His accedit Iaſ.in l.quod dicitur.nu.43.44. de verbo.oblig. Tiraq.de retractu conſang.§.1.gl.9.nu.89.90.

Non obſtat ſecundum fundamentum,quia reſpondeo
194 multipliciter.Primó illud † verbum liberos procreatos, reſolui etiã in futurum,id eſt,qui procreati erunt.ſic Bartol.in l.1.num.34.ff.de cond.& demon.qui in participio abſolutè prolato loquitur.Idẽ quod Bar.ſenſit ibi Imola in fine.Reſpondeo ſecundò adiectiuum reſolui in relatiuum & ſuum verbũ. cùm ergo hîc de actu futuro agatur,
* ſic reſoluitur procreatos,id eſt,qui procreentur, ſic glo*. communi calculo recepta in Clemẽ.1.in verbo dignitatis, de præbend.quam probauit Galliaul.in l.Centurio,num. 358.& ibi Ripa nu.93.ff.de vulg.Parpal.in rub.ff.ſol.mat. nu.4.& clarè ſenſit Ripa lib.2.reſpon.c.26.nu.23.& in his ferè terminis. Iaſ.conſ.55.nu.5.verſ.confirmatur quia.lib. 3.dum reſpondit,illa verba deſcendẽtes,id eſt,qui deſcendent.Idem Iaſ.conſ.65.col.2.verſ.ſed præmiſſis.lib.3.qui huius ſententiæ citat Barto.in l.Centurio,nu.25.in fin.de vulga.Alex.conſ.119.nu.3.libr.1.idem conſ.124. nu.6.lib. 2.ſic & Ruin.conſ.49.nu.11.lib.3.& conſ.39.nu.2.libro 5. quòd autem in caſu noſtro diſpoſitio ſeu conuentio futurum reſpiciat,ſuprà diximus.Reſpondeo tertiò etiam ſo-
195 la ipſa † verba præteriti tẽporis ad futurum trahi, quando eſt ſignificatiuum actus, qui futurum reſpicit .ita probat l.talis ſcriptura.§.vltimo.ff.de legatis primo.quo lo- 200
ci in ſpecie Bartolus in ſecunda oppoſitione declarat & diſſoluit nodum.d.l.vltima.de libera.legat.& l.ſi ita legatum eſſet, de auro & argento legat. & egregiè declarat Romanus conſilio 333.Quo ad primum.col.2.verſic.quia verbum.Iaſ.d.l. talis ſcriptura.numer. 32.34.Reſpondeo quartò ex eiuſdem Romani ſententia d.conſi.333. colũ.2. verſicu.probatur,dum reſpondit,verba præteritum & futurum tempus comprehendentia, exponi in præteritum vel futurum, ſecundum quòd magis euitatur abſurditas, ex glo.in c.ad hæc ſumus,de reſcrip.At in caſu noſtro exponendo verba hæc in futurum, abſurditas illa euitatur, ne ſcilicet deterioris conditionis ſint fœminæ præſentis temporis,quàm futuri,vt ſuprà diximus. Reſpondeo etiã,
196 d.regulam † d.l.ita.de auro & arg.lega. non procedere, quando ex aliis conſtat de diſponentium volũtate:ita Socinus Iun.conſ.98.num.26.lib.1. cùm ergo ex multis demonſtrauerimus partium animum fuiſſe, non tunc natos modò,ſed etiam naſcituros comprehendere in ea cõuentione;ſequitur non eſſe locum regulæ d.l.ſi ita. His diſſolutum credimus Gordianum hunc nodum.

QVarta obiicitur difficultas: præſuppoſito, verba conuentionis futuros naſcituróſque liberos continere,quot gradus verè contineat. Qua ſanè in re dicendum videbatur,ſolùm comprehendere trinepotẽ Theodori,cùm dicatur,quòd ſi contingeret d.Marchionem,vel eius liberos decedere ſine filiis &c.appellatione nanque † liberorum ſolùm veniunt deſcendentes vſque ad trinepotem.l. Iuriſconſultus.§. parentes.ff.de gradib. Bar.l.liberorum.nu.19.ff.de verb.ſign. Curt.Sen.conſil. 74.col.3.in prin.Cùm ergo vltimus Marchio ex Palæologa familia fuerit ſeptimus deſcendẽs ex Theodoro iſto, vt ex eorum genealogia eſt videre, ſequitur videri conuẽtioni locum eſſe non poſſe.

Cæterùm re melius perſpecta, ſentio adhuc eſſe locũ conuentioni.Eo ſolo fundamento moueor,quia appellatione † liberorum propriè (etſi largè aliquantulum.)deſcendentes in infinitum continentur. d.l. liberorum, vbi Alcia. nu.1.declarat.de verbo.ſignifi.& probat text.l. ſed & ſi.§.liberos.1.2.ff.de in ius voc.l.liberos.ff.de ſena.vbi Coraſius nu.2.& probat l.3.§.pen.ff.de aſsig.liber. Quare docuit M.Antonius Natta in authen. quod ſine,in fin.C. de teſt. diſpoſitionem illam de liberis ſoquentem continere liberos vſque in infinitum: & verè cùm ſimus in fauorabilibus,appellatio liberorum comprehendit deſcendentes vſque in infinitum, vt poſt multos reſpondit in caſu fortiori Craue. conſilio 155.numer.3. & ita ſentiunt cæteri, à quibus non diſſentiunt optimi linguæ Latinæ authores,vt apud Alexandrum ab Alexand.libro j.Dierum Genialium.c.15. & Petrum Crinitum li.15.de honeſta diſciplina.cap.8.

Non obſtat nunc textus † d.l.Iuriſconſultus.§. parentes:quia reſpondeo primo,in eo antiquorum ſententiam referri,qui crediderunt, appellatione liberorum ſolùm venire deſcendentes ad tertium gradum vſque,à qua tamen opinione per recentiores omnes receſſum eſt: ſicuti Alexander & Crinitus egregiè annotarunt. Reſpondeo ſecundo loco,Paulum in dicta l.Iuriſconſultus.§.parentes,ſolùm loqui in ſpeciali liberorum ſignificatione:Cal liſtratum verò d.l.liberarum,in generali. Quod placuit Petro Lorioto in commentariis ad d.§. parentes: in qua quidem generali ſignificatione nos verſamur.

Reſpondeo tertio loco ex ſententia eruditiſsimi Franciſci Connani lib.12.Commen.Iuris ciuilis, cap. 1.nume. 4.quòd quemadmodum in parentibus vltra tritauũ, nullum nomen proprium datur,vt quia nunquã dicitur quatritauus, quintauus, ſed ſolùm dicitur, pater tritaui, auus tritaui:ſic liberorum appellatio vltra trinepotem,nullũ proprium nomẽ habet,vt quia nunquam dicitur, quadrinepos, quintinepos, ſed ſolùm dicitur filius trinepotis, nepos trinepotis.id quod,præter Connanũ probat text. d.l.Iuriſconſultus,in fine.verè ergo appellatione liberorum deſcendentes in infinitum cõtinentur.d.l. liberorũ. ſed poſt trinepotem, liberorum appellatio propriũ nomen non habet.d.§. parentes.

QVinta difficultas, quæ aduerſus hãc prætenſionem excitatur, illa eſt. Inſtrumentum in quo hæ conuentiones ſcriptæ ſunt,ſolùm fuiſſe è protocollis leuatum per Ioannem Raynaldum,cùm tamen is de eo vnà cum duobus aliis notariis fuerit rogatus.† Debuit enim ab ipſis tribus ita leuari,quemadmodum vnà ſimul ab ipſis tribus receptum fuit. ita clarè docuit Baldus in l. iuriſiurandi,in fine.vbi Salicet.colum.2.verſicu.venio ad tertiam.C.de teſtibus.idem ſenſit Baldus ipſe in l.ſi quis ex argentariis.§,j.in quinto notabil.ff.de eedend. Socinus Sen.conſi.2.colum.j.verſi.præterea.lib.3. qui eiuſdem opinionis citat Hoſtien.Ioan.Andr.in c.quoniam contra. de proba.Idẽ cenſuit Boerius.q.21.qui alios retulit,præſertim Guid.Pap.q.122.Alex.conſi.124.num.4.lib.7.Barba.conſi.18.colum.vlt.lib.3.& Corneum cõſi.243. num. 18.libr.3.

Re tamen diligentiſsimo ſtudio perpenſa, in contrariam diſcedo ſententiam: Inſtrumentum hoc ita ab vno tantùm in publicam formam redactum probare: quod multis demonſtratur.

Primò,quia non conſtat tres hos Tabelliones ita fuiſſe rogatos,vt oẽs ſimul,& non diuiſim poſſent illud inſtrumentum

mentum leuare. Hoc enim per aduersarios erit probandum, quia præsumptio, & iuris cõis regula est pro Duce
201 Sabaudiæ. Nam vnus † notarius solus potest instrumentũ leuare etsi plures illud receperint. §. si verò moriatur, in auth. de instru. cau. & fide. declarat gl. in §. si verò absunt, in glossa, quantum, in fine, in auth. de hæred. & Falci. Illud enim solùm verũ est, non nisi ab omnibus, qui instrumẽtum receperunt, posse leuari, quando ita expressè à partibus fuit actum. Quæ sanè partium conuentio ab eo, qui in ea se fundat, probari debet. ita sensit Guid. Pap. d. quæsti. 122. col. penul. versi. verùm tamẽ, dum adfert exemplum d. l. contractus. C. de fide instru.

202 Secundò, adducor ex eo, quòd ob temporis † antiquitatem præsumẽdum est, hos notarios fuisse insolidum rogatos: quare vnusquisque eorum leuare, & in publicã formam illud redigere potuit. sic egregiè declarauit Decius 207 consi. 36. num. 4. Nec aduersatur quod scripsit Soci. Sen. d. consi. 2. col. j. nume. 7. versi. Minusque obstat, quod &c.

203 † ex temporis diuturnitate non præsumi solennitatem, quam deficere clarè constat. & idem docuit Iaſ. in l. 1. nu. 15. vers. 5. limita. C. qui adm. conſ. 176. col. vlt. versic. 4. & vltimò. lib. 2. conſ. 148. col. vlt. lib. 4. Curtius Iun. consil. 130. nu. 4. Craue. consi. 134. nu. 44. cui addo Ruinum cõsil. 41. num. 18. conſ. 63. nu. 14. & clarius consi. 69. nu. 9. versi. 2. non obstat. lib. 1. Socinum Iun. cõsi. 56. nu. 22. lib. 2. Rolan. à Valle consi. 2. nu. 128. 130. conſ. 190. nu. 44. consil. 99. nu. 24. lib. 1. Respondeo primò ex Decij sententia consil. 341. numer. 13. post Castr. & Alex. quos citat, ob temporis diuturnitatem præsumi omnia solenniter acta, & licentiam potuisse interuenire in alia scriptura. Veruntamen scio Decij opinionem non esse omninò tutam, quia is aliter visus est sentire conſ. 13. col. j. cõsi. 445. num. 68. & cõsil. 564. num. 13. Respondeo secundò, nos nõ negare, quin aliorum tabellionum deficiat subscriptio & authoritas; sed dicimus cum Decio dictos tabelliones præsumi ita à partibus rogatos, vt singuli eorum insolidum instrumentum illud leuare potuerint; vt declarat Guido Pap. quæst. 122. in fin.

Tertiò, in hanc sentẽtiam ex eo adducor, ℘ cessante causa, cessat & dispositionis effectus. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pat. cum infinitis per Tiraq. congestis in eo tract.

204 ℘ cess. cau. cessat effectus. † Causa autẽ cur vnus ex tabellionibus leuare, & in publicã formam redigere instrumentũ à multis receptum non possit, illa est, vt falsitatibus, quantum fieri possit, occurratur. Hanc rationem assignarunt Albe. l. 1. col. pen. vers. & ex prædictis. ff. de offic. consu. Guid. Pap. d. q. 122. colũ. 2. At in casu nostro cessat ratio ista, quod ex eo demõstratur, quòd anno 1332. 16. Septembris dum Comes Aymo ipsi Violantidæ assignaret aliqua bona in augmẽtum dotis, habita est relatio ad illud instrumentũ dotis d. anni 1330. Quod ibidẽ asseritur receptum per dictos tres notarios, & leuatum per d. Ioannem Raynaldũ. Constat ergo de veritate d. instrumenti d. anni 208 1330. & si dicatur instrumentũ hoc anni 1132. eandem pati difficultatem, quam patitur illud anni 1330. eò quia fuit receptum per tres alios notarios, & solùm leuatũ per d. Raynaldum: respõdeo in eo cessare dubitationem hanc, ea ra-

205 tione, quia illi appensa sunt sex † sigilla, vt sex cordulæ appensæ apparent, & si quatuor sigilla integra nunc extẽt, quæ sufficiunt, & si partium voluntas fuerit vt sex sigilla appenderentur. ita Ioan. Faber in §. possunt, col. 3. versic. sed quid si litera. Inst. de testa. à quo non dissentit Guido

206 Pap. d. q. 122. prope principium. Nec enim † sigillum præsumitur ad actus substantiam appositum. Innocẽ. cap. inter dilectos. de fide instru. egregie Zasius consi. 2 num. 37. libr. 1. Nec etiam dicatur hoc instrumentũ anni 1332. huic causæ prodesse non posse, cùm sit quid inter alios factum, nempe inter solum Comitem & Aymonem & Violantidam. Quare Marchioni & successoribus nõ videtur posse nocere, toto titulo C. res inter alios acta. & fusissime Tiraq. eo tractatu, Res inter alios acta &c. Quia respondeo primò saltem præsumptionem facere, vt tradit glos. in l. si duo patroni, in principio. ff. de iureiuran. Decius consilio 209 272. nume. 3. Tiraq. d. tractatu, Res inter alios acta &c. limita. 19. & in antiquis semiplenam probationem facere respondit Aret. consilio 15. num. 3. versicu. & istud indubitãter. vbi de attestationibus inter alios receptis, sic Curt. Sen. consilio 73. colum. 3. versic. tertiò respondemus. Crauet. 258. numer. 16. in fin. & tracta. de antiq. tempo. 2. parte princip. num. 49. & antiqua instrumenta inter alios celebrata etiam tertio nocere tradunt omnes in l. cùm aliquis. C. de iure delibe. Aret. consi. 42. colum. j. versi. 3. per rationem. Socin. Sen. consilio 86. colum. j. l. 1. & sensit in terminis Decius consilio 11. nume. 9. versicu. ad hoc. Quæ sanè præsumptio transfert onus probationis in aduersarium, ex l. generaliter. §. si petitum, in fine. ff. de fideicommiſ. liber. & clarè Decius d. consilio 272. numer. 3. versicu. Sed quo ad &c. Respõdeo secũdò aliquibus in facto præsuppositis, nempe ipsum Theodorum non modò vidisse & legisse dictum instrumentum anni 1332. sed illi astitisse cùm celebraretur, nec illi attestationi contradixisse, sed acquieuisse potius, ob id ei & successoribus nocet. l. emptorem. ff. de action. empt. Socin. tracta. fallent. regul. 6. fallent. 3.

Quartò moueor ea distinctione, quam hac in re alĩquã do consideraui, duos † casus constituendo. Primus est, quando vel legis dispositione, vel partium conuentione cautum est, duos, vel tres notarios rogatos esse debere de instrumento inter partes celebrando, tunc vnus sine altero instrumentum illud recipere non potest. Ea est ratio, quia vel legis dispositioni, vel conuentioni partium satisfactum non est, iuxta l. contractus. C. de fide instrumen. Hinc videmus sententiam, quæ à duobus, vel tribus arbitris iudicibúsque ferenda est, esse nullam, si ab vno tãtùm fieri cõtingat. l. cùm magistratus. C. quãdo prouo. nõ est necesse. cap. prudentiam. de offic. delega. & hoc casu verè loquitur Alber. in d. l. j. col. pen. versi. & ex prædictis. ff. de offi. Consulis. nec aliter sensit Baldus & Sali. in d. l. iurisiurandi, cùm verè loquatur de sola substantia, an s. credatur notario, dum scribit solus dicta testium, ex quo vnà cũ collega scribere debuit. Nec enim loquuntur, quando dicta testium in publicã formam rediguntur. Idem sensit Soc. d. conſ. 2. col. 2. lib. 3. Abb. d. c. quoniam contra. num. 32. de probã. nec Roma. d. conſ. 281. col. vlt. vers. quò ad secundum &c. sensit id ad quod eum citauit Boer. q. 21. imò ibi in versicu. nihilominus, sensit alterum ex deputatis ad scribendum acta fidem facere. nos ergo in hoc casu nõ sumus sed in sequenti, quem nunc refero. Secundus est casus, quando iuxta vel legis, vel partium volũtatem instrumentũ à pluribus notariis est receptum, an vnus tantũ eorũ deinde de eo fidem facere possit: & sentio posse. Ea est ratio, quia hìc non agitur de actus substantia, sed de sola iã celebrati actus fide facienda, quæ ab vno tantùm fieri potest, vt sensit notab. glo. in d. §. si verò absunt. in gl. quantùm, in fin. & vbi Iacobus Beluisius declarat. in authen. de hæredi. & Falcid. hoc in casu non loquitur Albericus, nec cæteri relati, vt ostendimus, solùm in hoc casu loquũtur, & aliter sentiunt Guid. Pap. d. q. 122. & Alex. d. cõſ. 124. nu. 3. 4. libr. 7. & Beorius d. q. 21. Sed fortè falluntur, cùm Baldi ac Alberici authoritate nitantur, qui tamen aliter sentiunt. Hic est casus noster, in quo cum constet de substantia, instrumẽtum scilicet hoc à tribus notariis fuisse rece-

ptũ, ex attestatione ipsius Raynaldi, † cui creditur in hoc, vt respondit Ruinus consi. 13. nume. 26. libr. 2. Sequitur ab vno solo notario leuari potuisse, & de eo fides fieri.

SExta obiicitur difficultas, ex nouis cõuentionibus initis inter Duces Sabaudiæ & Marchiones Montisferrati, videri recessum ab hac conuentione inita dicto anno 1330. Nam anno 1407. 2. Aprilis inter Amedeum Ducem Sabaudiæ & Ioann. Iacobum Marchionem Montisferrati conuentum fuit, vt d. Ioann. Iacobus in vxorem duceret Ioannam ipsius Amedei filiam, alteriúsque Amedei sororem, hoc expresso pacto adiecto, quòd Theodorus secundus ipsius Ioan. Iacobi pater constituet ac ordinabit ipsum Io. Iacobum dominũ & Marchionem Montisferrati, totiúsq; territorij ac Bononiæ: & ℘ aliis filiis, quos deinde suscipiet aliquid relinquet, prout fecit Ioannes d. Theodori pater aliis suis filiis. Qua quidem ex cõuẽtione ab ea prima videtur recessum. vt in simili, de Marchia verba faciens, argumentatur Gozad. consil. 8. nume. 35. Si ergo est renunciatum, sequitur omne ius Ducũ Sa-

baudiæ esse extinctum. Quoniam clarissimi iuris est. † renuntiantem alicui facto excludi ab omni iure, quod ex illo prouenit, sibique competere potuit. Barto. consi. 90. Dilectus, colum. 1. libr. 1. Iaſ. in l. sciendum, num. 33. versi. contrariam &c. de verbo. obligatio. Quorum doctrinam multis comprobat Craue. consil. 290. nu. 2. versi. secundò nos &c. Parisius consi. 26. num. 44. 46. libr. 3. & Cephalus consi. 137. nu. 5. lib. 1.

Secũdò accedit, quòd etsi eo tempore ius Ducum Sa-
210 baudiæ ex ea conuentione anni 1330. † esset conditionale, & renuntiari illi non potuerit, nisi ex pacto, vt docuit Bartolus in l. prima. vbi clarè Decius nume. 26. C. de pactis, ex l. tale pactum, in principio. ff. de pactis. Attamen hîc, ob Amedei præsentiam, pactum potest dici initum, & per consequens ius conditionale remissum: vt per Decium d. l. 1. num. 26. quo loci fusius Vbertinus Zucchardus, numer. 134. 135. qui exactè rem hanc disputat.

211 Tertiò confert, quòd † renuntiatio dicitur donatio (vt statim dicemus) At donatio inter nobiles & maximè Principes præsumitur. gloss. in l. vxori. §. vltim. de l. 3. vbi Barto. Bald. l. si paterno. C. de negotiis gestis. Roma. singul. 644. Nobilitas. Ias. l. cùm quid, prima lectura numer. 19. ff. si certum petatur. & in l. contra iuris, §. 1. column. 1. ff. de pactis, latè Tiraquel. tract. de Nobilitate, cap. vltimo. num. 47. 50.

Cæterùm contrarium verius est, nempe nõ esse recessum ab illa conuentione & pacto anni 1407. quod multis verum ostendo.

Primò, quia noua hæc conuentio intelligi debet, saluis iuribus ipsorum Ducum Sabaudiæ, quibus ex noua cõuentione, nulla habita ratione primæ, renuntiatum non dici-
212 tur. † In dubio enim renuntiatio non præsumitur. l. postquam liti. vbi Decius nume. 16. C. de pactis: qui post multos docuit, non censeri iuri proprio renuntiatum, nisi expressè ita actum fuerit. idem latè respondit Crauet. consilio 257. numer. 5. & latius consilio 290. column. 2. versi. 4. nõ præsumitur, &c. cui addo Tiraquel. in l. si vnquam, in præfatione numer. 128. C. de reuocand. donation. Parisium consilio 49. numer. 39. libro 3. Natam consilio 78. in fin. lib. 1 & Cephalum consilio 25. numer. 47. 48. lib. 1. imò
213 præsumitur potius † error, etiam in facto proprio, quàm iuris renuntiatio. ita Ruinus consilio 127. numero 19. lib.
214 3. Cuius rei ratio est, quia † renuntiatio donatio dicitur. l. prima. ff. de transaction. l. Modestinus. ff. de donat. Alexand. consilio 21. colum. penulti. & vltim. lib. 1. Decius. l. si quis obligatione. de regulis iuris. Didacus libr. 2. varia. resolut. c. 4. numer. 8. Tiraquellus in l. si vnquam, in verbo donatione largitus. num. 143. C. de reuocan. donation. & in tract. de legibus connubial. in gloss. 3. numer. 37. Sed donatio non præsumitur. l. cùm de indebito. ff. de proba.
215 imò † fatuitatem potius, quàm donationem præsumi, docuit Baldus l. generaliter. C. de non numera. pecunia. Sic Baldus consi. 189. Creditor, in fi. lib. 4. respondit, errorem potius præsumi, quàm donationem, etiam in facto proprio, idem respondit post Curtium Iun. consi. 56. colum. 3. Craue. consi. 77. num. 14. & consi. 142. num. 26. cui addo Decium cons. 350. col. 2. in fin. & egregiè Ruinũ. consilio 215. nu. 22. lib. 1. Ergo nec iuris renuntiatio præsumitur.

216 Secundò, fortius moueor ex eo, † quòd quando altera sumi potest interpretatio, quàm iuris proprij renuntiatio, illa sumi debet. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign. action. Crauet. dict. consilio 77. numer. 14. & consi. 290. columna secunda. versiculo quintò licèt. Cùm ergo inter partes actum fuerit ratione solius translationis Marchiæ respectu fratrum, qui succedere debuerunt, ratione iuris spectantis ipsis Ducibus Sabaudiæ, non trahitur is
217 † renuntiationis actus ab eo casu ad nostrum, vt docuit Decius. d. l. postquam liti. numero 16. C. de pactis. minus trahitur de persona ad personam, vt consuluit Baldus consilio 281. Ad euidentiam. libr. 3. Crauet. consilio 251. colum. tertia. versic. rursus ecclesiæ. Parisius consi. 10. numero 23. lib. 4.

Tertiò, ea ratione in hanc sententiam adducor, quia
218 † renuntiatio nihil operatur, cùm renuntians ignorat ius sibi competens, l. mater decedens. ff. de inoffic. testamen. & egregiè tradunt Afflictus decisio. 53. Deci. consil. 530. nu. 11. Paris. consi. 11. nu. 77. consi. 20. nu. 90. lib. 1. Soc. Iun. consil. 37. nu. 20. consi. 128. nũ. 119. lib. 1. & cons. 116. nu. 19. lib. 2. Tiraq. tract. de legibus connubial. in glo. 6. nu. 176. & Craue. cons. 257. nu. 2. qui negat, nec iuramento quidè has renuntiationes confirmari. Sed in casu nostro verè præsumitur Amedeum ignorasse ius sibi competens in Marchia ex conuentione d. anni 1330. ex maxima temporis diuturnitate, cum iam anni septuaginta septem decur-
219 si essent, & tamen † obliuio etiam facti proprij presumitur decennio. sic glo. & Bar. in l. 1. C. de ser. fugi. Soc. Sen. consilio 153. col. 3. libr. 2. Goza. consi. 9. num. 35. Marsilius
220 consilio 20. nu. 23. 24. Quod Maximè in † magnis Principibus locum habet, vt de Imperatore tradit Gozad. d. cõsilio 9. numero 35. de summo Pontifice Ripa in l. quod iussit. numero 37. ff. de re iudicat. de Cardinali Barba. cõsilio 40. column. 3. in fin. libr. 4. Quod fortius hîc procedit, vbi Amedeus in alterius locum succesit, quare † iustè facta antecessorum ignorasse præsumitur. l. qui in alterius. ff. de regulis iuris. Quæ sanè regula & in filio hærede procedit, ex sententia Ruini consilio 47. numero 23. libr. 2. & in nostris terminis Crauet. d. consi. 257. numero
221 2. Et adeò iusta est ignorantia hæc, vt † omninò præstet in integrum restitutionem, quemadmodũ sensit Decius. d. l. qui in alterius, numero 1. versicul. & ideo. & clarius Barb. cons. 9. col. 3. in fi. lib. 1. Nec dicatur Amedeum sciuisse gesta illa, quia in Aymonis domo habitauit, iuxta ea quæ fusius scripsimus in tractatu de recuperanda poss. in Remedio 11. numer. 54. 55. Remedio 16. nume. 47. Quia vno verbo satisfacio, Comitem Aymonem fuisse Amedei auum. Quocirca etsi filius ædes mediatè habitauerit, verisimiliter tamen gesta hæc scire non potuit. Quandoquidem relati à nobis interpretes loquuntur, cùm gesta non sunt multùm antiqua.

Quartò & vltimò illud non mediocriter confert, quòd
223 † renuntiatio intelligi debet secundùm renuntiantis intentionem, nec vltrà operari solet, ita respondit Aret. cõsilio 56. column. 2. versicul. hanc conclusionem maximè
224 adiuuat, &c. Sic nec † renuntiatio præsumitur, quæ verisimilis non est, Decius consilio 495. nu. 19. 20. quos sequitur Craue. consilio 290. col. 2. versicu. tertiò renuntiatio. Paris. consilio 49. numero 40. lib. 3. At hîc primò verisimile non est, ex hoc actu Ducem Sabaudiæ voluisse iuri suo renuntiare, cùm ad sui commodum ita conuentum non fuerit eo anno 1407. sed ad commodum d. Io. Iacobi & Ioannæ eius vxoris suorũmque descendẽtium. Rursus vltra eorum intentionem operaretur, quæ fuit sõlùm consulere posteritati Io. Iacobi, nõ autem debilitare, aut penitus tollere iura ac pacta conuenta ipsorum Ducum Sabaudiæ.

Non obstant nunc in oppositum odducta, quibus sic satisfacio. Ad primum enim & secundum satis credimus ex iam relatis satisfactum: quandoquidem nulla hîc facta est iuris proprij renuntiatio, vt diximus.

Non obstat tertium, in quo maius dubium versari vi-
225 detur; cui tamen respondeo, ita demum inter † nobiles donationem præsumi, cùm de re leui modicique præiudicij agitur: ac secus si de graui. Sic intellexit Bartolus in dicta l. vxori. §. vltimo. de Irgatis tertio. Nec alij dissentiunt. Rursus procedit relata doctrina, quando aliquis actus est gestus, qui in donationem sonare potest, vt quãdo nobis aliquid dedit simpliciter, nec cõstat qua ex causa dederit, an ex commodato, vel ex mutuo, vel ex donatione; nam in dubio præsumitur donatio, quæ facilius in nobili præsumitur, quàm in ignobili: vt declarat Bal. d. l. si paterno. C. de neg. gest. secus quãdo verisimiliter is actus alia ratione est factus, & aliam interpretationem recipit, vt hîc. ita sentit Ias. cons. 45. nu. 3. in fin. lib. 1. & verè arbitror difficultatem hanc non magni esse ponderis

SEcunda est Sereniſsimi Sabaudiæ Ducis prætensio. Anno si quidem 1432. 13. Februarij conuentum fuit inter Ioan. Iacobum Marchionem Montisferrati & Ducem Amedeum, vt is Io. Iacobus pro benemeritis d. Amedei ei Marchiam donaret, quam deinde is Amedeus in feudum concederet Ioanni primogenito d. Ioan. Iacobi. Quæ sanè promissio re ipsa erat omninò obseruãda, cùm
226 nihil magis viro bono cõueniat, quàm † datam fidem obseruare, l. 1. ff. de pactis. Hinc se seruaturum pacta dixit Prætor. l. iurisgentium. §. Prætor ait. ff. de pactis. id quod magis Principibus, ac aliis conuenit. ca. 1. de probatio. debet enim Princeps vnam solam vocem, vnumque calamũ habere, illúdque profiteri: Semel locutus est Deus, cuius rei meminit Decius cons. 287. nu. 8. & consil. 293. in fine. Quo circa Bal. inter alios, con. 343. col. ij. versi. ex ista &c.
227 lib. 1. respondit, † Principem grauius peccare fidem frangendo, quàm priuatum. cum Bal. idẽ censuit Rolã. à Valle consi. 1. numer. 31. lib. 1. quia alia permulta satis egregiè congessit. & pulchre apud Tiraq. tract. de nobilitate, ca. 10. num. 14. pulchrè admodum Zasius consi. 10. nu. 17. lib. 1. Hinc M. Tullius in primo officiorum, diuina ac propè sententia, promissa esse seruanda, monet: Quod affirmatiuè quasi Deo teste promiseris, ib seruãdum est. quod non

modò

228 modò in Principe ipso promittente, verùm etiam † in illius dignitatis successore (in cæteris dubium non est) procedit, quemadmodum in successoribus Pontificis, vel imperatoris, qui, quanquam iure electionis altum illud solium conscendant, tenetur tamen factum sui antecessoris approbare, & ab eis promissa obseruare, sicuti post Bald. Brunum & alios respondit Craue. consi. 241. nume. 17. versicu. & præmissas, &c. & præter eum ita in successore dignitatis Marchionalis latè & egregiè respondit Iaſ. consilio 10. col. 1. 2. lib. 3. qui multa adfert, quæ optimè ad rem nostram conferunt. Et in successore dignitatis Ducalis idem Iaſ. consi. 1. num. 2. lib. 1. quem est sequutus Ioã. Iaco. de Leonardis inter consi. Bruni consil. 114. nu. 198. & in successore Pontificis, idem Iaſ. cons. 86. col. 5. lib. 3. Rolã. à Valle consi. 1. num. 42. 43. li. 2. Sic in Regis successore respondit Pariſ. cons. 2. nu. 132. lib. 4. Sic in successore Ducis, Soc. Iun. consi. 60. num. 18. 29. lib. 3. qui fortius voluit procedere, quando is Dux cum eo cõtraxisset, qui vel & ipse Princeps est, vel Principis iura habet. Sic in ipsomet Marchione Montisferrati Natta consil. 636. nu. 13. libr. 3. idem in Ducis successore consi. 122. num. 3. lib. 1. Sic & in Comite & similibus censuit Boerius q. 204. numero 42. & alia nonnulla apud Tiraq. tracta. de iure primige. q. 35. num. 20. 23. & Rebuf. super concordatis, titul. de collat. in rub. vbi latè. *

Verùm huic prætensioni plures obiiciuntur difficultates, quibus pro viribus ex ordine satisfaciam.

PRima itaque difficultas obiicitur, conditionẽ, pactionẽmque istam sui natura inefficacem videri, cùm sit simplex pactum nudum de donando, quod à Prætore obseruari non solet. Et quòd inefficax videatur multis suadetur: &c.

229 Primò eorum authoritate, qui dixerũt, † pactum de donando nullum specialem effectum habere ab aliis, & executionem non mereri, ita Imol. in l. in ædibus. §. 1. ff. de donа. Sali. in l. si quis argentum. §. vlt. C. eod. Alex. in l. iurisgẽtium, in princ. ff. de pactis. sic alij, quos retulit Tiraq. tract. de retractu conuentionali, ad fin. nu. 48. affirmarũt aliud esse donare, aliud promittere donare. & promissionem hanc de donando inefficacem esse respondit Rub. consi. 29. nu. 2. & clarius docuit Galliaula in rub. de verb.
230 oblig. num. 114. 115. Sic † in pacto de renuntiando, quod à donationis pacto non differt, ex suprà relatis, post multos censuit Boe. q. 3. colũ. 1. Ita in pacto de infeudando respondit Iaſ. consi. 24. col. 8. in princi. lib. 3. Sic in pacto de vendendo, idem Iaſ. consi. 117. col. 2. 3. lib. 1. Decius l. cùm fundus. §. seruum tuum. nu. 4. ff. si cer. pe. & Rui. consi. 79.
239 nu. 2. lib. 1. Ita in pacto de renouando emphyteusim, Rui. consi. 167. num. 13. lib. 1. Sic in pacto de instituendo, idem Rui. consi. 9. nu. 9. li. 2. Ita demum in promissione de cedendo, Rom. consi. 86. col. 2. Dec. consi. 502. in fine. Alia haberi possunt ex Tiraq. quem mox citauimus: aliqua tamen ex his præter eum adferre voluimus.

Secundò, confirmatur fortius opinio ista, illorum au-
240 thoritate, qui affirmant nec † iuramẽto quidem pactum hoc posse constabiliri; ita Imola in ca. cùm contingat, de iureiur. Iaſ. in consi. 117. col. 2. vers. & pondero quòd. lib. 1. Tiraq. d. tract. de retract. conuentio. ad finem, nu. 49. Addo Boerium d. q. 3. nu. 8.

232 Tertiò præsuppositò, † pactum hoc de donando vim maximam habere, & actionem aliquã parere, vt verè personalem producit, qua ad ita obseruandum conueniri potest, qui se facturum & donaturum promisit, vt respondit Angel. consilio 184. in fin. & consilio 310. in fin. Rui. consilio 167. num. 13. consil. 168. nume. 9. libr. 1. Iaſ. consil. 117. colum. 2. lib. 1. Attamen nostro hoc casu præscriptum illi fuit spatio nedum 30. & 40. annorum, sed & maiori, cùm
233 verè sufficiat cursus annorum 30. † ad personalem hanc actionem tollendam. l. sicut. l. omnes, C. de præscript. 30. vel 40. annorum. Angelus consi. 55. & clarè in nostris terminis Ruin. d. consi. 167. num. 15. lib. 1. dum loquitur in pacto de renouando emphyteusim. Hæc me hæsitãtem reddebant.

Re tamen ipsa diligentissimè perpensa contrariæ sententiæ accedo, veriúsque arbitror, pactum de donãdo esse efficax, & donationem re ipsa continere, idque multis demonstratur.

Primò, authoritate multorum, qui affimarunt; pactum
234 † hoc de donando, donationem esse veram. ita Azo, Odoffred. Bar. Bal. Angelus, Io. Faber, Fortunius Garzia, & Christophorus Portius, quos secutus est & * communem esse sententiam dixit Ripa lib. 3. respons. c. 12. num. 2. Quibus accedit Socin. Sen. consi. 102. col. 3. vers. postremò. li. 3. Ru. & cons. 29. col. 2. idem sensit, & clarius Alciatus respon. 117. num. 12. Cæteros sciens prætereo.

Secundò, ex eo in hanc adducor sententiam, quòd in conuentione hac nostra stipulatio adest solennis, ob quã
235 † pactum de actu aliquo peragendo corroboratur, & sustinetur, vt censuit Boer. q. 3. numer. 2. post Baldum, Roman. & alios plures. Nec ab hac sententia visus est dissentire Alciatus d. respon. 110. 9. 10. 11. & clarius Bald. & Are. in l. si fideiussor. §. meminisse, de lega. 1. Soc. in l. si quis arbitratu, num. 27. in fi. de verb. obli. quos est sequutus Galliaul. in rub. de verb. oblig. nu. 114.

Tertiò suffragatur, quòd promissio hæc ipsa geminata fuit: nam is Io. Iacobus Marchio sub anno 1434. 12. Iulij. scribendo Duci Sabaudiæ significat, se hilari animo eam cõuentionem acceptare, suasionibus præsertim Marchionis Estensis: & statim suis literis summoperè Ducem Sabaudiæ rogat, vt quamprimum oratores vnà cum legiti-
236 mo mandato ad omnia peragenda mandet. † Pactum ergo hoc ob geminationem efficax est; etsi sui natura aliàs fuisset inualidum. Ita Iaſ. in l. iurisgentium. §. sed cùm nulla, nu. 16. ff. de pactis. & * communem esse sentẽtiam testatur Alciatus in rub. de verbo. oblig. num. 20.

Quarto confert non mediocriter, quòd etiamsi conuentio hæc pactum nudum tantùm contineret, erat ta-
237 men, éstque omnino inter † principes obseruandũ. Quoniam si illi, tanquàm legis ministri, faciunt vt pactum nudum inter priuatos seruetur, quemadmodum docuit Alexã. in l. iurisgentium. §. sed cùm culla, column. vltima. & ibi Iaſ. numero 15. ff. de pactis, Galliaul. in rubric. de verborũ obligation. numer. 199. quãtò fortius ipsemet seruare pactum hoc debent; cùm sola in Principe spectanda sit veritas & æquitas. Et à fortiori in simili videmus; ea ratione
238 inter mercatores † pactum nudum effectualem actionem parere; quia sola æquitas & veritas inter eos spectatur. ita clarè Iaſ. in l. iurisgentium. §. sed cùm nulla. numer. 11. ff. de pactis, Galliaul. in d. rubric. de verborum oblig. nume. 205. post Barto. in l. Quintus. & in l. fideiussor. §. quædam. ff. manda. quibus addo Afflictum decisio. 399. numer. 3. & Tiraq. tract. de pœnis legum &c. causa 51. nu. 142. vbi infinita propè congesit. imò docuit Io. Baptista à S. Seue. in l. omnes populi. nu. 107. de iust. & iure. Principem debere seruare simplex verbum. Fortius ergo dicẽdum est in promissione ipsa.

Quintò ac vltimò accedit, † contractus Principum bonæfidei censeri, vt annotauit Baldus in titulo de pace Cõstantiæ, versicul. si qua vero. Iaſ. l. ciuitas. numero 8. ff. si certum petatur. Ioan. Baptista à Sancto Seuerino d. l. omnes populi. num. 107. in fi. de iusti. & iure. Decius consil. 4.
239 nu. 2. in fin. Neuizanus inter consilia Brun. consi. 12. num. 27. Sequitur ergo, quòd etsi is contractus alias inefficax
240 foret, seruari tamen à † Principe debet, cùm proprium sit Principis, vt viri boni, culpam timere, vbi culpa etiam non est. c. consilium, de obseruation. ieiunij. c. iuuenis de sponsa. ita in nostris terminis argumentatur Alciatus. re-
241 spõ. 117. numero 15. imò † cõtractus isti vim legis habent. vt docuit Iason d. l. ciuitas, numero 5. & Seuer. d. l. omnes populi, numer. 108. Quibus accedunt Ruinus consilio 99. numero 11. 12. lib. 1. & Alciat. respons. 118. in fine. Quemadmodũ ergo lex obseruãda omninò est, sic & cõtractus.

Nõ obstãt in oppositũ adducta, quibus ex iã relatis satisfactum est præsertim primo & secundo fundamẽto. Tertiò autem sic respõdeo, hic non agitur de sola personali actione; quãdoquidẽ pactũ hoc effectũ habuit. Rursus cõcedamus non fuisse consecutũ, sed solam actionem peperisse personalem, adhuc tamen prescriptione sublata non est: cùm & titulus & fides bona, necessaria extrema ad præscribendum in ipsis Marchionibus non adfuerint. Titu-
242 lum † autem & bonam fidem fore necessariã, tradũt oẽs in l. Cel. ff. de vsuca. & in c. vlti. de præscrip. auth. malæfidei. C. de long. tempo. præscri. egregiè Soc. Iun. consi. 69. nu. 54. libr. 1. qui respondit donationem à Principe malæfidei possessore factam non transferre præscribẽdi facultatem. Ita dissoluitur iste nodus.

SEcunda est quæ obiicitur difficultas, nempè pacta ista fuisse illicita, & ob id non obseruanda. Nam creditur

fuiſſe inita inter Ducem Amedeum & Io.Iacobum Marchionem poſt graue bellũ inter ſe geſtum. Quocirca tur-
243 pem ob cauſam promiſſio facta dicitur, cùm † hoſti promiſſum videatur. Sic argumentatur in ſpecie noſtri caſus Socin.Iun.conſ.77.nu.31.32.42.lib.1.& Alciatus reſponſ.
244 † 162. nume.8. Datum enim, vt quis † ab illicitis ſeſe abſtineat, turpem ob cauſam datum dicitur, quare repetitioni locus eſt.l.2.ff.de cond.ob turpem cauſam. Quin is turpiter accipere dicitur, qui accipit, vt quid præſtet, quod gratis præſtare tenebatur: ita Iaſ.in l.1.in prin.nu.1. ff.de condi.ob turpem cauſ.quem citauit Soci. Cùm ergo ob cauſam belli iniuſti conuentum ſic fuerit, nullius momenti cõuentio eſt. Quòd autem bellum eſſet iniuſtũ ex eo detegitur, quia Dux Sabaudiæ ſine iuſtã cauſa & Cęſare inconſulto Marchioni bellũ indixerat: & tamen cer-
245 ti iuris eſt, duo hæc ſaltem concurrere debere, vt † bellum iuſtum dici poſsit: iuſta ſcilicet cauſa, & Imperatoris
* conſenſus, vt * crebrius noſtri affirmarunt in l.1.in prin. vbi Ripa nu.69.ff.de acquir.poſſeſ.& in ſpecie noſtri caſus, etſi mutatis aliquantulum nominibus, ita reſpondit Aretinus cõſi.14.nu.6. Nec diſſentit Decius cõſi.691.numer.3.& egregiè reſpondit Iaſ.conſ. 60.nu.1.libr.1. Marchionẽ Saluciarum nõ acquiſiſſe Caſtrũ Mulazani in bello captum domini Fariani, aduerſus quos ſine Imperatoris autoritate bellum geſſerat, etiam ad iniuriam propulſandam. Ex quibus & illud ſequitur in dubio, vbi de Im-
246 peratoris † authoritate non conſtat, bellum præſumi iniuſtum, vt poſt Bald.& alios reſpondit Aret.d.conſil.14. nu.7.à quo nec diſſentit Dec.conſ.691.nu.3.4. Nec eſt, q obiiciatur ea die conuentionis & pacti initi, inter ſe fuiſſe reconciliatos hos principes, quia ex Soc.Iun.d. conſil.
247 77.nu.42. reſpõderi poteſt, idẽ † iudicari de nouiter recõciliato ac de ipſomet inimico, cũ recõciliatus ita à teſtimonio repellatur, vt ipſemet inimicus, ca.accuſatores, il.1.3.q.2.Abb.& Feli.in c.cùm oporteat.de accuſa. Addo Roma.ſing.315.& latiſſimè multorum authoritatibus Tiraq.tracta.quòd ceſſante cauſa ceſſet effectus, limit.16. num.7.ex ibi nu.8.ex M.Tul.ac diuo Hier.oſtendit, quãtum ſit reconciliatis deferendum. Tiraq.addo Alciatum tract.præſum.regu.3.præſump.11.& reſponſo 450.nu.27. Crau.conſ.9.nu.6.verſ.nec obſtat.& conſ.73.nu.13. Ripã c.1.nu.17.de iud.& Didacum Couarr.libr.practica. quæſtio.cap.18.nu.3.

Verùm fortiſsimo huic obici reſponderi multis modis poteſt. Reſpondeo itaque primò, vnũ ex latere Marchionis præſupponi quod tamen ab eo verum non demõſtra-
248 tur, vt opus omninò eſt, † bellum ſcilicet à Duce Sabaudiæ fuiſſe indictum, ſicque Ducem Sabaudiæ in legem commiſiſſe, quod, vt delictum, non præſumitur.l.meritò. ff.pro ſocio, & latè tradunt Decius conſi.189.nu.5. Alcia. tract.præſump.reg.2.præſum.21.& reg.3.præſum.1.& latiſſime Craue.conſi.151.nu.18.& conſi.244.col.vlti. Debuit ergo Marchio hoc, relata ratione, probare: tum etiã,
249 quia eſt † qualitas fundatiua intentionis, quæ ab eo eſt probanda, qui eam deducit l.pen.§.docere.ff.ne quis eũ &c.l.ait Prætor.§.docere.ff.vi bono.rapt.l.non ignorat. C.qui accuſ.non poſ.Bal.conſi.447.ad euidentiam, col.1. lib.5.Cur.Iun.conſ. 124.nu.11. Pariſ.conſ.17.nu.18.libr.1. Craue.conſi.225.numer.3.cæteros ſciens prætereo. Cùm ergo qualitas hæc probata non fuerit, ſequitur non præ- 253
ſumi bellũ à Duce Sabaudiæ indictum, ſed potius à Marchione prouocatum, & coactè potius, quàm ſponte bellũ geſsiſſe.

Reſpondetur ſecundò, relatam reſponſionem confir-
250 mando, verè † Ducem Sabaudiæ non fuiſſe in cauſa illius belli, qui omni dolo & culpa carebat: id quod teſtimonio ipſius Io.Iacobi Marchionis probatur. Is enim (vt in Annalibus illius ætatis ſcriptũ reliquit Benuenutus ille à S. Georgio) bellum gerebat cõtra Philippum Sfortiam Mediolani Ducem, d.Amedei Ducis Sabaudiæ generum, nõ autem contra ipſum Ducem Sabaudiæ d.Marchionis ſororiũ. Quod clarè præſupponit Benuenutus, dum ſubiicit, Ducem Amedeum ipſi Marchioni Ioan. Iacobo obtuliſſe, vel bellum, vel pacem, & Io.Iacobũ pacem acceptaſſe. Si ergo eo temporis momento, quo bellum oblatũ fuit, is Io.Iacobus pacẽ acceptauit, ſequitur ante oblationis tẽpus nullũ inter eos fuiſſe bellum. Quæ ſanè conſi deratio diluit fundamentũ Alciati reſponſo 162. num.9. 254
dũ ſcriptum reliquit, à Duce Sabaudiæ literas belli indictiuas fuiſſe datas. Hæ enim literæ propriè belli nuntiatoriæ dici non poſſunt, ſed ea ratione tranſmiſſæ ad perſcrutandũ ipſius Marchionis animum. Nec me mouet; q tradidit idẽ Bẽuenutus, Io.Iacobũ pacis conditionẽ metu acceptaſſe, quia non infertur ex hoc, geſtũ antea fuiſſe bellũ, imò minus veriſimilia ſcripſit Benuenutus, dũ dixit Marchionẽ pertinuiſſe maximas vires Ducis. Qua enim ratione potuit timere, cùm ipſe Marchio à Venetis potẽtiſsimis (vt mox ſubiiciemus) adiuuaretur? Accedit verè Amedeũ eo tẽpore Io.Iacobo fuiſſe amicum (quidquid ſcriptũ reliquerit Bẽuenutus.) Nã extant literæ ipſius Io. Iacobi ad Amedeũ ſub anno 1431.14.Septembris, quibus rogat Amedeũ, vt illi in auxiliũ ſit, nec eius patiatur interitũ ac ruinã; ſubiiciẽs ſe ac Marchiã ipſi Amedeo. Et fatetur ipſe Bẽuenutus Amedei opera pacẽ initã fuiſſe inter ipſum Io.Iacobũ Marchionẽ, & Philippũ Mediolani Ducẽ. Hoc fortius ac clarius cõprobatur, quia anno 1431.18. Decẽbris Dux Mediolani & Sabaudiæ fœdera inierũt, dictũq; in illis fœderibus fuit: Neceſſũ ipſis Ducib.fore, bellũ d.Io.Iacobo Marchioni ex Cæſaris mãdato indicere. Cõſtat ergo ante tẽpus illud, Ducẽ Sabaudiæ nullũ bellũ cõtra d.Io.Iacobũ geſsiſſe, nec etiã poſt, quia à die 18. Decẽbris 1431.ad diẽ 13.Februarij 1432.qua die is Io.Iacobus promiſit donare Marchiã hanc Mõtisferrati ipſi Duci Sabaudiæ, nõ interceſſerunt duo mẽſes. Quib.intelligimus, verba illa narratiua dicti inſtrumenti, narrantia bellum inter duces Mediolani & Sabaudiæ aduerſus Marchionẽ, ac oppida & loca in eo bello capta, referẽda eſſe ad perſonam Ducis Mediolani principaliter, non Ducis Sabaudiæ.

Reſpondetur tertiò, Ducem Sabaudiæ tunc † temporis 251
habuiſſe iura Imperij, vt multis Imperatorum priuilegiis probatur. Quò fit, vt quemadmodum cætera imperij iura exercere potuit, ſic & bellum indicere. vbi ab eo fuiſſet indictum. ita reſpondit Oldradus conſil.70.& docuit Bar.in l.hoſtes, in fine.ff.de ca.& poſtlim.reuer. & doctè admodũ ac egregiè ſcripſit clariſsimus conſultiſsimuſq; vir, Sereniſsimi EMMANVELIS Philiberti Ducis Sabaudiæ à ſecretis cõſiliarius, Petrinus Bellus in elegãti trac.de bello, parte 1.tit.5.nu.1.3. Et eiuſdem fuit ſententiæ Iulius Ferretus in tract. de iuſto & iniuſto bello.nu.8.& egregiè Didacus.Couarr.in c.peccatum, parte.2.§.9.nu. 1.2.de regu.iuris in 6.nec diſſentit Sigiſmundus inter cõſilia feudalia cõſi.45.nu.3.& in claris noſtris terminis adduco Ange.conſi.367.In quæſtione vertente.col.3. verſi. tertiò q licet, vbi cõſuluit Angelus licuiſſe Theodoro & Gulielmo Marchionibus Montisferrati incõſulto Cæſare bellũ indicere Principibus Achaiæ pro recuperatione Ciuitatis Montis Regalis. Hãc ſententiã probãt & ſacræ Theologiæ Doctores. vt eruditus Alphõſus à Caſtra in cõmẽtariis de iuſta hæret.punitione, li.2. c.14. qui in ſpecie ait Marchiones Montisferrati ſuo iurẽ bellũ indicere poſſe. idẽ ergo dicendum eſt in Sereniſs. Ducis Sabaudię.

Nec aduerſatur quod docuit † Bal.in l.2.col.12.ver.itẽ 252
nota quòd &c. C.de ſeruit. & aqua. illum non poſſe cõtra non ſubditum bellum indicere, ſi eum coram ſe cõuenire non põt. Cùm ergo Dux Sabaudiæ corã ſe non potuiſſet Marchionẽ conuenire, ſequitur, nec illi potuiſſe bellũ indicere. prius ergo Dux Sabaudiæ tenebatur Cæſarem adire, & coram ea aduerſus Marchionẽ experiri. Nã reſpon-
deo, Baldum loqui, quando † bellum indicitur contra re- 253
cognoſcentem ſuperiorem de iure & de facto, ita vt conquerenti locus ſit ſuperiorem adire, & cum aduerſario experiri. ita cum Baldo ſenſit Oldradus d.conſilio 70. in fine.& clarius Conſultiſsimus Petrinus Bellus d.titulo 5. numero 6. His addo Riminald.conſilio 81.numer.13.lib. 1. Sed in caſu noſtro res non ita ſe habet: quoniã is Marchio iura Imperij ſe habere prætendit. id quod à Iaſ.conſil.235.col.1.lib.2.& à Rolan.à Valle tract.de lucro dotis. q.3.in fine affirmatur, & de facto tunc tẽporis ipſum Cæſarem contemnebat, cùm inito cum Venetis fœdere illi aduerſaretur, vt mox retuli, & ſubiiciam ſtatim. Quo ergo iure Duci Sabaudiæ conſultũ fuiſſet, ſi Cæſarem adiuiſſet? nullo certè; iuſtè ergo egit, ſi illi bellum indixit. Cõſtat ergo ex hoc capite bellum fuiſſe licitum, id quod & aliis infrà ſtatim confirmabimus. Quòd autẽ iuſta cauſa gerendi bellum aduerſus Ioan. Iacobum Marchionem adfuerit, ex eo demonſtratur, quia is Marchio Cæſari ad-
uerſabatur, quæ ſanè † cauſa iuſta eſt, vt illi iure bellum 254
indici potuerit. ſic ſcripſit Didacus. dicto capi. peccatum. §.9.nume.4.verſicu.tertia proponitur. de regul. iuris. in 6. Quòd

6. Quòd autem ipse Marchio non solùm ipsi Imperatori aduersatur, verùm etiam cum Venetis tũc Imperij inimicis fœdera percussisset, Benuenutus in sæpius citatis Annalibus scriptum reliquit, qui & illud testatur, Venetos vali dissimum comparasse exercitum hortatu & suasionibus ipsius Marchionis, & oppida, loca ac Castra Ducis Mediolani inuadere, & occupare cœpisse. Sic etiam illius ætatis scriptores testantur, inter quos probatæ fidei Platina est, qui in vitis Pontificum in vita Eugenij iiij. scripsit, Venetos post à se superatam Philippi classem in litore Genuensi, eum bello terrestri vnà cum Florentinis aggressos fuisse. Non ergo mirum si Veneti Imperij hostes essent, quoniam Philippum Imperij vasallum vexabant, & cuius Philippi precibus Sigismundus Imperator cum validissimo exercitu in Italiam venerat, vt testatur M. Antonius Sabellicus in Aeneade. 10. li. 2. Quamquàm Blondus li. 1. Decadis tertiæ, scriptum reliquerit, Sigismundum contra Philippum & Venetos, qui ea suspicione & timore cõpulsi fœdus percusserant, exercitum cõparasse. Quare nec falsò, nec fictè in fœderibus initis anno 1431. 18. Decembris inter Duces Sabaudiæ & Mediolani dictum natumque fuit per Oratores ipsorum Ducum, ex Cæsaris iussu bellum esse Marchioni Io. Iacobo indicendum, eò quia ipsi Marchioni fuerat à Cæsare Imperatum, vt quamprimùm à Venetorum societate recederet, Marchionemque id exequi recusasse; quinimò noua quotidie moliri.

Respondetur quartò, ex consuetudine seu longa illius præsertim ætatis obseruantia, Italiæ Principes consueuisse bellum, Cæsare inconsulto, inter se indicere ac gerere. id quod multis exemplis declaratur, præsertim authorita-
255 te illius Benuenuti, cuius † fidem, cum non semel probauerint, improbare amplius non poterunt aduersarij. l. si quis testibus. C. de testib. & clare Craue. cons. 188. nu. 5. & in trac. de antiq. temp. sexta particula primæ partis nu. 29. 30. clarè Soc. Iun. cons. 178. in fi. li. 2. Boerius. q. 245. nu. 2. 3. id quod in alia causa, alijsque personis locum etiam sibi vindicare docuit Ias. in l. 1. §. editiones, nu. 15. ff. de eden. Is
256 ergo Benuenutus † scriptum reliquit in Annalibus anno 1278. 21. Decembris, Gulielmum Marchionem Montisferrati, sola authoritate Populi Mediolanensis aduersus Turrianos bellum gessisse, eosque ex vrbe expulisse, deinde pacem inijsse. Anno 1281. scribit ille Gulielmũ bellũ cõtra Papienses mouisse, & tandem cum eis pacem composuisse. Anno 1290. Gulielmum hunc Amedeo Sabaudiæ Comiti bellum indixisse. Anno 1302. Mediolanẽses sua sponte Nouarienses ad bellum prouocasse. Anno 1306. Theodorum primum Palæologum Philippo Achaiæ principi bellum indixisse. imò ex literis Ioannis Primi Palæologi sub anno 1341. 8. Decembris, probatur, eũ bellum mouisse contra Iacobum Achaiæ Principem, eo quia deficiebat in obseruatione laudi inter eos prolati à Comite Sabaudiæ. Anno deinde 1369. testatur Benuenutus, quòd Ioannes Palæologus aduersus Galeacium Mediolani Ducem bellum mouit. idem Benuenutus scribit anno 1372. Bernabouem Vicecomitem bellum indixisse Amedeo Sabaudiæ Comiti. Sic ex actis iudiciarijs publicisque probatur anno 1409. Marchionem Mõtisferrati pacem inijsse cum Principibus Achaiæ ob bellum, quod iamdiu inter se gesserant. Anno 1433. Philippus Mediolani Dux, pace cum Venetis, & Marchione Montisferrati inita, Nicolao Fortebrachio Duce, aduersus Eugenium Quartum Pontificem Maximum, (vt in illius vita scripsit Platina) bellũ indixit. ita quoque Blõdus Foroiul. scripsit lib. 1. Decadis tertiæ, Philippum aduersus Caprimum Fundulum Cremonæ occupatorẽ, ac mox aduersus Venetos bellum suscepisse, Sigismundo Imperante. Et paulò post Philippum ipsum in Sueuos & Genuenses arma mouisse. Quæ sanè obseruatio, etiam si iure non esset recipienda probandáque,
257 attamen iustam † excusationem præstat; vt iniquè actum dici minimè possit. ita tradit Franciscus Creme. sing. 149. Mos puerorum &c. dum inquit, malam illam consuetudinem, qua permissum est pueris, vt lapidibus certent, eum excusare, qui alterum interfecit. Sic in eo, qui ex consuetudine, cum altero colluctando eum interfecit, vt à pœna excusetur, Decius cons. 9. nu. 4. Sic in eo qui ex consuetudine scribit. quòd non existente cõsuetudine falsum esset, vt excusetur, consuluit Decius cons. 175. vers. tertiò hoc idem. & consuetudinem excusare tradit idem Decius cõs. 197. col. 2. in princ. Sic. ob cõsuetudinem à furto aliquem excusari, egregiè respondit Rui. cons. 143. nu. 27. lib. 5. alios plures casus sciens prætereo, qui videri poterunt apud Ancha. cons. 283. Iure stricto, &c. Cæpolam in consilijs criminalibus consil. 30. & cons. 31. Barba. cons. 29. col. pen. lib. 2

Respondetur vltimò, Io. Iacobum Marchionem post promissionem illam de donando, non solùm non fuisse conquestum, se illicita de causa, belli s. promisisse, verùm etiam expresè ratum habuit. Anno siquidem 1434. 12. Iulij literas dedit Duci Sabaudiæ, quibus significabat, se admodùm contentari promisisse, eamque donationem fecisse; Ducem ipsum Sabaudiæ rogans, vt Marchiam in feudum concedat ac concessam confirmet. Non ergo ostendit is Marchio, se ob causam iniustam donasse. Nec verisimile est, quòd si ex causa iniusta promisisset & donasset, quin conquestus saltem fuisset apud Serenissimum Venetorum dominium, cuius opera ac auxilio (vt testantur Platina in vita Eugenij iiij. & M. Antonius Sabellicus lib. 10. Aeneadis decimę) propriam Marchiam, è qua vi maxima Philippi iam deiectus, consecutus fuerat. Tanta enim erat Venetorum vis & potentia, vt facilè eis fuisse, ipsum Io. Iacobum tueri ab ipso Duce Sabaudiæ. Verisimiliter quoque apud Imperatorem, cuius se vasallum faciebat, con-
258 questus fuisset. Cùm ergo causa belli † verisimiliter in causa promissionis non fuerit, sequitur hoc falsum esse, aut falsi speciem habere, iuxta sententiam Baldi in l. 1. col. 4. C. de seruis fug. Ias. l. si extraneus. nu. 8. ff. de cond. causa dat. Decius cõs. 644. nu. 6. latissimè Tiraq. in l. si vnquam, in præfatione nu. 37. C. de reuoc. dona. illi addo Craue. cons. 75. nu. 14. cons. 134. nu. 36. & cons. 249. nu. 7. 8. & alibi sæpe. His satis superque intelligimus, secundam prætensionem Serenissimi Ducis Sabaudiæ in hac Marchia Montisferrati iure defendi posse. Cætera nunc prosequamur.

TErtia est Serenissimi Sabaudiæ Ducis in Marchia Mõtisferrati prætensio, quam sub anno 1435. 27. Ianuarij ex laudo Arbitrorum consecutus est. Quod sanè laudum ea ratione fuit prolatum, quia post pacta illa de donando, inita inter Marchionem & Io. Iacobum & Amedeũ Ducẽ, illa obseruare Marchio recusare videbatur. Et quò res clarissimè intelligatur, referam quod in Annalibus horum Marchionum scriptum reliquit is Benuenutus à S. Georgio, quanquam & is in multis errauerit, vt statim intelligemus. Is ergo scribit, sub anno 1431. vsque ad annum 1435. & 36. quòd posteaquam Duci Sabaudiæ Marchio Io. Iacobus pro suæ Marchiæ tutela & conseruatione, eã Marchiam vltra Padum & Duriam ac cætera loca, quæ à Duce Mediolani capta fuerant, submisit, non perpetuò, per quadriennium tantùm (id quod falsum esse ipsæ conuentiones testantur, quas cum non viderit is Benuenutus, aliquas initas fuisse negauit) Ducem Sabaudiæ in locis his omnib. milites præsidij gratia, & Magistratus iustitiæ administrãdæ causa transmisisse, interimque Ducem Sabaudiæ vsum non leui diligentia fuisse, vt pacem iniret Dux Mediolani cum Marchione ipso. Quæ quidem pax (vt ille scribit) anno 1433. percussa fuit (etsi existimem ipse ante annum hũc 1433. fuisse initam) & Dux Mediolani loca omnia in bello Marchioni capta restituit. Rogauit Marchio per suos Oratores Ducem Sabaudiæ, vt & ipse pariter omnia, quæ sua erant, restitueret. Respondit Dux se omnia restituere paratum esse, si modò iam conuenta obseruare & ipse vellet, & ei, quæ in eius commodum, Marchiæque suæ defensionem impenderat, restitueret. His respondérunt Marchionis Oratores, nihil conuentum fuisse, de eisq; non constare: impensa verò cum perceptis reditibus fore compensanda, imò dixerunt reditus impensa excessisse, quare re infecta recesserunt oratores. Paucis deinde interpositis dieb. cum Nicolaus Estensis Marchio domum, è Diui Antonij Viennensis peregrinatione, quam susceperat, vt emissa vota solueret, reuerteretur, iterque per Pedemontium regionem faceret, Ducem Sabaudię visitauit, à quo tandem fuit rogatus, vt si futurum cõtingeret, se iter facturum per regionem Montisferrati, & Io. Iacobum Marchionem inuiseret. ei suo nomine diceret se illi Marchiæ loca restituturum, si modo ei fidelitatem pro locis illis vltra Padum & Duriam iuraret. Hoc nuntio accepto Io. Iacobus Amedeo Sabaudiæ Duci respondit, se contentari, & quamprimùm se transmisurum Oratores, vt omnia exequerentur. Quod re ipsa præstitisse dicitur Marchio, cùm Ioannem filium Taurinum transmiserit, qui post peracta festa Natalitia à Ludouico Pedemontium Principe dicti Amedei

filio

filio detentus dicitur,& carcere in caſtro Taurini incluſus, è quo, vt egrederetur. Philippus Maria Dux Mediolani Oratores tranſmiſit.Horum opera factum eſt, vt in eos compromitterent Dux Sabaudiæ & Marchio Ioan. Iacobus,etſi Benuenutus ſcribat in Ducem Mediolani compromiſsũ fuiſſe,quod ex ſententia laudi detegitur falſum. Arbitri ergo ſub eo anno 1435.27.Ianuarij,laudum protulerunt,quo pronuntiatum fuit,Marchionem debere obſeruare contenta in capitulis & alia nonnulla,quæ referre opus non eſt laudo,vt pareret is Ioã. Iacobus Marchio,vnà cũ Ioanne filio eadẽ die 27. Ianuarij,aſsociati ab Oratoribus Ducis Mediolani,ac fratre Bartholomæo de Prouanis,præceptore ſeu abbate Sancti Antonij loci Clauaſij, 259 † voluntas ſ.& poteſtas:iuxta notab.glo.in l.ſi filiæ,in gl. Marco Carreto ex Marchionibus Sauonæ, Henricto, & Secundo de vouate Iureconſultis eiuſque conſiliarijs, & Ludouico Ticiono dicti Marchionis præcipuo Secretario;præmiſsa proteſtatione ſe eſſe in plena & libera poteſtate ſtandi & eundi &c.donauit,dedit acceſſit,tam intuitu beneficiorum à Duce Sabaudiæ acceptorum, quàm ex cauſa dicti laudi,& quia ſic ei facere placuit, Duci Sabaudiæ abſenti,præſente tamen Ludouico Principe, Ducis eius patris nomine ſtipulante,& notario pariter donauit loca Clauaſij,Vlpiani,Septimi, &c. & omnia alia poſita vltra Padum & Duriam.Item & ciuitatem Aquis, & alia nonnulla capta à Duce Mediolani, ipſi Marchioni tandẽ reſtituta.Qua donatione facta,is Princeps Ludouicus,Ducis Amedei patris nomine,in feudum loca relata omnia eadem die conceſſit Ioanni,d.Ioan.Iacobi Marchionis filio,exceptis locis Clauaſij,Septimi & Eugeniæ, & alijs nonnullis,quæ ex induſtria prætermitto,cum in claris do- 260 † certa ſciẽtia,ſe hæc omnia peregiſſe teſtati fuerũt. Quæ cumentis legi poſſint.Hanc donationem & infeudationẽ approbarunt non ſemel Io.Iaco.illiusque filij omnes, nõ tam ſtatim,quàm per multa temporum interualla. Nam (vt à prima ratihabitione incipiam)die 9. Februarij eiuſdem anni 1435.cùm Io.Iaco.&Ioannes domum eſſent reuerſi,& in loco tuto poſiti,hoc eſt, in ciuitate Caſalis S. 261 Euaſij,is Ioannes literas dedit Duci Sabaudiæ, quibus ſignificabat,ſibi admodum placuiſſe,quæ geſta fuerunt inter Io.Iacobum eius patrem,& Ludouicum Principem, promittens ſe omnia adimpleturum.Sic eodẽ menſe ſub die 13.is Ioannes cum conſenſu Io.Iacobi eius patris procuratorem conſtituit Ioan. Matthæum Coconatum, ad hoc vt compelleret incolas vltra Padum & in locis Canapixij,alijsque,& quoſdam Comites ad iurandum fidelitatem ipſi Duci Sabaudiæ.Quin ipſe Io.Iaco. & Ioannes literas dederunt relatis ſubditis.quibus eis imperabant, vt 262 iuramentum fidelitatis Duci Sabaudiæ præſtarent.Sic idẽ præſtitit Marchio iſte eo anno ſub die 20.&, die 27. Martij,cùm plures literas alijs vaſallis ſuis eadem de cauſa dedit.Ita etiam eodem anno,die 9.Aprilis,eadem de cauſa alias literas is Marchio ſuis ſubditis dedit.Et 24.Maij alias ſcripſit.Quin tandem is Io.Iacobus Marchio eodem anno 14.Aprilis ſuis literis Duci Sabaudiæ ſignificauit, ſuos procuratores executioni omnia pro conuentionum obſeruatione mandaſſe,ſicque illius ſubditos & incolas locorum ipſi Duci donatorum ipſis procuratoribus Ducis 263 nomine fidelitatem iuraſſe.Accedit, quòd anno 1436. die 12.Iunij,aliqua inter ſe inierunt fœdera Marchio Io. Iacobus & Dux Sabaudiæ,in quibus affirmarunt,ſe nolle recedere ab his,quæ acta fuerunt inter eos anno ſuperiore de menſe Ianuarij.Et eodem anno 1436.11. Decembris has conuentiones,donationes & infeudationis ratum habuerunt cæteri Io.Iacobi Marchionis filij,Gulielmus ſcilicèt, Bonifacius & Theodorus,qua etiam die 11. Decemb. in alio publico documento ipſe Io.Iacobus, tresque illius filij, videlicèt Gulielmus,Bonifacius & Theodorus atteſtati ſunt,ita pro bono pacis conueniſſe cum Duce Sabau 265 diæ,& ob id ſe illa omnia ex certa ſcientia ratificare. Sic anno 1440.26.Nouemb.Io.Iaco.Marchio conſtituit procuratores Secundinum,Nattam & Euſebium de Blanzate,vt Ludouicum tunc Ducem Sabaudiæ adirent,& cum eo ſuoque prædeceſſore conuenta eo anno 1437.27.Ianuarij confirmarent.Sic eo anno ſub 4.Decemb. Ioannes,d. 266 † is bona fide diſponere præſumitur,qui de re propria diIo.Iacobi filius, d. Secundinum & Euſebium conſtituit ſpãles procuratoris ad iurãdũ fidelitatẽ d.Ludouico Duci,& ad ſuſpiendũ feudalẽ inueſtiturã pro locis illis Duci donatis,& ipſi Ioanni in feudum conceſſis, d.anno 1435. 27.Ianuarij.Quam ſanè fidelitatem iurarunt, & inueſtituram ſuſceperunt dicti procuratores anno 1441. 19. Ianuarij.Quæ quidẽ omnia is deinde Ioãnes ratum habuit eodem anno 12.Aprilis promiſitque ſe ea omnia inuiolabiliter obſeruaturum.Sic tandem anno 1445.28. Octob. Ioannes tunc Montisferrati effectus Marchio,referẽs geſta omnia elapſis annis,præſertim anni 1435.27. Ianuarij, & ſuſceptam inueſtituram fidelitatémque præſtitam Ducì Sabaudiæ per Secundinum & Euſebium eius Oratores, & alia plura,quorum ſe plenam ac certam habere ſcientiã profeſſus eſt,expreſsè ratificauit,& ſuo iuramento ſe illa omnia obſeruaturum affirmauit.Ex quibus ſatis ſupérq; intelligimus,donationem hanc,& ſubſecutam infeudationem iure defendi. Quandoquidem in ea duo concurrunt, quæ præcipua eſſe ſolent in vnius actus firmitate, ſ.& poteſtas:iuxta notab.glo.in l.ſi filiæ,in gl. 1.C.de don.ante nuptias.in l.omne verbum,in verbo voluntas.C.communia de lega.& tradunt egregiè Bald.in c.cùm ſuper Abbatia,vbi etiam gl.de offi.deleg.ex Boetij authoritate.& Bald.conſi.326.Rex Romanorum,col. 2.lib.1.ſcripſit,voluntatem cum poteſtate & debito modo actum canonizare.& eum retulit Crau.de antiq.tempo.j.par.prin. quarta part.num.52.Soc.Iun.conſi.72. nu. 13.lib.1.conſ.183.nu.13.lib.2.& conſi.95.nu.4.lib.3. Bald. tamen in l.cùm teſtamẽtum.C.de iuris & facti igno. quẽ eſt ſequutus Afflictus Neapolitanus deciſ.305.nu.7.& Neuizanus inter conſi.Bruni conſi.12.nu.6.ex Ariſtotelis authoritate,docuit,tria in quouis actu humano perficiendo requiri,ſcientiam,voluntatem, & poteſtatem, quæ inquã omnia, & hic concurrere videmus. Concurrit enim primò ſcientia,cùm non ſemel cognouerint Marchiones hi Ioan.Iaco.Ioannes,& cæteri, quid agerent.Siquidem ex clauſula ex certa ſcientia, eum operatur effectum, vt nihil in dubiũ refricari poſsit.Nec enim vel dolus, vel error allegari poteſt,l.cùm donationis.C.de tranſac.Bal.l. 2.q.7.C.de reſcind.vend.Bart.in l.vlt.ſ.idem quæſiit.de cõd.indeb. Cur.Sen.cõſ.44.ſuper cõtingentia facti.col. 10.& clauſulam hanc omnem errorem & ignorantiã excludere,ſcribit Bar.Bal.& Ange.in l.ſed & ſi quis.ſ.vlti. ff.ſi quis cautio.pulchre Bald.in l.mater,colũ.4.C.de rei vind.Curt.Sen.conſ.49.Memoriæ recolendæ,col.12.Decius conſ.60.in fi.Concurrit & ſecundò voluntas: quandoquidem iam videmus ex eorũm voluntate prolatũ laudum,donationem factam,infeudationem ſubſecutã, inueſtituras ſæpius conceſſas, tot & tantas ratihabitiones verbis & factis ſubſecutas,quæ verè animũ Ioã.Iacobi ac filiorum ita clarum & apertum demonſtrarunt, vt tergiuerſari minimè poſsit.Nã dubium non eſt † verba hominis voluntatem patefacere, cùm verę ſint paſſionũ notæ: vt probat tex.in l.Labeo.ſ.idẽ Tubero.ff.de ſuppel.leg. Nec credimus hominem velle,niſi quod dicit.l.liberto. ſ.pen.ff.de ann.leg.& ideo lingua dicitur cordis nuntia, vt egregiè ſcripſit Corſetus ſing.in verbo, Prorogatio dilationis.in fi.Deci.l.ſemper in ſtipulationib.nu.4.de reg. iur.& conſ.306.col.1.Craue.conſ.20.nu.2. & cõſi.290.in fi.Cur.Iun.conſ.179.nu.1.2.Boer q.1.nu.34.latiſsimè Tiraquellus in l.ſi vnquã,in verbo libertis,num.17.18.C.de reuo.don.Sic illæ † ratihabitiones ex facto mentẽ & animum agentiũ aperuerunt,vt probat tex.l.Paulus.ff.rẽ ratam hab.& in c.dilecti filij.il 2.vbi Deci.in 2.not.de app. quo loci is ſcribit, plus † facto quàm ex verbis mentẽ & animum declarari.Quod reſpondit & Anch.cõſ.302.Materia.col.1.Goz.conſ.101.nu.125.Soc.Iun.conſ.98.nu.13. lib.1.& conſ.42.nu.14.lib.2.Gram.conſ.13.nu.3.nec obiiciatur voluntatem hoc in actu eſſe deſiiſſe ob adhibitum metum,quia verè nullus affuit metus;vt ſtatim infrà in ſecunda difficultate palàm fiet. Concurrit & tertiò poteſtas:verè enim diſponere ſic potuit is Ioã.Iacobus Marchio;quia † quilibet in re propria moderator & arbiter eſt.l.nemo.C.de Iudæis.l.in re mandata.C.mandat. Poteſt etiam rei ſuæ dominus ad libitum onus imponere:ita Soc.Sen.conſ.115.nu.1.lib.4.Dec.conſ.578.nu.12. & egregiè Cravet.conſ.17.num.1.2.3.qui infinita propè ad rem hanc probandam congerit.Addo Ruin.conſi.27.lib.2. Et ſponit Craue.conſi.6.nu.121.Hinc ſtatutũ prohibens diſpoſitionem rei propriæ dicitur odioſum. Deci.l.1.nu.4. C.de ſecun.nup.imò re propria abuti lex cõcedit.l.ſed & ſi lege.ſ.conſuluit.ff.de petit.hæred. quod eleganter declarat Coraſius Epiſtolicarum lib.c.20.Nec hęſitãdum amplius eſt,quin donata fuerint propria ipſi Marchionis & libera ad diſponendum,cùm ſatis ſupérque ſuprà demonſtrauerimus,

ſtrauerimus, Marchiam hanc Montisferrati non feudalem, ſed allodialem eſſe; & vbi feudalis eſſet, iam pariter oſtendimus eſſe feudum improprium, ſicque alienabile, incōſulto etiam directo domino. Ex quibus ſequitur falſum eſſe fundamentum illud, quod pro Marchione Mōtisferrati conſiderauit Soc. Iun. d. conſ. 77. nu. 75. 76. libr. 1. dum reſpondit de hac Marchia, vt de feudo, cōpromit-
267 ti minimè potuiſſet: quoniam † de feudalibus compro-
* miſſum fieri non poteſt. Sicuti * crebrius noſtri interpretes affirmarunt, & poſt multos, quos retulit ſecutus fuit nouiſſimè Iul. Cla. li. 4. ſentē. iur. §. feudū. q. 39. Hinc Iaſ. conſ. 168. num. 13. lib. 4. poſt Bal. in c. 1. in verb. Marchio, col. 2. qui feudum dare poſſ. reſpondit, Ducem Sabaudiæ
274 inconſulto Imperatore non potuiſſe compromittere in Regem Galliarum cauſam quorundam Caſtrorum, quæ Imperio ſuberant. Sic in non diſsimili caſu reſpōdit Rui. conſ. 129. nu. 4. lib. 5. quod intelligūt Doctores noſtri verum in compromiſſo in arbitratores facto, nō in arbitrū; ita declarauit, Curt. Iun. tract. feu. 4. par. q. 8. princ. & q. 9. Hoc etenim Socini fundamentum corruit, quoniam intelligimus, Marchiam nō eſſe feudalem, vel ſi feudalis eſt, alienabile feudum eſſe, quare de eo compromitti potuit;
268 cùm conuertibilia hæc ſint, † poſſe alienare, & cōpromit
275 tere. c. cùm tempore, vbi Doct. de arbi. Si ergo cōpromitti potuit, & donari potuit. Illud quoque accedit, quòd vbi feudum inalienabile fuiſſet, alienari tamen potuit Cæſare volente, vt infrà ſuo loco fuſiùs dicemus. His ſatis ſupérq; Sereniſs. Sabaudiæ Ducis fundata intentio eſt. Solùm ſupereſt, vt nonnullis difficultatibus, quæ huic prætenſioni obiiciuntur, ſatisfaciamus.

PRima ergo obiicitur difficultas, nullum hîc præceſſiſſe compromiſſum, cuius virtute laudū proferri potuerit. Hanc obiicit difficultatem Soc. Iun. d. cōſi. 77.
269 nu. 112. in fi. lib. 1. cùm ergo † arbitri illi auctoritate cauerint ſequitur laudū prolatum nullius eſſe momenti, quod ſenſit & Iaſ. conſi. 168. nu. 12. in fin. lib. 4.

Reſpōdetur huic difficultati multipliciter. Primò, imò verò compromiſſum præceſſiſſe, id quod teſtatur Benuenutus in ſæpius relatis Mōtisferrati Chronicis, cuius quidē auctoris fidem improbare (vt nō ſemel diximus) Marchio Montisferrati non poteſt. Secundò reſpōdetur, ſub-
270 ſecutum † laudum ſaltem in pacti vim ſuſtineri, vt annotauit gl. in l. 2. C. comm. vtriuſq; iud. Soc. Sen. conſil. 101. col. penul. verſ. tertiò, lib. 4. Deci. conſ. 488. nu. 13. uerſic. quartò dato. Goza. con. 98. nu. 20. Pariſ. conſ. 47. num. 13. 16. conſi. 89. nu. 54. lib. 1. conſ. 24. nu. 162. libr. 2. Nec huic reſponſioni aduerſatur, ꝙ reſpondit is Soc. Sen. cōſi. 220. col. 2. lib. 2. poſt Calder. conſi. 8. in tit. de re iud. Abb. cōſ. 92. nu. 21. in fi. lib. 1. & Cardi. multis in locis, doctrinā hāc intelligi, cùm ita expreſsè pactum conuentúmque fuit. quod placuit & Dec. conſ. 475. nu. 35. verſ. ſecundò &c. Nā ſatis pacti ita fuerunt, cùm præſentes laudo acquieuerint, vt idem Soc. Sen. reſpondit conſi. 105. num. 4. libr. 4. Quin
281 ceſſat omnis dubitatio; quia multæ ſubſecutæ ſunt ratificationes hinc inde receptæ, quibus ita expreſſo pacto laudum comprobatum in vim pacti ſaltem.

SEcunda difficultas, quæ obiicitur, illa eſt, compromiſſum, laudum, donationem, cęteráque omnia nō ſponte, ſed metu celebrata fuiſſe. † Metus autem operatur,
271 vt geſta omnia nullius momenti ſint. l. qui carcerem. ff. de eo quod met. cau. quam in hanc ſententiam in ſpecie noſtri caſus citauit Rol. à Valle conſ. 2. nu. 47. lib. 1. probat l. metum. §. ſed licet. ff. quod met. cauſ. Prætor enim ratum non habet, quod metu geſtum fuit. Hinc reſpondit Deci. conſi. 691. nu. 5. contractum in carcere factum nullius eſſe momenti, niſi ad carcerati vtilitatem, & commodū geſtū fuerit. Imò, poſt Bar. & alios plures, quos in hanc ſententiam retulit, affirmat, nec illi prodeſſe, qui particeps fuit
283 inferendi metum, & carcerandi. Qua de re alia plura congeſsit Neuiz. conſil. 52. nu. 47. qui multorum authoritate
272 cenſuit, † contractū in carcere celebratum, non eſſe obſeruandum, etiam ad commodum contrahentis, qui illum carcerari non iuſsit, vt noſtro hoc caſu, in quo is Io. Iaco. Marchio, non ex Amedei Ducis Sabaudiæ mandatis, ſed Principis Ludouici carceratus dicitur. Et idem ꝙ Neuiz. & ab eo relati, decidit Guid. Pap. q. 254. Marſi. ſingu. 506. Et in ſpecie noſtri caſus, ita conſiderauit Areti. conſil. 14. num. 15. in fi. Qui fortius reſpondit procedere, etiam ſi iuramentum interceſsit; quod pluribus confirmauit Neuiz. d. conſil. 52. nu. 51. Quod autem re ipſa metus interceſſerit
273 iuſtus, iuxta tex. l. 5. & 7. ff. de eo quod † metus cauſa, non modò indiciis & cōiecturis, quæ ſufficere videntur ex l. 3. ff. ex quibus cau. maio. & in ſpecie noſtri caſus Soci. Iun. conſ. 77. nu. 45. libr. 1. Alciatus d. reſpon. 162. nu. 11. verùm etiam claris probationibus.

Primò, ex eo iuſta cauſa metus detegitur, quòd hanc ob cauſam iuſſu Ludouici Principis Pedemontium carcere mancipatus fuit Ioannes primogenitus ipſius Ioā. Iacobi Marchionis; id quod in horum Marchionum Annalibus ſcriptum reliquit non ſemel citatus Bēuenutus à Sancto
274 Georgio. Quibus † ſanè Annalibus credi volūt noſtri interpretes in l. 1. ff. ſi certum peta. Baldus in l. 1. ff. de officio Quæſt. & in ſpecie noſtra Roland. à Valle dicto conſil. 2. num. 60. lib. 1. & Soc. Iun. conſi. 76. num. 64. libr. 1. & nouiſsimè de his Chronicis verba faciens Natta conſil. 636. num. 41. 91. lib. 3. Alciat. d. reſp. 162. num. 8. qui in hoc caſu noſtro conſuluit. Alia Zaſi. conſilio 16. nume. 1. libro 2. Probatur etiam carceratio hæc ex antiquis inſtrumentis, vt retulit is Rol. à Valle. d. conſi. 2. num 57. 58. Probatur fortè etiam teſtibus. At dubium non eſt in patre iuſtum
275 ineſſe metum, cùm † de filij ſalute timet. l. iſti quidem. ff. quod met. cauſa. Et in hoc noſtro caſu ſic argumentati ſunt. Soc. Iun. d. conſi. 77. nu. 38. lib. 1. Alciat. d. reſ. 162. nu. 9. Rolan à Valle d. conſil. 2. num. 66. 68. lib. 1. & ante eos Aret. conſi. 14. num. 15. verſic. ſecundus etiam actus. Hinc Innoc. & Cardin. Alexand. in c. cùm locum. de ſponſ. docuerunt, ꝙ quemadmodum matrimonium ex metu illato in ipſum patrem contrahentem vitiatur, ita etiam vitiari, qñ in filij perſonam infertur. Huius doctrinæ illa eſt ra-
276 tio, quia † pater plus filium, quàm ſeipſum (vt in omniū ore poſitum eſt) diligit. Philoſophorū Princeps Ariſtoteles lib. 7. Ethic. c. 12. in hāc ſententiam ſcriptum reliquit,
277 Aequè parentibus vita liberorū chara eſt atque ſua. † Gordianus Senior audita morte filij laqueo vitam finiuit. Cætera non refero, quæ latè & doctè habentur apud Tiraq. in l. ſi vnquam, in præfat. num. 7. 8. C. de reuoc. dona. Hoc. fortius in caſu noſtro procedit, vbi Ioannes erat d. Ioann.
278 Iacobi † primogenitus, vt non immeritò ratione cuiuſdam præeminentiæ præ cæteris à patre diligeretur, iux. c. quàm periculoſum. 7. q. 1. vbi gl. quem ſic in noſtris termi nis egregiè citauit Card. Zab. conſi. 137. col. 2. verſ. & pro hoc eſt. &c. qui iam. col. 1. verſ. augebatur inſuper &c. dixit
279 iuſtum etiam in † eo eſſe timorem, qui de affinium ſalute timet. quod comprobarunt Brun. conſ. 82. nu. 6. & Gram. cōſ. 13. nu. 18. 19. Nec aliter ante eos ſenſit Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. nu. 19. de oper. no. nunt.

Secundò, iuſta cauſa metus demonſtratur ex eo, quòd iam Dux Sabaudiæ plura loca ipſius Marchionis occupauit, vt opinatur Soc. Iun. d. conſ. 77. num. 38. lib. 1. qui dixit
280 occupaſſe oppidum Clauaſij. ſed † metus amiſſionis bonorum iuſtus eſt. c. 2. quod me. cau. Bart. in l. ſi ob turpē,
281 nu. 6. ff. de cond. ob turp. cauſ. vbi docuit timorem † amiſſionis bonorū æquiparari timori mortis. Hinc Dec. conſ. 690. nu. 8. & Ruin. conſi. 23. nu. 9. lib. 1. in vna facti
282 ſpecie pro Duce Grauinæ conſulti reſpondere, † vaſallū feudum non amittere, ſi domini fortunam, timore amiſſionis bonorum, non ſequatur. Nec aliter reſpondit Brun. conſi. 82. nu. 6. 7. Iaſ. conſi. 165. col. 1. verſi. accedit & alius, lib. 2. Pariſius conſi. 1. num. 28. lib. 1. Gram. deciſ. 18. nu. 10. 11. idem conſi. 13. nu. 21. & conſi. 31. nu. 25. Natta conſi. 50. num. 11. lib. 1. Et in ſpecie noſtri caſus ſic argumētati ſunt Aret. d. conſil. 14. num. 15. Soc. Iun. d. conſi. 77. num. 38. & Rol. d. conſ. 2. num. 55. lib. 1.

Tertiò iuſta metus cauſa detegitur, quoniam † verebatur is Io. Iacobus ne eius populi ab eo deficerent, cùm iā Duci Amedeo fidelitatem iuraſſent; ita in caſu noſtro argumentati ſunt Soc. Iun. d. conſil. 77. num. 66. & ante
284 eum Aret. d. conſ. 14. nu. 18. & idem operatur † ſuſpicio, quod ipſe metus, ita Natta d. conſi. 50. nu. 16. lib. 1.

Quartò ex eo metu omnia geſta fuiſſe probari videtur, quòd non ſemel is Io. Iacobus Marchio fuit proteſtatus, ſe omnia hæc metu egiſſe; & quòd eodem timore affectus omnia hanc ob cauſam, in futurum aget, ſi agere quid cō-
285 tigerit. Solent enim † proteſtationes iſtæ metum probare, cùm declarent proteſtantis voluntatem. ita docuit Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori, nu. 20. ff. de oper. no. nunt. Petraſancta ſing. 81. Dec. l. pacta nouiſſima, num. 11. C. de pact. & in l. in omnibus cauſis, num. 11. 12. de reg. iur.

idem conſ.336.col.2.in fi.Rui.conſi.6.nu.1.2.li.4.Curt. Iun.conſi.126.nu.6.Rub.in repet.l. non ſolùm §. morte, nu.294.ff.de oper.no.nunt.Alba conſ.77.nu.19.Crau.cõſi.253.nu.5.Ex quibus proteſtationibus,illud etiam infer-
286 tur,ſubſecutas † ratificationes nullum operari effectum; quoniam & ipſæ meticuloſæ iudicantur, cùm eadem timoris cauſa perduraſſe videatur:ita in hoc caſu noſtro argumentabantur Soc.Iun.d.conſi.77.nu.52.60.61. lib.1.&
287 Rol.d.conſ.2.nu.90.lib.1.Sic etenim dicimus,† ſemel illatum metum præſumi durare.Angel.l. ad inuidiã.C.quod met.cau.Iaſ.conſi.165.col.3.lib.2.Afflict.deciſ.246.Marſil.ſing.325.Dixi.&c.Neuiz.conſ.46.num.4.Pariſius cõſ. 58.nu.69.lib.4.Alba cõſ.77.nu.13.Tiraq.tract.de retract. conuentio.§.1.glo.5.nu.21.Quod adeò verum aliqui opinantur,vt nec etiam ex interuallo credatur purgatus metus.Sic in ſpecie noſtra reſpondit Aret.conſ.14.nu.17.18. quem eſt ſecutus Crau.conſ.6.nu.84.Hæc aliquando me reddebant hæſitantem,vt pro hac parte ſentirem.

Cæterùm,re ipſa diligentiſſimè perpenſa, contrarium verius eſſe exiſtimo, nullum hîc iuſtum metum interceſſiſſe,quo annullare geſta hæc poſſint.id quod multis aperio,

Primò,præſumptio eſt pro Duce Sabaudiæ, quòd nul-
288 lum metum intulerit; nam qui illum allegat † probare debet.l.metum.C.quod metus cauſa.l.interpoſitas. C.de tranſact.Nec ſola proteſtatio de metu ad metum probandum ſufficit.l.ſi maior.C.de tranſac.cap.Lotharius. 31. q. 2.Decius conſ.209.nu.7.plures citat Pariſius conſi.10.nu. 36.lib.1.qui nu.37.ſubijcit,quòd quando in proteſtatione fit mentio de metu,illum eſſe omninò probandum.idem
289 Pariſius conſil.5.num.168.lib 4.Accedit,nec† ſolam potentiam inferendi metum,metum probare.l.ad inuidiam C.quod metus cauſa.Bart. in l.de pupillo. §.ſi quis ipſi Prætori,nu.14.& ibi Alex.nu.17.de ope.no.nunt. Decius conſi.218.nu.1.2.Pariſ.d.conſil.5.num.170.lib.4.

Secundò,omnem metus ſuſpicionem ceſſaſſe eo tempore probatur:nam in laudo proferendo interceſſit auctoritas Ducis Mediolani,qui proprios Oratores tranſmiſit,
290 vt omnem controuerſiam componerent. Quare ſi † amicorum interuentu ceſſare dicitur omnis timoris ſuſpicio. tranſactionem,vbi Iaſ.num.1.C.de tranſa.Marſilius ſing. 417.Præſentia,&c.Pariſius conſi.10.nu.53.56.lib.j.Alciat. trac.præſump.reg.3.præſumpt.21.Gram,deciſ. 66. nu. 9. Crau.conſi.114.nu.3.ita hic nullum adfuiſſe metum credendum eſt.

Nec dicatur,communes illos amicos tales non fuiſſe, qui Duci Sabaudiæ reſiſtere potuerint, iuxta doctri. Ang. conſ.280.quam probauit Iaſ.d.l.tranſactionẽ, nu. 1. verſ. limita quando,&c.Deci.conſi.219.col. vlt. Gram. deciſ. 103.num.64.Marſilius ſing.674.Nonnulla, &c Quia verè Dux Mediolani,qui Oratores illos tranſmiſit, Duci Sabaudiæ reſiſtere potuiſſet. Nec eſt credendum. quòd paſſus fuiſſet laudum illud ferri,vel latum exequi,ſi metu & ini-
291 què cognouiſſet latum. Siquidem talis † præſumitur Princeps,qualis de iure eſſe debet.ita Bald.l.ex facto.in prin. 4.notab.de vulg.& pup.ſubſt.Iaſ.l.cauſas.nu.4.C.de trãſa.& conſi.57.col.pe.lib.3.Gram.conſ.34.nu.3.& conſ.45.
292 num.33.Non eſt pariter quòd dicatur,hãc † præſumptionem ex amicorum interuentu hîc ceſſare.cùm enormis læſio interceſſerit,iuxta doctrinam Ruini poſt alios conſi. 170.nu.17.lib.1.Marſi.d. ſing. 673. & Boer. q. 100. nu. 9. Quoniam infrà in iiij.principali difficultati abundè ſatisfaciam.

Tertiò,quæ mox diximus,confirmantur,quia præſuppoſito millies(quod tamen verum minimè eſſe concedimus)Io.Iacobum Marchionem,ſeu Ioannem eius filium fuiſſe metu & timore affectum: hic tamen timor dubio procul in Duce Mediolani eiuſque Oratorib. qui laudum protulerunt,ceſſauit.Nec præſumendum eſt, quòd Dux Mediolani paſſus fuiſſet aliquid iniuſtè agi per Ducem Sabaudię aduerſus Marchionem,cui iam reſtituerat caſtra &
293 oppida illi in bello capta.Ex eo † enim actu eum dilexiſſe præſumitur.arg.l.nec adiecit. ff. pro ſo. Solent ſiquidem beneficia in amicos conferri.Et verè credendum eſt, Ducem Mediolani ferri noluiſſe Io. Iacobum Marchionem ſub ſuo clypeo damno affici,ſi ita ſe habuiſſet res,vt ex aduerſo creditur.omni iure ergo laudum exequendum fuit, cùm ab eo reclamatum fuerit nunquam, vt ſtatim videbimus.

Quartò,quòd nullus interceſſerit in laudo & donatione metus,ex eo ſatis probatur, quòd antequam Io.Taurinũ accederet,Io.Iacobus Marchio illius pater literas Duci Subaudiæ dedit,quibus ſignificabat,ſe admodum contẽtari (vt ſuprà ex Benuenuto retuli) fidelitatem ipſi Duci pro locis vltra Padum poſitis, iurare ; quemadmodum à Nicolao Eſtenſi Ferrariæ Marchione,nomine ipſius Ducis Sabaudiæ, ſibi relatum fuit, ſubijciens in literis illis,ſe quamprimùm tranſmiſſurum Ioãnem eius filium ad rem hanc peragendam.Conſtat ergo ex actu hoc voluntario præcedenti,voluntariè,non autem metu geſta deinde om-
294 nia fuiſſe.Solent enim † actus præcedentes ſubſequẽtem animum declarare,vt è contra.§.pauonum.Inſt.de rerum diuiſ.& in his terminis ſenſit Pariſ.conſil.5.nu.196. lib.4.
295 † Præſumptio enim voluntatis partium & à priori & à poſteriori & ab vtroque ſimul actu deprehenditur, vt egregiè docuit Bal.in l.multùm intereſt.C. ſi quis alteri, vel ſibi &c.quem ſecutus eſt Soc.Sen.cõſ.87. col.pe.verſ. confirmantur etiam.lib.j.& à priori probatur in l. iiij. §. ſi ab ignoto.ff. de manum.l.Titio.§.idem reſpondit, de verb.obl. Voluntas ergo illa libera,verbis illis añ prolatum laudum ſignificata,oſtẽdit, nihil ob timoris cauſam ſubſecutum fuiſſe.

Quintò ac vltimò, præſupponamus metum ea die 27
296 Ianuarij adfuiſſe, is tamen † purgatus omninò & verè fuit ex tot tãtiſque ſubſecutis ratificationib. ſpontè & in ple-
297 na ſecuritate factis,iuxtal.ij.C.qđ me.cauſa.Et † cõtractũ in carcere celebratum conualidari, ſi contrahens extra carcerem in eo perſeuerauerit,reſpondit Caſſa.conſi.27. in fi.egregiè Crau.conſil.114.nu.8.conſuluit præſumptionem illam metus reuerentialis in eo ceſſare,qui bis & ter ex interuallo per quietationem ratum habuit,quod priùs geſſit. Subdit quoque ex geminatione actus voluntatis perſeuerãtiam demonſtrari,ex ſententia Oldr. conſ. 253. Hinc cenſuit Alex.conſ.127.num.5.verſ.denique.lib.5.ex multis ſubſecutis ſolutionib. cenſeri purgatum metum, qui in contractu in carcere celebrato intereſſit. Alex. probauit Pariſ.conſi.5.nu.206.in fin.lib.4.qui alios retulit.Idem cenſuit Rol.à Valle conſ.83. in fi.lib.2. Sic etiam clarè pro Illuſtriſs.Duce Mantuæ contra Caſalenſes reſpondit Natta cõſ.636.nu.152.lib.3.vbi Bald.& alios citat. Nec eſt,quòd obijciatur,has ratihabitiones metu etiã fuiſſe ſubſecutas,vt quod aliquibus rationib.conijci videtur
298 Nam eadem potentia in Duce Sabaudiæ tempore † ratificationum vigebat,quæ & tẽpore lati laudi,& donationis ſubſecutæ aderat; quemadmodum in ſpecie argumentati ſunt Aret.d.conſi.14.num.18.verſ.præterea attento.Soc. Iun.d.conſ.77.nu.28.62.lib.1.& Rol.d.conſi.2.num.87. lib.1.Secundò ex eo conijcitur, quia, vt reſpondit Aret. d.conſi.14.nu.18.verſ.ex his infertur,&c.verebatur Marchio ne eius populi,qui iam iuramentum fidelitatis Duci Sabaudiæ præſtiterant,ab eo deficerent.Reſpondeo primæ obiectioni,quòd licèt in Duce Sabaudiæ eadem ſemper potentia perdurauerit quò ad ſe,quæ ab initio iam erat,non tamen quò ad ipſum Marchionem. Nã Marchio ipſe(vt in actis probatum fuit)cum Gallis & Venetis fœdus percuſſit.Præterea iam idem Marchio caſtra, oppida, ſuaque oĩa loca à Duce Sabaudiæ retenta receperat; ſicque tutior & validior domi factus eſt. Quamobrem eadẽ timoris cauſa in Marchione tũc nõ ſuberat,quæ tẽpore laudi & donationis ſubeſſe poterat:qñquidẽ illius ſtatus&cõ-
299 ditio meliorem formam receperant. Ceſſat † ergo metus cauſa;ita egregiè Pariſ.conſ.10.nu.46.52.58.lib.1.qui in claris his terminis loquitur,quando.ſ. quis metu belli contraxit,& eo ceſſante,exercitu dimiſſo,omnibuſque pactis ratum habuit. Rurſus ſi Marchio Ioã.Iacobus auſus fuit cum Duce Mediolani fortiori potentiorique Duce Sabaudiæ congredi,imò (vt aduerſarij aſſerunt) cum ipſo Duce Sabaudiæ, quantò fortius timere non potuit vires & potentiam Ducis Sabaudiæ? Accedit,ſi domum reuerſus Marchio omnia quæ antiquitus poſsidebat, recuperauit,& priſtinam adeptus eſt libertatem, nónne iuſta ratione adire potuit Sigiſmundum Imp.quem ipſe Marchio directum dominum habere credidit;& apud eum de illato ſibi metu conqueri,ac damnũ patefacere? Nec credendum eſt,Imperatorem tantam pertuliſſe iniuriam, ſi nouiſſet illatam. Quod ergo veriſimile non eſt,falſi ſpeciem habet. ex ſententia Bald.in l.j.col.4.C.de ſer.fugi. & ſuprà dixi.Reſpondeo nũc ſecundæ obiectioni,ipſummet Io.Iacobum ſubditos impuliſſe quodammodo ad iurandum fidelitatem Duci Sabaudiæ, vt ſatis oſtendunt

ipſius

ipſius Ioā. Iacobi mandata in Io. Matthæum Coconatum facta, quemadmodū ſuprà retulimus: aliis rationibus ſtatim oſtendemus, periurium illud nullius fuiſſe ponderis.

Non obſtant nunc in contrarium adducta, quibus in ſpecie ſingulatim reſpondeo, etſi ex iam relatis ſatisfactū credam. Ad primum itaque reſpondeo, non ſatis conſtare Ioannem d. Io. Iacobi filium fuiſſe carcere mancipatum à Ludouico Principe. Nec in hoc deferendum eſt in fauorē partis aduerſæ illi Benuenuto à S. Georgio; quia, cum in
300 vno, immò in pluribus minus † vera ſcripſerit, in cæteris credendum ei non eſt, iuxta l. ſi ex falſis. vbi Iaſ. & cæteri. C. de tranſa. latè plura congeſſit Tiraq. trac. de pœnis legum. & c. cauſa 44. nu. 42. Crau. conſi. 9. nu. 19. Ruin. cōſi. 189. nu. 20. in fi. li. 1. qui de ſcriptura inſtrumenti loquitur in claris noſtris terminis de Annalium ſcriptoribus, ita reſpōdit Pariſ. d. conſ. 23. nu. 253. lib. 1. quem probauit Soci. Iun. conſ. 132. nu. 11. lib. 3. Reſpondeo & ſecundò, quòd vbi carceratio & metus interceſſiſſet, purgata omnia fuiſ- 305
ſe ex ſubſecutis voluntarijs ratihabitionibus, vt ſuprà re-
301 tulimus. Nec dubitationem mouet illud reſponſum † Aret. 14. probatum à Craue. dicto conſ. 6. nu. 84. quoniam illi loquuntur, quando in ratihabitionibus etiam ex interuallo ſubſecutis, eadem metus cauſa, quæ ab initio fuit, per durauit, extititque; ſecus cùm ſtatus immutatus fuit, vt 306
hîc, & cauſa illa inferendi metum ceſſauit. vt ex Pariſio conſi. 10. nu. 46. lib. 1. paulò ante diximus.

Non obſtat ſecundum, non conſtare ante annum 1435. Ducem Sabaudiæ occupaſſe Clauaſium. Nam relatum mihi fuit poſt annum 1435. iuſtis de cauſis in Ducis Sabaudiæ ditionem veniſſe. Sed ſupponamus occupatum, iure occupari potuiſſe creditur. quādoquidem rem propriam occupaſſet. Conſtat enim iam anno 1327. 17. Ianuarij, Othonem Secundum Ioannis filium, & tunc Montisferrati Marchionem, pro ſumma florenorū viginti milium auri pignori dediſſe Amedeo Sabaudiæ tunc Comiti oppidum illud Clauaſij vnà cum Podiuario, alijſque nonnullis. Quæ, cùm intra præſtitutum tempus non redemiſſet Marchio, iure Ducis Sabaudiæ effecta ſunt. Quod ſuo laudo declarauit Dux Mediolani anno 1378. 1. Decembr. is enim, vt communis eorum arbitrator, declarauit, Marchionem teneri ea oppida Duci Sabaudię reſtituere. Et quanquam declaratio illa ſententiæ vim non obtinuerit, conſtat tamen omnib. ex iudicio tanti Principis, Ducem Sa- 307
baudiæ ius optimum in oppidis illis conſecutum fuiſſe.

Non obſtat tertium, quia reſponſum ſatis fuit ſuprà ex ſexto noſtræ ſententiæ fundamento, illud vnum tamen nunc addo, periurium illud non fuiſſe à populis illis per-
302 timeſcendum: quoniam † ſi per vim & coactè illi iurarūt, propria auctoritate contemni inſiurandum potuit. Iaſ. in auth. ſacr. puberum. nu. 29. C. ſi aduer. vēd. Afflict. deciſ. 322. nu. 6. & deciſ. 393. nu. 11. immo idem Afflic. deciſ. 293. retulit, Neapolitanum conſilium in ea opinione fuiſſe, iuramentum metu extortum, quò ad extorquentem non obligare, ex ſententia D. Thomæ in 2. 2. q. 89. art. 7. Nec multum diſſentit Card. Zab. conſ. 137. col. 2. qui affirmat hunc contrauenientem. quò ad Deum, nec etiam mortaliter peccare. ad rem optimè confert doctr. Bal. in l. nec ſi volens. C. de lib. cau. dum docuit, quòd ſi Rex Francorum cogeret ciuitatem liberam, fateri eſſe propriā ipſius Regis. faciendo iurare fidelitatem, confeſſio illa non valeret, & iuramentum nihiloperaretur. Cum Bal. idem ſenſerunt Iaſ. in prælud. feud. nu. 53. Catelia. Cot. in memora. in verbo, Imperator, vel Papa. Gram. conſ. 31. nu. 13. in criminalibus. Reſpondeo ſecundò, facilè fuiſſe ipſi Marchioni illiuſque populis abſolutionem à ſummo Pontifice conſequi, iuxta c. ad audientiam, de his quæ vi vel met. cau. Et ſo-
303 let Pontifex Max. quàm facilimè has † abſolutiones con- 308
çedere. ita ſenſit in terminis noſtris Card. d. conſ. 137. col. 2. verſ. alia eſt obligatio, &c. Reſpondeo tertiò iam Marchionem Io. Iacobum, eiuſque filium Ioannem, geſta om * nia ſolenniter ratum habuiſſe, antequàm ſubditi illi fidelitatem iurarent. Quod patet ex quòd fidelitates Duci Sabaudiæ præſtitæ fuerunt die 14. Aprilis 1435. & tamen iam menſe Februario illius anni, ac menſe Martio ratihabitiones ſubſecutæ ſunt. verùm Soc. Iun. & Aret. relati intellexerunt de eo iuramento Duci Sabaudiæ à populis præſtito ante annū 1435. dum is Dux nomine Marchionis Marchiam adminiſtrauit & defendit, ſed nihil eſt: quandoquidem non ipſi Duci, ſed ipſi Marchioni verè præſtitum di-
304 citur: qui enim per alium facit, per ſe ipſum verè, ſaltem † quò ad iuris diſpoſitionem, facere dicitur. c. qui per alium, de reg. iur. in 6. declarat Dec. conſ. 604. nu. 11. probat tex. in c. mulieres, de ſent. ex communica. Alex. vel alter quiſquis inter eius conſil. conſ. 65. nu. 43. lib. 1. & clarè Mod. Pariſ. conſ. 34. nu. 4. non ergo erat de periurio aliqua ratione timendum.

Non ob. vltimum, quia multipliciter reſpondetur. Primò, non profuiſſe proteſtationes illas clā & intra priuatos parietes factas: Quandoquidem iuſtus metus tunc non vrgebat, cùm domi ſecurus & in priſtinum reſtitutus foret; quo in caſu non loquuntur noſtri interpretes, qui huic proteſtātioni locum fore exiſtimant.

Reſpondeo ſecūdò, ante proteſtationes illas non ſemel Marchionem eiuſque filios omnes, præſertim Gulielmū, prolatum laudum, ſubſecutam donationem ac infeudationem ratum habuiſte, vt ſuprà oſtendimus; quo loci retulimus ab anno 1435. ad annum vſque 1445. quamplures ratihabitiones (quæ loco † veri conſenſus in his ſufficiunt, vt reſpondit Brun. cōſ. 8. nu. 16.) fuiſſe per hos Marchiones factas. & tamen illæ proteſtationes de metu &c. ſolùm factæ fuerunt à Gulielmo d. Io. Iacobi filio cùm Marchio fuiſſet effectus anno 1465. 15. Febr. & 17 April. Necnō & anno 1467. 23. Auguſti. Sicque per interuallum annorum viginti. † Proteſtationes ergo iſtæ tanquam facto cō-
306 trariæ non potuerunt prodeſſe. c. gratum, c. ſolicitudinē, de appel. c. cùm Marthæ. de conſt. vbi latiſſimè omnes iuris Pontificij interpretes ſcribunt.

Reſpondeo tertiò, has proteſtationes à Gulielmo dolo ac fraude factas fuiſſe, ex publicis inſtrumentis probatur, eo anno 1465. Marchionem illum, vnà cum Galeacis Maria Sforcia Mediolani Duce, aduerſus Amedeum Sabaudiæ Ducem bellum geſſiſſe, inter quos pax deinde inita fuit eo anno 1467. 9. Nouemb. Quod ſenſit & Platina. in vita Pauli II. ſicque paulò poſt proteſtationes illas. Quis hominum ergo eſt tam ſtultus & imprudens, qui non videat ac cognoſcat, dolo & fraude fuiſſe proteſtatum? Non ergo prodeſſe debet fraus ac dolus iſte. l. itaque fullo. ff. de furt. & in l. nō fraudantur. §. nemo, vbi Dec. de reg. iuris. His huic difficultati ſatisfactum credimus.

TErtia difficultas, quæ huic tertiæ prætenſioni obijcitur, illa eſt. non licuiſſe Io. Iacobo Marchioni in ſucceſſorū Marchiæ detrimentum † partem illius alienare, vt probatur in c. intellecto, de iureiur. Bart. in l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clā. Card. Zab. conſ. 137. col. pe. verſ. ſecunda ratio, cū alijs multis relatis à Rol. à Val. conſ. 2. num. 95. 97. lib. 1. qui ita in ſpecie noſtri caſus argumentatur. Eiuſdem ſententiæ addo Iaſonem conſilio. 7. columna 5. verſiculo quartò adhuc. libro tertio. Quòd hoc caſu fortius procedit, cùm credatur Marchiam hanc eſſe feudum antiquum, & auitum, in quo vaſallus non poteſt ſuis ſucceſſoribus detrimentum adferre, vt multis in ſpecie noſtri caſus argumentatur Soc. Iun. conſil. 77. nu. 120. & multis ſeq. lib. 1. & Rol. d. conſ. 2. nu. 106. libr. 1. Quibus accedit Iaſ. conſ. 7. col. 5. verſi. quartò adhuc; & conſil. 56. col. 4. verſ. quartò principaliter. lib. 3. 307

Reſpondeo multipliciter huic difficultati. Primò; Marchiam hanc non fuiſſe eo tempore feudalem, ſed liberam, vt ſuprà in principio noſtræ conſultationis diximus. Potuit ergo alienari.

Reſpondeo ſecundò, quòd ſi feudalis fuit, feudum fuit ad libitum alienabile, vt multis ſuprà oſtēdimus in ij. partic. primæ partis conſultationis noſtræ.

Reſpondeo tertiò quòd ſi feudalis fuit Marchia, feudū verè fuit hæreditarium, quicquid dixerint Socinus Iun. & cæteri. Eſt enim dictum in ea Theodori Primi Palæologi inueſtitura (ſi modò illi ſtandum eſt) pro † te & hædibus, modo & forma quo & qua tui anteceſſores tenuerunt. Quibus ſanè verbis feudum eſſe effectum hæreditarium credimus, ita * crebrius noſtri affirmarunt, vt Iſern. in c. 1. §. & olim, de ſucceſſ. feud. in ca. 1. qui ſucceſſ. feud. da. tene. Alex. conſ. 55. nu. 6. lib. 4. Dec. cōſ. 445. nu. 8. Curt. Iun. conſ. 1. nu. 12. conſ. 32. conſ. 78. & in trac. feu. par. j. q. 8. nu. 19. verſ. quartò ſub hac, Brun. cōſi. 10. nu. 14. conſ. 11. nu. 3. & conſ. 24. Iacobin. à S. Georgio in inueſtitura, in verbo, ita quòd inueſtiti habeant, nu. 2. Dida. lib. 2. varia. reſol. c. 18. nu. 3. Pariſ. conſ. 23. nu. 160. lib. 1. Quod fortius procedit, ſi vera eſt eorum opinio, qui dixerunt, 309
etiam in dubio, dum feudum à † vaſallo ſuſcipitur, hæreditarium præſumi. Nam creditur ſibi & hæredib. voluiſe con

ſe conſulere;ita cenſuit Alex.conſ.18. nu.7.conſil.26.nu.3.lib.5.Ruin.conſi. 15.num.6. & conſ.17.nu.3.lib.1.Curt. Iun.conſ.3.nu.4.& conſi.138.nu. 15.& in l.vlt.nu. 83.C.de edict.D.Hadr.toll.Rub.conſ.18 .nu. 3.& cõſi.84.nu.3. & in ſpecie noſtri caſus Pariſ.conſ.23.num. 159. lib. 1. Hanc ſententiam nouiſſimè ſecutus eſt Natta conſi.634. nu.6. lib.3.Quibus accedunt Soc.Sen.conſ.257.col.pen.verſ.tamen oſtendo, lib.2.Afflict.deci.140.Neuiz.conſ.9. nu. 8. & Did.lib.2.varia.reſol.cap.18.nu.3.Cæterùm dubitationem non mediocrem habet hæc opinio; quandoquidem * & alij plures in ea opinione fuerunt, quòd feudum in dubio præſumitur non hæreditarium,ſed ex pacto & prouidentia,quemadmodum hanc probarunt Iacob.de Beluiſ. in c.1.in fin.de eo qui ſibi & ſuis hæred.maſcul.Aluaro.in c.1.in.fi.quib.mod.fend. conſt.poteſt.Iſern.in c.1. §.Sed
310 quia, de his qui feud.dare poſſ.& poſt † Bald. in l. 1. q.31. ff.de rer.diuiſ.& in l.liberti libertæquæ.nu.31.C.de oper.
311 lib.reſpondit Alex.conſ.15.num.12.lib.5.† feudum præſcriptum cenſeri præſcriptum ſecũdum naturam rei, quæ eſt, vt feudum rectum ſit,non hæreditarium, Bal.& Alex. ſunt ſecuti Pariſius conſ.15.nu.15.lib.3.Mod.Pariſ.in conſuet.Pariſ.titu.1.§.7.nu.31.Tiraq.tract.de retract.cõſang. §.32.gl.1.nu.74.& conſultiſſimus Crau. in reſponſo pro
312 Genero.nu.314.qui hac ratione credidit,† feudum in dubio rectum præſumi,non hæreditarium,cuius ſententiã in ſpecie addiuuat Mod.Pariſ.conſi.50.nu.42. qui reſpondit,quòd vbi non conſtat rem eſſe feudalem,nec apparet, cuius naturæ feudum illud ſit,præſumi feudum eſſe ſecundum regularem feudi naturam,quæ eſt,vt non hæreditarium & alienabile,ſed ad hæredes ſanguinis tranſitorium ſit:ſicque præſumi rectum.quodſenſit & Zaſ.in epit.feud. par.11.nu.31.Quibus accedunt Soc.Iun.conſ.42.num.3.& 317
conſ.77.nu.123.lib.3.Sigiſmun.inter.conſ. feudalia conſ. 1.nu.127.Verùm tamen in caſu noſtro ceſſat hæc tãta Doctorum contentio; cùm(vt dixi)non in dubio,ſed in claris verſemur.Illud tamen nunc non præteribo ad declarationem doctrinæ Bal.in d.l.liberti libertæque,illius inquã traditionem non repugnare.Nam ita Bald.huius ſententiæ auctorem interpretor; feudum cenſeri præſcriptum, ſecundum naturam ipſius feudi,vt ſcilicèt eis acquiratur, etiam poſt præſcribentem,ad quos tranſiret, quãdo ſuſceptum ſimpliciter fuiſſet;ſed vbi ſimpliciter fuiſſet ſuſceptum,etiam ad hæredes,(vt ſuprà diximus)tranſiret;ergo & hoc caſũ. Quod clarè viſus eſt ſentire Iacob.à S.Georgio in inueſtitura feudali,in verbo,ita quòd ipſi inueſtiti. nu.14.& Zaſius in Epito.feud.part.8.nu.81.Curt.d.tract. 318
feud.par.3.princi.in vlt1.memb.illius.partis.nu.61.& clarius Rui.d.conſ.17.nu.3.lib. 1. Nec multùm mihi differre videtur,quòd feudum præſumatur rectum, vel hæreditarium,quoniam & † feudum rectum eam habet naturam, 313
vt ad hæredes tranſeat,cùm ita conceditur,vt apud vaſallũ perpetuò ſit.Ita Curt.Iun.trac.feud.par.1.q.8.prin.nu.18. nec enim feudum,ex eo quòd hæreditarium eſt, feudum minus rectum dici poteſt.Contentio tamen hæc (vt dixi) in re clara ceſſat.Hoc ergo ſic firmato. illud vnum nunc
314 neceſſariò ſequitur,† ſucceſſores hos,vel mediatè,vel immediatè eſſe debere primi inueſtiti hæredes, vt docuit
* Iſern.in c.1.an agna.vel filij.& * communem eſſe teſtatur Alex.conſ.10.nu.8.lib.3.Curt.Sen.cõſ.50.col.8.Curt. Iun.conſ.1.nu.11.12.quibus addo Dida.lib. 2. varia. reſol. c.18.nu.3.verſ.idem omnino,&c.qui huius ſententiæ retu- *
lit Cynum,Bartolum,Salicetum, Imolam, Alexandrum, Decium,Curtium Iuniorem, Rubeum & Crauettã. Quibus ego addo Pariſ.conſi.2.num.25. & conſi. 23. nu. 167. & nu.171.lib.j.Zaſ.in epito. feud. parte 8. num. 6.Iulium Clar.lib.4.ſenten.iuris.§. feudum.q.76.qua ſanè ſententia firmata,illa nunc ſequitur,quòd aut illi Io.Iacobi deſcendentes illius hæredes fuerunt, aut non. Primo caſu,ſi
315 hæredes fuerunt,illius factum † & alienationem impugnare ac reuocare minimè protuerunt, iuxtà regulam l. cùm à matre. C.de rei vind.& in claris terminis reſpõdit Alex.conſ.28.nu.18.lib.5.hæredem alienantis feudum hereditarium reuocare illud non poſſe.Id em cẽſuit Pariſius conſi.2.nu.27.li.1.ex quo infertur,falſu m eſſe quod reſpõdit Soc.Iun.d.conſ.77.nu.134.verſ.reſpondetur,&Alciat. reſpon.162.num.4.potuiſſe contraueniri per hæredem; quia inualida erat alienatio.id quod multis ſupra compro bauimus.Nam falſum hoc eſt,quoniam feudum erat alienabile & hæreditarium,& iure ita alienari potuit. Aut ſecundo caſu Ioan.Iacobi deſcendentes non extiterunt hæredes ipſius Io.Iacobi, vel anteceſſorum, vt verè non extiterũt,id qnod de Gulielmo & Bonifacio ſenſit Soc.Iun. d.conſ.77.nu.134.in fine.lib. 1. Et rectè is de Gulielmo ſcripſit, cùm anno 1464.9.Ianuarij feudum acceptauerit, hæreditatem verò rẽpudiauerit.Quare ſua non intereſt ita agere ac diſputare de huius donationis validitate, quoniam in hoc ipſo hæreditario feudo(vbi feudum ſit)ius nõ habuerunt, minuſque illius ſucceſſores nunc habent.
316 Nec enim licet † feudum hæreditarium acceptare & hæreditatem repudiare,vt * crebrius noſtri affirmant in c. j.an agna.vel filijCard.conſi.64.Iacobinus à S.Georgio in inueſtitura feudali,in verbo,ita quòd d. inueſtiti. num. 2.3. quos,dum ſic argumentaretur in caſu noſtro,retulit Roland.à Valle d.conſ.2.nu.42.lib.1.& fuſius conſ.67.nu.30. lib.1.Qui egregiam doctrinam Curtij Iun.refert,in tract. feud.in j.part.princi.q.8.nu. 19. dum ſcriptum reliquit ſe aliàs interrogatum reſpondiſſe,quòd cùm feudum hæreditarium eſſet,vaſallique filia extaret & patris hæres, ſed feudi illius maſculini incapax,altero autem ex latere extarent vaſalli agnati,feudi quidem capaces,ſed nõ illius vaſalli hæredes; neutrum eorum in feudo ſuccedere potuiſſe.Filia non potuit quia erat incapax ratione ſexus: agnati,quia hæredes non erant.Eiuſdem ſententiæ fuit Didacus lib.2.varia.reſol.cap.18.nu.3.verſi.idem omninò.

Nec huic conſiderationi aduerſatur reſponſio illa, quã attulit Rol.à Val.d.conſ.2.in fi.lib.1.dum ſcripſit, licuiſſe Bonifacio Primo & Gulielmo Secundo, Ioannis eorum fratris d.Io.Iacobi filij primogeniti hæreditatem repudiare,& feudum acceptare,ex Baldi ſetentia in c.j. verſ.ſed caue tibi.an agna.vel filij.quam in terminis noſtris ſecuti ſunt Aretin.d.conſ.14.nu.13.Brun.conſ.25. col. vlt. verſi. non obſtat &c. Affirmant enim licere fratri † ſuccedenti fratri defuncto ratione feudi auiti & paterni,fratris hæreditatem repudiare & feudum acceptare.idẽ ſenſit Alciat. reſp.186.nu.5.Huic enim Rol. reſponſioni ſatisfacio,& animaduertendum cenſeo:Rolandum eruditiſſimũ Iuriſc. errore facti fuiſſe deceptum; quia non modò is Io. Iacobus pater.& Ioannes primogenitus,ſed etiam ipſi Bonifacius & Gulielmus ratum habuerunt laudum, donationẽ & cætera omnia ab ipſis Ioan.Iacobo & Ioanne facta,vt ſuprà retulimus. Præterà concedo in feudo auito, vel paterno hæreditario neceſſe minimè fore,fratrẽ eſſe debere fratris hæredem; quia illa apud omnes in confeſſo eſt, neceſſàriò eſſe debere hæredem patris,vel aui, ſicque primi inueſtiti,in quem feudum primo loco collatũ fuit: quòd
318 ſi non † poteſt immediatè,ſufficit ſi ſit mediatè. ita omnes in d.c.j.an agn.vel filij &c.Brun.conſ.18.nu.4.Gozad conſ.8.nu.2.Alciat.d.reſpon.186.nu.4.quod probandum omninò eſt ab eo,qui ſuccedere vult,vt declarat Soc.Iun. conſ.110.nu.21.lib.2.At in caſu noſtro erat neceſſe oſtendere,omnes ab eo Theodoro Palæologo(è quo volunt aduerſarij primam inueſtituram ab Imp. eſſe ſumptam) deſcendentes,eſſe debere illius hæredes, vel immediatè vel mediatè.Si ergo ſaltem mediatè & ſucceſſiuè ſunt hæredes,ſequitur vltimos quoſquæ ſucceſſores feudi nõ poſſe alienationi contrauenire, cùm ſuorum anteceſſorum, quibus hæredes extiterũt,factum probare teneãtur. Hoc fortius procederet,vbi vera foret,(à quibus non diſſentio) eorum ſententia.qui affirmarũt,feudi hæreditarij ſucceſſorem eſſe debere cohæredem ſui immediati prædeceſſoris,vt in filio ſuccedente patri,quod * crebrius noſtri affirmant ſecundum Did.d.lib.2.varia.reſol.c.18.nu.4. qui dũ de filio ſuccedente patri loquitur,intelligit etiamſi feudũ nõ ſit hæreditarium.& ſubdit in verſic. tertiò deducitur, &c.contra Bal.d.c.1.verſ.ſed caue,nu.8.an agn.vel fil.&c. in feudo hæreditario,agnatum agnato vltimo defuncto ſuccedentẽ,non poſſe illius hæreditate repudiata feudum conſequitur.nec aliter ſenſit Nat.conſ.634.nu.9.lib.3.Ex quibus illud breuiter infero ad noſtra hæc tempora, cùm Illuſtriſs.Margarita Duciſſa Mantuæ,filia Gulielmi vltimi Palæologi & patruelis Io.Georgij vltimi Marchionis ex ea Paleologa domo,hæres fuerit,vt in actis conſtat,illius Io.Georgij.& is Io.Georgius iam ante adeptã Marchiam hæres fuerit Bonifacij patris,qui laudo & donationi conſenſit,nec hodie licuiſſe ipſi Margheritæ ſuorum anteceſſorum factis repugnare. His tamen reſponſionib. illud vnum aduerſari videtur,quod attulit Soc.Iun.d.cõſ. 77.nu.135.lib.1.hanc exceptione eſſe de iure tertij,ob id à Duce Sabaudiæ non poſſe opponi.l.ij.ff. de excep.rei iud. Verũ reſpondeo primò,quòd cùm hæc exceptio potuiſſet

competere

competere Io. Iacobo.patri,vbi eius filijfactum suum vo
319 luissent impugnare; sic † etiam competere Duci Sabaudiæ,qui ab eo causam habuit,ita egregiè Dec.cons.247.in fi.quem secutus est Ceph.cons.133.num.116.lib.1.Respon
320 deo secundò,† exceptionem de iure tertij opponi posse, quando est exclusiua intentionis aduersarij.ita tradit Soc. in d.l.2. nu.7.ff.de except.rei iudi.latiss.Tiraq.in l.si vnquam,in verbo,reuertatur.nu.356.C.de reuo.don.illi addo Dec. cons.247.in fi.& Soc.Iun.consi.101.nu.29. lib.2.
321 Respondeo tertiò,† exceptionem de iure tertij opponi posse,cùm opponenti prodesse potest.Abb.c. cum nõ liceat,num.15. de præscri.Ancha.consi.410.col. 4. & Alba consi.64.nu.2.3.

Quoniam verò statim suprà retulimus,illius Io. Iacobi filios laudum,donationem,cæteraque omnia ratificasse, congruus hìc locus postulat, vt videamus an ratificationes hæ iure defendantur,& probationi bus demonstrari possint.Et certè multis dicendum videbatur,nec legitimas,nec probabiles esse. 331

Primò,ratihabitio non videtur defendi rõne ætatis,cũ tunc filij illi Io. Iaco. hoc est. Gulielmus, Bonifacius & Theodorus adhuc essent impuberes,sicque consensu ca-
322 rentes,cùm † ætas illa ignoret quidquid videt.l.j.C.de fal sa moneta.l.impuberem.ff.de furt. Hinc dicimus, nullum delictum eis adscribi posse.l.infans.ff.de sicar.& latè dixi- 332
mus in tracta.de recuper.poss.9.remed.nu.37.Quin adeò nullus est omnis actus,qui ab infante geritur, vt nec eius
323 †iuramento conualidari possit.Sic in casu nostro argumentabatur Soc.Iun.d.cons.77.nu.96.lib.j.qui clarè cen 333
324 suit,auth.sacra puberũ.C.si aduer.vẽd.in impuberis iuramento locum sibi non vindicare.Quod fortius in impubere doli capace intellexit Ias.d.auth.sacramenta puberum.nu.15.16.& Parisius cons.96.nu.53.lib.1.

Secundò,non defenditur ratihabitio ratione deficientis voluntatis:nã hi Ioann.Iacobi filij metu potius quàm sponte ratum habuerunt.Inerat enim metus periurij : ita obijcit Socinus Iun.d.consi.77.num. 63. lib.1. post Aret. 334
d.consi.14.nu.7.Quo loci post Bal.in l. ij. C. quod met.
325 cau.respondit,eum qui iurauit † obseruare contractum metu à se celebratum,si ex post aliquid soluat in illius cõtractus obseruationem,metu periurij censeri soluisse : & ob id ex eo actu non præsumi metum purgasse.

Tertiò accedit,quod scripsit Soc.Iun.d.cons.77. num. 67.lib.1.vbi multis arguit hos Ioan.Iacobi filios,non modò non ratificasse, verum fortius reclamasse tacitè ac etiam expressè.

Quartò non sustinentur hæ ratihabitiones defectu pro 335
bationum.Nam ad eas probandas solùm à Duce Sabaudiæ
326 exhibentur priuatæ † scripturæ,quarum nulla est fides.l. nuda.C. de prob.c.scripta.extra eo.tit.Soc.Sen.cons.33.& cons.41.lib.1.argumentati sunt Soc. Iun. d. cons. 77. nu.
327 126.li.1.Rol.d.con.2.nu.138,lib.1.Imò nec † præsumptionem faciunt,Dec.c.2.nu.4.de fid.instru.Ias. in l. post diuisionem,in princ.C.de iur.& fac.ign.latè &doctè declarat Crau.tracta.de antiq. temp. 4. particula primæ par. princ.nu.6.7.& num.13. Immò is subdit sub num. 25. nec 336
328 etiam † partium voluntate effici posse,vt priuatis his scripturis fides adhibeatur; & huius opinionis citat Iun.in.c. cùm P.tabellio.de fi.instr.vbi Bal.& Abb.adfert &Rom. Dec.Ias.& Rip.Accedit fortius, quia nec recognitione, vel literarum comparatione probatum fuit, has scriptu- 337
ras à Marchionib.illis fuisse scriptas id quod fortè necessarium fuerat ex l.comparationes.C.de fid.instr. & sensere relati Socinus & Rolandus,quos suprà retuli.

Quintò,ex eo non videntur posse defendi hæ ratihabitiones,quoniam subsecutæ videntur ex causa inimicitiæ & belli adhuc vigentis: quare non valent, vt suprà diximus.

Sextò,pro hac ipsa parte vrgebat,quòd ratihabitiones
329 † hæ subsecutæ videntur re non cognita,& omnibusiam gestis plenè atque perfectè consideratis, cùm tamen ratificatio exigat,vt omnia gesta clarè legantur & plenè intelligantur:ita Oldr.cons.329.col.vlt.Bald.consi.176.lib. 2.quos secutus est Crau.cons.197.in fin.Qui inquit, eum
330 debere probare † scientiam ratificãtis,qui in ea se fundat. Idẽ respondit Nat.cons.162.nu.33.lib.1. nec dissentit Rui. cons.48.nu.12.lib.1,Paris.cons.47.nu.97.lib.1.hæc me dubium reddebant.

Re tamen diligentissimè perspecta, contrarium visum est verius,nempè ratificationes istas iure defendi , tam ratione voluntatis,quàm probationis.

Primò,probantur hę ratihabitiones publicis instrumẽtis.Nam Ioannes eo anno 1435.13.Februarij,constituit Ioan.Matthæum Coconatum procuratorem ad recipiendũ fidelitatis iuramentum ab hominibus locorum Marchiæ donatorum,præstandum.Quocirca ex illis publicis tabulis constat,se ratum habere quod gestum iam fuit eo anno die 27.Ianuarij.Sic in alio publico instrumento confecto an.1436.12.Iunij dum is Ioannes cum Ludouico Pedemõtium Principe fœdera contraheret,eam donationem & infeudationem confirmauit. Gulielmus autem secundo genitus anno 1435.vltima Nouembris celebratis publicis tabulis,eam donationem & infeudationem ratum habuit.Ita Bonifacius & Theodorus anno 1436.11.Decembris ratificarunt,vt ex eorum litertis sua manu subscriptis, eorũ que sigillo sigillatis constat.Quæ sanè literæ,vt statim dicemus,probant.

Secundò,probantur hæ ratihabitiones ex multiplicib. ipsorum Marchionum literis, quæ probant, quia antiquæ admodum sunt,& aliqua aliarum comparatione iuuari potuerunt,vt latè scripsit Crau.in trac.de antiq.temp. 1. parte princi.quarta particula, quæ incipit,Viso de verbis &c. num.5.Qui inquit in his antiquis sufficere leuiores probationes.

Tertiò , suffragatur adhibitum in relatis illis literis † sigillũ,quòd subscriptionis vim obtinet:ita Bart. & Alex. in l.quæ dotis.col.vlti.ff.sol.matr.Rom.consi.303.Feli.& Deci.in c.tertio loco,& in c.post cessionem,ibi Dec.nu. 15.de probat.quod procedit fortius † in sigillo Principis, cui credendum omninò est,vt post Dec. d.c. post cessionem,nu.15.scripsit Craue.d.tract.de antiq.tempo.1.parte princ.4.particula,quæ incipit,Quæritur etiam &c. num. 44.idem respondit Alcia.resp.97.numer.13.14. His addo Guid.Pap.q.175.& Franc.de Marchis q.991.nu.7.parte 1. qui de Episcopi sigillo verba faciunt.de sigillo Regis idẽ decidit is Francis.de Marchis q.992.num.7.parte 1. Nec hac in re difficultatem mouet,quod respondit † Socinus Sen.cons.258.col.3.versic.tertiò etiam &c.lib.2 Sigillum non probare literas, quibus appositum fuit,nisi à tribus testibus fuerint illæ subscriptæ.Quoniam loquitur Socin. in sigillo & literis priuatorum, quorum sigillum authenticum non est,ob id non probat;at secus in sigillo Principum quorum arcana cùm omnibus patere non debeant, solum eorum sigillum sufficit;idque longo vsu quotidianáque experientia comprobatum videmus. Non pariter aduersatur quod præcitato loco scripsit Soc.vers.ex quibus concluditur, &c.tunc † sigillis fidem adhiberi, cùm integra sunt & illæsa; at contrà cùm corrupta apparent. Nam si eis fides adhibenda esset,dolis ac hominum fraudibus iam factus esset locus.à qua sententia non dissensit Francis.de Marchis.q.990.nu.23.& Crauet.consi.46.numero 6. Hoc enim non procedit in casu hoc nostro, in quo sigilla corrupta non sunt,nec ita deprauata,quin de veritate constare possit,accedentibus præsertim pluribus aliis coniecturis,ex quibus veritas elici potest , cùm sigillum ad solam probationem, non ad † substantiam conferat,ideóque aliqua imperfectio non vitiat, Innoc.c.inter dilectos,de fide instru.& egregiè Zasius consi.2.nume.37. lib.1.qui in his terminis loquitur.

Quartò,accedit ex superuenienti ætate (vbi tempore ratificationum expressarum minores fuissent) † ratificationes tacitas ex legis dispositione subsecutas fuisse,ex Iustiniani constitutione in l,vlt.C.si maior factus alien.sine decreto factam ratã habe.quam fusius explicauimus in eo nostro tractatu de recuperanda possess.in remedio 15.nu. 158.vbi num.159.multis probauibus in donatione remuneratoria, qualis hæc nostra fuit,sufficere lapsum quinquennij,ex Cornei & Socini Iunioris sententia, quos ipi retuli.

Non obstant nunc in oppositum adducta,quib.in specie respondeo.Et ad primum respondeo primò,non constare,tempore ratificationum Ioannem Gulielmum, Bonifacium & Theodorum d.Ioã.Iacobi filios fuisse ætate minores & impuberes. Aduersariorum ergo munus erit hoc probare,posteaquam in ætate fundamentum constituunt.l.cùm ante.vbi Bald. & Salic.C. de proba. & suprà diximus nu.86.Respondeo secundò,ex superueniẽti ætate omnia fuisse confirmata,vt statim retulimus.

Non obstat secundũ,quia illi respondeo vt paulò ante

diximus

díximus nu.86.in diſſolutione ſecũndæ difficultatis.

Non obſtat tertium,quia fallitur Socinus.Nec enim animaduertit,ratihabitiones illas fuiſſe factas antequam d. Io.Iacobi filij aliquas impetrarent inueſtituras ab Imperatoribus,vt apertiſſimum erit,ſi ſuſceptę inueſtiturę cum relatis ratihabitionibus conferantur.

Non obſtat quartum,quia reſpondeo ex his quæ ſtatim ſupra diximus in primo & ſecundo noſtræ opinionis fundamento.

Non obſtat quintum, quia iam aliàs ſuprà oſtendimus, poſt annũ illũ 1435. imò ante etiam,nullam extitiſſe inimicitiam inter Duces Sabaudiæ & hos Marchiones Montisferrati.

Non obſtat vltimum,quia negatur,hos Ioan.Iacobi filios ignoraſſe,quid ab eorum patre,& quid à Ioanne fratre geſtum cum Sabaudiæ Duce, & Ludouico Principe fuerit,quemadmodum ex relatis inſtrumentis & literis videre poſſumus.Ita huic dubitationi poſſe occurri credimus,quamquàm exiſtente Marchia,vel allodiali,vel feudali cum alienandi facultate, de ratificationib. ſucceſſorum alienantis quærendum non ſit,cùm, velint,nolint,defuncti facto acquieſcere cogantur.

QVarta difficultas principalis,quæ obijcitur, illa eſt, laudum illud illamq; donationem & ſubſecutã deinde infeudationem graui ſimulationis ac trau-
338 dis ſuſpitione non carere,cùm † clauſulæ quamplures in ſolitæ appoſitæ in eis fuerint,quæ fraudem & dolum arguunt,vt in ſpecie noſtri caſus hanc mouet difficultatẽ Socinus Iun.d.conſ.77.nu.47.lib.1.& Alciat.d. reſp.162. nu.10.& ante eos Aret.d.conſi.16.qui eam clauſulam refert inter cæteras,quòd Marchio Io.Iacobus cogeret ſubditos Marchiæ donatæ ad præſtandum fidelitatis iuramẽtum ipſi Duci Sabaudiæ; cui de iure præſtandum non vi-
339 debatur,cùm vaſalli ſeu † ſubditi ſolùm teneantur præſtare fidelitatis iuramentum domino immediato, non autem mediato.Ea eſt ratio,quia homo hominis mei,homo meus dici non poteſt.l.Modeſtinus.ff.de donat. c. Imperialem.§.firmiter,de prohib.feud.alie.per.Frid. Quibus adductus cẽſuit Ruin.conſ.219.nu.5.lib.1.quòd licèt Rex
340 & Princeps dicatur habere ſub ſe Barones † & vaſallos, non tamen habere homines ipſorum Baronum, nec in eos poſſe iuſdicere; quod reſpondit Curt.Iunior conſ.2. nu.1.2.Soc.Iun.conſ.126.nu.4. lib.3. Brunus conſ.8. nu. 56.& alia retulimus in illo noſtro tracta. de recuperanda poſ. remed.10.nu.73.74.Clauſulæ ergo inſolitæ ſic hãc dotionem & infeudationem vitiant,quemadmodum & cæ 349
teras omnes diſpoſitiones; vt reſpondit Curt.Iun.conſi. 132.nu.9.

Verùm huic difficultati ſatisfacio:primò, ſolam clauſulam inſolitam ſuſpicionem,ſed contractus fraudem nõ probare:alia etenim concurrere debent, vt fraus detegatur,ita egregiè declarauit Alex.cõſ.28.nu.9.lib.5.qui nu. 8.illud affirmauit,onus probandi clauſulam inſolitam illius eſſe,qui hoc deducit,hocque difficilis admodùm probationis eſſe,cùm negatiuam non coarctatam contineat.
341 Reſpondeo ſecundò,& animaduertendum cenſeo,† clauſulas dici inſolitas,quæ ſunt vel contra naturam contractus,vel contra conſuetudinem ac ſtylum (vt noſtri dicũt) & ſenſit Iaſ.in l.teſtamentum,nu.4.C.de teſtam.Qui quã 350
plura exempla attulit:illud inter cætera,quando dominus
342 à vaſallo exigit † iuramentum fidelitatis cõtra iuris diſpoſitionem,vel conſuetudinem.Nam per metum præſumitur extortum,ſic is poſt Bald.in cap.1.qual. vaſ.iura.deb. dom.fidel.Et cum Baldo idem reſpõdit Rub. conſ. 11.nu. nu.8.9.& Neuiz.conſ.11.num.3.Eſt etiam illud in exem-
343 plum,quando ex ſtylo ſolẽt iudicum † præcepta ſub æris pœna fieri,& deinde ſeuer⁹ iudex ſub capitali pœna trãſmittit: illud enim præceptum ſolitum dicitur, & ob id contemnendum.ita Iaſ.d.l.teſtamentum,in fi.illi accedit Petraſancta.ſing.77.Clauſulæ &c.eſt quoque exemplum in clauſula,quæ ex ſtylo in legitimationib. adhiberi non habet,quemadmodum reſpondit Cur.Sen.conſ.74.col.33. verſ.decimo redditur &c.Sic in clauſula inſtitutionis le- 351
gitimorum hæredũ,intelligẽdo legitimos pro adoptius, contra ſolitum.Ita pariter in eadem caſus ſpecie conſulerunt Dec.& Curt.Iun.ille conſi.399.nu. 8. iſte conſ. 145.
344 num.17.18.Et de † regiſtratione inſolita reſpondit Crau. conſ.28.num.5.Alia ſunt exempla apud eundem conſ.56. nu.16.apud Tiraquel.tract. de retract.conuent.in procæ. 352
nu.32.Curt.Iun.conſ.178.nu.13.Pariſ.conſ.54.nu. 39. li.1. & conſi.10.nu.12.13.lib.3.cæteros ex induſtria prætereo. Cæterùm in caſu noſtro nulla inſolita clauſula, nullum
345 inconſuetum pactum.Nam quod relatum eſt ab † Aret. d.conſ.14.nu.16.non poteſt dici inſolitum, nec aduerſus iurisdiſpoſitionem,vt in claris terminis ſcriptum reliquit Iacobin.à S.Georgio in inueſtitura feudali,in verbo, qui quidem inueſtiti præſtiterunt iuramentum fidelitatis.nu.
346 14.Et hoc iuramentũ,quod † domino mediato præſtatur, aſſecurationis iuramentum appellatur. Ita relati Rubeus & Neuiz.ille d.conſ.11.nu.6.7.iſte d. conſi.11. nu. 15. Illud præterea accedit; nouum non eſſe,vt in inueſtituris feu-
347 dorum inſolita adijciãtur † pacta,quæ, etiamſi feudorum naturæ aduerſentur,valent tamen, vt clarè probat Iacobin.in præcitato ſtatim loco num.65. ex text.in c.1.§.vlt. quid ſit inueſt.in c.1.de natura ſucceſſ. feud. & reſpondit Caſtr.conſ.311.circa id quod primò quæritur,&c. in 1. dubio.lib.1.Rom.conſ.70.in 1.dub.quos ſecutus eſt Natta, cõſi.49.num.19.lib.1.Soc.Iun.d.conſ.77.nu.13.lib.1.Quibus nunc addo Rimi.conſ.21.nu.10.lib.1. Non eſt pariter inſolita illa clauſula,dum eſt d.D.Ioannem eſſe in ſua libera poteſtate eundi &c.vt conſiderauit Alciat. d. reſpon. 162.nu.10.Quia iuſta ratione fuit appoſita,cùm tunc is Io annes poſitus fuiſſet in plena libertate ſuaſionibus Oratõrum Ducis Mediolani, quorum cauſa mirum non eſt, ſi dictum fuit,vt is Ioannes illis concomitantibus domum reuerteretur,vt maior ſecuritas oſtenderetur.Rurſus non hæc ſunt pacta inſolita, & clauſulæ adiectæ ſubſtantiæ actus.Atque ita nodum diſſoluo.

QVinta eſt, quæ mouetur difficultas, nec parum ardua,mea ſententia,laudum ſcilicẽt illud,& ſubſecutam donationem læſionem adeò immenſam cõtinere, vt enormiſſima iure dici poſſe videatur: quare
348 † non videtur poſſe defendi. Sic ſunt argumentati Soc. Iun.d.conſi.77.nu.43.129.lib. 1.Rolan.à Valle d. conſ.2. num.95.96.lib.1.Nec enim dubium videtur ob enormiſſimam læſionem reſcindi poſſe laudum,vt egregiè reſpõdit Soc.Sen.conſi.105.in fin.lib.4.Ceph.conſi.137. nu.57. 58.vt etiam ex multorum opinione reſcindi poſſe videtur donatio ob cauſam,quam remuneratoriam vocamus, ſicuti reſponderunt Dec.conſi.180.nu.8.Curt. Iunior cõſ. 141.nu.15.quos eſt ſecutus Crau.conſi.192.col. 2. Addo eiuſdem opinionis Bart.cõſ.90.nu.2.lib.1.Rip.lib.3.reſp. c.15.nu.14.& Soc.Iun.conſ.47.nu.13.lib.3.Quæ ſanè læſio, quemadmodum reſcindere poteſt laudum & donationẽ,
349 ſic & ſubſecutas omnes † ratihabitiones quæ nec hoc caſu ex ſuperuenienti ætate cõfirmari poſſunt, iuxta conſtitutiones tituli.C.ſi maior fact.&c.lib.5.Quoniam illis locus non eſt,cùm læſio interceſſit; ita Bald.docuit in l.1.ex illo tex.C.ſi maior fact' &c.& in noſtris terminis ita Pãthaleõ Creme.in l.ij.nu.98.C.de reſcin.vẽd. & vno verbo attigimus in eo tract.de recuperãda poſſ.remed.15.nu. 184.Hæc à Socino & Rolando excitatam difficultatem augebant

Cæterùm,contrariam ſententiam veriorem eſſe credo; læſionem hic nullam extare enormiſſimã:& ſi qua eſt, reſciſſorio remedio locum non fore.

Primò, quia is Ioan. Iacobus erat admodùm prudens
350 † & ſagax,reique ſuæ diligens adminiſtrator, tùm per ſe, tùm per viros conſultiſſimos,quos ſibi in conſilium aſſumebat,iuxta l.humanum.C.de legi.Quò fit, vt nec læſus, nec deceptus iure dici poſſit.ita egregiè poſt multos reſpondit Crau.conſilio 151.nu.24. 25. qui in donatione & iuris ſui renuntiatione loquitur.Sic in cæteris dicimus, vt apud Bar.in l.ij.nu.14.in fi.& ibi Crem.nu.124.C. de reſcind.vend.Barbat.conſ.41.col.pen.lib.1. Ruin. conſi. 16. nu.3.lib.4.Dec.conſ.583.nu.1.2.& latè reſpondere Pariſ. conſ.128.nu.36.lib.1.Neuiz.conſ.87.nu.26. Boer. q.142. nu.2.3.Crau.conſi.151.nu.25.& conſi. 192. nu. 2. & Rol.à Valle conſ.9.nu.27.& conſi.59.nu.10.11.lib.1.Fatentur enim omnes,eum qui rei à ſe alienatæ valorem nouit, non reſtitui ſi minori pretio vendat & alienet. Marchionem
351 autem Ioan.Iacob. nouiſſe Marchiæ † valorem ambigit nemo,tùm quia ab eo per annos decem & ſeptem plus minus,tunc cùm laudum eſt prolatum. adminiſtrata fuerat: ita reſpondit Crau.d.conſ.151.nu.24. Addo Caſtren. cõſ. 383.Factum ſic ſe habet,quondam A.col.2. verſ. ſecundò arguitur.li.2.tum etiam ; quia in donationis ac ratificationũ inſtrumentis appoſita fuit † clauſula, ex certa ſcien-
352

tia &

plius non est remedio rescissorio, vt respondit Alex. consil. 42. nu. 2. & consil. 126. num. 7. lib. 1. Cremen. d. l. 2. nu. 91. C. de rescind. vend.

Secundò, cessat læsionis consideratio in casu hoc nostro: quoniam solùm facta est directi dominij donatio, 363
quod Duci Sabaudiæ modicum commodum adferre potuit. Non enim is Ioann. Iacobus censum magnum Duci
præstabat, sed commodum in sola spe futuræ successionis
353 consistebat, ob † maximam incertitudinem, læsio ratione
vtilis dominij Marchionibus considerari nō potuit, cùm
ab incerto futuro euentu ius omne suum penderet. sic
Bald. in l. ij. col. 4. versi. huic accedit. C. de rescind. vend.
adductus ex l. j. C. de pact. & l. si pater puellæ. C. de
off. testa. Bal. est secutus Panth. Crem. d. l. ij. nu. 133. C. de
354 rescin. vend. Sic videmus in eo, qui † iactum retis emit, iu- 364
xta l. si iactum retis. ff. de act. emp. Nam cùm incertum is
emat, læsus dici non potest, rescissorióque remedio ca-
ret. Crem. d. l. 2. num. 119. licet Antonius Burgos cap. cùm
causa col. 7. vers. octaua extensio. de emp. & vend. & Ti-
raq. tract. de legib. connub. post leges, num. 39. aliter in ca
su. d. l. si iactum retis, sentire videantur.

Tertiò accedit, læsionem hîc ratione vel directi vel vti 365
lis dominij considerari non posse. De vtili diximus; de di
recto patet; quia iam ipse Marchio fatetur feudū esse Im- 366
perij. Si ergo directum dominium est penes imperatorē,
iam certum est, ipsum Marchionem in eo lædi, no potuis-
se, in quo ius non habebat; sed si quis læsus fuit, Imperato 367
ris est. Qui cum † huic alienationi cōsenserit, non est quòd
amplius Marchiones conquerantur, tùm quia si de iure
355 suo † agebatur, Imperatoris confirmantis authoritas in-
tercessit, quare læsio considerari non potest, ex sententia 368
Bar. in l. si quos. C. de decur. lib. 10. quā probauit is Crem.
dicta leg. 2. nu. 121. C. de rescin. vend. qui iā nu. 104. fortius
idē cēsuit quādo inferioris iudicis decretum interceſsit.

Quartò. læsio ex eo considerari non potest, nec rescis- 369
sorio remedio locus est. Quoniam maxima cum gemina-
356 tione † verborum gesta sunt omnia, & solennes interces-
serunt renuntiationes, ita vt cesset remedium d. l. ij. C. de
rescin. ven. quemadmodum eo loci docuit Crem. nu. 36.
& 63. & Cagn. nu. 132. Ias. l. si quis cùm aliter. nu. 22. de
verb. oblig. Soc. aut quisquis is est, in tract. Fallē. reg. 436.
fall. 1. & vlt. Ant. Burgos. in c. cum causa. nu. 22. de emp.
& vend. Curt. Iun. consi. 141. nu. 2. Ripa. lib. 3. resp. c. 15. nu.
4. Rub. consil. 12. nu. 3. 13. Paris. consil. 20. nu. 36. lib. 1. Sic
procedit fortius in eo, qui scit rei valorem & ita renun-
tiat; ita respondit Ruin. consi. 167. nu. 24. lib. 2. Rol. à Val 370
le consi. 59. nu. 30. 33. lib. j. Accedit, inter has renuntiatio-
357 nes adiectam fuisse † clausulam, renuntiando omni legū
auxilio &c. ob quam sublatum dicitur remedium hoc res
cissorium prætextu læsionis: ita Ruin. consi. 16. nu. 3. vers. 371
358 tertiò probatur. lib. 4. & ob. † clausulam illam, promitten
tes attendere & obseruare, nec aliqua ratione & causa cō
trauenire, quæ operatur, vt remedium d. l. 2. C. de rescin.
vend. impediatur; ita Parisius consi. 20. nu. 40. lib. j. Cra-
uet. consi. 290. col. 3. vers. tertio pro hac parte. Et quam-
quàm sentiant alij, has renuntiationes non posse prodes-
359 se, cùm † enormissima læsio interceſsit, vt affirmarunt plu
res relati à Dida. lib. 2. varia. relolut. cap. 4. num. 5. qui in-
ter cæteros citauit Cassado. in suis deci. in titulo de empt.
decis. prima. affirmantem, Romanam Rotam ita aliquan-
do obseruasse. Hæc difficultas hîc cessat, quoniam tanta
læsio consi derari minimè potest.

360 Quintò, ob vim † iuramenti sublatum creditur reme- 372
dium omne rescissorium ex d. l. ij. C. de rescin. ven. vt ibi
affirmarunt Bar. nu. 9. Cagn. nu. 90. 98. Soci. Sen. cōs. 48.
nu. 9. lib. 4. & tract. Fall. reg. 436. fall. 11. Ant. Burg. c. cum
causa, nu. 35. de emp. & vend. Ruin. consi. 10. nu. 14. 20. lib.
3. & consi. 16. nu. 3. lib. 4. Paris. consi. 20. num. 37 42. lib. j.
Crau. consi. 114. nu. 9. consi. 188. nu. 3. & consi. 392. nu. 2. 373
Rol. à Val. consi. 59. nu. 18. lib. j. immò ex receptiori sen-
361 tentia, † iuramentum enormem læsionem tollit. Sic hanc
communem esse sententiam testatur Alex. consi. 42. col.
j. consil. 53. col. 3. lib. 3. Cur. Sen. consi. 44. super contingen
tia. col. 4. Rubeus consi. 12. nu. 17. Et licet aliqui dissentire
362 videantur, attamen † de enormissima læsione ij sentiunt,
vt egregiè declarat Cagn. in d. l. 2. nu. 139. C. de rescind.
vend. & in l. si quis maior, nu. 37. C. de transact. Neuiz. cō 374
sil. 21. nu. 5. & consi. 22. col. pen. & vlt. Alba. consil. 81. nu.
52. in qua quidem læsione enormissima nos non sumus,
immò nec in enormi.

Sextò & vltimò, dato milies quod locus fuisse remedio
rescissorio hoc in casu, ex d. l. ij. C. de rescin. ven. attamen
nunquàm reperitur hactenus intentatum; quare sublatū
est ex longissima temporis præscriptione, etiamsi adreme
dium illud † tollendum sufficiat triginta annorum cursus,
vt respondit Cor. consil. 17. col. 6. lib. 4. quem sunt secuti
Balb. tract. præscriptio. in 4. parte princ. 4. partic. q. 26. &
Soci. Iun. consi. 73. nu. 18. lib. 2. Ergo omnino ex latere
cessat proposita hæc difficultas; cui nec etiam obstant su-
prà in contrarium adducta, quib. satisfactum esse ex iam
relatis credimus.

SExta principalis difficultas, quæ huic tertiæ præten-
tioni obij citur, alia est ex latere Ducis Sabaudiæ non
fuisse illis conuentionibus, laudo & donationi satis-
factum & impletum. Qua ratione fit, vt defectu † imple-
menti hæc omnia corruant. l. Iulianus. §. offerri. ff. de ac-
tio. empt. Sic argumentati sunt Soc. Ind. d. consi. 77. nu.
142. lib. 1. & Goza. d. consi. 9. nu. 20. & ante eos Aret. d. cōs.
14. nu. 18. vers. prima conclusio & c. qui respondit; nec sol
uendo pœnam liberari potuisse. l, qui fidem. ff. de tran-
sac. Bar. l. cùm pater. §. libertus, de leg. 2. Quin adeò effi-
cax est exceptio ista, vt † litis ingressum impedire valeat, vt
respondit Crau. consi. 127. num. 14. qui post multos affir-
mauit, hanc † exceptionem à statuto minimè censeri re-
iectam. etsi cæteræ omnes reiectæ fuerint. idē Crau. cōs.
248. col. pe. vers. non obstat, à quo nec dissentit Rol. à
Valle consi. 52. nu. 32. lib. 1. immò aduersus † sententiæ exe-
cutionem opponi potest exceptio hæc: ita credidit Corn.
consi. 79. nu. 17. li. 1. immò impedimentum aliquod nō ex-
cusat. Dec. in l. cùm proponas. la 2. in tertio notab. C. de
pactis. Et † impedimentum esse debet secutum quò ad
quid minimum. Bald. l. vlt. C. commod. Alex. l. filiæ licèt.
C. de colla. Ias. consi. 216. col. 2. lib. 2. Rol. d. consi. 52. nu.
22. Rub. consi. 30. nu. 4. qui & illud vnum adfirmauit, ℣
est maximè in re hac nostra considerandum, † actorem
scilicèt teneri probare, se ex latere suo adimpleuisse, an-
tequam iudicium ingrediatur. Quam sanè opinionem vi-
sus est probare Socin. Sen. consi. 273. col. 2. vers. secundò
principaliter. li. 2. & Gozad. consil. 94. num. 45.

Verùm multis modis respondere possumus. Primò, vt
iā suprà attigimus, quod aut successores illius Io. Iacobi
Marchionis, præsertim nunc Illustrissimus Dux Mantuæ,
sūt illius Io. Iacobi hæredes, aut nō. Si hæredes illius facto
contrauenire minime possūt vt ſ dixim⁹. Si hæredes non
sunt, sua non interest obijcere hanc exceptionem, quæ
† non nisi ab eo, cui implendum est, opponi potest: ita re
spondit Alex. consi. 127. nu. 5. lib. 7. nec aliter sensit Dec.
consi. 452. nu. 10. vers. solùm superest &c.

Respondeo secundò non constare Duces Sabaudiæ mo
nitos † fuisse, vt implerent. Erat enim necessaria interpella
tio, vt respondit Corn. consi. 102. in fi. lib. 3. & ante eum
Aretin. consil. 149. col. 3. vers. his tamen non obstantib.
&c. Et clarius idem respondit Corn. consi. 408. nu. 7. lib.
1. qui vult necessariam fore petitionem in specie, vt im-
pleatur.

Respondeo, tertiò me non videre, qui ex latere Ducis
Sabaudiæ implendum fuerit. Erit tamen consilium, vt
antequàm Sereniss. Dux noster actionem moueat, offe-
rat se ex latere suo paratum satisfacere, si quid implendū
& agendum superest, quod sensit Corn. d. consi. 79. nu. 17.
lib. 1.

SEptima principalis, quæ mouetur difficultas, illa est,
† donationem insinuatam non fuisse, & ob id nullius
esse momenti. l. sancimus. §. 1. C. de don. Quam sanè
difficultatem excitauit Soc. Iun. d. consi. 77. nu. 56. 57. qui
nu. 60. subijcit, nec iuramento quidem insinuationi re-
nuntiari posse; id quod affirmant infiniti propè à Tira-
quello relati in l. si vnquam, in præfatione nu. 159. C. de re
uoc. don. immò sunt, qui affirmant, nec in † donationi-
bus quidem Principum insinuationis solennitatem eui-
tari posse. Ita verè affirmauit de donatione à Duce Vrbi-
ni facta. Soc. Iun. consi. 69. nu. 14. lib. 1. qui intelligit d. l.
sancimus. §. exceptis. C. dedo. solū loqui de supremis Prin
cipibus, hoc est de Pontifice Maximo, vel de Imperatore.

Cæterùm; re diligentius perpensa, dico hanc difficulta-
tem minimè obesse. Ei etenim sic plurib. satisfactio.

Primò, in † Principum donationibus insinuationem nō
exigi, vt probat is text. l. sancimus. §. exceptis. qui nō mo
dò de solo Imperatore, aut Pontifice, verùm etiam de alio
Principe intelligi debet, vt eum rectè intelligunt Oldrad.

conſil.231.Vt eius,colum.1.Bald.conſi.300. Textus in ca. col.2.verſic.modò ſequitur.lib.2.Roman.conſi.59.ad diſcutiendum,in 5.dubio.Alex.in l.Centurio,num.26.verſi.comprobo.ff.de de vulg.idem ij ſcribunt eſſe in Princi- 381
pe,qui imperij locum in ſuo dominio obtinet, vt is Ioan. Iacob.obtinebat,quod in ipſomet Imperatore. Hanc ipſam ſententiam probarunt alij plures, vt Iaſ.in l.ex imperfecto,nu.2.C.de teſt.alios retulit Tiraq. in tracta.nobilitatis.c.vlti.nu.153.Iſtis addo Alex.conſ.157.nu. 7.lib. 2.& Ruin.conſ.23.nu.11.libr.2.Ex quorum auctoritatibus conſtat,Socinum Iuniorem,quem iam in cõtrariam ſententiam adferebam,falli.

Secundò,inſinuationem hoc caſu non fuiſſe neceſſariã,
376 ex eo demonſtro,† quòd donatio ob cauſam facta fuit, in qua non exigitur inſinuatio, vt affirmant Barto. Ange. & cæteri in l.ſi pater.§.1.ex illo text. ff. de dona. Alexan. Iaſ.& cæteri in l.licet.col.vlti.C.de pactis. Multos in hãc 383
adfert ſententiam Pariſ. conſi.26.num.59.libr.3.Illi addo Ruin.conſi.182.nu.13.lib.1.latè Neuiz.conſi.8.num.12.13. addo Tiraq.in l.ſi vnquam, in verbo,donatione. nu. 47. C.de reuoc.dona.Bello.cõſi.60.in fine. Nec eſt,quòd hic obiiciatur,vt obiiciebat Soc.Iun.d.cõſil.77.nu.57.58.hîc non conſtare de cauſa, hoc eſt de benemeritis Ducis Sabaudiæ.Quoniam iam ex relatis ſuprà ſatis conſtat,quantùm is Io.Iacobus Marchio Duci Amedeo debuerit.Non 384
repetam ſæpius dicta.

377 Tertiò,ob vim † iuramenti neceſſaria non fuit inſinua-
* tio.Eſt enim verior,* & crebrior ſententia,iuramentum inſinuationem tollere.Hanc infiniti propè probãt,quos congeſſit Tiraquellus in l.ſi vnquam, in præfatione numer.143.C.de reuoc.dona.illis addo Neuiz. conſ.8.num. 9.10.vbi & alios multos huius ſententiæ retulit. Quod fecit Roland.à Valle conſi.19.in fine,& conſil. 39.libr.1.Illi addo Alciat.reſpon.54.nu.2.3.Bellon.conſil.60.num.19. Crauet.conſ.118.numer.1.Imò eiuſdem opinionis fuit ſibi parum conſtans Soci.Iun.conſi. 118.nu.11.libr.2.& clarius fuſiuſque conſi.130.nu.19.lib.3.Ex quibus ſatis intelligimus, contrariis argumentationibus, eſſe ſatisfactum, 385
hùncque obicem diſſolutum.

OCtaua principalis difficultas illa eſt,quæ obiicitur. laudum,donationem,cæteráque omnia ad Marchiæ Montisferrati detrimentum per hos Marchiones facta non ſemel ab Imperatoribus reuocata & penitus an-
378 nullata fuiſſe.Primò † à Vinciſlao, qui anno 1348. 16. Ka- 386
lend.April.Theodoro ſecundo Palæologo cõceſsionem vnam fecit, qua reuocauit omnia attentata per eius anteceſſores in ipſius Marchiæ detrimentum.Huius reuocationis meminit Gozad.d.conſi.8.numer.29.Secunda fuit Friderici reuocatio anno 1464.Tertia eiuſdem Friderici 383
anno 1469. Quarta eiuſdem anno 1487.quarum meminit idem Gozad.conſi.9.num.21.& nu.22. Quinta fuit reuocatio à Maximiliano Imperatore facta anno 1494. Sexta eiuſdem Maximiliani anno 1498. Harum meminit etiam Gozad.d.conſil.9.nu.21.33.Septima fuit reuocatio quam fecit Carolus V.anno 1522.& eam retulerunt Goza.d. cõſil.9.num.23.26.Soc.Iun.conſil.77.nu.106.libr.1.Gratus conſ.9.nu.170.lib.1.& Rol.à Valle conſi.2.nu.44.165.li. 1.qui referunt & octauã illam,quã fecit idem Carolus V. anno 1532. Quibus ſanè reuocationibus omne ius Ducis Sabaudiæ ſublatum ac penitus extinctum creditur, quandoquidem maxima eſt Imperatorum poteſtas, adeò vt is
379 fatuus iudicetur, qui de eo † diſputare conatur.l.ij.C.de 388
C.de crim.ſacrileg.& latè apud Decium conſi.588.nume. 2.Soc.Iun.conſ.91. nu.6.conſi.140. nu.42.lib. 2.& fuſius conſi.68.num.15.17.lib.3.Plura habentur apud conſultiſſimos compatres meos,Aymonem ſcilicet Crauetam,& Ioannem Cephal.Crauettam inquam conſi.241. nume.3. Ceph.conſ.87.nu.3.lib.1.

Secundò confirmatur,quòd ex quo Marchia hæc feudalis Imperij creditur,non potuit inconſulto Imperatore alienare.Iure ergo ac legitima cum cauſa ab eis alienationes relatæ omnes reuocatę videntur. ita in ſpecie noſtri caſus argumentati ſunt Goza.d.conſi.9.nu.22.& Rol.dicto conſ.2.num.103.lib.1.Quod fortius videtur noſtro in
380 in caſu procedere. vbi facta eſt reuocatio † ad commodũ 389
filiorum & nepotum d.Ioann.Iacobi,quibus cum in feudo detrimentum adferre is non potuerit,iure reuocandi facultas conceditur.c.j.§ ſi Titius,ſi de feudo ſit conten. inter domin.& agna. vaſal.ita in caſu noſtro argumentabatur Gaza.d.conſ.nu.53.54.

Tertiò fortius comprobatur, quia etiam ſine cauſa poteſt ſupremus † Princeps tertio auferre ius etiam ſuo facto ſibi quæſitum.l.Lucius.vbi Ang.ff.de priuileg. credi. dum affirmat,Principem poſſe ſine cauſa reuocare donationem à ſe factam.Idem ſcripſerunt alij plures, quos in ſpecie noſtra retulit Gozad.d.conſi.8.nu.38.45. & Grat. d.conſi.9.nu.174.lib.1.Addo nunc Curt.Iun.138.num.4. 5.conſil.157.nu.18.Brun.conſi.1.nume. 50.Pariſ. conſilio 11.num.2.lib.1.Bello.conſi.28.num.9.imò fortius reſpõdit Iaſ.conſſ.56.col.2.& col.vlti.lib.1.† Principem poſſe reuocare conceſsionem à ſe factam per viam contractus, quando in tali contractu nullum factum reciprocum interceſsit.Idem ſcripſit Crau.tract.de antiq.tempo.2.particul. primæ partis principalis nu.38.Nec videtur hoc caſu neceſſaria illius † citatio, de cuius intereſſe agitur,cui,cùm ex eius poteſtate detrimentum adferre poteſt Princeps, poteſt & eo nõ monito omnia exequi,vt affirmarunt Bal. in l.nec cauſas.C.de appella.in l.1.C.quo. & quando iud. Hoſti.& Butrig.in c.ſicut in iure,de exceſſ.prælat. Quod fortius procedit,cùm Princeps ſuæ poteſtatis plenitudine vtitur,vt ſtatim dicemus,& ſenſit in terminis noſtris Gozad.d.conſi.9.nu.62.

Quartò ſuffragatur † clauſula,de plenitudine poteſtatis, 384
qua in his reuocationibus vſi ſunt Imperatores. Tanta enim eſt vis tantúſque huius clauſulæ effectus, vt per eam ius alterius ſuſtuliſſe dicãtur,quemadmodum docuit Ange.in l.item ſi verberatum.ff.de rei vind.Iaſ.l.omnes. col. 1.verſ.ſextò limita.C.ſi contra ius vel vtil.pub.latè Crau. conſi.241.nu.2.& in ſpecie noſtri caſus Gratus conſil.9. nu.173.lib.1. Quod adeò verum creditur, vt etiam procedat, cùm domino rei ius ex alterius contractu quæſitum eſt.Sic Caſtr.in l.digna vox.C.de legibus. Bald.in l.qui ſe patris,col.pen.C.vnde lib.Refert alios Craue.conſil.135. nu.5.in fi.quibus accedit Goz.conſi.14.num.11.& Socin. Iun.conſ.68.nu.17.lib.3.qui vno ore affirmant, nihil cõtra † Principis factum poſſe obiici.cùm de poteſtatis plenitudine procedit.Ab hac opinione non videtur diſſentire Curtius Sen.conſi.66.colũ.11.Hinc alij quàm plures affirmant,hoc caſu neceſſariam minimè fore citationem eius de cuius detrimento agitur:ita Hoſt.& Io.And.in c. in præſentia.de procu.Barto.in l.Gallus.§.& quid ſi tantùm,nu.15.de lib.& poſth.Bald. & Sali.in l.nec cauſas.C. de app.à quibus non diſſentit nouiſsimè Natta conſ.638. nu.154.li.3.imò ſunt,qui ſcribunt,tantã eſſe huius † clauſulæ vim,quantam vnà ſimul habẽt clauſulæ, motus proprij,& ex certa ſcientia,de quarum viribus nunc ſubiiciemus:ita Crauet.conſil.241.nu.20.verſ.ad clauſulam, non obſtantibus,poſt Curtium Seniorem,quem citat.

Quintò accedit † clauſula,motus proprij, quæ in his reuocationibus adhibita fuit. Illius enim tãtus eſt effectus, 383
vt confeſsionem ipſam fauorabilẽ reddat, & eam extendat,ampliétque:ita in ſpecie noſtri caſus Gazad.conſi.8. nu.20.& Grat. conſ.9.nume.178.libr.1. imò ſubreptionis vitium tollit.c.ſi motu,de præben.in 6.Abb. & cæteri in c.dilectus il 2.de præb.Roma.conſi.327.& egregiè Curt. Sen.conſ.66.col.6.uerſ.confirmatur &c. Et idem operari,q clauſulam ex certa ſcientia,reſpondit Pariſ.conſil.3. nu.57.lib.4.Imò hoc caſu,partis citationem non eſſe neceſſariam,reſpondit Pariſ.conſ.5.nume.106.107.lib.4. & Soc.Iun.conſ.9 .nu.21.lib.3.

Sextò comprobantur relata omnia, ex illa ſæpius adhi-
388 bita † clauſula,ex certa ſciẽtia,quæ eam habet vim,vt obſeruãda ſint omnia,quæ Principi placuerunt. ſic Oldrad, conſ.257.col.3.Bar.conſ.196.nu.2.li.1.quos in ſpecie noſtra retulit & eſt ſecutus Grat.d.cõſi.9.nu.176.li.1. Quocirca in dubium reuocari hæc non debent, quæ ex certa ſcientia Principis facta ſunt.ſicuti reſpõdit Pariſ.conſi.5. nu.122.lib.4.& nouiſsimè Natta conſ. 636.nu.159.libr.3. Nec alij diſſentiunt,quos retulit Crau. cõſ.241.nu.3.in fi. egregiè Soc.Iun.cõſ.68.nu.12.lib.3.qui nu.13.ſubdit poſt Dec. conſ.341.col.2.habere vim clauſulæ,de plenitudine poteſtatis.Sic etiã Pariſ.conſ.5.num.119.li.4. Rol.à Valle conſ.71.num.48.lib.2.qui ſubdit,nihil tunc obiici poſſe, quod annullet gratiam. imò multorum fuit opinio, hoc caſu neceſſariam minimè fore,eius qui lædi poteſt, citationem.ita cenſuit Natta conſil.639.numer.156. libro 3.
389 Septimò, confert † clauſula derogatoria, Non obſtantibus, qua relati Imperatores in his reuocationibus vſi

ſunt,

sunt.ex ea enim ius omne Ducis Sabaudiæ sublatum videtur.Ruin.consi.98.numer.13.lib.2. Crau.consil.241.num. 20.versi.ad clausulam nou obstantibus &c.ita argumentatur in hac specie nostra Goz.d.cons.9.nu.26.

Octauò, non mediocriter prodest tot reuocationum
390 † geminatio,quæ enixam Imperatorum voluntatẽ ostendit.iuxta l.Balista.ff.ad Treb. & in nostris terminis egregiè respondit Curt.Sen.consi.66.Super præmissa narratione,col.11.qui quàm plura de his clausulis attulit.Ei clarè idem respondit Rol.à Valle cons.71.nu.49.50.lib.2. & in specie huius nostri casus, sic argumẽtatus est Soc.Iun. d.consi.77.nu,105.lib.1.& clausulas geminatas tertio etiã præiudicare,respodit Ruin.consil.96.nu.13.lib.2.Gozad. cons.5.nu.17.post alios,quos citant.

Nonò suffragatur illud,quod hac in controuersia considerauit Goz.d.cons.9.nu.31.vers.nonò &c.& nu.32.versi. prætereà &c.esse pronuntiandum,reuocationes ad commodum Marchionũ factas valere,cùm per eas ad ius primæuum suamque antiquam naturam sit Marchia hac i-
391 psa redacta.Est enim † fauorabilis illa dispositio,per quã ad ius antiquum reuertimur.capit.ab exordio,5.dist.quo quo loci glo.inquit,nemini iniuriam fieri,cùm res ad antiquum statum reducitur.Est & celebris glos.in l.si vnus. §.pactus ne peteret.& ibi Ias.numer.6.ff.de pact. latè Tiraq.tracta.de retract.consan.in proœ. num.58.in fine.Et hoc casu etiam in correctoriis fit extensio,Didacus libro 3.varia.resol.c.4.in fi.idem censuit Curt.Iunior consil.1. nu.22.consi.5.nu.29.cõs.6.nu.14.cons.9.nu.4.& egregiè consi.102.nu.5. Quod procedit etiam,quò ad tertij præiudicium.Sic respondit Soc.Sen.inter consil. Bruni consi.10.nu.31.Gram.decis.106.nu.3.Goza.consi.1.nu.35.qui spondit,in cõcessione ab Imperatore reuocata, & primo domino iterum data.idem Goz.consi.8.nu.41.& cõsi.26. num.54.Addo Ruin.consi.2.nume.8.lib.1.Accedit quòd
392 † latissima sumitur interpretatio, cùm ad ius primæuum reuertitur.Abb.c.cùm dilectus. nu.6.de consuet.Socin. Sen.cons.38.col.3.vers.sextò & vltimò.lib.1.Deci.c. causam quæ.nu.5.de rescrip.Idem ergo dicendum videbatur in casu hoc nostro.

Decimò & vltimò accedit, quòd ex suo facto & volun tate ius suum perdidisse videntur Serenissimi Sabaudiæ Duces. Nam ij relatis Imperatorum reuocationibus acquiescere visi sunt postea quàm illis subsecutis nunquam sunt conquesti,imò vita functis omnibus illis Ioã. Iacobi filiis,non curarunt Gulielmum successorem inuestituram à se suscipere,& se in dominos directos, iuxta donationem & infeudationem, recognosci. Sua ergo negligentia ius suum tanti temporis cursu perimisse videtur.
393 Hoc.n.operatur † desidia vt quis ius suum perdat:ita egregiè respondit Bald.consi.12.Quidam D.Matthæus, col. pen. in fi. libr. 1.quem secuti sumus in tracta.de recuper. poss. in remed. 13. num. 81. & plura attulimus in eoaem tract.in remed.7.num.24 26.vbi multorum auctoritates summatim congessimus,ad demonstrandũ,quantùm homini nocere soleat negligentia.his aliquando in hanc adducebar opinionem.

Re tamen diligentissimè cognita atque perspecta, contrariam sententiam probo:iuréque credo,relatas reuocationes ab Imperatoribus factas ad commodum Marchionum,Sabaudiæ Ducibus nocere minimè posse.Quam sententiam,vt sequar ac probem, multa me mouent.

Primò considero,Marchiam hanc Montisferrati allodialem fuisse ac liberam, & ob id ad libitum eam alienare potuerunt Marchiones illi, quod multis suprà ostẽdimus.
394 Qua ratione sequitur,non potuisse † Imperatores partiũ placita & conuenta dissoluere atque infringere,& ius alteri ex alterius voluntate & facto quæsitũ auferre, ita in specie nostri casus argumentatur Gozad.d.cons.9.num. 41.& Soc.Iun.d.consi.77.numer.111.112.libr.1. Aiciat.respon.162.num.6.& multa congessit Crauet.tracta.de antiq.temp.parte prima,in princip.num.23.latè Curt.Sen. consi.50.70.

Secundò, præsupposito Marchiam hanc feudalem esse Imperij;negari tamen non potest,quin feudum alienabile sit.vt suprà suo loco latissimè diximus. Ex quib.sequi-
395 tur,hos Imperatores falsò ductos prætextu, ꝙ Marchia feudalis imperij esset, & inalienabilis, eas reuocationes fe cisse;ob causam ergo iniustam corruunt:† Cùm causa falsa, si præsertim finalis sit,omnem dispositionẽ vitiet.l.si diuortio,vbi Doct.de verb.oblig.Alex.consi.22.nu.3.libr. 5.qui respondit in terminis concessionis inuestituræ.

Tertiò accedit, quòd etsi causa adfuerit iusta priuandi Duces Sabaudiæ iure suo, erat nihilominus adhibenda
396 † causæ cognitio,vt docent omnes in ca.quæ in ecclesiarum,vbi Dec.num.27.de constitu.& in c.1.de feudo sine culpa non admitten.egregiè Socin.Sen.cons.266.col.18. versic.sextus & vltimus casus.lib.2. qui multis respondit, Principem non posse sine causæ cognitione aliquem iure suo priuare.idem Soc.Sen.cõsi.59.col.7.vers.sextò & vltimò.lib.3.Dec.consi.528.nu.8.Crau.tract.de antiq.tẽp. par.prima,nu.30. Illi addo Paris.consi.1.numer.19.libr.1. qui alios retulit,quod non modò in dominio directo, ve
397 rùm etiam in † vtili procedit, quod sine causæ cognitione à Principe auferri nõ potest.d.ca.1.de feudo sine culpa non amitt.vt egregiè respondit Rui.cõsi.37.nu.4. & cõs. 46.nu.10.lib.1. & Curt.Senen.consi.50.col.70.versic.tamen iterato. Qui affirmant,vasallum delinquentem non posse feudo priuari causã non cognita, sed debere de delicto constare,& eo audito sequi debet sentẽtia. idem rerespondit Ias.consi.86.con.5.lib.3.& consi.107.colum.3. lib.4.Soc.Iun.consil.134.nume.110.lib.3.qui alios retulit. Plura Iul.Clar.lib.4.senten.iuris.§.feudum.q.62. Quanto fortius ergo dicendum est in casu nostro,in quo nulla ratione constare potest, Duces Sabaudiæ deliquisse, vel cõtra imperatorum personas,vel ipsorum Marchionum. Nec aduersatur consideratio illa,quam fecit Soncin.Iun.
398 d.consi.77.num.110.lib.1.† citationem causæque cognitionem non fuisse necessariam,quoniam probabili defensione carebat Dux Sabaudiæ, vt docuit Abb.ca,1.col.1.de caus.poss.& propr.cum aliis à Socino relatis. Quia respõdeo ex iam relatis satis supérque constare, quàm optimũ ius in hac Marchia consecuti sint Duces Sabaudiæ. Non pariter obstat,quod respondit Alcia. d.respon.162.nu.7. citationem non fuisse necessariam, cùm à sola Imperatoris voluntate penderet, an contractus ille subsisteret, vel non;quia imò non pendebat,vt iam diximus.

Quartò illud primum vrget,has reuocationes multipli-
399 ci † obreptionis & surreptionis vitio laborare. Quæ sanè vitia omnem concessionem annullant.l. sed si hac.§. patronum.ff.de in ius voc.l.idem Vlpianus.ff.de excusa.tuto.l.si quis obrepserit.ff.de fals.l.& si legibus.C. si contra ius vel vtil.public.Gozad.p.cons. 9.num.nu.23.Ioc.Iun. d.consil. 77.nu.83 84. subreptio enim rescriptum vitiat, & quicquid ab eo descendit.Crau.consi.103.num.17.imò subreptio vitiat etiam si adsit clausula, non obstante, vel clausula motu proprio,Dec.consi.580.num.3.Goza.consi.2.num.25.consi.5.nu.14. tãtò fortius ergo in obreptione,quæ maiorem vim habet (& si Ruin.consi.73.numer. 15.lib.3.aliter senserit) Crau.consi.7.num.11. consilio 68. nu.5.& consi.296.colum.4. versi.considero &c. Hinc affirmarunt Capic. decisio.32.nu.13.& Neuiz.inter consilia Bruni cons.12.nu.17.obreptionem vitiare etiam si à facto alieno pẽdeat.Vitia autem obreptionis subreptionisque patent. Primum est obreptionis vitium;quia in omnibus relatis reuocationibus, falsò expressum fuit, per metum, per dolum,per fraudẽ, per sinistram machinationem latũ fuisse laudum,& subsecutam donationem;id quod omninò falsum ostendimus. Secunda est obreptio, quia falsò dictum fuit,Marchiam fuisse Imperij feudalẽ,retulit Gozad.d.consi.9.nume.21. versicu.quartò per,&c.Quæ sanè obreptio maxima,cùm in causa fuerit,vt ob eam maximè moti fint Imperatores ad faciendum reuocationes illas, sequitur,eius falsitate detecta reuocationes non fuisti neri.
400 Tertia † subreptio cõsideratur, quia gesta omnia in specie,clarè & aperrè non fuerunt narrata,vt tamen necesse erat secundùm Soc.Iun.d.cõsi.77.num.84.lib.1.qui scriptum reliquit, qualitates omnes esse in precibus exprimendas.Quod placuit etiam Dec. cõsi.695.nu.29.& Nattæ consi.636.nume.192.lib.3.post alios,quos citant.Hinc subreptio commissa dicitur,cùm omnia confusè narrata sunt.Ruin.consi.66.nu.28.libr.3.Brunus consil.15.nu.14. & Crau.cõs.68.num.3.Quartò expositum non fuit, filios d.Ioã.Iacobi pluries eam donationem & infeudationem ratifi casse,quod vbi expressum fuisset,non ita de facili eas
401 † reuocationes fecissent Imperatores;quare vitiat subreptio hæc. Dec.consi.541.nu.19.consi.580.nu.3. & consilio 602.num.19.Goza.cons.6.nu.6.& consi.25.nu.6.Crauet. cõsi.296.col.4.& alibi sæpe.Quintò, detegitur subreptio, quia narratum non fuit,hos Marchiones pluries iuramẽtum fidelitatis Ducibus Sabaudiæ præstitisse: quod cũm

omninò ab eis ſeruandum eſſet, eorum poſtulatis nõ annuiſſent Imperatores. Sextò, ſubreptio demonſtratur, quia expreſſum non fuit, laudum, infeudationém, cæteráque omnia ad commodum Ducis Sabaudiæ confirmata fuiſſe ab ipſiſmet Imperatoribus, id quod vbi intellexiſſent Imperatores illi. qui hæc reuocarunt, nõ certe reuocaſſent; ita egregiè Crau. dicto conſil. 296. col. 6. verſicu.
402 tertio principaliter &c. præſumitur enim concedens circumuentus, ſi ſecundam conceſſionem primæ contrariã faciat. idem reſpondit Dec. cõſi. 695. nu. 28. Rolan. à Val. conſi. 2. num. 149. lib. 1. Cùm ergo ex relatis conſtet, hos Imperatores verè ignoraſſe ius competens Ducib. Sabaudiæ in Marchia iſta, ſequitur ex eorum reuocationibus detrimentum aliquod eis inferri non potuiſſe.

Quintò ac vltimò, relatas reuocationes Ducibus Sabaudiæ nocere non potuiſſe, ex eo demonſtratur, quòd nonnulli ex relatis Imperatoribus, præſertim Maximilianus, vt retulerunt Gozad. d. conſ. 9. nu. 6. 35. 44. & Soc. Iun. d. conſ. 76. nu. 110. lib. 1. confirmarunt & approbarunt eam donationem, & infeudationem, & alij declararunt, ſe nolle ex conceſſionibus iã factis ipſis Marchionibus auferre ius iã quæſitũ Ducibus Sahaudiæ: ex quibus ſequitur, reuocationes illas deinde ſubſecutas, nullius eſſe momenti.
403 Quod enim † ſemel placuit, diſplicere amplius nõ poteſt. c. quod ſemel, de reg. iur. in 6. Et in ſpecie noſtri caſus, dũ pro parte contraria reſponderent, ita Soc. Iun. d. conſilio 75. nu. 114. & conſ. 77. nu. 97. lib. 1. & Pariſ. conſ. 23. nu. 77. 78. lib. 1. Quod procedit etiam in ſucceſſoribus ipſorum
404 Imperatorum, qui etſi nõ in bonis, ſed in dignitate, † nò anteceſſorum diſpoſitione, ſed eligentium uoluntate, ſuccedãt: attamen facta anteceſſorum impugnare non poſſunt: ita Bald. & cæteri in l. j. C. de conſtitu. Craue. conſil. 241. num. 17. verſic. & præmiſſas &c. & latè diximus ſuprà
405 numero 28. Nec eſt, quòd his † confirmationibus obiiciatur, ex poſt, Imperatorum conſenſum in hac feudi alienatione intercedere non potuiſſe, ex quo iam ſucceſſoribus ius quæſitum erat. quemadmodum in caſu noſtro ſunt argumentati Gozad. dicto conſil. 9. num. 22. 35. Soci. Iun. conſ. 77. nu. 114. 115. lib. 1. & Rolan. à Valle d. conſil. 2. nu. 146. li. 1. Hi multis confirmant. conſenſum directi domini in feudali alienatione tempore alienationis concur-
408 tantùm de iure Ducib. Sabaudiæ acquiſito conſeruando. currere debere, & ob id non prodeſſe, ſi alienatione per-
* fecta & re non integra, adhibeatur. Reſpondeo * crebriorem veriorémque interpretum ſententiam eſſe, conſenſum hunc qui à domino directi adhiberi ſolet in feudi alienatione facta à vaſallo, adhiberi poſſe alienatione perfecta & iure in alterum tranſlato, cùm nec pro forma, nec ad alterius, quàm dommini cõmodum requiratur, ita cenſuit Iſern. in c. 1. in prin. nu. 15. & ibi Alua. nume. 14. de proh. feud. alien. per Frid. Gaza. conſi. 26. nu. 9. Curt. Iun. tract. feu. parte 4. nu. 138. Soc. Iun. ſibi contrarius cõſi. 97. nu. 16. & conſi. 101. nu. 2. libr. 2. hos omnes retulit & ſecutus eſt Crauet. in ſubtili & docto reſponſo pro Genero, nu. 397. Quibus addo ego Iacobinum à S. Georgio in inueſtitura feudali, in verbo, & cum pacto de non alienando. nume. 19. communem teſtatur Rolan. à Val. conſi. 97. num. 33. lib. 1. idem reſpondit Hieron. Scruf. inter conſilia feud. conſ. 134. nu. 3. Zaſ. in Epito. feu. parte 9. nu. 32. & cõmunẽ dixit Iul. Clar. lib. 4. ſenten. iur. §. feudum. q. 31. in fi. qui alios plures referunt. Nec eſt quòd dicatur relatos interpretes loqui, cùm de ſolius domini directi præiudicio agitur: nos verò in eo caſu eſſe, in quo ſucceſſoribus, hoc eſt, cum Gulielmo & aliis quæſitũ ius erat. Quia vno verbo ſatisfacio, eis nullum quæſitũ fuiſſe ius de nouo, quandoquidem Imperatores per eorum conceſſiones & reuocationes nihil contulerunt cum effectu, cùm ius aliquod ij in ea Marchia non haberent, & ius omne acquiſitũ erat Ducibus Sabaudiæ ex ipſius Io. Iacobi facto, cui contra-
409 cùm tamen omni caſu † neceſſaria eſſet ſpecialis derogatio, iuxta tradita per Crauet. conſi. 241. column. octaua, verſicul. ſecundò poſſet reſponderi, &c. Qui multos etiam refert affirmantes, neceſſariam fore ſingularem derogationem. Quod fortius eſt, ſi uerum eſſet, cùm tamen
406 qui per met. iudic. non appel. vt nec † confirmari poſſunt, * ipſe teſtetur * communem ſententiam eſſe in cõtrarium. quæ nulliter geſta ſunt, ſicuti ſcripſerunt Bart. l. 1. ff. de iis qui ſunt ſui vel ali. iur. Dec. l. more. nu. 21. ff. de iurid. omn. iud. Gozad. conſ. 62. nu. 14. 15. Quia reſpondeo vno verbo, geſta illa ex metu irrita fieri non potuiſſe, vt iam diximus: imò etiãſi nulla omnia fuiſſent, attamẽ in detrimentũ cõfirmantis confirmatio valet; ita Caſtr. in l. per fundi. ff. de ſerui. ruſti. præd. Aluar. c. j. de alien. feud. pater. Non pariter his cõfirmationib. aduerſantur obreptionum & ſubre
407 ptionũ vitia † conſideratasà Soc. Iun. d. conſi. 77. nu. 87. 88. cũ ſubſeq. li. 1. quoniã ex relatis ſuprà apparet aduerſus rei veritatẽ fuiſſe conſiderata. Quẽadmodũ illud primum minimè verũ eſt, qòd. ſ. D. Sabaudiæ multa contulerit beneficia in ipſum Marchionẽ; quia imò verũ narratũ fuit, vt conſtat ex iam relatis ſuprà. Eſt pariter falſa illa ſecũda ſubreptio à Socino conſiderata, quia ſuprà in ſecũda prætenſione oſtendimus promiſſionẽ illã à Io. Iacobo factã anno 1432. fuiſſe iure factã & validã. Falſa eſt & tertia ſubreptionis conſideratio: quoniã ſuprà demõſtrauimus, laudũ ritè latéq; latum, & ob id executionem meruiſſe, eamque ſortitã fuiſſe, cùm præſtitũ fuerit, non modò ab ipſis Marchionibus. ſed etiã à populis fidelitatis iuramentũ, & ob ſubſecutas tot tãtáſq; ratihabitiones metũ fuiſſe purgatũ, ſi modò metus aliquis interceſsit. Ex quo ſequitur, falſam pariter eſſe conſiderationem illam quam is Socin. fecit d. conſ. 67. num. 90. verſ. quartò &c. Eſt quoque falſa quinta. quam is nu. 93. ſubiicit: quoniam Marchia ipſa alienabilis erat, & de ea ad libitum potuit diſponi, quo in in caſu non loquitur c. intellecto. de iureiur. quod etiam eo in caſu procedit quando contrarium iuramentum de non alienando præſtitum fuit, de quo hîc non conſtat. Ex quibus illud etiam ſequitur, falſam eſſe ſextã Socini conſiderationem quia Imperatori exponendũ non erat, Marchiam, vt rem allodialem & propriam fuiſſe donatã. Nam verè allodialis erat & propria, cùm donaretur, vt ſuprà in prima conſultationis parte oſtendimus. Eſt ẽt falſa conſideratio Soc. d. conſi. 77. ne. 95. quoniam de ratificationibus filiorum dicti Io. Iacobi conſtat, vt ſuprà retulimus. Corruit & vltima illa conſideratio Soc. d. cõſil. 77. nu. 96. verſ. demum & octauò &c. quia reuocationes illæ fuerũt Ducibus Sabaudiæ incognitæ; quia non cõſtat, fuiſſe monitos dum concederentur. Nec dicatur, ẽt ſubreptionem per ignorantiam commiſſam excuſare, vt docuit Abb. c. conſtitutus, ij. notab. de reſcrip. Gemin. conſi. 105. in fi. Soc. Sen. conſil. 164. col. 1. & conſilio 273. col. vlt. lib. 2. Rui. conſi. 3. nu. 16. lib. 1. ſiquidem loquuntur illi, cùm reſcriptum impetrans tractat de lucro acquirendo in tertij detrimentum: quo in caſu nos non verſamur; ſed

Rurſus, earum † in precib. Ducum Sabaudiæ mentio habenda non erat, cùm nullius eſſent momenti, vt tradunt Oldr. conſi. 299. Quidam Vgo. &c. & Abb. c. per veſtras, de don. inter vir. & vx. Quos ſecutus eſt Ruin. conſil. 8. nu. 2. lib. 4. qui poſt relatos reſpondit, non eſſe faciẽdam mentionem litis pendentiæ ob reſcriptum ſubreptitium. Sic reſcriptum non dicitur ſubreptitium, qñ in eo non fit mentio litis iam ſopitæ, Anch. conſ. 16. col. 1. Crau. conſ. 182. nu. 4. & conſi. 293. nu. 10.

Non obſtant nunc in oppoſitum adducta; quia reſpondeo. Ad primum enim reſpondeo, diſcurrendo per ſingulas illas octo reuocationes à multis illis Imperatoribus factas. Et quo ad primã illam Vinciſlai, clarè apparet ad rem non conferre: cùm añ has conuentiones, laudum & donationem, facta fuerit. Non ẽt ad rem facit illa ſecunda Friderici ſub anno 1464. 9. Ianuarij. Nec illa tertia eiuſdẽ Friderici eodẽ anno 14. Maij facta. Nam (vt diximus) iuſtam reuocationis cauſam non cõtinẽt, nec cauſæ cognitio adhibita fuit. Non pariter nocet quarta reuocatio ab eodẽ Friderico anno 1469. Kal. Febr. facta. Quoniã Ducibus Sabaudiæ non nocet, ſed potius prodeſt: qñquide ibi nihil in ſpecie reuocatur ex his, quæ cùm Duce Sabaudiæ acta fuerunt. Nã reſeruata fuerunt iura quorũcunq; quibus is Fridericus præiudicare noluit. Non quoque obſtat reuocatio illa eiuſdem Friderici ſub anno 1487. 6. Septẽb. quia ibi in genere ſolùm reuocat alienata in quoſcunque,

Beneuenuto

Benuenuto à S.Georgio, Io.Derthonensi & Vrbano Serralonga, de quorum mandato non constat. Quare nulla sunt gesta omnia, cùm præsertim fidelitatis iuramentũ à speciali procuratore præstãdum sit, vt suprà latè suo loco diximus. Nec iuramentum à Maria Gulielmi matre præstitum, prodest, cùm in ea inuestitura expresè conditio adiecta fuerit, quòd is Gulielmus adultæ ætatis deinde factus, hæc omnia ratum haberet & confirmaret. Quæ sa-
410 nè † conditio impleta cùm non fuerit, corruit inuestitura: iuxta tex.l.item quia.§.1.ibi. Et nuptijs non secutis, ipso iure euanescit stipulatio.ff.de pact.& tradit Crau.consi. 9.num.3.& in responso pro Genero, nume.395.probat.l. qui hæredi.§.Plautius, vbi Bart.& Soc.de cõd.& demon.
411 Soc.Iun.consi.122.num.14.lib.3. Hæc ergo † conditio liquidari debet, ad hoc vt concessio, ob eã factã, effectum sorturi possit, vt est notab.tex.in l. hoc iure, vbi Alexan. ff.de verb.obl.& respondit Ruin.consi.35.nu.13.& consi. 16.nu 13.lib.5. Accedit, quòd reuocatio illa ita generaliter 418 facta, vt suprà retulimus, non prodest. Non pariter monitus fuit Dux Sabaudiæ, vt suprà diximus. Nec ad rem cõ-
412 fert clausula adiecta in reuocatione ista, † supplẽtes omnes & quoscũq; defectus &c. Quia etsi magni effectus sit, non tñ supplet defectus à iure naturali prouenientes, veluti docuit Alex.in l.si filius à patre.§.vlt.in fin.ff.de li.& posthu. Iaf.consi.86.col.pen.lib.3. Ruin. consi.36.nu.5.li. 5. Non ergo citationis defectum supplebit, cùm iuris naturalis citatio sit. ita in specie respondit. Rui.consil. 229. 419 nu.11.li.& cõsi.79.nu.11.li.3. Rursus, nihil operatur clausula hæc, cùm ius tertij lædatur. ita Rui.cõsi.35.n.35 li.1. Rursus & 3.clausula hæc non tollit defectum substantiæ. Paris. cõsi.1.nu.88.89.lib.1.& consi.45.nn.nu.42.li.3. Nõ ergo intelligitur remissa fidelitatis, quæ ætate adulta præstãda erat, nec sublatũ defectum ratione iuris Ducum Sabaudiæ. Non quoq; officit concessio, seu reuocatio illa à Maximiliano facta anno 1518. Quoniã in ea non reuocãtur alienationes factæ per hos Marchio.in Duces Sabaudiæ. Nam solùm is Maximilianus est protestatus, se per quascunque concessiones Ducibus Sabaudiæ factas nolle Marchionum iuribus præiudiciũ adferre. Non ergo quid quã ex ea Marchionibus tributũ est, sed in esse suo omnia relinquuntur. Non pariter aduersatur concessio & reuocatio illa, quam fecit Carolus V. anno. 1522. quoniam in ea nullum extat verbum de reuocatione gestorũ inter Duces Sabaudię & ipsos Marchiones Montisferrati. Accedit q̃ concessio illa fuit facta Alexandro Lignano procuratori, de cuius mandato non constat, quare nullius momenti concessionem esse, ex iã relatis intelligimus. Rursus adiecta fuit conditio, q̃ is Bonifacius, cuius nomine Anna mater concessionem impetrauerat, cùm adoleuisset, fidelitatis iuramentũ præstaret, q̃ tamen obseruatũ non fuit. Conditione ergo deficiente deficit conditionatum, vt paulò ante diximus. Non etiã vrget concessio illa, illaque reuocatio facta ab eodẽ Carolo V. anno 1532.5. Aprilis. Nã est q̃ animaduertamus, nullam in specie factã esse reuocationem gestorum inter Duces Sabaudiæ & ipsos Marchiones; reliquit ergo gesta illa in suo statu. Nõ obstat tandem vltima illa eiusdem Caroli V. concessio facta 421 Illustris. Margheritæ, Gulielmi Marchionis vltimi filiæ, & vxoris olim Illustris. Ducis Mantuæ, sub, annno 1532. vltima Decẽbris: quia multipliciter illi rñdetur. Primò, concessionẽ illam factam reperiri Gulielmo à S.Georgio procuratori, de cuius mandato non constat. Secundò re ipsa constat facta n fuisse concessionem illam ex falsa cau
413 sa, nẽpè quia Io.Georgius d.D.Margheritæ patruus tũc Marchio inhabilis erat ad sobolẽ procreandam. Quæ quidem causa fuit finalis illius concessionis, vt ex illius instrumenti præfatione demonstratur: solent enim † præfationes causam finalem ostendere. l.vltima.ff.de hæred.instit. & tradunt Soc. Sen.consi.24.col.1.lib.4. Deci.consil.28. col.1.& consi.640.in fin.Gozad.consi.1.nu.14.16. Craue. consi.192.nu.1. Cæteros sciens prætereo. Falsa ergo causa
414 hæc dispositionem vitiat l.si diuortio. vbi Doct.de verb. oblig. Et in terminis concessionis inuestituræ, sic respondit Alex.consi.22.nu.3.lib.5. q̃ autẽ falsum esset, Io.Georgium non potuisse generare, ex multis detegitur. Primò,
415 quia iuris † præsumptio est, eum fuisse ad generandum potentem.l. filium, vbi Bal.col.1. egregiè rationem reddit.ff.de ijs qui sunt sui vel alie.iu, Paris.consi.29.num.16. lib.2. id quod re ipsa compertum, fuit, quia filios naturales susceptit, qui in humanis adhuc agunt. Secundò, quia testibus probatum fuit, eũ habilem & potẽtẽ fuisse. Tertio, quia ipsemet Carolus V. ipsi. Io. Georgio in vxorem dedit Iuliam Aragoniam post concessionem illam factam nec præsumendum est, quòd illam ei dedisset, si eum ad generandum nouisset inhabilem. nec est, quod dicatur Ioan. Georgij inhabilitatem satis probatam fuisse ex testibus Illustr. Ducis Mantuæ: quia erit animaduertendũ, an deposuerint, eum fuisse inhabilem tempore illius concessionis, sicque eo anno 1532. de mense Decembris, quoniam 416 † qualitas, quę, in persona adesse debet certo & limitato tempore, probari debet q̃ eo tempore aduenerit; nec sufficit, q̃ paulò ante vel post adfuerit; ita Iaf.in l.1.nume.2. C.de testam. post Bart.& Bald.ibid.idem sensit Rui. cõs. 29.nu.10.lib.1. Rursus deferendum erit magis † testibus de habilitate deponentibus, cùm verisimiliora deponant. l.ob carmen.ff.de testi. Dec.consi.554.in fin.Gozad.cons. 8.num.46.& consi.15.num.27. Paris.consi.112.in fin.lib.1.
417 cæteros sciens omitto. † Verisimiliora autem illa esse dicuntur, quæ iuri comuni conueniunt. c.auditis, vbi omnes de præscrip. Bal.l.qui accusare, in fi.C.de eden, Curt.Sen. consi.73.col.5. Ruin. consi.12.num.3.lib.5. Hinc respondit Soc.Sen.consi.157.in fin.lib.2. qualitatem iuri cõmuni conueniente m esse magis spectandam.

Tetio respondeo, cõcessionem illam nullius fuisse momenti, cùm facta fuerit de re Ioan.Georgij adhuc viuentis, quod iure non conceditur. l.vltima C.de pactis. Nec
419 dicatur, hanc † concessionem conditionaliter fuisse factam, si.s.Io.Georgius sine prole decederet, iux.c.1.§.moribus, si de feu.fue.contr. quo adducti, sic in nostro casu Soc.Iun.d.consi.76.nu.119.120.lib.1. & Rol.consi.2. nu. 44.45.lib.1. qui adeò verũ hoc esse affirmarũt, vt talis cõcessio iure valeat, etsi viuens vasallus non consentiat, idẽ sensit Afflic.decis.292.& Zas.in epit.feud.part.6.num.22.
420 quia respondeo. Primò, † d.§.morib.l. cũ herede, quando vasallus, de cuius feudo & successione agitur, sine successore moriturus esset, quod non cõtingit in casu nostro in quo videmus ex pacto cõuento, ex donatione aliisque iuribus. Duces Sabaudiæ succedere debuisse in marchia, prole masculina domus Palæologæ extincta. Respõdetur & secũdò, dispositionem d.§.morib. intelligi, cùm agitur de feudo incerti vasalli, sic declarat Iacobi.à S.Georgio in inuestit.feu.in verb.inuestiuit, nu.12.in fi. Quartò præsupponamus, relatas responsiones non esse probabiles, vt temen optimæ sunt, adhuc Caroli V. concessio non potuit detrimentum aliquod Ducibus Sabaudiæ, quibus iã ius quæsitum erat adferre, vt suprà latè diximus.

Non obstat secundũ principale fundamentũ, quia respondeo, Primò, iam ex relatis suprà in prima par. consultationis nostræ, Marchiam hanc Imperij feudalem nunquam esse effectam. Respondeo secundò, q̃ vbi præsupponatur feudalis, fuisse tamen feudum ita alienabile, vt Cæsare inconsulto alienari potuerit, vt latè ostendimus suprà in 2.partic. primæ par, principalis consultationis nostræ.& respondit Roland.à Val.consi.76.nu.25.li.2. nec fuit necesse Ducibus Sabaudiæ aliquam inuestituram suscipere ab Impe. quoniã etiam hoc casu secuta alienatione,
421 vt † allodialis & libera, quamquam aliàs feudalis foret, apud Duces Sabaudiæ erat, ac esse debet; ita egregiè scriptum reliquit Zasius in epito.feud. par vltima, nu.15. versi. secundò infertur &c.

Non obstat tertium principale fundamtẽum, quia respondeo, falsum omninò esse, Imperatorem, aliumuè supremum
422 † Principem posse aliquem sine causa iure suo priuare, etiamsi de plenitudine potestatis agat, vt multos huiùs veræ sententiæ gauisimos authores retulit Craue. consi.5.num.10.consi.7.nu.10.& consilio 103.num.3. qui post multos respondit, q̃ etsi modi acquirendi dominiũ iuris ciuilis sint, dominiũ tamẽ est iurisgentiũ, quod tollere & infirmare Imperator non potest. Idem Craue.consi. 135.num 20, consi.172.nu.3. & consi.241.nu.12. versi. aduertendum &c.& in specie nostri casus idem respondit Soc.Iun.d.consi.77.nume.124.lib.1. quòd verè tradunt Doctores ex.l.Lutius.ff.de euictio.& l.Anthiochensium de priuileg.cred. vbi Angelus intelligitur, quãdo is Princeps in causa fuit illius lucratiuæ acquisitionis, vel qui ipse donauit, vel quia sua opera donatum ab altero fuit: quo in casu nos non versamur, cùm hac in re nullum Imperatorum interceserit, quod actui substantiam attulerit. Quod
423 de † citatione postmodùm in eo fundamento dictum fuit ad rem non confert, quandoquidem locum illa ha-

bere poſſunt,quãdo ad libitum ita agere poteſt Princeps, cæterùm ſi ſine cã non poteſt, citatio enim neceſſaria om
* nino eſt, vt legitimè de cã conſtare poſsit, ita *crebriore calculo ſentiunt Doct. quos innumeros propè retulit Tiraq. in tract. Res inter alios acta. in 7. limit.

Non obſtat quartũ fundamentum principale. de clauſula, de plenitudine poteſtatis &c. quia multipliciter reſ-
424 pondeo. Primò, vt ſuprà attigimus, verè † Principem nõ
* poſſe ius alterius tollere, & * communem ſententiam eſſe contra Angelum in d. l. itẽ ſi verberatum, de rei vind. teſtatur Craue. d. conſi. 141. nu. 20. quo loci ampliſsimè doctiſsiméq; oſtendit clauſulam, de plenitudine poteſtatis, nihil operari in his, in quibus de iure non poteſt Princeps diſponere, quemadmodum in caſu noſtro, ex iam relatis, nihil agere potuerunt de iure ſacri Romani Imperatores, vt reſpondit Zaſius conſi. 10. num. 25. lib. 2. imò affirmant quamplurimi, Principem in cauſa de plenitudine poteſta
425 tis procedentem † citare debere partes; ita Card. & Abbas in cap. 1. de cauſa poſſ. & propr. latè Aret. conſilio 163. num. 13. 14. Fel. in cap. quæ in eccleſiarum. nume. 66. verſi. ſextò limita. de conſt. quos ſecutus eſt Tiraq. tracta. Res inter alios acta. limitatione ſeptima, prope finem. illi addo Soc. Sen. conſi. 164. col. pen. lib. 2. Reſpondeo ſecundò
426 † clauſulam, de plenitudine poteſtatis, nihil operari, cùm ea vtẽs plenè de negotio, ob quod ea vtitur, informatus non eſt, ita Craue. d. conſilio 241. col. 8. in fin. verſi. quartò reſpondeo &c. poſt Soc. Sen. conſilio. 120. col. 6. verſi. reſpondetur etiam, li. 3. Decium conſi. 198. col. pen. & Brunum conſilio 87. num. 23. Qua enim ratione fieri poteſt, vt ignorans concedat, vel conceſſum confirmet, cùm conſenſus deficiat, iuxtà l. mater decedens. C. de inoff. teſt. cum alij ſimilibus.

Non obſtat quintum fundamentum, quia reſpondeo primò, ꝙ ſi princeps nihil poteſt ex clauſula, de plenitudine poteſtatis, minus poteſt ex clauſula motus proprij; cùm
427 maior ſit vis & effectus † clauſulæ de plenitudine poteſta tis quàm motus proprij. Sublato ergo accedenti tollitur & cõſequens. ita reſpondit Craue. d. conſi. 241. col. 9. ver. ad clauſulam, motu proprio &c. Reſpondeo ſecundò ex eiuſdem Crauett. ſententia. d. conſi. 241. col. 9. verſi. ſecù-
428 dò reſpondeo &c. † clauſulam motus proprij, ius alterius non lędere, ex ſententia glo. in ca. ſi Romanus, de præben. Hoſtien. & Ancha. in capit. cauſam. il ſecundo. de teſtib. atque aliorum, quos ibi fuſius citat. Et in ſpecie noſtri caſus ita reſponderunt Soc. Iun. d. conſi. 77. num. 104. lib. 1. Alciat. d. reſponſo. 162. nu. 6. Quibus addo Soc. Sen. conſ.
429 115. col. 1. lib. 3. qui reſpondit, † clauſulã hanc motus proprij, non tollere vitium ſubreptionis ad tertij detrimentum. Idem reſpondit Ruinus conſil. 18. num. 12. conſi. 226 nu. 11. con. 228. nu. 3. lib. 1. Dec. conſi. 407. nu. 19. 20. Curt. Iun. conſi. 142. nu. 9. & Pariſ. conſi. 11. nu. 120. conſi. 82. in fin. lib. 1. & conſi. 5. nu. 15. lib. 4. Gozad. conſi. 14. nu. 18. Nõ ergo ius Ducum Sabaudiæ ex his dauſulis tolli debilitariue potuit. Reſpondeo terttio, ꝙ cũ iam Imperatores cõfirmauerint eã alienationem ad commodum Ducum Sabaudiæ, non potuiſſe deinde vti hac clauſula motus pro-
430 prij ſeu verius, non præſumi ea vti cõtra eos voluiſſe: † cũ circumuerti potius præſumantur, quàm ꝙ ſua ſponte ita agerre voluerint: quemadmodũ egregiè declarat Crau. d. con. 241. col. 10. ver. 3. reſpõdeo &c. Reſpõdeo 4. vt in noſtris terminis reſpondet Soc. Iun. dicto conſil. 77. nu. 98. tunc clauſulã motus proprij operari, quando is Princeps ſua ſpontè ad aliquid concedendum mouetur, at contra quando ad partium poſtulationem: nam tunc ex eo importunitate non ſolùm ad concedendũ, ſed etiam ad adhibẽdum clauſulas has inductus præſumitur, quod multorum authoritatibus confirmat Soc. vt apud eum. Cuius doctri na optimè caſui noſtro conuenit.

Non obſtat ſextum, de clauſula ex certa ſcientia, quia
431 multipliciter reſpondeo; Primò † clauſulam hanc ex certa ſcientia nihil operari in detrimentũ tertij. ita in termi- 438
nis noſtris caſus Goza. conſi. 9. nu. 42. & Soc. Iun. d. conſi. 77. nu. 126. li. 1. Quibus addo Aretinũ, conſi. 15. nu. 6. Curt. Iun. conſi. 142. nu. 8. verſi. nec obſtant, Pariſ. conſi. 1. nu. 84 & conſi. 11. nu. 121. lib. 1. Eiuſdem ſententiæ addo Gramma deciſione 104. nu. primo, ſecundo & 3. & Zaſium conſi. 10
432 nu. 30. lib. ſecundo. Reſpondeo ſecundò, † clauſulam, ex certa ſciẽntia, nihil operari in his, quæ non iuris, ſed facti ſunt, vt in caſu noſtro. ita de re hac noſtra verba faciens, reſpondit Socinus Iunior dicto conſi. 77. nnm. 126. & libro 1. idem ſcripſit Pariſius conſilio. 1. num. 81. lib. 1. conſi. 4. num. 28. & conſi. 74. num. 29. lib. 4. Crauet. dicto conſ. 241. columna. 9. in principio. Reſpondeo tertiò † clauſulam hanc nihil operari, cum adhibita fuit ſiue cauſæ cognitione, vt hîc contigit, ita Pariſius conſi. 4. numero 33. lib. 2. qui alios retulit. idem cenſuit Gramma. deciſio. 66. num. 38. & Sebaſtia. Vantius tract. nullitatum, in titu. an quælibet ſenten. nulla dici poſsit. num. 18. Zaſius. conſil. 10. nu. 30. lib. 2.

Non obſtat ſeptimum fundamentum principale, de
434 † clauſula, non obſtantibus: quia reſpondeo multipliciter vnà cum conſultiſsimo compatre meo Aymone Crau. d. conſi. 241. col. 8. verſi. ad clauſulam, non obſtãtibus &c. qui ſeptem adfert declarationes, quæ caſui noſtro optimè cõferunt. Primo. cum eo dico ꝙ cùm maioris ſit effectus & potentiæ clauſula, de plenitudine poteſtatis, quàm hæc clauſula, quemadmodum ergo illa nihil in caſu noſtro operatur, vt iam diximus, ita nec hæc. Rũdeo ſecundò, clauſulã, non obſtantibus, nihil operari, qñ Princeps non fuit optimè informatus de partium conuentionibus ſæpius confirmatis, vt noſtro hoc caſu contigit. ita Crau. d. conſ. 241. col. 8. in fin. verſi. 4. reſpondeo, qui plures huius ſententiæ Doctores citauit. Reſpondeo tertio clauſulam de rogatoriam non obſtantibus &c. non derogare diſpoſitioni firmatæ conſenſu partium; ita Craue. qui ſuprà col. 6. verſ. quintò reſpondeo &c. qui ſubijcit in verſic. 6. reſpondeo &c. fortius procedere, quando partium conuenta ſæpe & ſæpius confirmata fuerunt. Reſpondeo quartò, quòd cùm in caſu noſtro plura interceſſerint, quæ Marchionum inpetrationi obſtabant, hoc eſt, conuentiones, donationes, ſuſceptæ inueſtituræ, fidelitatis præſtita iuramenta tot, tãtæq; ratihabitiones: ſequitur, clauſulam hãc non obſtantibus, non profuiſſe, cùm plura obſtantia non ſuſtulerit ita Craue. d. conſi. 241. col. 9. verſi. 7. reſpõdeo &c. Ruin. conſi. 36. num. 14. lib. 1.

435 Non obſtat octauum fundamentum, quia † reſpondeò vnà cum Baldo conſi. 245. colum. 2 lib. 1. & Crau. d. conſ. 241. col. 10. verſic. poſtremò ad multiplicationem &c. ꝙ qnò plures clauſulæ in ſcripto ponuntur aduerſus iura tertij, eò eſſe expreſsiores maioris fraudis & delicti. Rũdeo ſecundò, vt in ſpecie noſtrę caſus rñdet Soc. Iun. d. conſil. 77. nu. 105. nõ præſumi Principem ex tot tantiſq; clauſulis velle iuri alterius præiudicium afferre, ibiq; citat huius ſẽtentiæ Curt. Senio. Ex quo ſequitur minus vera ſcripſiſſe Rui. Goz. & alios in eo octauo fundamento relatos.

Non obſtat nonum illud fundamentum, eſſe ſumẽdam
436 latam interpretationem vt res antiquum ſtatum recipiat quia reſpondeo, regulam † illam locum ſibi non vendicare quando antiqua illa natura, primæuuſque ſtatus iã extinctus eſt, vt declarauit Soc. Sen. conſi. 260. col. 4. verſi. prima ratio eſt &c. lib. 2. Cùm ergo ex conuentionibus, donationibus, aliiſque geſtis inter partes immutatus ſit ſtatus & natura Marchię, quia ex libera facta eſt feudalis ad cõmodum Sereniſsimi Ducis Sabaudiæ directi domini, ſequitur de primo ſtatu quærendum amplius non eſſe.

Non obſtat vltimum fundamentum, quia reſpondeo,
437 † negligentiam, ſi qua fuit, non potuiſſe nocere Ducibus Sabaudiæ, & prodeſſe Marchionibus. Quoniam, vt malefidei poceſſores Marchiones ij non poterãt præſcribere, vt in claris terminis vaſalli, qui feudum recognouit à domino reſpondit Alex. conſi. 84. col. 1. lib. 1. qui idem affirmauit in illius vaſalli hæredibus, idem reſpondit Zaſius conſi. 15. num. 57. 58. lib. 2.

NOna & vltima eſt, quæ huic prætentioni obijcitur, difficultas, nec ſanè leuis. Præſuppoſito enim laudũ fuiſſe legitimum, & donationem ac infeudationem iure defendi, adhuc tamen dicendum videtur, non eſſe locum ſucceſsioni ad commodum Sereniſſimi Ducis Sabaudiæ etſi maſculi omnes ex linea Paleologa deceſſerint; quoniam † Marchia hæc pertranſire potuiſſe videtur è maſculis ad fœminas, ſicque ad Illuſtriſsi. Margheritam Paleologam olim Duciſsam Mantuæ, Quod multis oſtendunt Gratus conſi. 9. nnm. 155. lib. 1. Pariſ. conſi. 22. col. 1. conſi. 25. num. 30. lib. 1. Gozad conſi. 9. num. 52. 55. & nu. 59. Soc. Iun. conſil. 77. nume. 22. 23. lib. 1. & Alciatus reſponſo 162. num. 12. vſque ad finem.

Primò, quia ſuũ origine Marchia hæc eſt ad fœminas tranſitoria. Nã mortuo illo Ioan. vltimo ex Aledrami Saxoni linea, Iolãta ſucceſsit in Marchia anno 135. & ex ea in

Marchio-

Marchiones ex Domo Palæologa transiuit, vt suprà nu. 61. retulimus. Iusta ergo ratione creditur fœminas tunc potuisse succedere, quia feudum dicebatur fœmininum,
439 & † tanti temporis lapsus vim habet priuilegij. l. j. §. ductus aquæ. ff. de aq. quotid. & æstiua. Ita in specie nostra hoc argumento vsus est Alciatus. d. resp. 162. nu. 12. versi. & in primis &c. & fusius Paris. d. consi. 23. nu. 62. 63. & nu. 72. libr. 1. imò esse feudum fœmineum ex ipsius Othonis concessione facta Aledramo, multis probat Paris. d. consil. 23. nu. 30. cum multis sequentib.

Secundò, inquit Alciatus. d. resp. 162. num. 12. versic. quòd si attẽdimus &c. feudum huius Marchiæ esse ad fœminas transitorium, ex concessione Caroli quarti, id quod scripsit & Soci. Iun. d. consi. 77. nu. 22. versi. Præterea ex alio &c. Carolus enim quartus, dum Io. Palæologo inuestituram huius Marchiæ concederet, concesit pro ipso Joan-
440 ne, fuisque successoribus † masculis & fœminis, fœminæ ergo admitti debent, cùm masculi deficiunt, vt hîc, ita probat text. in cap. 1. §. quinetiam Episco. vel Abb. & tradunt in specie nostra Parisien. consi. 22. numer. 4. & cons. 23. num. 49. libr. 1.

Tertiò, confirmatur secundùm Alciatum d. responso. 162. nu. 1. versic. idémque dicendum, ac etiam Parisium. d. consi. 23. nu. 72. li. 1. ex inuestitura & concessione Caroli Quinti facta Io. Georgio, in qua dictum fuit Io. Georgiũ
441 recognoscere marchiam hanc in † feudum pro se suisque heredibus & successoribus: quæ dictio successoribus, hoc casu fœminas comprehendit, alioqui superfluo apposita fuisset. ita Alciatus ex multorum opinione, Alexan. scilicèt consi. 195. num. 4. lib. 6. Cornei consil. 16. lib. 1. Soci. Sen. consi. 257. lib. 2. Decij consi. 269. & Curt. Iun. tracta. feudo. parte 3. q. 29.

Quartò, in specie & ad rem magis cõfert secũdum Alciatum d. respon. 162. nume. 13. eam infeudationem, quam his Marchionibus ipsemet Dux Sabaudiæ fecit anno 1435.
442 27. Ianuarij, esse etiam pro fœminis, cùm sit facta † infeudatio pro se, ascendentibus, & descendentibus agnatis. Quibus verbis admitti videtur illustrissima Margherita, quæ est agnata & collateralis. l. 4. C. de fideicomm. & ista
443 † participia dandi casus, etiam ex proprietate sermonis fœminas complectuntur. l. inter stuprum. §. vlt. ff. de verbo. signi. vnde ab ea proprietate recedendum non est. & licet, inquit Alciatus, dubitari soleat in feudis, an masculinum concipiat fœmininum, vt respondit Alexand. consil. 1. numer. 23. lib. 5. attamen, subdit Alciatus, in casu nostro cessat omnis dubitatio: quia verba non sunt simplici-
444 ter masculini generis, sed † communia, quæ vtrumque sexum æquè comprehendunt. sic etiam scripsit Socin. d. consi. 77. num. 23. qui in hanc sententiam citauit l. hominis. ff. de verbo. signifi. & Clem. 1. vbi gloss. & Cardina. de electio. quibus probatur verbum commune vtrumque sexum complecti.

Quintò, suffragatur secundùm Alciatum d. respon. 162. numer. 13. versi. confirmatur hæc &c. quòd in ea infeudatione facta à Duce Sabaudiæ dicitur, quòd sit inseparabilitas perpetua inter dignitatẽ Marchionatus & ipsa feuda: adeò vt quilibet successor in Marchia succedat etiam
445 in d. feudis. vnde apparet hoc † feudum esse Marchiæ annexum, & secundùm legem Marchiæ debere diiudicari. l. si conuenerit. §. si nuda. vbi Bar. de pigno. actio. & Bart.
* sunt secuti * omnes, vt latè apud Soc. Sen. cõsi. 79. nu. 24. lib. 4. Rui. cons. 39. nu. 15. cons. 219. nu. 7. lib. 1 Dec. consil. 487. nu. 9. & Crau. tract. de antiq. temp. 4. parte princ. nu. 55. 56. & Alciatum respon. 509. nu. 5. & probat tex. in c. translato, vbi Felin. de consti. quemadmodum ergo Marchia ex Imperatorum inuestituris iam relatis ad fœminas
453 transit, sic & feudum.

Sextò confert, secundùm Alciatum d. resp. 162. num. 14. vers. Ad idem &c. & secundùm Gozad. etiam d. consil. 9.
446 nu. 36. feudum hoc esse † feudum improprium, quasi emptitium, quod sui natura ad fœminas transit. c. j. §. & quia vidimus, qui feud. dare pos. Rom. cons. 367. Curt. Iun. tracta. feu. parte 3. in princ. nu. 6. versi. sextò limitate &c. & idem Alciatus respon. 176. num. 4. Iacobinus à S. Georgio in inuestitura feudali, in verbo, & fœminis, nume. 6. Paris. consi. 4. num. 39. lib. 1. Gozad. cons. 56. nu. 19. Ripa li. 1. respon. c. 1. nu. 76. Et in claris nostris terminis Cãpegius in ter consi. Bruni cons. 11. num. 7. Quòd concessio hæc talis fuerit, ex eo demonstratur, inquit Alcia. quia scimus Ducem Sabaudiæ assecutũ fuisse Marchiã hãc iure trãfactionis, quia asserebat, se creditorẽ maximæ summæ pecuniarũ, vnde sapit naturã dationis insolitũ, si cõsiderabimus,
447 nõ verba, sed effectũ, qui † spreta denominatione perpẽdi solet. l. si vno. ff. loca. l. insulam. ff. de præscrip. verb. latè Tiraq. tract. de retractu cõsang. §. 32. gl. 1. num. 35. egregiè Craue. cons. 20. nu. 4. cõs. 186. nu. 5. & cons. 214. nu. 2. 4. & in eo, qui feudũ habet pro annuo censu, vt non feudũ sed emphyteusis cẽseãtur, respondit egregiè Craue. cõsi. 293.
448 nu. 9. Cùm ergo † donatio hæc facta sit in remunerationẽ pecuniæ debitæ, censetur insolutũ datio. l. litis. ff. de vsucap. pro empto. & tradit Soc. Iun. consi. 84. nu. 2. libr. 2. & ibi nu. 24. tex. hunc declarat. addo Bal. in l. libera. C. de sentẽ. &c. Hoc sic stante sequitur modò, q̃ cũ is Dux Sabaudiæ susceptа donatione sibi facta, statim Marchiam illi Io. Iacobo, & filiis infeudauerit, eã concessionem fuisse in modum contractus, & cuiusdam actus facti ex necessitate præcedentis promissionis. id patet ex duobus,
449 primò, quia † pactũ in transactione, vel donatione adiectum, adiectũ dicitur in partẽ pretij. l. fundi partem. ff. de cõtrahen. emp. & habetur latè apud Tiraq. tract. de retractu consang. §. 1. gl. 18. nu. 38. & de retractu conuentio. in præfatione, nu. 20. 22. Didacus li. 3. varia. resolu. c. 10. nu. 1. Soc. Iun. consil. 94. nu. 24. li. 3. Secundò, quia incontinenti
450 post donationem & transactionem est secuta, † correspectiuè ergo facta dicitur. l. iurisgẽtium. §. quinimmo. ff. de pactis. Bal. in l. petens. nu. 49. C. de pact. & ibi plura Dec. nu. 3. idem Decius consi. 336. nu. 2. & consi. 544. nu. 19. latissimè Tiraq. tract. de retractu conuentio. §. 1. gl. 5. idem in l. si vnquam in verbo, donatione largitus. nu. 117. C. de reuo. dona. istis addo Craue. consi. 298. nu. 13. Albam cõs. 45. & con. 70. vbi pulchrè eius ergo natu ram induit, ita censuerunt Alex. cons. 111. nu. 1. lib. 3. Craue. consil. 230. nu. 2. Addo Abbatem consi. 61. nu. 2. lib. 2.

Septimò, accedit secundùm Alciatum d. responso 162. numero 16. versicu. corroboratur &c. quia cùm in transactione actum esset, vt incontinenti facta donatione, sequeretur infeudatio, perinde est ac si Marchio simpliciter † dominium directũ, vtili sibi reseruato, alienasset. l. si
451 tibi. ff. si certũ peta. l. qui vxori, vbi Bal. & Albe. ff. de auro & argen. leg. Vnde sicut si alienatio nulla sequuta fuisset, fœmina ex concessione Imperatorum succederet, ita etiam succedere in vtili dominio debet, quod effectũ nõ alienatum, sed reseruatum fuit. l. qui sic. ff. de solutio. Bal. in addit. Specu. titu. de feudis. versi. 5. quæritur &c.

Octauò, suffragatur optimè secundùm Alciatum, d. responso. 162. nu. 17. & Soc. Iun. d. consi. 77. nu. 22. infeudationẽ à Duce Sabaudiæ factam his Marchionibus esse li-
452 giam; quo fit, vt in ea possit succedere fœmina, cũ † feudum ligium sit ad fœminas etiam transitorium. ita Specula. in tit. de feudis. §. quoniam. q. 21. Alex. consi. 30. nume. 2. lib. 1. Decius consil. 269. num. 12. versi. similiter si esset, Curtius Iun. tract. feud. parte 1. q. 8. principali. nu. 26. versi. quartus & vltimus &c. Eiusdem sententiæ addo Deciũ cõs. 139. nu. 1. & Ripam li. 1. respons. c. 1. nu. 75. Alcia. resp. 176. nu. 3. Goz. consi. 56. nu. 21. Ioannem Ferrarium in collectaneis ad vsus feudorum, li. 1. ca. 6. vers. sextam speciem &c. Hæc non leuem afferebãt dubitationem aduersus Sereniss. Sabaudiæ Ducem: quãdoquidem excluſus videbatur ab ipsa illustrissima D. Margherita Ducissa Mantuæ; & per consequens ab illius filio successore.

Re tamen diligentissimo studio perpensa, contrarium verius esse arbitror, illustrissimam D. Margheritam succedere non posse in hac Marchia, quod multis demonstrauimus.

Primò, quia de iure communi satis supérque fundata est Sereniſsimi Ducis Sabaudiæ intentio, cùm † in feudis redis regulariter fœminæ non succedãt. c. 1. §. hoc autẽ, qui feudum dare possunt. & in ca. 1. §. filia. de succeſſ. feud. Et regula & hanc esse fatetur, hac de re nostra loquens, Soci. Iun. d. cõsil. 77. nu. 4. Qui & illud post multos asserit, nec etiã ex consuetudine fœminas succedere in feudo, cuius sanè regulæ rationes adfert quàm plures Curtius Iun. tract. feud. parte 3. principali in princ. Vt ergo fœminæ comprehendantur debet clarè exprimi. c. j. §. hoc autẽ notãdum, de his qui feud. dare poſſ. Corn. consi. 16. nu. 4. li. 1. & clarè Roma. consi. 33. Viso inueſtituræ, Raph. Comens. cons. 137. col. 1. Decius l. ij. nu. 56. versic. sed stante. &c. de regul. iur. Moderni Parisien. consi. 56. nu. 16.

Secũdò, Sereniſsimi Sabaudię Ducis intẽtio fundata est ex verbis inueſtituræ & ĩfeudationis, quã Dux Amedeus

ſuus anteceſſor eo anno 1435.27. Ianuarij fecit Ioāni, ſeu eius patri. In ea enim ſolùm eſt dictum, pro te tuiſque aſcendentibus.deſcendētibus,&c. quæ cùm maſculini generis ſint, ipſas fœminas excludunt in materia feudorum,
454 in qua maſculinum non concipit † fœmininum: veluti multi,ex iis quos ſtatim referam, affirmarunt, præſertim Alexand.l.ſed & ſi hac.§.liberos.numero 5.de in ius vocan.Iaſ.l.ſi id quod quis.nume.11.de iuriſdict.om.iud.Et clarius Modernus Pariſien. in conſuetu.Pariſien.titulo 1.
455 §. 12.num.5.in fin.& in terminis cū conceſſum eſt † feudum pro ſe & deſcendentibus, verba hæc pro deſcēdentibus,fœminas non includere,reſpondit Bald.conſi. 330. In hoc cōcordati ſunt oēs.&c. lib.3.quem probauit Corneus conſi.16.nu.6.lib.1.qui fortius & illud affirmat, fœminas non eſſe comprehēſas, cùm ſimpliciter eſt dictum
456 † pro ſe & hæredibus idem reſpōdit Pariſius conſil.4.nume.4. libr.1.& in caſu fortiori,quando eſt dictum, pro ſe, hæredibns, & quibus dederit; reſpondit Decius conſi.lio 193.num.5.in fine.Zaſius in epitome feud.parte 8.numer. 36.& conſi.11.nu.5. & conſi.13.nu.25 libr.1. Sigiſmundus conſi.1.nu.40.inter conſilia feudalia,quia intelligitur de hæredibus maſculis,non de fœminis.Ea ratione vtuntur, quia verba indeterminatè prolata adaptātur ad naturam feudi,quæ eſt,vt fœminæ incapaces ſint, quemadmodum ſtatim diximus.
457 Tertiù accedit,hanc Marchiam eſſe † feudum dignitatis cum imperio & iuriſdictione,cuius incapax eſt fœmina.l.ij.ff.de regul.iuris,vbi latè Decius nu.3. & in his terminis Corn.d.conſi.16.nu.15.lib.1.Et quanquam magna ſit inter noſtros hac de re contentio, vt latè apud Tiraquel.tracta.de iure primigen.q.10.attamen is nume.9.& 462 10.verius ſenſit,fœminam non ſuccedere in feudo dignitatis & iuriſdictionis,niſi vigeat conſuetudo. Idem ſenſit Ruinus conſi.38.nu.5.conſi.40.nu.6.& conſil.99.num.8. lib.1.quæ ſanè conſuetudo non extat in caſu noſtro.

Quartò,in hāc ſententiam ea ratione trāſeo,quòd Dux Sabaudiæ, ſuſcepta donatione Marchiæ ſibi à Io.Iacobo Marchione facta,eam ſtatim in feudum ei,ſeu Ioāni eius primogenito conceſſit pro ſe & ſuis deſcendētibus,quorum vltimus Io.Georgius deceſſit Illuſtriſſima Margherita patruele ſuperſtite.Hæc cùm iam ſemel à Bonifacio
458 fratre atque iterū à Io.Georgio patruo † excluſa fuerit, perpetuò excluſa manet.cap.1.§.quinetiam, Epiſcop.vel
* Abba.Et* communem hanc eſſe ſentētiam, vt nec etiam mortuo maſculo admittatur fœmina, affirmarunt Curt. Iun.tract.feud.parte 3.q.27.latè Alciatus reſpōſo.170. Pariſ.conſi.16.nu.5.6.& conſ.72.nu.79.lib.4.Rubeus cōſil. 57.Soc.Iun.conſ.110.nu.5.li.2.vbi latiſsimè Tiraq. in l.ſi vnquam,in verbo,ſuſceperit liberos. nu.195. C.de reuoc. dona. Quamobrem deuoluta cenſetur Marchia domino directo,ſicque Sereniſſ. Duci Sabaudiæ, vt clarè reſponderunt Brunus,conſ.65.nu.2.in fi.& conſi.108.nu.27.Pariſ.conſi.23. nu.60.& conſi.101.nu.31.lib.1.His addo Zaſium ita clarè affirmātem in epitome feud.parte 8.nu.58. poſteaquam relati interpretes eam communem ſententiam affirmarunt,fœminam per maſculinū ſemel excluſam vlterius non admitti:illud ſubiicitūr, feudum directo domino eſſe apertum. Quod quidem ſolidiſsimum fundamentum maximè confirmatur, ex ea conſideratione, quam facit Soc.Iun.cōſ.76.nu.112.li.1.dum poſt Iſern.d.
459 §.quinetiam,† intelligit tex.illum procedere, quando in inueſtitura dictum fuiſſet; pro deſcendentibus maſculis & fœminis:quia tunc (inquiunt illi,) ſi fœmina à ſucceſſione patris per fratrē ſemel excludatur, mortuo fratre, ei non ſuccedit, cùm non ſit à fratre deſcendens,ſed trāſuerſalis eſt,vt in caſu noſtro contingit,vt fuſius apud So- 463 cinum. Huic tamen conſiderationi, (vt ingenuè fatear) parum defero, cùm animaduerterim relatos interpretes. nullam conſtituere differentiā, quòd in inueſtitura dictū ſit,pro deſcendentibus maſculis & fœminis; vel pro hæredibus maſculis & fœminis,vt in ſpecie eā Iſerniæ conſiderationem confutauit Alciatus d.reſpōſo 170.nu.1.verſ. non obſtat &c.& nullam eſſe differentiam inter vnam & alteram verborum conceptionem,ſenſit Brun.conſil.65.

Nec huic ſolido fundamento aduerſatur, quod ſcripſit is Socinus Iun.d.conſi.76.nu.113.d.§.quinetiam,intelligi & declarari ex c.1. de eo,qui ſibi & hæred.&c.quo probari dicitur,fœminā à maſculo cēſeri excluſam tēporaliter, hoc eſt,donec is maſculus fuerit ſuperſtes.Nam cōſideratio hæc,illa ipſa eſt,quam ad proſternādam receptiorem ſententiā,faciebat Martinus Lauden.d.§.quinetiam.Cui ſanè cōſiderationi ſatisfecit Curt.Iun.d.tract.feud. parte 3.q.27.verſ,ſecundò &c.quem ſecutus eſt ipſemet Soc. Iun.ſibi parum conſtans.d.conſi.110.nu.27.lib.2.& Alciatus.d.reſponſo 170.nu.1.verſi.& licet Martinus &c. Non pariter aduerſatur altera conſideratio eiuſdem Soc.Iun.d. conſil.76.nu.113.verſi. vel & tertio &c.quam fecit & Go-
460 zad.conſi.9.num.59. † d.§.quinetiam,procedere reſpectu ſucceſſionis paternæ,cùm agitur de illi ſuccedendo, tanquam in feudo paterno. tunc enim cùm ſemel fuerit excluſa,amplius non admittitur:at contrà cùm de ſuccedendo fratri,vel alteri tranſuerſali agitur; à quorum ſucceſsione cùm excluſa nunquam fuerit admitti debet, iuxta doctrinam glo. in l.j.§.veteres.ff.de acquir. poſſeſ.quā omnes recipiunt. Hæc enim ab omnibus in feudorum
461 ſucceſsionibus reiicitur, cùm † gloſſ.dict.§. veteres, ſolùm in ſucceſsione bonorum allodialium,quæ à feudali multùm differt,loquatur.id quod clarè tradit Pariſ.conſil.22.num.20.& conſi.23.nu.52.53.lib.1.& clarius ſibi parum conſtans Soc.Iun.d.conſi.110.num. 7.li.2. qui differentiæ rationem attulit.quare ex relatis quamplurimi, præſertim Brunus conſi.108.num.26. idem eſſe cenſuere cùm agitur de ſuccedendo fratri, atque patri. nullo ergo iure contendit Illuſtriſsima D.Margherita à ſucceſsione hac penitus excluſa.

Quintò conſidero,fœminas eſſe excluſas,& Marchiam ad Ducē Sabaudiæ eſſe deuolutā ex pacto inito anno 1330. quod ſuprà in prima prætenſione latè explicauimus.

Sextò & vltimò,ſaltim excluſa eſt illuſtriſsima D.Margherita,quia intra annum & diem à Sereniſsimo Duce Sa-
462 baudiæ † feudum non recognouit, nec inueſtituram ſuſcepit.eſt enim hac ratione feudo priuata,iuxta text.in c. 1.quo tempore miles &c.cùm fuerit in longiſsima mora, non poteſt amplius petere.ſic poſt multos Pariſ. conſilio 101.nu.32.lib.1.& vbi hactenus non fuiſſet facta declaratio caducitatis & priuationis,fieri hodie poſſe.

Non obſtant nunc in oppoſitum adducta.in quorum diſſolutione omnis verſatur labor. Primò itaque vno verbo poſſumus ſatisfacere,Iolantam illam ſororem illius Ioannis vltimi Marchionis ex linea Aledrami iure ſucceſsiſſe in marchia:quia verè res allodialis & libera erat, vt ipſemet Alciatus & Pariſius faſsi ſunt, dum pro illuſtriſsima D.Margherita contra illuſtriſsimum Marchionem Salutiarum reſponderunt: Alciatus inquam in reſponſ.199. & Pariſius conſilio 22.libro 1. vbi affirmant, eam Othonis conceſsionem Aledramo factam liberam fuiſſe & allodialem. Quod ſuo loco diximus,vbi demonſtrauimus vſque ad Theodori Paleologi primi tempora, nullam fuiſſe ſuſceptam inueſtituram pro vniuerſa hac Marchia. nec Sereniſsimus dux Sabaudiæ nunc concedit excludere ipſam illuſtriſsimā D.Margheritam ex hac ratione,ſed ex infeudatione ab eo,ſeu ſuis anteceſſoribus facta, ac etiam ex iure ſuo prouenienti à conuentione facta ſub eo anno 1330.vt diximus.

Non obſtat ſecundū, quia iam ſuprà demonſtrauimus nu.105.Carolum IIII.non effeciſſe hanc Marchiam feudalē ex ſua inueſtitura. Cùm ergo allodialis adhuc poſt quē deceſsit Carolus ipſe quartus,fuerit,lucri donari potuit Duci Sabaudiæ;& per conſequens ab eo concedi infeudatio; & ita metitur ius Dux Sabandiæ à ſua infeudatione,non ab infeudationibus aliorum, vt ſuprà ſtatim diximus.

Non obſtat tertium,quia conceſsio Caroli V.proceſſe non poteſt ipſi illuſtriſsimæ D. Margheritæ, nec nocere Sereniſsimo Duci Sabaudiæ, vt ſuprà nu.412.abundè diximus.Reſpondeo & ſecūdò,verba illa,pro ſe & † ſucceſſoribus, non intelligi de fœminis, vt reſponderunt relati Corneus,Soc.& alij,ſed intelliguntur de ſucceſſoribus altero de tribus modis. Primo, ſucceſſoribus de iure prætorio,vt in terminis docuit Imola in l.quod dicitur, col. pen.de verb.oblig.quem ſecutus eſt Decius conſ.171.nu.5. verſi.& dum copulatiuè &c.Secūdò,ſucceſſoribus,ſ.ſingularibus,ita ipſe Decius,qui ſuprà,poſt Alex.conſi.192. col.1.lib.2.Tertiò intelligi poteſt,de hæredibus & ſucceſſoribus maſculis,non fœminis,iuxta naturam feudorum, ita Pariſ.conſ.106. nu.23.li.1. poſt alios,quos citat. idem ſenſit Moder.Pariſ.50.nu.18.Sic de verbo,hæredibus,Iacobinus à S.Georgio in inueſtitura feudali. in verbo, & quibuſcunque hæredibus.nu.2. Nec obſtat,quòd aliter ſenſerint Alex.d.conſ.195.li.6.Corn.conſi.16.lib.1.Soci.

Sen-

Sen.d.consi.257.li.2.Dec.cons.269. nu.12.& Cur.Iun.d. tract.de feud.parte 3.q.29.quos citabat Alcia.Quia cēseo animaduertēdum, relatos interpretes huic nostræ sentē-
464 tiæ nō aduersari.nā †Alex.d.consi.195.nu.4.non plus loquitur de masculis, quàm de fœminis, sed simpliciter dicit,hæredum appellatione venire descendentes. & cū adiecta est dictio vniuersalis omnes,venire alios, quemadmodum veniunt,quando est dictum, pro se & hæredibus
465 quibuscunque,quo in casu nos loquimur.† Corneus verò.d.consi.16.illud ea ratione affirmauit, quia is concedēs sæpissimè replicauit,se concedere pro se,& hæredibus & successoribus &c.vt ibi expressè is tradit nume.12.qui & alia subiicit ad demonstrandū ibi feudum non fuisse concessum secundū propriam feudi naturā, sed secundū impropriam,quæ fœminas non excludit.Ita quoque intelli-
466 gitur † Soc.Sen.d.consi.257. qui idem in indiuiduo cum Corneo d.cons.16.consuluit.is enim Socinus ibi colū.4. versi.aliquādo & secundo sumus &c. loquitur & declarat speciem illam suam fuisse in feudo improprio. eodem in casū loquitur Dec.d.cōsi.269.nu.12.versi.& idem in feudo &c.qui secutus est Socinum.d.cōsi.257. quem sic pariter intellexit Curt Iun.d.q.29.

Non obstat quartum,quia respondeo,illa verba, pro agnatis &c.sui natura continere tantùm masculos, cùm in feudis simus,in quibus in ea significatione verba accipiēda sunt,vt statim suprà diximus,de verbis illis, hæredibus & successoribus. Quæ etsi aliàs possint ad fœminas adaptari,nō tamen possunt in feudalibus,nec obstat,† quòd
467 participia dandi casus fœminas cōplectantur.l.inter stuprum.§.vltim.de verbo.signi.vt complectitur, & verbū commune,vt ille textus probat.& d.l.hominis. de verb. significa.quam citauit Soc.Iun. Quia respondeo ex eiusdemmet Alciati declaratione in l.1.num.7.de verborum signific.qui posteaquam in initio suæ interpretationis dixit,verbum,si quis,comprehēdere etiam fœminam, quia articulus ille refertur ad hominem,quæ dictio cùm communis sit,non mirū,si ex sermonis proprietate fœminas comprehēdit.subiicit deinde numer.7. procedere,quando natura dispositionis fœminis non cōueniret,vt in feudis.Sentit ergo claré Alciatus, verbum commune in feudalibus fœminas non cōtinere.id quod sentiunt omnes, qui affirmant feudum susceptum pro se & liberis, quam-
468 quam dictio,† liberis,communis sit,& vtrumque sexum æquè complectatur.l.liberorum,de verbo.signific.l sed si hac.§.liberos.de in ius vocā.latissimè Tiraq.tracta. de retractu consang.§.1.gloss.9.nume.209. attamen in feudis solùm de masculis intelligitur;ita Alexan.in d.l. sed si hac.§.liberos.nu.5.qui & Bar.huius opinionis retulit.Idē docuit Ias.in l.si quis id quod.nu.11.ff.de iurisd.om. iudi. Sic statim diximus, appellationem hæredum, quæ cōmunis aliàs est,in feudis de masculis solùm intelligi.

Non obstat quintum quia vno verbo satisfacio, retorquēdo fundamentū:Marchia, vt dignitas cum iurisdictione,ad fœminas non trāsit, vt statim suprà diximus in tertio fundamento nostræ sententiæ, ergo nec transit feudum illi annexum.Rursus, cùm iam dixerimus,in Imperatorum inuestituris non esse constituendum fundamentum,sequitur Alciati argumētationem vanā, & leuē esse.

Non obstat sextum,quia etsi donationis causam præstiterint merita Ducis Amedei,& æs in causam Marchiæ erogatum,& ob id possit quodāmodo dici directum dominium ex causa onerosa acquisitum:attamen infeudatio
469 Marchioni facta talis diiudicari non debet,cùm pro integro pretio concessa non sit, iuxta singularem declarationem,quam attulit Curtius Iun.d.tract.feud.3.parte.in princ.nu. 8.versi.prædicta tamen limitatio &c.Eā quoq; probat Bru.cōs.18.nu.9.post alios,quos citat.Rñdeo se-
470 cundò,eā opinionem, quòd in † feudo empto succedere possit fœmina,non esse tutam. Inquit enim Iacobinus,d. verbo,& fœminis &c.nu.6.se vidisse aliter iudicare. imò
* Brunus cons.18.nume.9. testatur * cōem esse sententiam, fœminam non succedere etiam in feudo emptitio. Hanc quoque secutus est Zasius in epito. feudo. parte 8.numer. 37.idem latius consi.13.num.26.27.28.lib.1.conf.8.num. 33.& consi. vlti.num.22.23.lib.2.qui hanc communem esse testatur post alios nonnullos,quos retulit. Idem scripsit Franciscus Sonbekius in commentariis ad vsus feud. parte 9.numer.122.Hinc respondit ipsemet Alciatus responso 170.num.3.in fin.contractum emptionis nō immutare feudi naturam,vt ad fœminas transeat, sed solum

inuestituræ tenorem esse spectandum, ob quem fœminæ hic excluduntur.Respondeo tertiò,quòd licet Dux Sabaudiæ ex titulo oneroso consecutus sit directum,& vtile dominium attamen ex simili titulo nō transtulit vtile in Marchiones ex eadem causa,nec sub eadem qualita-
471 te;nam quod dicitur,† pactum esse partem pretij, intelligitur solùm respectu informationis actus, non autē qualitatis; ita d.l.fundi partem,de contrahen.empt. declarauit Dec.in l.pacta quæ contra.nu.14. C.de pactis. Nec enim verè pactum dici potest pars pretij, sed interpretatiuè tātùm,vt idem Decius docuit in l.bonæfidei.nu. 4.in fin.& id l.petens.nu.22.in fin.C.de pactis.

Non obstat septimū,quia respondeo,quòd etiamsi statim infeudatio subsecuta sit, attamen donatio præcedentem effectum sortita est.& commodum attulit Duci Sabaudiæ,quia dominium in eum fuit translatum, quare infeudatio nouum dominium vtile s.in personam Marchio
472 nis causauit,sicque ab illo antiquo diuersum:nam † actus is momentaneus,ea ratione considerabilis est,quòd Marchioni commodum attulit:ita declarauit Alex.d.l.si tibi. nu.5.& Decius in fine,& ipsemet Alciatus ibi nu.6.versi. secundus casus est &c.ff.si cert.peta.Qui sanè textus in fine verè probat ex benignitate actum illum, quamquam momentaneum,esse consideratione dignum.

Non obstat octauum & vltimum,quia responderi vno
473 verbo potest,falsum esse,fœminam in feudo † ligio posse succedere.Nec enim hoc iure probatur. Et in authoritatibus relatorum interpretum constituendum nō est fundamentum:quandoquidem parùm cōsideratè locuti sunt
474 insequentes doctrinam † Specular.in titulo,de feudis.§. quoniam.quæst. 21.qui hoc non affirmat de iure, sed solùm inquit ex consuetudine succedere, vt Speculatorem intellexerunt subtilis Ruinus consilio 39.uume.8.lib.1. & Neuiza.consil.9.nnm.5.& hoc clarius docuit Ias. in præludiis feudo.numer.111.vbi clarè affirmat, oportere hanc consuetudinem in loco vigere.quod sensit & idem Ias.in l.de quibus.nu.64. versi.item dicit Bal.ff.de legibus. post Alex.cons.30.col.pen.versi.ad quartū argumentū respōdeo,&c.li.1.qui clarè affirmat de consuetudine loci constare debere.Idem placuit Curt.Iun.in tract.feudorū,parte 1.q.8.principali.nu.26.ver.quartus & vltimus &c. His satisfactum huic difficultati credimus:ex iam relatis optimè defensatam esse tertiam hanc prætensionem Serenissimi Ducis Sabaudiæ in hac Marchia Montisferrati.

QVarta est prætensio Serenis.Ducis Sabaudię in hac ipsa Marchia Mōtisferrati. præsupponitur ex facto Blācā Gulielmi Marchionis Montisferrati filiā sub anno 1485.1.Aprilis Carolo Duci Sabaudiæ fuisse matrimonio collocatam,& Gulielmum ipsum nullo cōdito testamento esse vita functum:& ob id Blancā ipsi Gulielmo iure successisse. Testata est Blanca,& Carolum virum hæredem fecit. Nunc dicitur,Ducem Sabaudiæ esse Marchiæ dominum,exclusa illustrissima Margherita Ducissa Mantuæ,quæ cùm ius metiatur ex successione Bonifacij aui paterni, vel ex successione Gulielmi patris, aut Ioan. Georgij patrui, qui iam ab ipsa Blanca excluſi erant,dicitur ipsam D. Margheritam ius nullum in Marchia habere. Verùm aliquæ sunt rationes,quibus contrarium dicēdum videbatur.

Primò,quia hic non est de successione Blancæ disputandū,cùm huius Marchiæ incapax fuisse videatur. Siqui-
475 dēm asseritur fuisse feudum † nobile,antiquum & paternum,in quo fœminę non succedunt.cap.1. §. & hoc notandum,de his qui feud.dare poss.tùm præsertim in eo in quo cū iurisdictione & imperio adest dignitas Marchionalis,quorum incapax est fœmina, vt iam diximus suprà. numer.457.Quod fortius confirmatur, quia etiamsi fuis-
476 set † feudum ad fœminas transitorium,iuxta ca.1. qnem ad.feud.ad fœmin.pertine. attamen tunc demùm ad fœminas transit,cùm nō supersunt amplius masculi:vt probat text.in cap.1.§.quin etiam Episcopum vel Abba.& egregiè respondit Alexand.consi.29.num.5.lib.1. Curtius Iun.consi.140. numero 2.3.& in tracta.feud. tertia parte principali nu.18. Paris.consi.9.nu.30.31.lib.1. Brunus cōsil.49.Marsilius sing.411.Fœminæ &c.cū ergo post Blancam fuerint superstites masculi,vt Bonifacius.Ioā.Georgius & alij,sequitur ipsam Blancam in Marchia non potuisse succedere.

Secundò,præsuppositio,Marchiam feudum non esse, sed

allodium,idem tamen adhuc dicendum eſt: quandoquidem deceſsit Blãca antequam ſeſe paternæ hæreditati im-
477 miſcuerit, quare ad maritum † hæredem extraneũ tranſmittere nõ potuit.l. quoniam ſororem.C.de iure deliber. gloſſ.notab.in l.vnica. C.de iis qui ante aper.tabulas.qui vult duo debere cõcurrere,vt tranſmiſsioni locus ſit.Primò,quòd ſit ſucceſſor ex deſcẽdentibus, qui ſolus poteſt tranſmittere.Secundò,quod is,in quem ius tranſmittitur, ſit pariter hæres.quod & eo loci Bartol. ſcribit nume.2. Hanc ſententiam clarius à fortiorique probauit gloſſ.l.ſi fratres.in glo.vlti.C.de iure delib.& glo.in l.ſi infanti.in verbo hæreditates.C.eo.quo loci Iaſ.nu.14. retulit mul-
478 tos huius opinionis fuiſſe,† filium infantem ex potentia ſuitatis ad quoſcũque hæredes hæreditatem patris adhuc non aditam trãſmittere minimè poſſe. imò eo loci retulit Iaſon,Fulgoſium affirmaſſe,Collegium Mediolani iudicando ſequutum fuiſſe opinionem hanc, quam etiam probaſſe comperio Alciatum reſpõſo 392.nu.6. Cùm ergo non infans,ſed maior fuerit Blanca, & potuerit ſine difficultate patris hæreditatem adire, & non adiuerit,iure non tranſmiſit ad maritum hæredem extraneum:ita egregiè Iacobus Beluiſius,quem retulit Bar.l.ventre.num. 14.verſ.prima regula.ff.de acquir.hæred.

Tertiò dato, quòd ſeſe paternæ hæreditati immiſcuerit Blanca,ei tamen ita renuntiaſſe dicitur, cùm à patruo
479 matrimonio collocaretur, vt ad eam † nullum amplius ius habere dicatur.l.quæritur.§.ſi vẽditor.ff.de ædil.edicto.Bar.cõſi.90.col.1.lib.1. & multa attulimus ſuprà nu.
480 209. Quæ ſanè † renuntiatio, ob adiectum iuramentum, adeò valida creditur,vt nec prætextu alicuius læſionis infringi poſsit.c.quamuis, de pactis.in 6.quo ſic argumentatus eſt in ſpecie noſtri caſus Goza.conſi.9.nu.63.in fine. & conſi.10.nu.45.Nec ab hoc iuramento,prætextu alicuius læſionis,abſolutionem peti poſſe affirmatur à Gemi-
nia.& aliis d.c.quamuis.& alia plura egregiè Cepha.cõſi. 34.nu.5.6.7.8.& conſi.142.nu.4.5.6.lib.1.quo loci multa 486
attulit ad demõſtrandum vim maximam huius iuratæ renuntiationis. Et hæc omnia in caſu noſtro dubitationem adferre poterant.

Quartò, ſi excluſa eſt Blanca, & per conſequens illius ſucceſſores excluſi ſunt.Nam (vt in hoc caſu argumenta- 487
batur Soc.Iun.d.conſi.77.nu.151.verſ.& iſta donatio &c. & nu.152.libr.1.) iſta donatio ob cauſam, ob benemerita ſcilicet facta dicitur, ob id nulla ratione reuocari poteſt. Nec (vt inquit Socinus) inſinuationis defectus,aliáve difficultas ob beneficiorum expreſsionem obiici poteſt: quandoquidem (inquit ille) illa in caſu noſtro locum nõ habent,quoniam iam ſatis merita expreſſa fuerunt. imò
481 ob † dotem conuenientiſsimam, (inquit Soc.Iun.ibidem num.153.) Blancæ aſsignatam, ſumma ratione, renuntiatio donatióque hæc obſeruari omninò debet ex eleganti reſponſo Iaſo.in conſi.3.col.vlti.ver. ſecundò præmitto in facto,&c.lib.1.

Quintò, videtur excluſus Sereniſsimus EMMANVEL Philibertus Blancæ hæres,ob maximã temporis præſcriptionem,eam conſiderando duplici ex capite, vt ſubtiliter conſiderauit Soci.Iun.d.conſil.77.nu.155.156.157.158. lib.1.ex primo inquam cãpite,ex parte Marchionũ Montisferrati,qui cum portione ipſius Blancæ titulo pro donato,multos & multos annos poſſederint, nec bona fides
482 defecerit,ſequitur decurſam eſſe præſcriptionem.† Donationis autem titulum attulit renũtiatio illa,ac pactum de non petendo,vt docuit Bal.l.vlti.C.de pactis, quem ci
483 tauit Socinus.† Bonafides verò ex titulo & poſſeſsione præſumitur,etiamſi titulus non fuiſſet verus, ſed putatiuus,vt docuit Bart.in l.Celſus.nu.17.ff.de vſucap. quem ibi eſt ſequutus Franciſcus Balbus nu.104.& attigimus in tract.de recuper.poſſeſ. remedio 13.nu.66. Nec dubitandum eſt, quin tanto temporis curſu ius hoc præſcriptum ſit,cùm minore ſpacio triennij præſcribi potuerit. Nam
484 (inquit Soc.num.157.)ſi conceſſa fuiſſet actio † petitionis hæreditatis contra Marchiones,ex quo contra ſui naturã data fuiſſet contra titulo poſsidentem,illi triennij ſpatio, vel rectius fortè decenni præſcribi potuiſſet, vt ſignãter, ſecundùm eum, conſuluit Ang.cõſi.84. Viſis quibuſdam actis.in 4.dubio.Ange.Aret. poſt Io.Fabr.in Inſtitut.de vſucap. in princ.col.2,verſi.in eadem glo.& glo.vlti.l.vltimæ.C.de edicto diui Hadrian.tol.& in l.pen. C.in quibus caſ.ceſ.long.temp.præſcript.iſtis addo Curt.Iun.cõſi.6.nu.23.Ex ſecundo etiam capite,ex parte ſcilicet Blancæ & ſucceſſorũ,ob eorum negligentiam decurſa dicitur præſcriptio,nedũ triginta,verùm etiã quadraginta annorum. Et certum eſt,petitioni hæreditatis triginta annis præſcribi omnes in l.licet. C.de iure deliber.gl.in l.hæreditatis.C.de pet.hære.Alex.conſ.129.in ſi.lib.9. Balbus tract.præſcri.4.parte 4.partis principalis.q.16. Et fortius procederet (inquit Socinus)vbi diceretur,rei vindicationem,vel aliud remedium potuiſſe intentari,quoniã omnia dubio procul tanti temporis ſpatio extincta cenſentur.

Sextò ac vltimò accedit, quòd in omnem caſum, vbi Blanca potuiſſet in Marchia ſuccedere, ſolùm in dimidia ſuccedere potuiſſet,quandoquidem Ioannam ſororẽ habebat,ad quam altera dimidia Marchiæ ſpectabat vt omnibus notiſsimum eſt. Hæc dubiam admodum reddebãt hanc ipſam prætenſionem.

Cæterùm,re ipſa longo ſtudio & peruigili cura perpẽſa,contrarium verius arbitror,ius optimum,ex hac prætenſione fouere Sereniſsimum Ducem Sabaudiæ: cuius quidem intentio ſatis ſupérque ex communi iuris diſpoſitione fundata eſt. Nam prima ſucceſsionis cauſa in bonis patris filiorum eſt.auth.in ſucceſsione.C.de ſuis & legit.quam ſic citauit Soc.Iun.d.conſ.77.nu.145.lib.1.Hinc
485 dicimus ratione † naturali patris ſucceſsionem filio debitam eſſe.l.ſcripto. ff.vnde liberi.l.1. C. de portio.quæ liber.dãna.Cruciantur enim patres, cùm propriam ſubſtãtiam extraneis,filiis relictis,relinquere cogũtur. Hinc laudatur Domitianus (etſi in cæteris peſsimus) Imperator,quòd relictas ſibi hæreditates ab iis,quibus liberi erant,non receperit,author eſt Suetonius in illius vita, ca. 9.Hinc etiam rectè ſcripſit Paulus in d.l.1.C.de portion. quæ liber.damn.Diuum Hadr. in hæc verba reſcripſiſſe: Fauorabilem apud me cauſam liberorum Albini, filiorũ numerus facit,cùm ampliari Imperium hominum adiectione potius,quàm pecuniarũ copia,malim. Quod Spartiani authoritate comprobatur. qui in illius Hadriani vi-
ta ſcriptum reliquit,† Hadrianum ignotorum hæreditates repudiaſſe,nec notorum accepiſſe, ſi haberent filios. Idem obſeruaſſe Antoninum Pium apud Iulium Capitolinum legimus.Is, vt optimus Imperator, hereditates eorum,qui filios habebant,repudiauit. Hinc ſæpiſsimè no-
ſtri affirmant,† filium viuente patre eſſe ſucceſsionis paternæ quaſi dominum.l.in ſuis.de liber.& poſthu. vbi latè Iaſ.num.14.& latiſsimè Tiraq.in l.ſi vnquam,in præf. nu.19.20.C.de reuo.don. Cùm ergo Gulielmo patri iure ſucceſſerit Blanca, potuit pariter iure teſtari, omnémque ſucceſsionem Carolo viro relinquere:qui pariter ad proprios ſucceſſores trãſmittere potuit.Cum ergo ſatis fundata ſit Ducis Sabaudiæ intentio,ſolum ſupereſt, vt contrarias argumentationes diſſoluamus.in quibus diluendis omnis certè verſatur labor.

Non obſtat ergo primum fundamentum, quoniam ex iam relatis ſatisfactum credimus. docuimus enim ſuprà, Marchiam hanc feudum Imperij non eſſe,ſed liberam & allodialẽ.Et quò ad Imperatorẽ nullũ ſubeſt impedimẽtum, quin ad fœminas tranſire potuerit. Et licet ob infeudationem factam per Amedeum Ducem Ioãni Marchioni,Marchia ad fœminas tranſire non potuerit (vt latè ſuo loco diximus) attamen exceptio hæc eſt ad commodum Ducis Sabaudiæ.Contra eum ergo ea vti nõ poterunt,ne inducta ad fauorem in odium retorqueantur.l. quod fauore.de legibus.Et ſi hoc admittunt aduerſarij, ſe ipſos excludũt:quia illuſtriſsima D. Margherita incapax redditur,& ob id ad Sereniſsimum Ducẽ Sabaudiæ Marchia deuoluitur.

Non obſtat ſecundum argumentum, quia reſpondeo, quòd immò Blanca iam adiuerat Gulielmi patris hæreditatem antequam moreretur.id quod clarè demonſtrat fa-
488 cta † renuntiatio bonorum patris.l. pro hærede. §. vltimo, vbi omnes.ff.de acquir.hæredi.Et in eo . qui cedit & 489
† donat hæreditatem ſibi obuẽtam,quòd eam adiuiſſe dicatur,reſpondit Corneus conſi.211.nu.2.lib.2.& conſ.69. num.10.& conſ.110.num.4.& conſi.236. colum.2.libr.4. Craue.conſ.200.nu.2.Socinus Iun.conſi.107.num.1.lib. 2.& Parius conſi.1 .num.18.lib.1.Imò eum adiuiſſe dicitur Blanca poſteaquam Carolum virum ſuum hæredem fecit.Barto.l.ſi auia,& ibi etiam Iaſon.C.de iure deliber.
490 Sic in eo ,qui de † legato diſponit, illud acceptaſſe cẽſeri dicimus.Decius conſ.45.nu.1.Crau.cõſ.261.nu.3.Sic in filio,qui fecit pactum de non petendo, vt hæreditatem delatam adiuiſſe cenſeatur,Ruin.conſ.13.nu.10.lib.3.

Reſpon-

Respondeo secundò, quòd cùm Blanca fuerit filia Gu-
491 lielmi, potuit † eius hæreditatem etiam non aditam ad quoscumque hæredes transmittere, vt verior est * & crebrior interpretum opinio. ita docuit Iaſ. in d. l. si infanti, nu. 14. 15. C. de iure deliber. qui multos in hanc sententiam retulit. Quibus addo Alciatum responso 231. nu. 3. 4. qui affirmat, Collegium Iurisperitorum Mediolani hanc se- * qui solere opinionem, etsi Fulgosius à Iaſ. relatus aliter dixerit. Nec dubium mouet illa Iacobi Beluisij opinio, quoniam in ea. l. ventre, Bar. num. 17. eam reiecit. Docuit enim Bar. ius deliberandi transmitti ad quoscunque hæredes ex remedio l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. quo loci Iaſ. secundo notab. annotauit. Nec dicẽdum est, Blancam decessisse elapso tempore deliberãdi, quoniam non constat: & ab eo qui in eo fundamentum constituet probandum erit. Arbitror tamen verè nos esse extra propositam difficultatem, ob iam aditam hæreditatem, vt diximus.

Non obstat tertium fundamentum, in quo maius dubium versatur, quia respondeo multipliciter. Primò, renuntiationem illam factam fuisse ex causa, quæ secuta deinde non fuit, ex causa inquam dotis ipsi Blancæ assignata, quæ re vera persoluta nunquam fuit, non ergo sustinetur renuntiatio, toto tit. ff. de condi. caus. dat. caus. nõ secuta. Accedit, quòd vbi quis non obseruat cõuenta, in eis nullum posse solidum fundamentum constituere. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locati. & latè attigimus suprà nu. 364.

Respondetur secundò, renuntiationem hanc cẽseri factam metu potius reuerẽtiali, quàm spontè; quoniam ad commodum Bonifacij patrui facta est. Nec est dubium,
492 quin metus reuerentialis hoc casu præsumatur, quemadmodum præsumitur, quando cum patre, vel cum marito mulier contrahit: ita egregiè, de sorore metu reuerentiali fratris contrahente, respondit Aretinus consi. 24. nu. 6. cùm ratio & causa ipsius reuerentiæ sit, tam vno quàm altero casu. Quemadmodũ probat eo loci Aretinus, qui
493 etiam nu. 9. versi. præterea adhoc, &c. affirmauit, † metũ hunc reuerentialem satis præsumi, ob potentiam, quam habet pater, vel ex maioribus alter, inferendi. Et ibidem nu. 11. scripsit, sõlam personæ authoritatem, vel dignitatẽ absque alia comminatione metum inferre reuerẽtialem, Aretini responsum est secutus Ripa lib. 3. responsorum. c. 15. nu. 8. in fin. Qua ex re sequitur esse falsum, quod respõdit in nostro hoc casu Soc. Iun. d. consi. 77. nn. 154. quod
495 probat idem Soci. Iun. consi. 67. nu. 39. lib. 2. & Boerius. q. 100. nu. 11. metum scilicet reuerentialem non præsumi ex sola maioris præsentia, nisi læsio interceſſerit, vel minæ, vel verbera præcesserint. Quoniam satis ex Aretino intelligim⁹, hoc casu necessaria illa minimè fore, id quod ipsemet Socinus Iun. in consi. 47. nu. 33. lib. 3. cõfirmauit. dum respõdit hoc casu metum satis ex eo probari, quòd mulier teneræ adhuc ætatis sit, sub potestate & obseruatione patris, vel alterius maioris, vel etiam, quia domi & secreto minæ & terror possunt inferri. Quòd autem scribunt Doctores, metum reuerentialem præsumi ob læsionem subsecutam enormem, vt respondit Socin. Iun. dicto consi. 77. nu. 154. & præter eum, tradunt Socin. Sen. consi. 263. col. 3. versi. præterea facit &c. lib. 2. Ruinus consi. 170. nu. 17. lib. 1. & consi. 60. nu. 22. lib. 3. Alba consil. 77. nu. 21. & consi. 100. nu. 4. Cephalus consi. 34. nu. 31. consi. 142. nu. 39. 40. 41. lib. 1. Hæc inquam doctrina intelligitur, læsionem enormem esse quidem coniecturam ad metum hũc reuerentialem probandum, non tamen necessariò debet cõcurrere læsio cũ aliis cõiecturis: cùm ex sola ipsa autho
496 ritate, dignitate & superioritate, quas pater in filium, vel * patruus in patruelem exercet, metus reuerentialis probetur. Si ergo & læsio & minæ accedant, maius erit illati timoris testimonium, ita declaratur eorum doctrina, qui sentiunt minas, vel verbera debere præcedere. Nam hæc copulatiuè non debent cõcurrere, sed vnumquodque de se sufficit, vt scilicet dignitas, superioritas, sicque reuerẽtia cum aliquali læsione vel verberibus. Sic verè docuit Barto. in l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non detur. Afflict. decis. 69. nu. 4. Areti. consi. 24. nu. 7. & clarè Ruinus consi. 98. num. 24. lib. 1. Iure etenim aliqualis læsio requiritur, alioqui, si mulier commodum sentiret, vel salrem nullum incommodum, dici non posset metu contraxisse & renuntiasse.

Respondeo tertio loco ex abundanti, Blancam ipsam, non modò læsam fuisse enormiter, verùm etiam enormissimè; id quod demonstratur. Nam ex actis dicitur probatum, recitus Marchiæ Montisferrati tunc temporis fuisse coronatorum quadraginta millium: fuit etiam probatũ: bona mobilia Gulielmi d. Blancæ patris fuisse valoris coronatorum quinquaginta millium, læsio ergo enormissima hinc insurgit. Quoniam, * ex receptissima Doctorum
494 sententia, illa dicitur † enormissima læsio, quæ multùm partem dimidiam excedit. ita post Ancha. in ca. 1. de constitu. docuit Iaſ. in auth. sacramenta puberum. nu. 24. C. si aduers. vendi. & clarè Didacus Couarr. in cap. quamuis. 3. parte. §. 4. nu. 5. de pactis in 6. qui multos citat, præsertim Craue. consi. 192. nu. 6. Sed clarè magis, læsionẽ esse enormissimam. respondit Corneus consi. 133. nu. 8. in fi. libr. 3. quando tantum non datur, quãtum valet quarta pars rei, vt quia quadraginta danda erant, & tamen solùm decem ta fuerunt. Hinc respondit Corneus consi. 214. nu. 4. libr. 3. filiã, quæ mille ex bonis paternis consequi poterat, censeri enormissimè læsam, si solùm ducenta & quinquaginta consecuta sit. Idem Corneus consi. 288. nume. 16. lib. 3. Et eum, qui decem tãtùm est cõsecutus, cùm tamen quadraginta consequi debuisset, esse enormissimè læsum, cõsuluit idem Corneus consi. 27. num. 5. lib. 4. Nec est quòd obiiciatur, læsionem aliquam considerari nõ posse respectu marchiæ, quæ cùm feudalis sit, dotis causa in Blãcam eiúsque virum transferri non potuisse videtur. Nec etiam negare nunc posse creditur Dux Sabaudiæ Serenissimus, (quod suprà & nos affirmauimus) saltem ratione infeudationis factæ per ipsum Ducem Amedeum Ioanni d. anno 1435. 27. Febauarij, Marchiam fuisse feudalem, tempõre quo Blanca nupta fuit. Quo fit, vt nulla læsio considerari possit, cùm in ea Blanca succedere minimè potuerit, superstitibus Bonifacio & aliis masculis, vt suprà diximus ad exclusionem illustrissimæ Margaritæ matris nũc Ducis Mantuæ. Quoniam censeo animaduertendum, hãc difficultatem non posse nunc excitare illustrissimum Du cẽ Mantuæ, quia ita agendo proprio gladio sese cõfoderet. Nam hoc admisso, dubio procul infeudationem approbaret & seipsum ex relatis rationibus, suprà excluderet. Minúsq; potest dicere, Marchiam esse feudum Imperij, quiæ iam ostendimus cõtrarium esse verius. Stante ergo quòd læsio adfuerit enormissima, sequuntur plura, metum reuerẽtialem dubio procul esse probatum, & ob id locum esse rescisioni dictæ renuntiationis. Sequitur etiam, locũ
495 non esse dispositioni † d. . ca. quamuis pactum, de pactis, in 6. vt ibid. annotauit Didacus. d. parte 3. §. 4. nu. 5. & infinitos propè in hanc sententiam congessit Cephalus cõsil. 34. nu. 20. & consi. 142. nu. 25. lib 1. quibus in locis satisfacit difficultati, quòd absolutio à iuramento peti non posset ob enormem læsionem. Nã in læsione enormi tantùm illa procedunt, non in enormissima, vt is Cephalus d. consi. 142. nu. 47. declarauit post multos, quos retulit, & nos attigimus suprà nu. 362. Magna enim est enormissimæ læsionis vis, cui renuntiari non potest, vt egregiè infinitis propè relatis respõdit Cephalus consi. 72. num. 19. & d. consi. 142. nu. 30. qui alia plura, quę ad rem hanc conferunt, retulit.

Non obstat quartum fundamentum: quia respondeo, q si ob causam donatio, renuntiatióque ista facta fuit (vt opinatur Socinus) sequi causa non secuta, illi locum esse non posse, vt statim diximus. Nec verum illud est, quòd in eo quarto fundamento dicitur, dotem conuenientissimam Blancæ datam fuisse: quoniam non conueniens modò, verùm etiam inconuenientissima fuit, vt iam suprà o-
496 stendimus. Si etenim pater † dotem legitima minorem filiæ assignare non potest, vt * crebrior & verior est doctorum sententia, quam probarũt omnes, vt latissimè retulit Craue. consi. 239. nu. 3. cui addo Ruinum cõsi. 26. nu. 5. & consi. 60. nu. 6. consi. 82. nu. 11. lib. 3. & consi. 86. col. penul. lib. 5. Tiraq. l. si vnquam, in verbo, susceperit. nu. 110. C. de reuoc. dona. Rubeum in l. pater filium. nn. 169. ff. de inof. testa. Gram. decis. 57. nu. 6. 7. 8. & decis. 101. num. 16. vbi plura adfert. Soc. Iun. consi. 79. nu. 44. 87. lib. 3. quanto fortius in patruo dicendum est. Ex quibus satisfactum
497 etiam credimus illi † responso Iaſ. d. cõs. 3. col. vlt. quod à Socino citatum fuit. nam loquitur Iaſon quando pater
498 non tenebatur dotare † filiã, ex qua habebat vnde se dotaret. iuxta doctrinam Bar. in l. mulier. §. cum proponere retur. ff. ad Trebel. quem alij secuti sunt, quos retulit Ripa l. 1. nu. 54. sol. mat. & si is aliter sentiat, & rectius fortè,

vt etiam contra eum ſenſit Soc.Sen.conſil.100.col.1. lib. 3.Ruin.conſ.200.num.7.lib.1. & Pariſ. conſi.29.numer. 60.& conſi. 80. lib.3.& tamen is pater vt ad Iaſonem redeam, eo non obſtante dotem dedit conuenientem, immò & bona paraphernalia eam habere voluit, quod non contingit in caſu noſtro.

Non obſtat quintum fundamentum, quia reſpondeo ad primum illius caput; & dico eſſe falſum, quod in ipſo Bonifacio Marchione adfuerit bona fides. Quæ enim bona fides adeſſe potuit, quando non modò dotem inconuenientiſſimam dare promiſit, & promiſſam deinde non ſoluit: ſed etiam metu intercedente facta eſt renuntiatio; Ex quo & illud ſequitur, Marchioni non potuiſſe prodeſſe † titulum illum donationis & pacti de non petendo: quoniam illi, hoc caſu, refragatur iuris communis diſpoſitio, iuxta declarationem, quam facit Bar. in l. ſed & ſi lege. §. fin. ff. de petit. hære. Alex. conſ. 73. in fi. libr. 2. Cur. Sen. conſi. 72. Princeps defunctus. col. 5. Bal. d. l. Celſus num. 20. 21. ff. de vſuca. Gram. deciſ. 79. nu. 8. 9. Plotus l. ſi quando nu. 262. C. vnde vi. Et eo loci ſcribit Baldus, titulum formari non poſſe, iniuſto errore impediente. & ſubiungit Baldus (benè eruditus iuriſconſultus & magni nominis) iniuſtum eſſe errorem, qui circa factum proprium verſatur. Ex quo ceſſat & illud ſecundum caput a Socino conſideratum, quia Doctores omnes conſiderant titulum iuſto errore ſaltem cauſatum, vt apud Curtium Iun. d. conſ. 6. nu. 23.

Reſpondeo ſecundò, non eſſe locum huic exceptioni præſcriptionis coram † Imperatore iudice ſupremo, qui in cauſis cognoſcendis, & terminandis procedit tanquam Deus in terris, vt ſenſit gloſſ. in rubr. auth. de hæred. & Falcid. clarè Bal. in cap. 1. §. 1. nu. 3. de noua forma fidel. idem in cap. ſignificantibus in fine. de offic. de lega. Reſtaurus Caſtal. in tractat. de Imperatore. quæſtio. 2. & q. 50. nu. 31. Sola ergo veritate inſpecta procedere debet, quo fit, † eo præſcriptionis exceptio allegari non poſſit, vt poſt Baldum & Angelum ſenſit Alciatus in rubr. de præſcrip. nu. 7. quibus addo Marſilium ſing. 370. Vſucapio &c. in fin. Pariſium conſ. 101. nu. 88. lib. 1. & Crauet. cõſilio 201. nu. trigeſimo ſeptimo. Scio tamen alios eſſe, qui contrarium ſentiunt, ſed quid erit in cauſa, quin Cæſar, vt iudex æquiſſimus hanc reijciat exceptionem minùs legitimè Marchionibus acquiſitam?

Non obſtat vltimum fundamentum, quia reſpondeo, non conſtare; Blancam eo tempore Ioannam ſororem habuiſſe, & tunc ſuperſtitẽ. Et probandi onus aduerſariorũ erit, qui eam ea ætate † vixiſſe aſtruunt. vti docuit Bart. in l. ſi quidem. C. ſol. matr. Gozad. conſ. 68. nu. 6. Soc. Iun. conſ. 26. num. 8. lib. 2.

Rurſus & ſecundò reſpondetur, quod ex quo non conſtat, eam Ioannam deceſſiſſe condito teſtamento, portio illa ſua, quæ alioqui ad eam ſpectabat, ad Blancam ipſam in ſuccedendo proximiorem erit deuoluta, vt notiſſimi iuris eſt. Mea hæc eſt, in re tam ardua, antiqua, recondita & perplexa, ſententia, quam acerrimo eorum iudicio libenter ſubijci volo, qui poſt me doctius & accuratius ſcripturi ſunt.

IMMORTALI DEO, Honor & Gloria.
Iacobus Menochius I. C.

Pro excelſa Genuenſium, Republica.

SVMMARIVM.

1 *Scæuolæ iureconſul in arduis ſul ſiſtere conſueuit.*
2 *Iudex extra ſuam iuriſdictionem iuſdicere non poteſt.*
3 *Imperator totius mundi dominus dicitur.*
4 *Imperator Italiæ dominus dicitur.*
5 *Imperator fundatam habet intentionem, ſe in vniuerſum terrarum orbem poſſe iuſdicere,*
6 *Imperator dicitur Deus in terris.*
7 *Imperator iuriſdictionum fontem apud ſe habere dicitur.*
8 *Genuam Romano Imperio ſuppoſitam olim fuiſſe.*
9 *Genua à Magone Pœno funditus euerſa.*
10 *Genua à Sp. Lucretio Romano reædificata.*
11 *Genua & tota Liguria à M. Popilio Cos. capitur, & multi captiui efficiuntur.*
12 *Paulus Æmilius Cos. contra Ligures bellum gerit, eoſque Romano Imperio ſubijcit.*
13 *Rotharis Longobardus Rex Genua potitur, eam diripit & euertit.*
14 *Fridericus Barbarubea Imperator Genuæ dominus factus, nouos creauit Magiſtratus.*
15 *Carolus Quintus Imperator multa Genuenſibus contulit priuilegia.*
16 *Priuilegiorum conceſsio ſubiectionem arguit.*
17 *Carolus Imperator Genuam Ciuitatem ſuam appellare conſueuit.*
18 *Conſentire dicitur actui, qui ad ſui detrimentum ſit, cum ſcit, nec contra eum proteſtatur.*
19 *Verba enuntiatiua Principis probant.*
20 *Feudi Dominus iudex eſt competens in cauſa feudali.*
21 *Spolij cauſa à iudice ordinario cognoſcitur.*
22 *Imperator in cauſa propria iuſdicere poteſt.*
23 *Finarium ab Othone ſecundo Aledramo Saxono conceſsum.*
24 *Finary Marchiones Impery Ligy vaſalli & homines effecti à Carolo Quarto.*
25 *Feudum ligium à quibus concedatur, & de illius natura.*
26 *Vaſallus ligius duorum quis eſſe non poteſt.*
27 *Vaſallus ligius habet non modò res ſed & bona domino ſubiecta.*
28 *Iudex competens eſt ratione rei ſitæ.*
29 *Antonioti Adurni Genuenſium Ducis laudum, in cauſa Finary, quo tempore latum.*
30 *Succeſſor vtitur iure ſui prædeceſſoris.*
31 *Res tranſit cum onere ſuo.*
32 *Imperator delicta perpetrata, vbique locorum punire poteſt, ſed infrà aliter.*
33 *Vniuerſitas quando delinquere dicatur.*
34 *Spoliare dicitur, qui ſpolium factum ratum habet.*
35 *Priuilegium exemptionis à iuriſdictione ob perpetratum delictum perditur vſque iterum ſubſicitur.*
36 *Priuilegij cauſa ceſſante, ceſſat & priuilegium.*
37 *Priuilegium exemptionis à iuriſdictione, renocatum dicitur cùm concedens ſe cauſæ iudicem declarat.*
38 *Princeps præſumitur vti pleniudine poteſtatis, cùm actus ab eo geſtus aliter non valet.*
39 *Iudex ſemel approbatus, recuſari amplius non poteſt.*
40 *Declinatoriam qui tempore debito non proponit, in iudicem conſentire videtur.*
41 *Iudex ordinarius eſt, qui rei conuenti iudex eſt.*
42 *Liberi ſumus à natura omnes.*
43 *Libertas non ſeruitus præſumitur.*
44 *Ciuitas iure alteri ſubiecta non præſumitur.*
45 *Sauonæ Ciuitas Genuenſi ſuppoſita.*
46 *Genuæ ciuitas ſui origine Imperio non ſuppoſita.*
47 *Ligures ab Arcadibus originem traxerunt.*
48 *Liuy locus declaratur.*
49 *Genua plenam conſequitur libertatem à Friderico primo.*
50 *Baldus Peruſinus qua ætate vixerit.*
51 *Baldus Peruſinus Gregory II. Pontificis Maxim. præceptor.*
52 *Genuenſes ſuperiorem non recognoſcunt, quod multorum teſtimonio comprobatur.*
53 *Genuam eſſe liberam à ſuperioritate impery teſtatus eſt Carolus Quintus Imperator.*
54 *Beneficium Principis latè interpretatur, & quomodo beneficiũ eſſe cognoſcatur.*
55 *Aſſertiua verba aſſerenti præiudicant, actui tamen conſentienti.*
56 *Clauſula, ſaluis Romani Impery iuribus, in cõfeſsione priuilegy ab Imperatore facta, quid operetur, & paulo poſt.*
57 *Reſeruatio quid operetur, & cuius naturæ ſit.*
58 *Clauſula in executiuis poſita, nihil operatur.*
59 *Genua Camera Imperialis eſt, & quomodo intelligatur.*
60 *Communis loquendi vſus ol ſeruandus eſt.*
61 *Contraria ſeu pugnantia euitanda ſunt omninò.*
62 *Reſpublicæ libera iura habent ſiſci, & Impery.*
63 *Venetorum Reſpublica & Dominium ſuperiorem non recognoſcit, nec de iure, nec de facto.*
64 *Venetiarum Ciuitas communis patria dicitur.*
65 *Coſmus Medices Florentinorum Dux Sereniſ. laudatur.*
66 *Florentinorum Reſp. olim ſuperiorem, nec Imperium recognoſcebat.*
67 *Florentina Reſp. libertatem à Rodolpho Imperatore cõſecuta eſt.*
68 *Lucenſium Reſp. ab Imperio libera eſt, & à Rodolpho libertatem conſecuta eſt.*
69 *Impery ſuperioritas transferri an poſſit.*
70 *Reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis verbis vniuerſalibus poſſunt transferri.*
71 *Reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis præſcribi quando poſſint.*
72 *Ciuitas Impery iura & ſuperioritatem præſcribere quando poſſit.*
73 *Appellationis ſecundæ & tertiæ cognitionem qui habet, Impery ſuperio-*

superioritatem habere dicitur.
74 *Persona cõcedetis priuilegiũ in eo nõ cõprehẽditur, nec ex eo ligatur.*
75 *Persona loquentis in fauorabili dispositione comprehenditur, ex ea que ligatur.*
76 *Persona loquentis & concedentis in concessione cõprehenditur ratione subiectæ materiæ.*
77 *Persona loquentis in concessione ex certa scientia facta includitur.*
78 *Persona loquentis in dispositione comprehenditur quando illa alias nihil operaretur.*
79 *Interpretatio illa sumitur ne frustra dispositio facta sit, etiam in priuilegijs.*
80 *Finarium intra fines Genuensium esse,*
81 *Genuensium fines, qui.*
82 *Alba Pompeia intra Liguriæ fines.*
83 *Pollentia oppidum antiquissimum intra Ligusticæ fines.*
84 *Argumentum ab extremis præsumptiue concludit.*
85 *Præsumptio transfert probandi onus in aduersarium.*
86 *Totum integrale suas partes comprehendit.*
87 *Finarij Marchiones per tempus immemoriale Genuensium Remp. in dominam directi recognouerunt.*
88 *Præscriptione temporis immemorialis directum dominium in feudali acquiri potest.*
89 *Iudex ordinarius cùm iustitiam recusat administrare, superior, & maximè Pontifex maximus adiri potest.*
90 *Superior vbi est suspectus suspecti sunt & illius officiales.*
91 *Suspectus in cognoscendo, non est suspectus in delegando.*
92 *Qualitas iurisdictionis fundatiua ante omnia dissimienda est.*
93 *Feudi dominus non cognoscit super qualitate, qua eum feudi dominum negatur.*
94 *Qualitas iurisdictionis fundatiua, quando summariè, & quando plenariè tractanda sit.*
95 *Feudi dominus inter vasallos Iudex non est competens, cùm alter illorum se vasallum negat.*
96 *Libelli & petitionis qualitas considerari debet ad iurisdictionem fundandam.*
97 *Spoliatus feudo non à feudi domino tanquàm iudice, sed ab ordinario conuenti spoliatoris restituendus est.*
98 *Imperatorem totius Mundi dominum non esse, iure diuino, naturali & positiuo probatur.*
99 *Oldradus Iureconsultus Legum pater & maximæ authoritatis habetur.*
100 *Didacus Couarruuias Hispanus Iureconsultus laudatur.*
101 *Sermo vniuersalis in vno falsus, in omnibus falsus dicitur.*
102 *Rex Catholicus Hispaniarum Imperatorem non recognoscit.*
103 *Rex Christianissimus Galliarum Imperatorem non recognoscit*
104 *Dux Sabaudiæ Serenissimus Imperatorem an recognoscat.*
105 *Dux Mediolani Imperatorem non recognoscit.*
106 *Priuilegiorum concessio præsumptiuè tantum subiectionem arguit.*
107 *Verba enuntiatiua Imperatoris alteriusue Principis probant, quando sumus in antiquis, non in recenti facto*
108 *Verba enuntiatiua Principum probant, cum sunt de negotio plenè informati, non semper.*
109 *Verba enuntiatiua Principis non probant, quando præiudicaretur iuri alteri iam quæsito.*
110 *Genua olim à Rege Gallorum dominata.*
111 *Exceptio, tua non interest, litis finitæ dicitur.*
112 *Dominus feudi Iudex non est de re feudi, cùm est controuersia inter vasallum & non vasallum.*
113 *Innocen. in cap. ex parte, de foro competenti. declaratur.*
114 *Baldus, in l. 3. col. 1. versi. quarto quid. C. si à non compe. iud. declaratur.*
115 *Imperator non est iudex competens in causa propria contra non subditos.*
116 *Imperator licet certis casibus in causa propria possit iudicare, ex honestate tamen causam debet non suspecto delegare.*
117 *Aledrami & Adelasiæ Historia.*
118 *Historicorum Varietas in Aledrami & Adelasiæ Historia.*
119 *Aledramus ex Adelasia septem procreat filios ex multorum authoritatibus.*
120 *Marchiæ ab Othone secundo donatæ Aledramo Genero.*
121 *Finarij Marchia & Sauonæ vna & eadem.*
122 *Aledramus ex Adelasia quatuor filios tantum suscepit ex Volaterrani authoritate.*
123 *Aledramus ex Adelasia duos tantùm suscepit filios, ex antiquis Chronicis Montisferrati.*
124 *Aledrami linea quo tempore extincta.*
125 *Cronicis antiquis credendum.*
126 *Montisferrati Marchia & Finarij eandem habuerunt originem.*
127 *Probare quis debet se talem, qualem se facit.*
128 *Othonis secundi concessio Aledramo facta donationis vim, non feudi habuit.*
129 *Imperator delinquentem vbique locorum punire non potest.*
130 *Delictum extra locum originis commissum, in loco originis puniri minimè potest.*
131 *Conueniri ciuiliter non potest in loco originis ob delictum, qui extra locum illum deliquit.*
132 *Præses prouinciæ cognoscit, cùm vasallus spoliatus fuit.*
133 *Delictum non committit, qui facit quod facere posse iustè credidit.*
134 *Dolo carere, qui paratus est de iure suo docere.*
135 *Priuilegiorum reuocatio non præsumitur.*
136 *Priuilegium, quod transit in vim contractus, reuocari non potest.*
137 *Princeps legem sibi potest imponere, à qua non poterit recedere.*
138 *Pontifex Maximus contra Imperatorem iudex est competens.*
139 *Priuilegia concessa ob benemerita ad libitum reuocari non posse.*
140 *Priuilegia concessa ob benemerita, iusta ex causa reuocari non posse.*
141 *Causa iusta in Imperatore non præsumitur, dum reuocat priuilegiũ non subdito concessum.*
142 *Causa iusta præsumitur in Principe, cum ex motu proprio aliquid agit, secus si ad partis instantiam.*
143 *Causa iusta reuocandi priuilegium subesse dicitur, cum illud maximum afferebat detrimentum.*
144 *Clausula plenitudinis potestatis nihil operatur contra non subditum à natura.*
145 *Clausula plenitudinis potestatis nihil operatur ad tollendum, ea, quæ per vim contractus fuerunt concessa.*
146 *Clausula plenitudinis potestatis vti non præsumitur Princeps cum ex ea resultaret iniquitas.*
147 *Clausula plenitudinis potestatis, vti præsumitur Princeps, vt actus valeat. quod inibi declaratur.*
148 *Declinatoria apposita dicitur, cum qualitas iurisdictionis fundatiua negatur.*
149 *Declinatoria opposito dicitur, cum quis se illi Iudici supponi negat.*
150 *Appellatione pendente nihil innouandum.*
151 *Sententia lata à iudice incompetenti est ipso iure nulla.*
152 *Nullitas à iurisdictione proueniens cæteris maior.*
153 *Reintegrandæ remedium ex cap. reintegranda. tertia. quæstio. prima. cæteris pinguius ad possessionem recuperandam.*
154 *Interdictum vnde vi, cui conceditur, eidem fortius remedium cap. reintegranda. 3. q. 1.*
155 *Remedium cap. reintegranda, ita laicis vt clericis concedi.*
156 *Remedium cap. reintegranda, concedi etiam contra possidentem titulo & bona fide ex opinione quorundam.*
157 *Solennitatem processus non exigi, cùm spolium est notorium.*
158 *Iudicij ordo & solennitas non seruatur, cùm corã Imperatore causa tractatur.*
159 *Princeps supremus non cogitur iudicare secundum acta & probata.*
160 *Princeps in terminandis controuersijs, non debet iure per ambages.*
161 *Acta apud Imperatorem tractata non reddũtur nulla, ob non seruatam iuris solennitatem.*
162 *Remedio cap. reintegranda, vt locus sit, duo concurrere debent.*
163 *Possessio posita in sequestro a sequestrario possidetur.*
194 *Sequestrum voluntarium priuat possessorem sua possessione.*
195 *L. licet. §. rei. ff. depositi; cum l. interesse. ff. de acquiren. possess. conciliatur.*
166 *Possessionem non perdit Vasallus, si eam apprehendit dominus, & apud aliquam custodiæ causa, donec lis finiatur, deponit.*
167 *Interdicto unde vi, quando agi possit ad consequendam possessionis æstimationem.*
168 *Spoliatus non restituitur ante omnia ex capit. reintegranda. tertia quæstio. prima. Cum suo facto & culpa spoliatus fuit.*
169 *Voluntas coacta non est proprie voluntas.*
170 *Metu gesta valent, rescindi tamen possunt ex prætoris edicto*
171 *Remedium reintegrandæ, non datur contra possessorem cum titulo & bona fide.*
172 *Alexandri, Cornei & aliorum notatur inconstantia.*
173 *Compromissum de re feudali fieri non potest.*
174 *Feudum sine titulo haberi, retinerique non potest, ex aliquorum opinione,*
175 *Titulum coloratum ostendere sufficit ad tuendam rei feudalis seu iurisdictionis quasi possessionem.*
176 *Titulus feudi à pari procedit cum titulo rei beneficiariæ.*
177 *Remedio cap. reintegranda. agens deducere debet, conuenti possessionem respectu suæ clandestinam esse.*
178 *Qualitas vbi non conuenit, minus dispositio.*
179 *Vim non committit, qui incontinenti possessionem recuperat.*
180 *Incontinenti recuperasse is dicitur, qui recuperauit quamprimum potuit*

potuit.
181 Ciuiliter possidens, sua sponte naturalem potest ingredi.
182 Citari amplius non debet, qui negauit semel venire.
183 Remedium cap. reintegranda. 3. q. 1. pro rebus ecclesiæ solum concedi.
184 Petitory & possessory causa coram Imperatore, vel supremo alio Principe tractari vna simul debet.
185 Spoliatus ante omnia restituendus est.
186 Prædo spoliatus ante omnia restituitur.
187 Spoliatus iudicis authoritate ante omnia restituitur.
188 Spoliatus authoritate Principis ante omnia restituitur.
189 Spoliatus ante omnia restituitur, etiam si spoliator offerat se inconti nenti probaturum dominy exceptionem.
190 Petitory & possessory causa simul tractanda est, cum apud Imperatorem, vel supremum alium iudicem causa tractatur.
191 Spoliatus ante omnia non restituitur cum passus est litem super dominio tractari.
192 Cap. pastoralis, de causa possessio. & propr. declaratur.
193 Spoliatus protestari ac apellare debet aduersus oppositā dominy exceptionem per spoliatorem, ne super illa cognoscatur ante restitutam possessionem.
194 Petitorium sisspendi an possit post litem contestatam, vt prius super possessorio cognoscatur.
195 Ciuiliter possidens si naturalem sit ingressus, audiendus est super exceptione dominy cùm spoliatus super naturali agit, vt ante omnia restituatur.
196 Tyrannus spoliatus non restituitur ante omnia.
197 Vasallus, qui subditos male tractat, feudo est priuandus.
198 Tyrannus, vt ob tyrannidem iure suo priuetur, est à superiore admonendus, vt à tyrannide desistat.
199 Possessio iuste occupatur à domino rei, cùm alias periculum est in mora.
200 Vasallus qui notorie subditos male tractat, feudo priuandus est, absque alia monitione,
201 Citandus amplius non est, qui semel negauit venire.
202 Spoliatus Castro munitissimo ante omnia non restituitur.
203 Cap. cum dilectus, de ordine cognit. intellectus & declaratio.
204 Pauli Castren. doctrina in l. 2. C. de edicto diui Adri. tollen. declaratur.
205 Exempla declarant, non autem restringunt.
206 Exempla demonstrant quo in casu exemplatum procedat.
207 Exemplis non est iudicandum, cùm ignoramus quomodo se habeant.
208 Ius ex facto oritur.
209 Exemplis maiorum, vt Pontificum & Imperatorum quando iudicandum.
210 Posse non dicimus, quod incommodè possumus.
211 Exemplis iudicamus cùm iure causa non diffinitur.
212 Fideiussor idoneus non dicitur, qui commodè conueniri non pōt.
213 Spoliatus Castro non restituitur ante omnia, si sit est timor, quod spoliator recuperare illud non possit, sine magna impensa, si in iudicio petitorio obtinebit.
214 Spoliatus Castro munitissimo, an sit restituendus ante omnia si idoneè fideiubeat de Castro restituendo si in petitorio succumbat.
215 Cautionis fragilitati non est fidendum.
216 Castrum oppugnare non licet antequam iudex adeatur, & tentata sit iudiciaria recuperatio.
217 Castro munitissimo spoliatus restitui an debeat ante omnia, cum ambo spoliatus scilicet & spoliator sunt sub vno Principe.
218 Fideiussores idonei an sint nobiles qui sub Principe habent Castra, quæ à Principe illo expugnari possunt
219 Spoliatus per vim compulsiuam ante omnia non restituitur.
220 Voluntas coacta voluntas est.
221 Metu gesta ex edicto prætoris rescindi debent.
222 Bartolus in l. pen. nu. 2 ff de condict. ob turpem causam. & in l. 2. nu. 12 C. quod met. causa, multis modis declaratur.
223 L. medicos ff. de Varius & extraord. cognit. intellectus & declaratio.
224 Cap. 2. & 3. de rest. spol. intellectus.
225 Priuilegium ratione maioris partis concessum, trahit etiā ad se minorem.
226 L. communem ff. quemad seruit. amitta. quo in casu procedat.
227 Dignum minus aliquando ad se trahit maius dignum.
228 Actus nullus peti potest rescindi quatenus de facto processit.
229 Protestatio de metu procedens facit vt actus deinde secutus sit nullus quod infra declaratur.
230 Bart in l. quæ sub conditione. §. 1. num. 2 ff. de condi. inst. & Bal. l. si qui ad ciuilia col. vlt. C. de appella. declaratur.
231 Pauli Castrensis & Ruini reiecta opinio.
232 Cap. 1. de his, quæ vi metus ve causa. intellect.
233 Metus minor matrimonium inficit quàm cæteros actus.
234 Protestatio metus clandestina actum deinde subsecutum non annullat, cùm is contra bonos mores non est.
235 Metus illatus ob vnā causam, si actus sub diuersa forma sequitur, is non annullatur, imò nec metu gestus dicitur.
236 Caroli IIII. Imperatoris inuestitura Marchionib. Finary concessa.
237 Res de facili ad suam naturam reuertitur.
238 Feudalis effici potest res libera.
239 Compromissum de re feudali fieri non posse.
240 Maximiliani sententia contra Genuenses lata in causa Marchiæ Finary.
241 Iudicatum pro veritate haberi.
242 Metus gesta valere ipso iure, rescindi tamen posse.
243 Metus iustus quis.
244 Beneficio l. bene Zenone. C. de quadr. præscr. fruitur, qui rem ab Imperatore acquisiuit.
245 Prescriptio contra Rempub. 30. vel 40. annorum decurrit.
236 Dominium ex sententia & laudo non transfertur.
247 Spoliator violentus iure suo priuatur.
248 Feudorum constitutiones ante Othonem non fuisse.
249 Feudalis constitutio prima à Conrado inuenta & sancita, ex Alciati & Parisij sententia.
250 Moderni Parisiensis opinio de feudalium constitutione.
251 Feudalis constitutio in ti. Cōstitutio Feudi D. Lothary, an primi vel terty sit.
252 Lotharius Primus quo tempore imperauerit.
253 Verbum donamus & elargimur, non feudum, sed liberam donationem significare.
254 Clausula, trāsmitto omne ius, quod ad me pertinet, demonstrat omne ius esse translatum.
255 Dictio, prout, qualis significationis.
256 Dictio, omninò, restrixionem non patitur.
257 Dictio omninò, idem quod in perpetuum significat.
258 Delegare omne ius suum, quid sit.
259 Potestas vendendi, & commutandi & alienandi in feudi cōcessione, quid significat. & operetur.
260 Otho secundus quid concesserit Aledrame Saxono.
261 Res possessa præsumitur propria, & non alterius.
262 Res vna diuerso iure non debet censeri.
263 Actus subsequens animum declarat.
264 Feudum à fidelitate nomen sumpsit.
265 Fidelitas nihil specialitatis in feudis tribuit.
266 Fidelitatem obseruare debent subditi, licet feudum non obtineant à Principe suo.
267 Verba inuestire & diuestire, cuius significationis.
268 Inuestituræ nomen generale multa comprehendens.
269 Marchia quid sit, & an feudum significet.
270 Marchia iure proprio possideri potest.
271 Comitatus concessio an ostendat esse factam concessionem in vim feudi.
272 Clausula concedimus prout iustè & legaliter possumus, eius effectus & significationis.
273 Imperij iura alienari posse.
274 Imperij iura posse alienari, cùm leue est detrimentum.
275 Imperatorem donare posse ciuitatem, vel castrum Imperio subiectum.
276 Feudum alienabile vni filiorum à patre prælegari posse.
277 Feudum hæreditarium vni filiorum prælegari à patre posse.
278 Feudum seu concessio Othonis II. illius naturæ fuit, vt de eo prælegatum fieri potuerit.
279 Feudum inalienabile inter suos alienari posse.
280 Feudum non amittit Vasallus, si in comprehesos in inuestitura alienat.
281 Feudum quando in suos alienari possit.
282 Consuetudo vnius familiæ testandi, & de rebus suis certo modo disponendi, probabilis est.
283 Filius patris hæres effectus, feudum à patre alienatum reuocare nō potest
284 Feudum Marchiæ diuidi an possit.
285 Feudum sui natura, alienabile diuidi posse.
286 Cap imperialem. §. præterea, de prohi. feudi alien. per Frider. sensus & declaratio.
287 Cap. Imperialem. §. præterea. de prohib. feu. alien. per Frid. non procedere, cùm pater vni filiorum prælegat feudum.
288 Cap. Imperialem. §. præterea. de probib. feud. alien. per Frider. non procedit, cùm ex consuetudine conceditur feudi diuisio & alienatio.
289 Feuda Italiæ ex consuetudine diuidi posse.
290 Lite pendente alienata, ipso iure reuocari possunt.

291 Poſſeſſio ex actu ficto lite pendente, non transfertur.
292 Ius noſtrum ſine facto noſtro à nobis auferre non poteſt.
293 Ratificatio actus geſti nomine noſtro ſequi debet, vt ille nobis proſit.
294 Ratificatio circa incognita nihil operatur.
295 Ratihabitionem ad incognita non trahi.
296 Ignorantiam non præſumi.
297 Ratificationem poſtulare eandem ſolennitatem, quam & actus principalis.
298 Actus ſubſequens oſtendit præcedentem animum.
299 Ius in potentiores in detrimentum aduerſary non poteſt transferri.
300 Veriſimile quod non eſt, habet ſpeciem falſi.
301 Facta non præſumi,
302 Præſcriptione 30. vel 40. annorum directum dominium acquiri.
303 Præſcriptione tolli Imperij iura.
304 Bonamfidem præſumi.
305 Titulum ab errore etiam iniuſto cauſari.
306 Præſcriptio centenaria neceſſaria an ſit ad tollendum iura Imperij.
307 Maximilianus quo tempore imperauerit.
308 Imperij iura priuatiuè præſcribi poſſe.
309 Tempus, cuius initij non eſt memoria, centum annos excedit.
310 Præſcriptio in feudalibus an procedat.
311 Feudum alienabile, & præſcriptibile.
312 Feudum regulariter curſiu 32. vel 40. ann. præſcribi.
313 Capit. 1. §. præteaeà. de cap. Conrad. & capi. Imperialem. de prohibit. feudi alienatio. per Frideric. in qua ſpecie præſcriptionis locum habeant.
314 Regula, quòd actus de facili ad ſuam naturam reuertitur, declaratur.
315 Feudum cum alienandi poteſtate conceſſum ſine licetia & decreto domini alienari poſſe.
316 Feudæ Marchiæ Montiſerrati ſine licentia & conſenſu directi domini poſſe alienari.
317 Feuda Marchionis Ceuæ ſine conſenſu domini alienari poſſe.
318 Speculatoris & Signoroli opinio exploſa.
319 Clauſula, ſaluo & reſeruato domini conſenſu, in diſpoſitione feudi adhibita, cuius effectus ſit & naturæ.
320 Potentior quis intelligatur. vt in eum ius ad aduerſary detrimentum transferri non poſſit.
321 Probatio efficatior requiritur cùm præſumptio & veriſimilitudo repugnant.
322 Citatio eſt neceſſaria, vt ſententia noceat.
323 Citationis defectus nec à ſtatuto nec à Principe ſanari ſupplerique poteſt.
324 Ius à domino ſine eius facto auferri non poſſe.
325 Metum non præſumi.
326 Violentiam non præſumi.
327 Metus in ſpecie illatus qualis ſit, probari debet.
328 Clauſulam, ex certa ſcientia, nihil operari contra ius tertij.
329 Clauſulam motus proprij, nil contra tertij ius operari.
330 Clauſulæ, motus proprij, & ex certa ſcientia, par virtus.
331 Clauſula, ex certa ſcietia, & motus proprij nil operatur in his quæ facti ſunt.
332 Clauſulæ, ex certa ſcientia, & motus proprij, nil operantur; cùm conſtat. rem aliter ſe habere.
333 Decius conſilio centeſimo nonageſimo primo declaratur.
334 L. Ilene à Zenone, ſeptem declarationibus illuſtratur.
335 Reſpublica & minor ambulant pari paſſu.
336 Præſcriptio triginta vel quadraginta annorum quomodo & quando tollatur reſcripto, vel priuilegio Principis.
337 Præſcriptio centenaria ex l. vlt. C. de ſacroſan. eccle. neceſſaria ad tollendum iura Reipub. quæ ius fiſci & Imperij obtinet.
338 Titulus, pro ſui, quando ad præſcribendum proſit.
339 Titulus ex publicatione bonorum cauſatus, quado ſufficiat ad præſcribendum.
340 Titulus ex ſententia cauſatus ad præſcribendum non prodeſt malæfidei poſſeſſori.
341 Titulus ſententiæ iniquæ, viuente iudice non prodeſt ad præſcribendum.
342 Titulus ex errore cauſatus quando ad præſcribendum ſufficiat.
343 Malafides poſſeſſoris an noceat ſucceſſori in dignitate ne præſcribat.
344 Malafides cauſatur in eo cui iam fuit denuntiatum, ne rem illam acquireret poſſideret ve.
345 Iudicis factum quomodo poſſeſſorem excuſet.
346 Spoliator confirmari non poteſt in poſſeſſione, etiã auctoritate Principis.
347 Baldi traditio in l. vlt. §. vlt. C. commun. de legatis reiecta.
348 Dominium ex ſententia transfertur, cùm condemnatus ei acquieuit.
349 Gloſſa l. exceptio. ff. de exceptio. rei iudica. declaratur.
350 Spoliator violentus ex l. ſi quis in tantam. C. vnde vi, non ipſa iure ſed per ſententiam priuatur iure ſuo.
351 Spoliator, ut incidat in pœnam l. ſi quis in tantam. C. vnde vi, debet eſſe in dol.
352 Dolus in eo ceſſat, qui facit quod iuſta ratione credit ſe facere poſſe.
453 Contumax & iudicium deſerens, cùm lata eſt interlocutoria, citari an amplius debeat.
354 Abſentis partes iudex tuetur.
355 Iudex in dubio tutiorem viam eligere debet.
356 Procuratoris contumacia quando domino noceat.
357 Cap. eum qui. de dolo & contumacia declaratur.
358 Contumacia vnius actus non nocet quæ ad alterum.
359 Appellare aliquando licet à reiectione exceptionum.
160 Capitula in dubio admittenda.
361 Capitula eſſe admittenda cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, &c.
362 Capitula notoriè impertinentia, non eſſe admittenda etiam cum clauſula. ſaluo iure impertinentium, &c.
363 Capitula pertinentia quæ.
364 Capitula impertinentia quæ.
365 Capitula ex libello elici.
366 Poſſidens ciuiliter ſua ſponte naturalem ingredi poteſt.
367 Recuperare incontinenti quando quis dicatur.
368 Procuratoris confeſſio quomodo domino noceat.
369 Producta in actis vt fidem faciant, debent eſſe data parti cum termino ad opponendum.
370 Impenſas quas Caſtri occupator fecit in illius refectione an repetat.
371 Impenſas neceſſarias regulariter repetit etiam malæfidei poſſeſſor.
372 Impenſas vtiles aliquando deducit malæfidei poſſeſſor.
373 Confeſſio prædeceſſoris ſucceſſori an noceat.
374 Aedificare in littore maris vnicuique licere.
375 Prouinciæ eſſe præſumuntur, quæ intra centum miliaria ſunt.
376 Imperatorem, vt Deum de cauſa cognoſcere.
377 Impenſas neceſſarias in foro conſcientiæ deducit poſſeſſor malæfidei.
378 L. vltim. ff. de rei vind. diſpoſitio, quando locum habeat contra negantem ſe poſſidere.

CONSILIVM II.

Initium à Domino.

MAGNI ponderis cõtrouerſia, quæ aquid Maieſtatem Cæſaream inter excelſam Genuenſium Rempublic. & illuſtriſsimũ Marchionem Finarij tractatur, perplures habet dubitationes: quas ſingulatim ex ordine noſtro pro virili diſſoluemus.

Prima eſt, vtrumne controuerſiæ huius competẽs ſit iudex Imperatorum hic Auguſtiſsimus.

Secunda, vtrúmne ab illuſtriſsimo hoc Finarij Marchione ritè rectéque inſtitutum fuerit iudicium reintegrandæ poſſeſſorium.

Tertia vtrúmne in hoc tam controuerſo iuditio, petitorii cauſam cum poſſeſſoria cumulare liceat.

Quarta, quorũ alter, vel illuſtriſsimus ipſe Marchio, vel Genuenſis potius excelſa reſpub. in petitorio ius foueat.

Quinta ex ordine erit. Quid hac in cauſa iudicióue agẽdum nunc ſit, poſteaquam excelſæ Genuenſis Reipu. procurator, interpoſita appellatione, à lata per ipſum imperatorem interlocutoria; qua ad vlteriora procedendum eſſe declarauit, iudicium deſeruit, ab aula receſſit, domumque nullo ſui loco ſuffecto, reuerſus eſt.

Sexta erit, vtrúmne excelſæ Genuenſis Reipub. capitola iam in cauſa porrecta recipi admittique debeant.

Septima, qualis ſit in cauſa hac ferenda ſententia.

Vltima,

Vltima, vtrũne ſaltẽ exceiſſæ ipſi Reipublicæ reſtituẽdę ſint impẽſæ, quas in Caſtri Franchi refectione erogauit.

Dubitationum ergo propoſitarum egregium ordinem. vt omni cura, & ſtudio proſequar ac explicẽ: in hac omnium prima difficilimáque, non mediocriter more † Scæuolæ iureconſulti in l. ſeruum quoque, in princ. de procu. & in l. ſi me & Titium. ff. de reb. credi. & ſi cert. peta. ſubſiſtebam. in eam enim ſententiam, prima (vt aiunt) fronte deſcendendum videbatur, Inuict. Ferdinandum Imperatorem noſtrum, cauſę huius & controuerſiæ iudicem fore competentem, in hánc que opinionem multis aliquãdo adducebar rationibus & argumentis.

Primò ſic argumentabar: Competens iudex is iudicatur, qui in ſuos iuriſdictionẽ exercet, ſibique ſubditos coercere poteſt. At Reipublicæ Genuẽſi Diuus ipſe Ferdinãdus præeſt, illiuſque dominus cenſetur: in eam ergo iuſdicere poterit. maior propoſitio vt de ſe nota eſt, ſic nec noſtra probatione eget. teſtantur enim iureconſulti ſæpiſſime, vt in l. eum qui, in l. vltima. ff. de iuriſdiction. omniũ iudicum. & in integro illo titulo C. ſi à non competẽ. iudic. illiſque in locis fuſius noſtri interpretes † in ſubditos tantùm iuſdicere poſſe magiſtratus, quandoquidem in alienæ ditionis ſuppoſitos, nulla eſt poteſtas, vel imperium. minor propoſitio, vt maioris eſt ponderis, ſic clarius probari videtur, Genuenſium ſcilicet Rempublicam eſſe imperio ſuppoſitam. Id enim ex eo ſatis cõſtat, quoniam † iure vniuerſi orbis moderatorem, & dominum Imperatorem credimus, quod Eudemoni Nicomedienſi reſpondiſſe Diuum Antoninum teſtatur Mætianus Voluſius in l. deprecatio, ff. ad legem Rhodiam de iactu. Ego quidem mundi dominus, lex autem maris, reſpondit ille, quæ enim differentia introducitur (inquit Iuſtinianus in l. bene à Zenone. C. de quadrienn. præſcript.) cùm omnia Principis eſſe intelligantur, quod ex noſtris infiniti propriè affirmarũt, vt apud Reſtaurum Caſtal. inſignem * iurecõſultum in tractatu de Imperatore. quæſtio. 52. qui* receptiſsimam hanc eſſe ſententiam teſtatur, quod in noſtris his † Italiæ regionibus maximè procedere intelligimus, ex cap. imperialem. §. firmiter. de prohibi. feudi alienat. per Frideric. Hinc interrogatus reſpondit Alexander Imolenſis conſil. 87. in fine, lib. 6. à quo non receſsit Reſtaurus loco, quem paulò ante citauimus, quæſtio. 53. nu. 19. eſſe ſatis ſupérque fundatã (vt illi aiunt) † Imperatoris intentionem, ſe in omnes poſſe iuſdicere, eumque probationis onere grauari; qui ſe Imperatoris iuriſdictioni non ſubiacere contendit. Quod etiam ex Adriani conſtitutione in c. Adrianus. 63. diſtinctione, admonuit Bertachinus tracta. Cabellarum par. 1. q. 2. & tract. de Epiſcopo, pagina 91. q. 16. numer. 36. Nec immeritò certè hoc factum dicitur, cùm in terris Deus habeatur † Imperator. vt teſtatur Iuſt. in auth. de conſulibus. in fin. quare docuit Inno. in capi. cùm M. Ferrarienſis, de conſtit. & poſt eum Bald. in † Imperatore eſſe iuriſdictionum fontem, è quo cæteræ oẽs fluunt ac refluunt, quod & annotarunt Curt. Iunior conſil. 157. num. 2. Rubeus conſi. 77. nu. 1. Pariſius conſi. 1. numer. 12. libr. 2. Hinc dicimus ſacrilegi inſtar eſſe aduerſus imperatoris poteſtatem ſentire. l. 2. C. de crimi. ſacrilegij, & ex noſtris affirmarunt Iaſ. l. reſcripta. nume. 6. C. de precib. Impera. offerend. Deci. conſil. 588. nu. 2. & conſultiſsimus Aymo Crauet. mihi compater colendiſsimus conſ. 241. num. 2. 3. cæteros ſciens prætereo. Quin (vt cætera omittamus, & rẽ hãc in ſpecie magis attingamus) † Genuam eſſe imperio ſuppoſitam, illud eſt argumento; ꝙ Romanis ferè ſemper paruit, vt non vno in loco literis mandarũt rerum diligentiſsimi ſcriptores: vnus omnium præſertim optimus Liuius, is poſteaquam libro 8. tertiæ Decadis in hæc verba ſcriptum reliquit: eadẽ æſtate † Mago Amilcaris filius ex minore Balearium inſula, vbi hybernabat iuuentute lecta in claſſem impoſita; in Italiam triginta fermè roſtratis nauibus & multis onerariis, duodecim millium peditum, duo fermè equitum traiecit: Genuámque nullis præſidiis maritimam oram tutantibus, repentino aduentu cepit: inde ad oram Ligurorum Alpinorũ, ſi quos ibi motus facere poſſet, claſſem appulit. Sic in libro decimo Decadis tertiæ, in hæc ſubiicit verba: Et † Lucretio prorogatum imperium, vt Genuam oppidũ á Magone Pœno dirutũ exædificaret: idẽ lib. 2. quintæ Decadis: M. Popilio Cos. † hæc literis mandauit. Poſt hanc pugnã ex diuerſa fuga in vnũ collecti Ligures, cùm maiorẽ multo partem ciuiũ amiſſam, quàm ſupereſſe cerperent. (nec enim plus decẽ milla hominum erant) dediderunt ſeſe, nihil quidem illi pacti, ſperauerant tamen non atrocius, quàm ſuperiores Imperatores Cos. in ſe ſæuiturũ: at ille arma omnibus ademit, oppidũ diruit, ipſos bonáq; eorũ vendidit, literáſque ſenatui de rebus à ſe geſtis miſit. Apud Plutarchum quoq; in Pauli Aemylij vita ſic legimus. Cos. autem factus † Aemylius bellum geſsit aduerſus Ligures, homines bellicoſos, & ob vicinitatẽ Romanorum bellandi peritos. Incollnt edim extremam Italiæ oram, quæ ad Alpes pertinet, ipſámque Alpium, quãtum Tyrrheno abluitur pelago, & contra Lybiam conſurgit, permixti Gallis & Iberis maritimis. Tũc autem prædatoriis nauigiis mare vſque ad Herculeas columnas infeſtabant. Contra eos igitur Aemylius Cos. cum octo millibus militum miſſus. Hac paucitate copiarum triginta millia hoſtium conflixit: eiſque in fugam verſis, & intra mœnia compulſis, ſpem bonã humanitatis præſtitit, neque enim volebant Romani, Ligurum gentem omninò delere, ſed veluti ſpem ac præſidium aduerſus Gallicos tumultus, qui Italiæ continuè imminebant. relinquerè. Aemilij igitur fiducia adducti Ligures, naues & oppida illi dederunt. Ipſe verò dirutis mœnibus, nec genere vllo iniuriæ illato, vrbes quidem reſtituit, naues verò ademit, nec illius multitudinis nauigium ſupra triſcalmum eis reliquit. Homines autem tam mari, quàm terra à Liguribus antea captos, ciues peregrinoſque liberauit. Genuam itaque Romano ſuppoſitam imperio fuiſſe olim intelligimus. réſque itaque ſe habuit ad annum vſque ſeptingenteſimum ſalutis noſtræ, vt Blõdus de illuſtrata Italia ſcripſit, vel ad annum vſque ſexenteſimum ſexageſimum, vt Leandro Alberto in deſcriptione Italiæ, placuit: quo tẽpore † Rhotharis Longobardorum rex ſumma vi ea potitus eſt, fœderéque deripuit, ac impiè tyrannicéque fundituſ ferè euertit. quibus adſtipulatur Raphael Volaterranus vrbanis lib. quarto, c. 1. & ab anno illo ad annũ vſque centeſimum primum ſupra milleſimum Genuam ſub imperio fuiſſe innuit Georgis Merula lib. 6. Hiſtoriarum Vicecomitum. Qui anno 1190. † Fridericus Barbarubea vulgo appellatus, dũ illi imperaret, nouos eligi iuſsit magiſtratus, nouoſq; adminiſtrationis inſtituit ordines, vt Leander Albertus ſcripſit. Nec diſſentit Nebienſis Epiſcopus in Genuenſium Annalibus. Accedit præterea, quòd anno 1528. Carolus Quintus Imperatorum feliciſsimus nouum à Genuenſibus in rebus publicis adminiſtrandis inſtitutum ordinem, cùm iſtic eſſet, cõfirmauit, nouáque & ampliſsima contulit priuilegia, quod teſtatur Leander Albertus, quem mox retulimus: & nobis ipſis ſatis oſtendunt exhibita ipſorum priuilegiorum documenta. Quæ ſanè † priuilegiorum conceſsio, Imperatoris in Genuenſes iuriſdictionem arguit, & imperium oſtendit, vt poſt Ioannem Lignanum interrogatus reſpondit Riminal. conſilio 268. numero 41. libro 2. Accedit & illud, † Carolum Quintum conſueuiſſe in multis, vel reſcriptis, vel conceſsis priuilegiis in hæc verba, Genuam appellare ciuitatem: datum in ciuitate noſtra Genuæ, vt inter cætera legitur in priuilegio conceſſo illuſtriſsimo Ioãni Carreto, Alphonſi huius illuſtriſsimi Marchionis patri. quæ ſanè ratio eò fortior & firmior redditur, quòd nullvnquam à Genuẽſibus facta reperitur proteſtatio, † quia illæſum ius proprium eſſe voluerint, ob idque in Imperatorem conſenſiſſe dicuntur, iuxta iureconſulti reſpõſum in l. ſi filiusfamilias. ff. ad S. C. Maced. & egregiè ſcribunt Mathes. nota. 22. Iaſ. in l. quæ dotis, num. 92. ff. ſolut. matr. & in conſil. 47. nu. 2. lib. 1. Dec. conſ. 403. in fine, & conſi. 632. nume. 16. Ripa in l. admonendi. nu. 139. ff. de iureiurã. Gozad. conſilio 23. nume. 6. Et cùm ita atteſtatus fuerit is Diuus Carolus Quintus, illius † verbis etiam enuntiatiuis deferendum eſt, vt probat text. clementin. 1. de probatio. & ſcribunt egregiè Afflictus deciſ. 305. nu. 13. 14. & Ruin. conſ. 103. nu. 10. lib. 5. cùm præſertim propter ſe, non propter aliud, emiſſa videãtur: ſatis ergo conſtare videtur Imperatorem huius cauſæ iudicem eſſe competentem.

Secundò, vt huius eſſem opinionis, ea Innocentij adducebar authoritate in c. ex parte, de foro compet. dũ affirmauit † in feudorum controuerſiis, feudi dominũ iudicem eſſe competentẽ: cuius ſententiam viſi ſunt probare Bald. Imola, Soci. & Dec. in c. ex tranſmiſſa. de fo. comp. & in c. cæterum. de iudiciis, reiecta (vt aliqui credunt) gl. authoritate ibi. Eò fortius hęc confirmantur, quod cauſa hæc poſſeſſorij eſt iudicii. dũ, vt deiectus reſtitui petit

Marchio,

21 Marchio, in qua iudicis partes sustinet, qui † ordinarius est. Sic Bal. in l. 3. col. 1. C. si à nō compe. iud. in c. 1. §. si inter pares. de lege Corradi, & Areti. in c. cæterùm, de iudicijs. idem visus est respondere Ias. in consi. 60. col. 2. 33
verſ. secūdò & fortius, li. 1. Cum ergo Imperator iudex sit ordinarius, sequitur iusdicere in hac causa posse.

Tertiò, sic argumentari posse quandoque est visum.
22 † Imperator in propria ac suorū causa sibi iusdicere potest. l. proximè. ff. de ijs quæ in testa. del. l. & hoc Tiberius ff. de hære. inst. §. vlt. Inst. de hær. inst. & ex nostris annotarunt Bald. in l. vnica. C. ne quis in sua causa. Dec. consi. * 588. nu. 1. 2. Goz. consi. 1. nu. 27. Restaurus tract. de Imper.
23 q. 9. nu. 2 At feudum † Finariense Imperij esse inuestitura Othonis 2. anno 967. Decimo Cal. Aprilis Carretensibus concessa, ostendit. Cuius rei meminit etiam Albericus Rosatus in suo Dictionario, in verbo feudum, ostendit & inuestitura Caroli Quarti anno 1355. concessa, qua
24 hos Imperij † ligios vasallos esse probatur. Quorum natura est, vt vni tantùm subsint concedenti, præterea nemini. quod satis superque probat tex. in c. si quis inuestierit. de feudo dato in vicem legis commisso. glo. Clemen. 35
Pastoralis. §. deinde. in verbo, Ligius, de re iudicata. Isernia in cap. 1. omnē. de noua forma fidel. Ioan. de Ana. cōsil. 7. nu. 9 Iacobinus à Sācto Georgio in inuestitura feudali, in verbo feudum, col. 3. verſi. ſeptima diuisio. Quo
25 loci affirmauit, † feudū hoc ligium solùm concedi ab eo, qui superiorem nec habet, nec recognoscit. Quare nulla alteri in ea concessione reseruari solet fidelitas, vt scribūt omnes cap. 1. §. feudum. de prohib. feud. alienat. per Frideri. & scripsit Guido Papa. q. 309. Vltra octo. Ias. in prę- 36
ludijs feudorum, nume. 106. 107. Iacobinus à S. Georgio tractatu de Homagijs, colum. 3. versic. Tertius casus, ob
26 idque affirmarūt † vasallum duorum ligium esse nō posse. quod placuit & cæteris, præsertim Iacobo Aluaro, in capit. 1. §. vltimo, in fine. Hic finitur lex Corradi. Afflicto decisi. 307. nu. tertio. Quin interrogatus respondit Guido Papa. consi. 213. sequuntur &c. nu. 4. etiam pro diuer- 37
sis rebus, quem duorum vasallum ligium effici non posse, consuetudo tamen Delphinatus aliter obseruat. idē Guido Papa. quæst. 310. Moderni Parisien. in consuetud. Pari. tit. 1. §. 1. gl. 5. nu. 6. Alia docuit Ias. in l. de pupill. §. si plurium. ff. de operis noui nuntia. & in hanc sententiam præ- 38
ter cæteros affero elegans Baldi responsum in consil. 291. Ad euidentiam præmittendum est, lib. 2. quo loco in primis verbis, cap. si quis inuestitus, de capitulis extra ordinarijs, non impressi fortè, verba retulit respondítque, vasallum ligium duorum esse non posse. Quin Iacobinus, quem mox citaui, d. tract. de Homagijs, colu. 3. verſi. quartus casus, scripsit, non personas modò horum † vasallorum, sed & bona ipsa concedenti feudum ligium esse sup- 39
posita. Sequitur ergo hac in causa Imperatorem iusdicere posse.

28 Quartò, † ratione rei sitæ in alijs in subditos potest iudex suam exercere iurisdictionem. At Genuēses partem feudi Finarij, quod imperij esse diximus, possident: ergo in eos iusdicere poterit Imperator. maior propositio satis de se nota erit, cùm text. sit clarus in ca. sanè, & ibi Socin. q. 7. de foro competenti. Minor autem pariter pro- 40
29 bari satis dicitur ex laudo † Antonioti Adurni prudentissimi olim Genuēsium Ducis lato anno 1385. quo tempore is Adurnus Rempublicam hanc excelsam moderabatur, vt sæpius relati, Nebiensis Episcopus in Genuensium Annalibus, & Leander Albertus in Italiæ descriptione testātur. Ex eo itaque laudo Respublica hæc partem hu- 41
ius Finarienſis feudi consecuta dicitur: quo fit, vt in ius
30 succedens eo iure prædecessori competenti vti & ad cōmodum ac incommodum debeat. l. qui in ius. de regulis
31 iuris. Transit enim † res suo cum onere. l. is cui opus, vbi latè Ias. nu. 6. ff. de operis noui nuntia. & latè scribūt Afflict. decis. 95. nu. 3. 4. Soc. Sen. consil. 45. lib. 3. cons. 12. lib. 4. Goza. consi. 15. nu. 13. Paris. consi. 127. nu. 12. lib. 4. Tiraq. tract. de retractu consang. §. 1. gl. 10. nu. 13. & Soc. Iun. 42
cons. 74. nu. 8. lib. 3.

32 Quintò, argumētari sic licere videtur: Imperator † delicta vbique locorum perpetrata punire potest, & de eis iu- 43
dicium ferre, cùm proprium sit Imperatoris illud exequi vbi te inuenero, ibi te iudicabo. l. 1. vbi glo. C. vbi de crimine agi oportet. gl. in cap. vlt. de foro competent. quo loco annotarunt Abbas & cæteri, & clarius ex facto interrogatus respondit Rubeus Alexand. cons. 77. nu. 1. Sed Genuenses occupando oppida & castra Finarienſia, acerrimo bello illato, deliquisse dicuntur, ac in pœnā legis Iuliæ de vi publica, & l. si quis in tantū. C. vnde vi incidisse. Nec hæsitādū esse videtur. Rempublicā nō deliquisse cū vexillis leuatis, habitóq; vt testantur acta inter eos cōsilio ac deliberatione, indictū fuerit bellum. Sic docuit Bart in l. aut fact 1. §. nonnunquā. nu. 9. ff. de pœnis. Boer. tracta, de seditiosis. q. vlt. & in specie nostri casus annotarunt Cynus & Albericus in d. l. si quis in tantā, ille col. 4. iste col. 2. in fi. egregiè Parisius cons. 21. nu. 30. libr. 4. qui *receptam apud omnes esse testatur. quod fortius procedere & clarius esse dicitur hoc casu, vbi facta occupatione Respublica gesta omnia † dicitur ratū habuisse; quo fit, vt ipsa met Respublica spoliasse & vim intulisse dicatur. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi armata. quem in hanc sententia n citauit Bart. d. §. nonnunquā, nu. 10. & respondit Ias. cons. 139. col. 2. lib. 4. in l. ciuitas. nu. 3. ff. si certum petatur. Afflictus decis. 76. nu. 3. Paris. cons. 21. nu. 32. lib. 4. Confirmatur, quia etsi Genuensibus aliquod concessum aliàs dicatur priuilegiū, quo Imperatoris iurisdictionem & iudicium euitare declinaréq; potuerint: † tattamē ob perpetratū delictū, illud amisisse dicūtur, vt satis probari videtur in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet, & post à se relatos docuit Iason in l. beneficium. nu. 52. ff. de constit. princip. sensit Marian. Soc. Sen. in cap. proposuisti. q. nona, de foro competenti. Qui ea ratione affirmant, subijci iurisdictioni ordinariæ, qui aliàs ab illius iurisdictione erant exempti.

Sextò in hanc opinionē ex eo aliquādo adducebar, quòd cessante cā † priuilegij cessat priuilegium. l. athletæ. §. 1. l. Geometræ. l. idē Vlpian. ff. de excus. tuto. l. Titia Seio. §. vsuras de l. 2. latissimè Tiraquellus in tract. Quòd cessante cā cesset effectus, parte j. nu. 203. sed Genuensiū priuilegium, quo se ab Imperatoris iurisdictione tuebantur, cessat: ergo ipsius Imperatoris iudiciū euitare non poterūt. Probatur illa minor propositio duplici ratione, tū ob cōmissum delictū (vt retuli) tū quia ipsemet Imperator † priuilegium ex eo reuocasse dicetur, quòd se huius causæ iudicem competentem declarauit. Quamobrē in antecedēs necessarium, priuilegium illud exēptionis reuocatū censetur: arg. leg. illud. ff. de acq. hær. & tradit Afflict. decis. 5. nu. 3. quanto fortius procedit, cùm † Princeps clausula plenitudinis potestatis vtitur, quia in dubio vti præsumit, vt actus valeat vt docuerunt Castr. in l. ex imperfecto. C. de test. Alex. l. quamquā. nu. 5. C. de testam. milit. Cæc. l. in testamento, nu. 11. in fi. C. eod. de testam. militar. cōs. 11. col. penu. & respondit Ruinus cons. 23. nu. 4. lib. 2. Socin. Iun. cons. 134. nu. 27. lib. 3. Crauetta cons. 75. nu. 3.

Vltimò, vt ita sentirem, me vrgebat non mediocriter illud, quòd † iudex semel approbatus, recusari illiúsque euitari iurisdictio amplius non potest. l. sed etsi susceperit. ff. de iudic. Sed Imperatoris iurisdictionem iam semel approbasse dicuntur Genuenses, cùm debito tempore † declinatoriam non proposuerint, vt omnes scribunt in dict. leg. sed etsi susceperit. Practicus Papiensis in forma declinatoriæ, in verbo nec fuisse, numero primo. Felin. in cap. pastoralis, de exceptio. euitari ergo Imperatoris iudicium non potest. Hæc me non parū hæsitantē, vt contra excelsam hanc Genuensium Rempublicā sentirem, reddebāt.

Re tamen ipsa diligentissimo studio, omnique cura & opera perpensa, totus in contrariam sententiam discessi, nempe Ferdinandum Imperatorem nostrum Augustiss. huius controuersiæ iudicem nō esse competentem. Hoc vt dicam, multis adducor rationibus & argumentis.

Primò eo adducor fundamento: Competens & † ordinarius is est iudex, qui rei conuenti iudex est. gloss. in cap. 1. §. vltimo, de prohib. feudi aliena. per Frider. omnes in l. vlt. de iurisdictione omnium iudicum. at Imperator Genuensiū ordinarius iudex non est cùm ab eius iurisdictione & imperio liberi & exempti sint, ergo iudex eorum competens non erit. Maior est probata: Minor vera sic multis demōstratur. † Primò ea ratione, quòd liberi sumus à natura & origine omnes. l. libertas. ff. de stat. ho. l. manumissiones. ff. de iust. & iure. §. 1. Inst. de libertinis. Hinc dicimus non seruitutem, sed † libertatem, vt potè iuri naturali consentaneam, præsumi. l. altius. C. de seruit. & aqua. ob id in nostris terminis respondit Ias. cons. 60. colum. 3. in princip. lib. 1. feudalem rem non esse, sed liberam presumi. Alia congerunt plura Cur. Iun. consi. 140. nu. 4. Parisius consi. 20. col. 1. lib. 1. Alcia. latè. Tracta. præsump. re-

gula.2.præſump.3.Crauet.conſi.iii.nu.9.& in ſpecie ex relata regula reſpondit Decius cõſi.360.nu.44.in dubio
44 non preſumi†vnam ciuitatem eſſe ſubiectam alteri. con-
45 ſuluit enim Deci.pro ciuitate † Sauonæ an ſubeſſet ciuitati Genuæ,vt in eademmet facti ſpecie cõſuluit & Curt. Iunior.conſi.124.Aduerſus quos, in indiuiduo eiuſdẽ caſus conſuluit Ruinus conſi.1.li. 4. & ad rem magis ſua o-
46 rigine†Genuenſes nõ eſſe alicuius imperio ſubiectos demonſtratur auctoritate viri diligentiſsimi ac antiquitatum obſeruatoris fideliſsimi,Dionyſij Halycarnaſſei,qui lib.primo Antiquitatum Roman.in hac verba ſcribit. Alij rurſum Ligurum colonos eos fuiſſe fabulantur,Vmbris confinium.Ligures enim & Italiæ quaſdã partes habitant & Galliæ, incertum ab vtra profecti patria; nam hactenus incomperta origo eius gentis eſt. Sed ſcriptorum Romanorum doctiſsimi,& in his Portius Cato, qui diligentiſsimè ſcripſit de conditoribus Italicarum vrbiũ Caiũſque Sempronius,& aliquot alij, Græcos eſſe affirmant,profectos ex Achaia multis antè bellum Troianũ ætatibus,nec tamen diſertè tradunt,ex qua Græca natione,quáve vrbe migrauerint,ac ne tempus quidem,aut Ducem Coloniæ,aut quo caſu antiquam patriam reliquerint, tantum fabulam ſecuti Græcanicam, nullius Græci authoritatis eam confirmant teſtimonio. Itaq; rei veritas quomodo ſe habeat,incertum eſt, quòd ſi iſtorum ſermo ſanus eſt, non poſſunt eſſe coloni alterius generis, quam
47 † Arcadici. Hæc ille. Libertatem hos populos vſque ad tempora illa Magonis (cuius paulò ante meminimus)amiſiſſe,& in Romanorum poteſtatem ditionémque veniſſe Scriptorum nemo eſt, qui affirmat. Quin nec iam
48 relati Liuius & Plutarchus id ſentiunt.Nam Liuius eo†loco quem ſupra retulimus lib. 2. ſecundæ decadis, ſubdit poſt relata verba hæc ipſa:Quas ob res placere Senatui M. Pompilium Cos.Ligures pretio emptoribus, ipſos reſtituere in libertatem, bonáque vt ijs, quidquid recuperari poſsit, reddatur curare:arma quoque tempore fieri in ea gente: Conſulem de prouincia decedere cùm deditos in ſuam ſedem Ligures reſtituiſſent: claram victoriam vincendo oppugnantes,nõ ſæuiendo in afflictos fieri.qui ſanè locus Genuenſium libertatem potius,quàm ſubiectio
49 nem oſtendit.Quod ſi aliquo tẽpore cõſtare poteſt, Genuenſes Imperio paruiſſe.iam clarius conſtat anno ſalutis noſtræ 1162. Friderici liberalitate plena libertate donatos,immo in antiqua confirmatos. Quod fecit & Hẽricus Friderici ſucceſſor anno 1191. vt Nebienſis Eps in ſæpius citatis Annalib. ſcripſit: & ex noſtris multi affirmarunt, vt Bal.conſi.182.caſus eſt.Rex Cypri.lib.5.quo loci ingenuè teſtatur. Genuenſium Remp. nullum vel Imperatorem,vel Regem,aliúmve in ſuperiorem ac dominum re-
50 cognoſcere. Qua autem†vixerit ætate Baldus Peruſinus, norunt omnes,ex marmore in ædibus Diui Franciſci huius ciuitatis Papiæ. In humanis.n.agebat ante annũ 1400.
51 cum eo anno 4.Kal.Maij vita functus ſit,&†Gregorij XI. Pont. Max. præceptor fuerit, vt in illius Gregorij vita ſcripſit Platina,ex quo etiam intelligimus,Gregorium il-
52 lum anno 1371.Pontificatum aſſecutum fuiſſe † Genuen. quoq;ab omni nexu ſeruitutis & ſubiectionis ſolutos eſſe teſtatur And.Barba.Siculus conſi.38.col.pen.verſ.præterea dicitur in iſto lib. 1. Qui reſpondit Genuam tẽpore quo aliquas cum Regibus Aragonum iniuit conuẽtiones,fuiſſe in plena & abſoluta libertate, quod fortè contigit propè annum 1335. quo tempo re Robertus Aragonius Rex vnà cũ Ioanne XXII.Pont. Max. ea ciuitate potitus eſt:vt rerum diligẽtiſsimi annotarunt ſcriptores.Ab eo itaque anno 1335.ad annum vſq;1529.Diuos Imperatores aliquos in eam ciuitatem, vel Imperium vel iuriſdictionem exercuiſſe,nemo eſt qui ſcribat. Quin ex noſtris Dec. conſi.534.nu. 1. & conſi.649.nu.2.dum Piſis doceret,reſpondit Genuenſes ſuperiorem non recognoſcere. Id.n.contigit propè annum 1515. idem clarè affirmat Reſtaur.Caſtal.tract.de Imp.q.54.nu. 20. Quare factum eſt,
53 vt iuſta optimáq; ratione permotus Diuus†Carolus V.eo anno 1529. cùm aliquot dies in ea Genuenſi ciuitate commoraretur, hanc ipſam à Romano Imperio illæſam libertatem eſſe voluerit,ſuóq;amplisimo confirmauerit teſtimonio Genuenſium Remp.ab immemoriali tempore citra eſſe in quaſi poſſeſsione libertatis affirmans.Quæ verba in ſuo vero ac potentiori (vt iuri conuenit) ſignificatu ſumpta,oſtendunt Genuenſium Remp. etiam à ſuperioritate Imperij liberam exemptámq; fore; cùm præſertim

54 ſimus in beneficio Principis, ex quo conceſsio ei tantùm nocere poteſt,iuxta declarationem Iaſ.in l. beneficiũ.nu. 25.ff.de legib.quod beneficium latam hẽt ac amplã ſignificationẽ:vt in noſtris terminis affirmarunt Rom.cõſ.271. Iaſ.conſi.45.col.2.verſ.tertiò moueor quia.lib.1.&Crau. conſ.209.nu.7.Senſus iſte ex claris illius priuilegij,ſeu verius conceſsionis beneficijs verbis elicitur,dũ affirmauit Imperator in controuerſijsGenuenſiũ iudicẽ eſſe adeundũ. Ex his oſtendit Remp.illã ſupremi Principis locum
55 tenere.Quæ ſanè†aſſertio,etſi non alteri, ipſi tamen aſſerenti non mediocre affert detrimentũ.l.quidẽ.ff.de prob. l.optimã.C.de contrah.& comm.ſtip.Soc.Sen.conſ.214. col.4.lib.2.Decius con.42.in 4.dub. Crau.tract.de antiq. temp.par.1.3.partic.quæ incipit,propoſitũ.nu. 19.qui nu. 29.ſubijcit ex Soc.Sen.ſententia verba hæc detrimentum afferre abſentibus,actui tamẽ cõſentientib. Sic idẽ Crau. reſpondit conſ.97.nu.10.quod ipſe in Imp.ẽt noſtro hoc caſu verum intelligo, cùm verba illa ſint principaliter & propter ſe ,plata,iuxta ea quæ latiſsimè ſcribit ipſe Crau. d.3.part.nu.16.17. Quæ ſanè aſſertio tatã hãc dirimit queſtionẽ;niſi modò,cum maleuolis,& qui per cauillos & anfract' rẽ clarã ponãt in ambiguo,agamus;quorũ liuib.offendiculis & obiectionib.vt occurrã,quæ fortè huic aſſertioni obijci poſſent diſſoluã,illiſq; pro viribus ſatisfaciã.

Non ergo illud primũ Genuenſiũ aduerſatur libertati,
56 eſſe à Diuo Carolo cõceſſum priuilegiũ, † ſaluis Romani Imperij iuribus. Quoniã verba hæc,nõ eũ habẽt ſenſum, quẽ aliqui malè opinantur, reſeruatum intelligi Imperij ius,oſtendíq; Romanum Imperiũ ſupremã illam in Genuenſes habere poteſtatẽ,vt viſus eſt ſentire Reſtaurus Caſtal.tract.de Imper.q.110.in caſu 330.reſeruato. Nam notum eſt ita omnib. vt nec id ignorẽt vix iuris initiati,†reſeruationem illius eſſe naturæ, vt ius quod eſt conſeruet, non nouũ afferat. Quod ipſa verbi ſignificatio oſtẽdit, & ſatis probatur in l.at ſi quis.§.plerique,de reli.& ſum.fun. in l.3.§.1.ff.quib.mod.pign.vel hyp.ſoluitur.l.3.§.pen. ff.de libe.nõ.exhi.& poſt Ang. Soc. & alios cõſultus reſpondit.Crau.in conſ.29.nu.8.conſ.144.nu.15.& cõſ.289. 3.Eiuſdẽ addo ſententiæ Ruin.cõſ.40.nu.7. conſ.99.nu. 10.lib.1.& Soc.Iun.conſ.134.nu.86.lib.3. Hinc dicere ſolemus,reſeruationẽ fruſtra appoſitã, cùm nullum ſubeſt ius,quod reſeruari poteſt.l.ſi venditione,in fi.ff.cõm.præ dio.l.ſi quis legauerit,de lagatis primò: ibíq; annotarunt Bar.& Iaſ.& interrogatus reſpondit Crau. conſ.15.nu.2. conſ.33.nu.20.ver.ſextò decidi,cõſ.70.nu.6. cõſ.226.nu. 6. qui ſcitè ac doctè,pro illius more, alios plures in hanc retulit ſententiã.Huic ergo ſatisfactũ eſt obiectioni;cùm demonſtratum minimè fuerit, ante huius reſeruationis tempora, Imperio ſuppoſitam fuiſſe Genuenſium Rempubl. Reſponderi etiam ſecundo loco ſic poſſe arbitror, clauſulam ſaluis Imperij iuribus, intelligi ſi ius aliquod alia ex cauſa,quàm ex expreſsis in priuilegio & conceſsione,competeret; vt omniũ primus ex facto conſuluit Oldra.conſil.330.col.vlt. quem ſecuti ſunt Gomeſ.in commenta.ad regulas Cancellariæ,de non tollendo iure quæſito.q.1.pagina vlt.verſ.poſtremò.&Pariſius conſ.16.nu. 30.conſ.70.nu.12.lib.1. Nec aliter loquitur ſi rectè perpendatur Reſtaurus d.caſu. 330. cùm ergo non modò abſoluta libertas in genere,ſed & fori priuilegium in ſpecie (vt retuli)in eo priuilegio expreſſa fuerint, ſequitur,clauſulam illam Imperij ſubiectionem non arguere. Poteſt
58 reſponderi & tertiò,†clauſulam illam in fine, in verbíſq; executiuis poſitam eſſe,quare nihil operatur, vt in ſpecie reſpondit Dec.conſ.413.nu.8.9.& conferunt,quæ paſsim noſtri ſcribunt, clauſulas & verba in executiuis poſita nihil operari,ex illo tex.cle.1.de præb. vt docuit Iaſ.in l. ius ciuile.num.8.d.iuſt.& iure.conſ.6.col.5.lib.3.&conſ. 99.colum.3.lib.4.Dec.conſi.423.num.19.& egregiè conſil.500.nu.9.10.Curt.Iun.conſi.3.nu.2. conſ.56.num. 3.& conſil.131.nu.6.Ripa.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.45.de verb.obl.Soc.Iun.conſil. 93.num. 25.lib.3. cæteros ſciens prætereo.Non aduerſantur pariter huic ſententiæ, illius
59 priuilegij ſeu cõceſsionis verba,dum† Genua camera Imperialis appellatur. Quæ fortè verba ex aliquorũ opinione, iuxta communem loquendi vſum intelligere debemus locum eſſe Imperij, Imperatorique ſubiectũ,vt potè,quod Imperator ius cameræ,quæ imperialis dr,in ea ciuitate habeat, Qui ſanè†cõmunis loquendi vſus obſeruandus maximè eſt.l.librorum.§.quod tamen Caſsius,de l.3. l.Labeo.§.idem Tubero.vbi latè Bart.ff.de ſupellec.leg.

60 latè,

latè, doctè & egregiè Did.lib.3.varia.reſol.c.5.nu.1.Rol. vir à Valle conſultiſsimus trac.de lucr.dotis. q.6.num.6. Huic difficultati iri ſatisfactum ſic putò, ſi dicamus verba illa oſtendere, non Imperatorem in ea ciuitate & Rep. ius cameræ ſed ciuitatem in ſe, ad ſui commodum Imperij iura & cameram hrẽ, quaſi oſtendere velit Imperator, Rẽp. hanc excelſam, quo ad ſibi ſubditos ſummo potiri Imperio, iuſq; fiſci hrẽ. multis hic ſenſus ſuaderur. Primò, quia ſi alius ſumeretur ſibi parum conſtans videretur Im 70
perator Carolus V. poſteaquàm atteſtatus eſt hãc Remp. ab immemorali tpe citra, eſſe in quaſi poſſeſsione libertatis, quæ libertas in potentiori ſignificatu ſumpta (vt ſumi debere paulò ante diximus) oſtendit libertatem eſſe à
61 ſuperioritate Imperij, quò fit, vt euitanda oĩnò ſint † pugnantia. c. inter delictos. de fid. inſtr. cuius argumento af- *
firmãt ex noſtris quãplurimi, oẽm diſpoſitionẽ ſic debe- 71
re intelligi, ne repugnantiæ in ea reperiantur. Deci. in l. vbi repugnantia. in fi. de reg. iur. & cõſ. 517. nu. 4. Al. trac. præſump. reg. 2. p̃ſump. 31. Boer. q. 252. nu. 1. 2. Soc. Iu. cõſ. 125. nu. 16. lib. 1. Pariſ. conſ. 102. nu. 19. lib. 1. cæteros conſul to omittam. Suadetur ſecundò hic ſenſus, quia ſolent hæ 72
62 † Reſp. libertate donatæ iura fiſci, & Imperij in ſe & ad ſui commodum hrẽ, quod egregiè docuit Bart. in l. cunctos populos. nu. 50. in fi. C. de ſum. Tri. & fi. Cath. cuius ſnĩam probauit Bal. in l. 1. in fi. C. de hæred. & act. vend. & ſi eo loco malè opinatur Bal. Principi ſupremo reſeruata, conceſſa non cenſeri, qua de re ſuo loco fuſius. Confirmatur tertiò exemplo aliarum ciuitatum & Rerump. quæ liber-
63 tate fruuntur abſoluta, vt in † ciuitate Venetiarum, quæ vt oĩmoda libertate fruitur, ſic nec Imperatorẽ ipſum recognoſcit, quod docuit Bart. in l. hoſtes. ff. de cap. & poſtli. reuer. Bal. in rub. ff. de rer. diuiſ. col. 4. & poſt multos Iaſ. in l. ex hoc iure. nu. 26. de iuſti. & iu. in l. cunctos populos. 1. lect. nu. 11. C. de ſum. Tri. & fi. Cath. & conſi. 70. col. 2. li. 3. lib. 3. Reſtaur. Caſtald. tract. de Imp. q. 54. nu. 9. qui mul- 73
tis affirmauit Sereniſsimam Venetorũ Remp. nec de iure, nec de facto Imperatori ſubeſſe, ob idque non licere Imperatori ipſi in illorum locis, & ciuitatibus, voluntariam ẽt iuriſdictionem exercere, quod in eademmet facti ſpecie conſultus reſpondit Ruin. cõſi. 66. lib. 3. nec aliter reſponderunt Pariſ. conſi. 2. nu. 12. 15. lib. 2. & Soc. Iun. conſ. 100. nu. 10. lib. 2. qua ratione factũ eſt, vt Raph. Fulg. cõſi. 62. ſtante ſtatuto columna ſecunda & Comenſ. conſilio
64 72. Viſis pactis, in fine † Ciuitatem Venetiarum cõem hodie dixerint patriam, quod dixit & Gomeſ. Hiſp. in §. fuerat. nu. 5. Inſt. de act. idem olim de nobiliſsima Floren-
65 tinorum Rep. dicebatur, cui nunc præeſt † Coſmus Medices Dux prudentiſsimus ſimul ac liberaliſsimus, cuius in rebus publicis adminiſtrandis, curam, ſtudium, prudentiam ſummámque vigilantiam, eſt, quòd cæteri vniuerſi terrarum orbis Principes ante oculos habeant. Hæc ergo 74
66 † Florentinorum ciuitas nec Imperatorem, nec alterum olim recognoſcebat ſuperiorem, vt ex noſtris affirmarũt Soc. Sen. conſi. 273. col. pen. lib. 2. Iaſ. conſ. 70. col. ſecunda lib. 3. Feli. in cap. cum non liceat. col. penult. verſ. Quartò conſidero. de præſcrip. Dec. conſi. 357. nu. 2. Purpu. in l. 1. 75
num. 329. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. Reſtau. Caſtal. tract. de Imp. q. 54. nu. 11. & rectè ſentiunt, mea ſenten-
67 tia, quandoquidem illa † Reſp. (vt auctor eſt Platina in vita Honorij IIII. Pont. Maxim.) numeratis ſex milibus coro- 76
natis à Rodolpho Imp. libertatem aſſecura eſt. Idem de
68 † Lucenſium Rep. eo loco literis prodidit Platina, quæ numeratis duodecim milibus coronatis eandem ſibi acquiſiuit libertatem, cuius rei meminit & Feli. ſtatim relatus, & Dec. conſ. 428. nu. 2. & Reſtau. d. q. 54. nu. 12. qui vno ore affirmarunt, non licere Imperatori eas quouiſmodo 77
vexare. eſt ergo diſſolutus hic obex, qui malè creditur fortiſsimus.

Non quoque noſtræ huic ſententiæ aduerſatur, Impera-
69 tori non licuiſſe † Imperij iura & ſupremam illam poteſtatem in Genuenſes transferre, vt viſus eſt ſentire, quam paulò ante citauimus Bal. in l. 1. in fin. C. de hæred. & act. 78
vend. cui accedunt Longouallius in l. Imperium. nu. 256. ff. de iuriſd. om. iud. Moder. Pariſ. in conſue. Pariſ. ti. j. §. 79
1. glo. 5. nu. 53. 54. & Didac. Couar. lib. Pract. quæſt. c. 4. nu.
* 1. in fi. Quoniam vno verbo ſatisfacio, veriorem * & crebriorem eſſe eorum ſententiam, qui aliter ſenſerunt, iura ſcilicet Imperij, ſupremam poteſtatem ac illa demum ſupremo Imperatori & Principi reſeruata transferri concedive poſſe, vt huius fuit ſentẽtiæ ſibi parũ cõſtans Bald. conſi. 64. lib. 1. Ang. in l. Imperium. col. 2. verſ. ex prædictis etiam. de iuriſd. omn. iud. Caſtren. conſi. 63. Quod dicti reditus ſalis, lib. 1. Rom. conſi. 271. Viſa tota. latè Iaſ. cõſil. 45. col. 2. 3. lib. 1. & conſil. 161. lib. 2. Rubeus conſi. 50. & alios plures retulit Crau. conſil. 209. nu. 8. addo Balb. in tract. præſcrip. 2. par. quintæ par. prin. col. 2. Soc. Iun. conſ. 80. nu. 40. lib. 3. qui verum affirmauit, quando in conceſſione adhibita ſunt verba multùm generalia ac vniuerſalia, vnum hoc eſt, † reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis transferri poſſe, quod eorum auctoritate confirmatur, qui negant Imperatorem his in locis legitimare poſſe ſpurios, nec creare notarios, qui actus ſupremo Principi reſeruati ſunt. Sic interrogati reſponderunt Iaſ. conſi. 70. col. 2. lib. 3. Ruin. conſi. 66. lib. 3. Soc. Iun. cõſi. 100. nu. 10. lib. 2. Pariſ. conſil. 2. nu. 13. lib. 2. Confirmatur ex * crebriori verioriq; eorum ſententia, qui affirmarunt, † reſeruata Imperatori, & Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, centenaria præſcriptione acquiri præſcribiq; poſſe. hanc veriorem ac receptiorem Doct. opinionem oſtendit & tuetur Crau. trac. de antiq. temp. 4. partic quartæ par. princ. nu. 73. & in ſpecie † ciuitatem iura Imperij q; ſuperioritatẽ poſſe præſcriptione acquirere, conſuluit Oldra. conſil. 69. conſueuit. col. 4. verſi. Nec obſtat quòd dicitur quòd Imperium: cuius reſponſum retulit & extẽdit Crau. qui ſtatim fuit relatus, nu. 76. in fi. procedere etiã in priuato. addo eiuſdem ſententiæ Balb. tract. præſcr. in 5. par. princ. q. 2. Rui. conſ. 21. col. 2. lib. 1. Curtius Iunior conſi. 158. nu. 16. Albam conſi. 62. nu. 34. conſil. 64. nu. 91. 92. Soc. Iun. conſ. 76. nu. 86. 87. lib. 1. Rol. à Val. conſil. 3. nu. 82. 83. qui duo poſteriores. ſic cõſuluere in cam Marchionatus Montisferrati, quæ Marchia eandem habuiſſe dicitur originem, quam habuit & hęc Finarij, & idem tandẽ ſenſiſſe viſus eſt Reſtaur. Caſtaldus tract. de Imp. q. 34. nu. 7. Hæc eo fortius procedũt quo verè intelligimus, excelſam hanc Remp. non modò primæ, verùm & † ſecundæ ac tertiæ appellationis cognitionem habere & à iudicatis per illius magiſtratus, ad alium recurſum non dari: ex quo intelligim' iura Imperij ac ſupremæ poteſtatis apud eam eſſe: ſic Crau. conſi. 209. nu. 10. Dida. lib. Pract. quæſt. c. 4. nu. 6. ex quibus ceſſat hęc difficultas. cui etiam ſecundo loco reſponderi rectè poteſt, Bald. Moder. Pariſ. Didacum & cæteros, qui iura & Imperij ſuperioritatem nõ poſſe transferri affirmarunt, loqui, cùm Dominus & ſuperior, feudum, vt Caſtrum, oppidum, Ciuitatem vel Prouinciam concedit. at nos extra hos terminos verſamur, quandoquidem nihil Carolus V. nihil cæteri illius anteceſſores huic Reip. conceſſerunt: ſed ſolum affirmarunt eã liberã, quod intelligitur ẽt ab Imperij ſuperioritate, cũ alioqui eorũ aſſertio & cõceſsio nihil operaretur, cõtrare gulã l. ſi quando, in prin. de l. 1. & infrà ſtatim ſubijciam.

Non pariter illum aduerſatur, conceſsionem hanc ſeu † priuilegium, vel beneficium potius à Carolo V. & cæteris conceſſum illorum perſonam non cõprehẽdere, iuxta tex. l. inquiſitio. C. de ſolut. & c. quiſquis, de præb. & pulchrè apud Ruin. conſ. 38. col. vl. li. 5. Gozad. cõſ. 76. nu. 14. 101. nu. 20. quoniã reſpõdetur primò, † in fauorabili diſpoſitione, & cõceſsione ẽt concedẽtis perſonam ineludi, vt poſt Soc. Sen. cõſultus reſpondit Crau. cõſ. 174. nu. 12. nos aũt in fauorabili diſpoſitione verſari dubiũ nemini eſt, & iã oſtẽdimus. Reſpõdetur ſecũdò ex ſubiecta materia † cõcedentis perſonã in cõceſsione cõprehẽdi, vt eo cõſ. 274. nu. 12. verſ. tertiò reſpõdeo, affirmauit poſt Cyn. & Corn. quos retulit. ſubiecta ãt materia hìc docet, vere agi de ipſiuſmet. Imp. perſona, & ſuperioritate, cũ de alteri' ſuperioritate & Imperio eo tpe fuerit, nec ſit nunc dubitatio. Rñdetur tertiò hãc cõceſsionẽ eſſe ex certa ſciẽtia factã, quãobrẽ concedẽtis perſonã includit. ſic reſpondit Goz. cõ. 76. nu. 11. in fi. Reſpõdetur quartò, q̃ cũ (vt ſtatim dixi) de alterius ſupioritate hic nõ ambigatur, eſt. n. indubitatum eo tempore anni 1529. cùm Carolus V. aſſeruit, excelſam hanc Rempub, liberam eſſe, nullum ſuperiorem recognouiſſe; ſequitur Imperatoris perſonam hìc † comprehendi, ne fruſtra operetur conceſsio, contra leg. ſi quando, in princ. de leg. prima † quod in priuilegijs procedit, etiamſi ius tertij læderetur. Decius in lege prima in fine. C. de ſecund. nupt. & in quauis materia ſtrictè interpretanda, verba ita ſumuntur, vt aliquid operentur. Cald. conſilio 6. in fin. in tit. qui filij ſint leg. vbi in diſpenſatione loquitur. In renuntiatione Aretin. conſilio 104. colum. 3. verſ. vltimo. egregiè Crau. conſ. 272. nu. 7. con-

filio.294.nu.3.Quod fortius intelligit Soc. Iun. conſi.94. nu.20.li.3.etiamſi verba vix conuenirent.

Secundo loco, cum re ipſa oſtenderimus, Genuenſium 89
Remp. ſuperiorem aliquem, nec ipſum quidem ſupremũ Imperatorem recognoſcere, ſequitur huius controuerſiæ iudicem eſſe competentem ipſius ciuitatis & Reip. ordinarium. Hoc eo argumento demonſtratur, quo vſi ſumus in quarto fundamento, dum in contrariam argumentaremur partem. Ratione rei ſitæ competens dicitur iudex, qui incompetens aliàs dici potuiſſet.c. ſanè de fo. comp.
80 †Sed Finarij regio, & Marchia eſt intra Genuenſium fines poſita: Ordinarius ergo Genuenſium iuſdicere poterit. Minor illa propoſitio multis probatur. Et primò, argumento ab extremis ſumpto, cùm locus Finarij ſit collo-
81 catus intra Coruum & Monachum †Genuenſiũ confines, 90
vt teſtantur Geographi omnes. & Plinius lib.3. Naturalis Hiſt.c.5. oſtendit à Nicea Maſſilienſium vſque ad Albam
82 †Pompeiam, Aſtam, & Aquas Statyellorum ac † Pollen-
83 tiam oppidum, Liguriã eſſe. Leander Albertus Bononienſis oſtendit Finarium intra hos confines comprehẽdi cõtineriq;. Eſt ergo intra fines Genuenſium, vt annotarunt *
omnes in l. Celſus. ff. de vſucap. Soc. Sen. conſi.86. col. 2. 91
verſi. tertia concluſio, & conſi.127. col.3. lib.1. Dec. conſi. 528. nu.2. Pariſius conſil.15. nu.9. conſi.27. uum.13. libro 1.
84 Crau. conſ.54. nu.9. Quæ ſanè †argumentatio dubio procul præſumptiuè ſaltem concludit, vt docuit Abb. in c. accedentibus. num.6. de priuil. & relati Doctores. Quæ ſanè
85 †præſumptio hoc operatur, vt probandi onus in aduerſarium reijciat. l. generaliter. §. ſi petitum. in fi. ff. de fideic. lib. & Dec. conſi.540. nu.11. Brun. conſi.109. nume.1. latè Did. lib.2. varia. reſol. c.6. nu.1. Nec ad rem confert, ſi quis 92
obijceret ex inſtrumento initæ conuentionis anno 1340. conſtare Finarium habere diſtrictum ſeparatum à finibus Nauli ad fines Petræ, quod oſtendunt & Blondus, Leander Albertus. Nebienſiſque Epiſcopus, in illius loci deſcriptione. Nam (vt admonui) ad rem nõ confert, quoniã ſingularis ſpecialiſq; loci deſignatio non efficit, quin ſuo toto contineatur. Hoc ad ſenſum patet. Habet Liguria, vt Liguria eſt, ſuos diſtinctos fines, vt tamen vniuerſa Italiæ prouincia ſuo integro illo corpore cõprehenditur, & mẽbrum in toto corpore continetur. Conſiderata ergo Li-
86 guria, vt †totum integrale, Finarium, vt partem, compre- 93
hendit. Nec ſequitur, eſt Finarium, ergo non eſt Liguriæ pars, vt animaduertunt noſtri in l. qui vſumfructum, vbi Iaſ. nu.9. de verb. obl. & per Euerar. in cẽturia legali, in ar. de toto ad partem. Quo loci oſtendit, non licere argumẽtari: eſt pars, ergo eſt totum: eſt paries, ergo eſt domus: vt ſi dicerem, eſt Finarium, ergo eſt Liguria, ſed bene ſequitur, eſt Finarium, ergo eſt pars Liguriæ. vel econtra, eſt Liguria, ergo & Finarium, vt pars ſub toto continetur. Cõfirmatur ſecundò minor illa propoſitio, quod iam clarè
87 cognouimus, †Marchiones Finarij per tẽpora penè im- 94
memorialia Genuenſib. fidelitatem iuraſſe ac præſtitiſſe. Nam, vt ſcribit Nebienſis Epiſcopus, anno 1227. mẽſe Maio fidelitatem tunc iurarunt illius ætatis Marchiones, inueſtituras ſumpſerunt. quod clarius patet ex laudo ab Antonioto Adurnio lato ann. 1385. a dquod confirmandum ſtatim illi Marchiones à Genuenſib. inueſtituras ſumſerunt, ſeruarúntq; fidelitatem hanc debitis temporibus, nouas inueſtituras, ſeu antiquarum renouatiuas accipiendo vſq; ad annum 1482. Satis ergo ſupérq; demonſtratur. Genuenſes huius Marchionatus directos dominos iuſto ex titulo, & longiſsimi temporis præſcriptione factos eſſe,
88 cùm præſertim †tanti temporis præſcriptione, non vtile modo, ſed & directum acquiratur dominium. Sic Iacobus Alua. in c.1. de feud. non hab. prop. nat. feu. Abb. c. ad audientiam. col. vlt. de præſcrip. Balb. tract. præſcrip. 4. par. prin. q.12. prin. verſicu. quartò quæro. Qua de re latius in qua. to articulo attingemus. 95

Nec ſolidiſsimæ huic confirmationi aduerſantur multa, quæ ſolent afferri. illud primum de conceſsione ab Othone II. qui anno ſalutis noſtræ 966. imperauit. vt etiam *
illud ſecundum, quod de inueſtitura Caroli IIII. conceſſa anno 1355. quoniam illa nihil ſunt impedimento, vt abundè demonſtrabimus infrà in quarto articulo. Quo loci oſtendemus etiam huic Marchioni non prodeſſe ſuſceptã inueſtituram per Alphõſum ſeniorẽ huius auum à Maximiliano Imperatore anno 1482. Minori itaque propoſitione validiſsimis probata argumẽtis, ſatis ſuperq; intelligimus huius controuerſiæ iudicem fore competentem Genuenſium ordinarium, quem adire Marchionis partes erant. Sic rectè docuit Feli. in c. cùm veniſſent, nu.5. verſi. ſecundò limita. de iud. Qui ſanè †ordinarius ſi iuſtitiã adminiſtrare recuſaſſet, ad Pontificem Maximum cõfugiendum illi erat, vt docuit Abb. in c. nouit, vbi Dec. nu.8. de iud. & Feli. d. c. cùm veniſſent, nu.5. verſ. ſecundò limita. eod. & in c. cùm non liceat, nu.10. de præſcrip. Curt. Sen. conſi.66. Super præmiſſa. col.4. in fi. idem in add. ad Ia. in l. cunctos populos, 1. lect. nu.11. in verbo, dominio. C. de Sum. Trin. & fide Cath. Quo loco eiuſdem ſententiæ citat Archid. Affirmarunt enim relati interpretes, Principes & Dominos ſuperiorem nou recognoſcẽtes, vt Excelſa hæc Genuenſium Reſp. ſub Pontifice Maximo eſſe couueniẽdos. Nec eſt quod obijciatur, neceſſe minimè fuiſſe confu gere ad Genuenſium officiales: †quia cùm Genuenſes ipſi ſint ſuſpecti, ſic & eorum officiales, vt reſpõdit Bru. Aſtenſis conſi.31. num.9. Quia reſpondetur verius eſſe, officiales non eſſe ſuſpectos, vt quotidie videmus, Imperatorem, Reges, Duces, & ſimiles officiales conſtituere, qui tã contra eos quàm cõtra inferiores cognoſcunt; quã ſnĩam probarunt * crebriore calculo Doct. in l. qui iuriſd. om. 91
iud. quo loco Dec. nu.6. ex Caſt. ſnĩa affirmauit † ſuſpectũ in cognoſcẽdo, non eſſe ſuſpectũ in delegando. Poterat ergo Marchio adire officiales Genuæ, vel delegatum in cauſa conſtitui petere, apud quem de rei veritatẽ quæreretur. Nec aduerſatur illud Bruni reſpõſum, qui dum nu.3. Caſt. ſententiam probat, hanc ipſam noſtram confirmat.

Tertiò dato, non tamen (vt dicere ſolemus) conceſſo, Finarienſe feudũ non eſſe Genuenſis Reip. attamen adhuc non conſtat clarè & abſolutè eſſe feudum Imperij. Quo fit, vt hac pendente dubitatione †qualitas hæc, è qua 92
iuriſdictionis principium & fundamentum ſumitur, excutienda priùs fuerit, vt docuere Inno. in c. ſuper literis, de reſcriptione. Bart. l. præſcriptione, nu.8. ſi contra ius vel vtil. pub. Alex. l. ij. nu.16. ff. ſi quis in ius voc. non ierit, & conſ.1. num.11. lib.5. Soci. Sen. conſi.187. col. 2. verſi. præterea, lib.2. Curt. Iun. conſ.124. nu. 6. Crau. conſi.196. nu. 5. Gram. voto.11. nu.7. Plo. l. ſi quando. nu.825. C. vnde vi. qui in his ferè terminis, præſertim Cur. Iun. & Soc. loquũtur, debuit ergo qualitas hæc, an feudũ Finarj eſſet Imperij, vel non, ante omnia ad iuriſdictionem fundãdam cognoſci & finiri. in qua †qualitate finienda iudex compotens eſſe non potelt Imperator, cùm ſe huius Marchiæ directum dominum (vt diximus) credat. Sic poſt Abb. clarà docuit Dec. in d.c. cæterùm, num.18. de iud. in claris noſtris terminis Iaſ. conſi.60. nume.2. in fi. lib.1. Ex ea enim cognitione maximum ſentiret commodũ, ob id non conceditur. Dec. poſt alios in c. ad audientiam, nu.4. de app. nec aliter ſentiunt Abb. in cap. ſi clericus laicum, num.8. de fo. comp. Feli. in c. ſuper literis, nu.27. verſ. fallit ſeptimò, de reſcri. Quod tantò fortius hoc caſu procedit, vbi
plenariè tractanda eſſet. licèt enim qualitas † iuriſdictio- 94
nis fundatiua tractari tunc ſoleat ſummariè, cùm plenior cognitio adhibenda eſt, vt reſpondit Alex. conſ. 1. nu.10. lib.5. attamen cum noſtro hoc in caſu, nulla alia futura eſſet cognitio, plenariè hæc qualitas tractanda erat, vt egregiè reſpondit Soc. Sen. conſi.59. col.3. verſi. confirmatur, quia dicit Bartolus lib.3. poſt Bar. quem citat. cùm ergo hoc in iudicio qualitas hæc excuſſa minimè fuerit, & dũ contenderet Genuenſium procurator diligentiſsimus D. Octauianus de Nigro, feudum, non Imperii, ſed Genuenſium eſſe, auditum non fuit, ſequitur Imperatorẽ non poſſe nũc in cauſa cognoſcere, aliàs dubio procul nullum reddetur iudicium.

Quartò dato, non conceſſo tamen, feudũ Finari, Imperij eſſe attñ adhuc contra Genuenſes iuſdicere Imperator non põt. Tunc. n. dominus directus inter vaſallos de feudo cõtendentes iuſdicit, cũ illi ſe vaſallos fatẽtur: at diuerſum cùm †vaſallorũ alter, ſe illius vaſallum eſſe negat, tũc enim adeundus eſt ordinarius, ca.1. §. vlt. de prohib. feud. alie. per Frid. vbi Bald. nu.4. & ibi Afflic. in 7. par. num.2. qui hanc eſſe * communem ſenſit: nec ab ea recedere eſt auſus clarius ſic reſpondit idem Bald. conſilio 216. Fuit quidam nobiliſsimus, col. vlt. lib.2. Dec. c. cæterùm, num. 9. verſi. ſecundus eſt, de iud. Soc. Sen. conſil.12. columna pen. verſi. & prædicta ẽt procedunt. lib.1. clarè idem Soc. Sen. conſ.187. in fi. lib.2. Brun. conſil 45. nu.9. Curt. Iun. tract. feudo. 7. parte. prin. nu.27. Iul. Clar. li. 4. ſnĩarum. §. feudum. q. 99. verſic. ſed pone quod contra. Sed noſtro hoc caſu non modò negarunt Genuenſes & Imperatoris

vaſal-

vaſallos eſſe, immò affirmarunt, ſe Finarienſis feudi dominos, nō ergo iudex cōpetens eſſe poteſt Imperator.

Vltimò, ex eo in hanc adducor ſententiam, quòd ad fundandam iudicis iuriſdictionem, ſcio maximè neceſſa-
96 rium fore, vt petitionis cauſæq; † qualitas perpendatur, præcipuè in feudalibus, vt egregiè rūdit in terminis Iaſ. conſi. 60. col. 3. verſ. quartò principaliter. li. 1. Sed hîc petitio non fuit ratione qualitatis feudi, iuriſque feudalis, ſed
97 vt de iure cōmuni Marchio † ſpoliatus reſtitueretur: quò fit, vt non ipſe dominus feudi, ſed ordinarius ſpoliatoris, iuxta iuris communis diſpoſitionem adeundus ſit. Sic clarè in terminis reſpondit Iaſ. d. conſ. 60. col. 2. verſ. ſecundò fortius. poſt Alex. conſ. 79. col. 2. verſ. tertiò fortifica- 106
tur. li. 1. alios refert Bolog. in add. ad cōſi. Io. de Ana. cōſi. 84. nu. 8. Iacobi. à S. Georgio in inueſtit. feud. in verbo, & dicti vaſalli, col. 4. verſ. in hac materia. non ergo Imperator erit iudex competens, etiamſi feudi dominus præſupponeretur. ſolida ſunt hæc fundamenta, quibus in hanc adducimur ſententiam, & multò ſolidiora oſtēdemus, ſublatis his quæ in contrariam partem attulimus, quæ quò plura, eò infirmiora ſunt.

Non obſtat ergo primum illud & præcipuum, quod adducebatur fundamentum, quoniam minor illa propoſitio, multis alioqui eo loco confirmata rationibus, vera nō
98 eſt. Corruit enim illa prima cōfirmatio, qua diximus † Imperatorem eſſe totius Mundi dominum. Nam, vt falſa eſt, 108
ſic eam validiſſimis rationibus deſtruunt quinque viri cōſultiſſimi quorum loca recenſere ſatis ſuperq; eſſe reor. 109
Old. vnus eſt ex antiquis conſi. 69. Conſueuit. qui iure diuino, naturali, gentium & ciuili, falſam hanc eſſe aſſertionem demonſtrat. Quantuum autem Oldrado deferēdum
99 ſit, nemo eſt qui ignoret; cùm is fuerit verus † legum pater, vt meminit Caſtr. in l. is qui putat, in fi. de acquir. poſſ. Soc. Sen. conſ. 146. col. 6. in fi. lib. 3. Ideò Pariſ. cōſi. 73. nu. num. 37. libr. 1. Oldr. auctoritatem maximam eſſe teſtatur. Alter eſt ex recentioribus Didac. Couar. Hiſp. inter Iureconſultos noſtræ ætatis primarios enumerandus, qui
100 ob inſignem † eruditionem, meruit Epiſcopus eligi. is in- 110
quam in c. peccatum, in ij. parte relectionis. §. 9. de reg. iu. in 6. multorum auctoritatibus & ſolidiſſimis iuribus & rationibus Imperatorem totius mundi dominum non eſſe oſtendit. Quod facit & Alcia. in l. 1. C. de ſum Tri. & fide Cath. & egregiè ac doctè Eguina. Baro trac. de beneficijs feudorum, lib. 2. c. 1. Chaſſa. in Catalogo Gloriæ mun- 111
101 di par. 5. conſ. 28. vbi latiſſimè hac de re diſſerunt. † Hoc etiam ex eo demonſtratur, quòd cùm hæc propoſitio generalis multùm ac vniuerſalis proponatur, vt in vno falſa eſt, ſic & in omnib. l. ſi is qui ducenta, in §. vtrum. vbi Bar. & Soc. ff. de reb. dub. Hanc ergo aſſertionem non modò in vno, ſed & in multis falſam eſſe omnib. patet. Nam primò
102 videmus, † Hiſpaniarum Regem Catholicum, (vt Turcas, Sarracenos, Indos, cæteroſque Barbaros, ſilētio inuoluā) Imperatorem non recognoſcere, vt teſtantur Gomeſ. in §. fuerat. num. 5. Inſt. de actio. Moderni Pariſ. in cōſuetud.
103 Pariſien. in princ. nu. 20. ſic † Regem Galliarum Chriſtia- 112
ſtianiſſimum, Imperatorem non recognoſcere, multis latè & ſubtiliter probarunt. Oldr. conſi. 69. col. 2. Io. Igne. in l. neceſſarios. §. non alias, 4. parte, nu. 58. ff. ad S. C. Syll. idem in l. donationes, nu. 3. C. de dona. Petr. Rebuff. in l. vnica, nu. 52. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt profer.
104 ſic † Sereniſſimum Sabaudiæ Ducem, Imperatorem non recognoſcere ſenſit Purp. in rub. ff. de iuriſd. omn. iud. nu. 20. dū illi æquiparari ait. Quare iuſta ac æqua ratione videtur factum, vt ſe Dei Gratia Ducem affirmet, quo titulo ſe ſuperiorem non recognoſcere oſtendit, vt ſcribit Eguin. Baro doctiſſimus Iureconſ. in tract. de benefic. feud. lib. 2. c. 1. ex tex. c. quòd iure. 8. diſt. Sed verius arbitror etiam Ducem Sabaudiæ Imperatorem recognoſcere, quāquam Imperij iura in ſuo dominio habeat, ſitq; Imperij Vicarius, vt ſcripſit Iacobi. de S. Georgio in inueſt. feud. col. 1. verſ. Dubitat. latè Chaſſa. in Catalogo Gloriæ mundi. par. 12. conſiderat. 58. quo loco Purpu. quem ſuprà retuli. quod autem ſcripſi Ducem Sabaudiæ Sereniſſ. ſe Dei Gratia Ducē inſcribere, non alia ratione contingit, quàm vt prudenter oſtendat iam amiſſum dominium Dei gratia fuiſſe aſſecutum. Sic † Ducem Mediolani in ſuo Ducatu Imperatorem non recognoſcere, vel verius iura Imperij in ſuo dominio habere affirmarunt Curt. Sen. cōſi. 49. col. 11. conſi. 50. col. 32. verſ. nonò. & conſ. 66. col. 4. verſ. ſed præmiſſis, conſi. 74. col. 2. latiſſimè de ampliſſima & abſolutiſſima Ducis Mediolani poteſtate, tradit Lud. Bolog. conſil. 1. col. 17. ver. non obſtat illud &c. quinimò in ſpecie paulò ante oſtēdi, quamplures Reſp. eſſe à ſuperioritate Imperij liberas, vt illa Venetorum, Lucenſium, & illa olim Florentinorum. Quin oſtendimus in indiuiduo Remp. hanc Excelſam Genuenſium, nec Imperatorem aliúmve ſuperiorem recognoſcere: quod teſtimonio præſertim Caroli V. comprobauimus. Cui nō aduerſantur illa, quæ in eo adduximus fundamento, de priuilegiorum conceſsione, quæ ſubiectionem oſtendit ex Rimin. d. cōſi 268. nu. 41. li. 2. & de nominatione. quod enim de priuilegiorum conceſsione diximus, leue admodum eſt: nam ill-
lud tunc ſibi locum vindicat cùm in dubio ſumus. † præſumptio. n. quædam eſt, non concludens probatio & demonſtratio, vt docuit Iaſ. in l. decem, nu. 46. de verb. obl. quæ ſanè præſumptio ceſſat in caſu claro, vt in noſtro accidit. immo eo in caſu loqui Rimi. cùm ex priuilegio lex imponitur priuilegiato, qui actus ſuperioritatem oſtendit (inquit ille, alias non vt re ipſa videmus, Principes externis priuilegia concedere. Non pariter quod de nomi-
107 natione diximus, aduerſatur, cùm illa † aſſertio ac enūtiatio Genuenſib. obeſſe non poſsit; nā conſtō cle. j. de prob. tunc demū procedit, cùm in antiquis ſumus; at ſecus contra in facto recenti, vt hic. ſic Crau. tract. de antiqui, temp. 1. par. nu. 9. qui multos in hanc ſententiam retulit, eóq;
loco, nu. 11. inquit tunc verba † enuntiatiua Principis probare, quando plenè fuit informatus, quod hîc non contingit. Rurſus verbis † enuntiatiuis Principis non ſtatur, quādo iure ſuo quis priuaretur, ſic ampliſsimè eo loco Crau. nu. 16. Cuius loca retuliſſe ſufficiat, cùm is pro more multos alios doctè & egregiè congerat. Rurſus ceſſat hæc cōfirmatio, quoniam non ipſis Genuenſibus ſic fuit reſcriptum, ſed diuerſis, vt illi Alphonſo Carreto & cæteris, quo
in caſu non loquitur l. ſi filiusfa. ad Mace. Nec Doct. iam relati, qui loquuntur cùm alicui datæ ſunt literæ, quæ detrimentum ei afferre poſſunt, quib. is non contradixit. Nō aduerſatur quod afferri poſſet ex Dec. conſi. 360. nu. 8. &
conſi. 361. num. 7. † Genuam recognouiſſe Regem Galliarum, ſicque ſuperiorem, & ob id liberam non eſſe. Quia vno verbo reſpondetur, quòd ad Imperium, Genuam dicere poſſe, quòd ad te liberas ædes habeo, iuxta l. loci corpus. §. competit. ff. ſi ſerui. vindict. Pariſius conſilio centeſimo num. 63. conſilio centeſimoprimo. numero vigeſimoquinto, libro primo. quæ ſanè † exceptio, tua non interēſt, litis finitę dicitur. Crau. conſilio centeſimooctageſimoſecundo, numero 8. & conſil. 195. numero 7. accedit præterea ſub Rege Gallorum fuiſſe non de iure, ſed de facto, vt teſtantur Hiſtorici omnes, & nunc re ipſa videmus à nexu illo liberatam.

Non obſtat nunc ſecundum illud principale fundamētum, quoniam illi eſt abundè ſatisfactum ex his, quæ ſtatim retulimus in tertio ac quarto noſtræ huius ſententiæ & fundamento. & in ſpecie magis illa confirmando reſpō deo, gl. d. c. cæterùm in fi. de iudic. optimè loqui, dum affirmat † quòd ſi de feudo controuerſia ſit inter vaſallum, & alterum non vaſallum, dominum feudi iudicem non eſſe competentem, ne in ſua cauſa ſibi iuſdicat, quod nec ipſi Imperatori conceditur, vt infrà ſubijciam nec eſt qui illi gloſſæ aduerſetur: nam Soc. d. c. ex tranſmiſſa, col. 6. in fi. verſi. tertiò limitatur, eam approbauit, dum inquit, quando contentio eſt inter duos, quorum alter negat feudum ſuperioris eſſe, apud quem conuentus eſt, is ſuperior iudex nō erit competens; quoniā eo caſu de eius cōmodo agitur. & ſubdit exemplum, quod multùm ad rem cōfert: ſi ambigatur, an feudum ad eccleſiam vel ad laicum pertineat, nullus ipſorum iudicabit, ſed ordinarius erit competens; illudque ſubdit quòd ſi duo contenderent, & alter affirmaret eſſe feudum conceſſum ab vno domino, & alter non ab eo, ſed à ſuis prędeceſſoribus conceſſum contenderet; is qui nunc dicitur feudi dominus, non eſt competēs iudex, quia aliàs ſuum tueri vellet factū. non pariter
113 aduerſatur † Inno. auct. in c. ex parte, de fo. com. quia Inn. præſupponit ſatis clarū eſſe de iuriſdictōe ordinarij & poteſtate dñi, neminémq; litigantiū negare illū dominū talē eſſe, quod hic nō cōtingit: ſic † Bal. in l. 3. co. 1. verſ. quæro quid. C. ſi à non cōp. iud. qui in eo ſecundo fundamento citatur, difficultatē nō facit, cū is clarè loquatur eo caſu, cùm ambo cōtendentes fatentur rem eſſe feudalē. imò ſubijcit Baldus q̄ quando quis eſt expulſus à caſtro cum multitudine gentiū (vt ille ait) ſicque vi armata, Præſidem

illius prouinciæ cognoſcere debere. ſi ergo ex facto Genuenſium credebat Marchio ſe (vt aſſerit) ſpoliatum vi armata, prouinciæ Præſes erat adeundus, nō feudi dominus, id eſt Imperator, ſi mō dominus eſt, quod non conceditur. ſic intelligo Aret. & cęteros in d. c. cæterùm, de iudic. Iaſo. autem auctoritas in d. conſi. 60. col. 2. verſic. 2. & fortius. lib. 1. retorquetur. is enim clarè affirmat, quòd quando vaſallus prætendit ſe ab aliquo ſpoliatū & contra ſpoliatorem vult agere, debere agere nō coram domino feudi, ſed coram ordinario ſpoliatoris, cùm tunc actor non ex iure feudorum, ſed ex iure communi innitatur, vt ſpoliatus ante omnia reſtituatur: quòd ſuprà retuli.

Non ob. tertium, dum ſic argumentabamur, Imperator in propria cauſa & ſuorum iuſdicere pōt, ſed feudum Finarij eſt propriū ipſius imperatoris, ergo, &c. Reſpondetur, vtrāque propoſitionē quò ad terminos noſtros minus veram eſſe: nam maior eſt falſa, quādoquidem & hoc Tiberius, & l. proximè, intelliguntur contra ſuos ſubditos. † nō contra alios. ſic egregiè docuit Abb. in c. nouit, nu. 16. de iud. Cuius ſententiam eſt ſecutus Fel. in c. cùm veniſſent, num. 5. verſic. Limit. primò, eo tit. de iud, quò loco ſic q̄nque obſeruatum teſtatur. Idem cenſuit Soc. Sen. conſi. 187. in fin. li. 2. Reſtaurus tract. de Imperator. q. 91. num. 4. vbi latè, quo loco paulò ante is retulit, omni caſu ex † honeſtate teneri caſum alteri delegare. cùm ergo ſatis ſupérque fuerit demonſtratū, Genuenſes nō eſſe imperio ſubditos, dubio procul ceſſat hæc argumentatio. Eſt pariter falſa illa minor propoſitio, quoniam iam multis oſtendimus feudū Finarij non eſſe Imperij ſed Genuenſium. Nec aduerſatur, quòd eo loco ex inueſtitura, ſeu cōceſſione Othonis II. & Caroli IIII. allatum fuit, quoniam in Othonis conceſſione nullum fundamentum ſolidum Finarij Marchiones cōſtituere poſſe clare demonſtrabitur. nam ius ſe metiri affirmant ij Marchiones à perſona Aledrami, ſeu Alerami, vel, vt vocant alij Sabellicus præſertim) Alnari, & Alaſiæ, ſeu Adelaſiæ. Quorum † hiſtoriam recenſent multi vt M. Antonius Sabellicus lib. 2. Nonæ Aeneadis, Raphael Volater. lib. 4 Geographiæ in deſcriptione Regionis Subalpinæ, & Leander Albertus in deſcriptione Montisferrati, etſi † in aliquib. inter ſe diſſentiant. ſcribunt enim. Aleramum Ducis Saxoniæ filium cùm apud Othonem hunc eſſet, Adelaſiæ Othonis filiæ amore captum. data inter eos fide, clanculeſtinóque contracto matrimonio vnà ſimul è regia domo aufugiſſe & longo emenſo itinere ad Albignaunos perueniſſe vbi diſſimulata vtriuſque perſona, egregiam prolem procrearunt, tandem ab Albignaunenſi Antiſtite agnitos in Othonis gratiā receptos fuiſſe. Conueniunt Sabellicus & Leander Albertus, † Adelaſiam ſeptem ſuſcepiſſe maſculos ex Aledramo, & Gulielmo primogenito Othonem illum † Marchiam Montisferrati contuliſſe: ſecūdo datam fuiſſe Sauonam ſcribit Sabellicus tertio Ceuam, quarto Inciſam. quinto Ponzonium, ſexto Boſchum, ſeptimo Salutias, etſi Sabellici codex in aliquib. corruptus circunferatur: Leander verò Albertus ſcribit, Gulielmo primogenito datam fuiſſe Marchiam Montisferrati, ſecundo Ceuam, tertio Ponzonium, quarto Boſchū, quinto Salutias, ſexto Sauonam, ſeptimo Finarium. Sed veriorem credimus Sabellici hiſtoriam, tùm quia in Leandri Alberti annotatione nullum verbum de Marchia Inciſa cum tamen certum ſit ab Othone conceſſam alteri filiorum D. Alerami, tum etiam quia † Marchia Finarij vnà cum illa Sauonę continetur & iſtimet Marchiones Finarij ſe ab illis Sauonæ Marchionib. traxiſſe originem affirman (ſi verum mo dō id eſt) Raphael autem Volater. ſcribit, Adelaſiā † quatuor tantum maſculos ſuſcepiſſe ex Aleramo, nec verbum de his Finarij Marchionibus facit. Antiqua verò Chronica Montisferrati, vt ex noſtris meminerūt Pariſ. conſ. 23. nu. 236. 253. lib. 3. & Soc. Iun. conſi. 56. nu. 63. in fin. lib. 1. † Aleramum ex filia Othonis II. duos tantū ſuſcepiſſe maſculos, Bonifacium, Aleramo patre adhuc ſuperſtite, ſine prole eſſe vita functum; ex Gulielmo autem deſcendiſſe cæteros Montisferrati Marchiones, quorū in numero non reperiuntur Marchiones Finarij, † lineáque ipſius Bonifacij multis iam annis extinctam nemo eſt, qui neſciat, & teſtantur antiqua illa Chronica, vt Soc. meminit & ſcribit Volater. anno 1305. hanc Aledrami Lineam defeciſſe. non ergo ſolidum aliquod fundamentum eſt in hac conceſſione Othonis conſtituendum, tum quia con conſtat hos Marchiones Finarij eſſe ex Aledrami linea, tum quia ſi ex linea fuerunt, illa dū iam extincta. & his † Chronicis & Hiſtoriarum ſcriptoribus in antiquis maximè eſſe credendum, nemo eſt qui ambigit, vt apud omnes in l. 3. ff. ſi cer. pet. & in nſis terminis affirmāt multi ex recentioribus. qui in cā Marchionatus † Montiferrati, (quæ Marchia eandē ab Othone originē habuit) reſpondere, vt Soc. Iunn. d. con. 76. nu. 64. lib. 1. Alc. reſp. 199. Quinimmò huius Marchionis partes erant † ſe talem probare, cùm ei tot & tātæ aduerſantur coniecturæ & præſumptiones, immò probationes; vt contra Marchionem Salutiarum reſpondit Alciat. d. reſpon. 199. num. 20. 21.

Reſpōdetur & ſecūdò Imperatorē nō poſſe dicere hoc feudū Finarij eſſe Imperij, ob illā † Othonis conceſſionē. Quoniā nō feudalis, ſed libera & abſoluta cōceſſio cū trāſlatione directi dominij fuit, ſicq; donatio fuit, hoc multis poteſt demonſtrari, ex his præſertim quæ à Pariſ. conſi. 23. li. 1. Soc. Iun. d. conſ. 76. lib. 1. ab Alciat. de reſp. 199. à Gozzad. conſ. 8. & Rolan. à Valle. conſ. 2. ſcripta ſunt, & latius excutiem' infrà in quarto articulo, quo loco oſtēdemus pariter Illuſtriſſimum hūc Marchionē in inueſtitura Caroli Quarti fundamentum conſtituere non poſſe.

Non obſtat quartum principale fundamentum, quod ſuprà aduerſus Genuenſes fuit conſideratum; quia reſpondetur negando minorem illam propoſitionem, qua diximus feudum Finarij ſitum eſſe ſub Imperio, nā ſatis ex iam relatis reſponſum eſt. demonſtratum enim fuit eſſe intra fines Genuenſium, ideóque non licuit Marchioni Alphonſo huius Marchionis Illuſtriſſimi auo à Maximiliano Imperatore eo anno 1482. inueſtituras ſuſcipere, quod latè verum eſſe infrà in quarto articulo oſtendemus.

Non ob. quintum illud principale fundamentum, quo dictum fuit ratione perpetrari delicti Imperatorem poſſe cognoſcere. l. 1. C. vbi de crimin. agi opor. Quia rñdetur primò, Abba. & Rub. ad eorum ſniam comprobandam, vnū præſupponere: Imperatorē. ſ. totius mūdi dominū eſſe, & ob id in vniuerſum iuriſdictionem poſſe exercere, & delictum perpetratū quouis in loco punire. Quod tamē præſuppoſitū falſum eſſe demonſtrauimus multis in caſibus, præſertim in Genuenſes, quos imperio ſubditos non eſſe diximus. Quamobrē etiam quo ad Imperatoris perſonam dictū illud, † vbi te inuenero, ibi te iudicabo, intelligitur, vt in cæteris: quando. ſ. delinquens inuentus fuit in loco delicti, & ipſi' principis cuius iæſa fuit iuriſdictio, vt verba gl. d. l. 1. C. vbi de crim. agi opor. ibi intelligunt Salic. & * cæteri, & * cōmunem teſtatur Gra. conſi. 27. nu. 7. Reſpondetur ſecundò, dato, non conceſſo tamen, Genuenſes eſſe ſub Imperio, attamen, cum ſuprà oſtenderimus Marchiā Finarij non eſſe ſub Imperio, ſequitur, quòd etiamſi Genuenſes in ea deliquerint, ob violentam illam occupationem (vt fertur attamen adhuc ab Imperatore conueniri non poſſunt: quandoquidē verior ac * crebrior eſt illa interpretum ſnia, † iudicē ratione originis, vel domicilij cognoſcere non poſſe de delicto per ſuum ſubditum in alieno territorio commiſſo, vt ſi origine vel domicilio Papienſis in territorio vel Placentino, vel Cremenſi (quorum primum Pontificis vel Ducis Illuſt. Octauij Farneſij eſt, alterum Sereniſſ. Venetorū dñij) delinqueret; Papiæ tamen puniri non pōt. ſic affirmarūt Io. And. id add. Spec. Bal. & Sali. alijq; quamplures, quos ſecutus fuit Gram. deciſ. 26. nu. 9. Qui hanc crebriorem eſſe teſtatur, multis relatis, ſic etiam teſtatur Pariſ. conſ. 157. nu. 8. 9. lib. 4. eiuſdē addo ſententiæ Rui. conſi. 84. in fi. lib. 4. Marſil. ſing. 576. & in l. vlt. nu. 140. ff. de iuriſ. om. iud. qui multis relatis aliter ſentientes, hanc tādem vt veriorem affirmat. ſic etiam Alc. reſp. 460. Rogatus, &c. Bolog. conſil. 57. col. 2. communem teſtatur. Siluan. conſ. 130. col. 2.

Reſpōdetur tertiò, Genuenſes hoc noſtro in caſu, non criminaliter, ſed ciuiliter conueniri, hac, quæ ab eis illata dicitur violentia, quo fit, vt etiamſi criminaliter † ob delictum potuiſſent accuſari, non tamen ciuiliter. ſic Ci. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi opor. & Colle. in ca. poſtulaſti, de fo. com. quos eſt ſęcutus Capella Toloſana. q. 319. Item fuit quæſitum, Quidam de Narbona, vbi Auſſerius idem in addit. firmauit.

Reſpondetur quartò, ex doctr. Bald. in l. 3. col. 1. verſic. quæro nunquid. C. ſi à non comp. iud. qui in terminis noſtris affirmat † vaſallo ſpoliato vi armata, præſidem prouinciæ cognoſcere; ſed huius Prouinciæ præſes, non imperator, ſed ordinarius Genuæ eſt, ergo, &c.

Non ob. ſextum illud, quo adducebamur in contrariam ſenten-

sententiam, concessum priuilegium ab Imperatoribus Genuensibus, censeri reuocatum, tum ob delictum, tum ob expressam reuocationem: quia respondetur res-
133 ponsione delicti non potuisse reuocari, eo quia † nullum delictum commiserunt Genuenses: cùm illud fecerint, quod iusta ratione & causa facere posse crediderint, & credunt, vt egregiè respondit Bald. consi. 243. in fi. lib. 3. quem secutus est Crau. cons. 8. in fi. quam iustam rationem probare sese obtulerunt Genuenses, vt eorum data
134 capitula ostendunt. Carent ergo † omni dolo, cùm de iure suo docere parati sint, iux. leg. tertiã §. si quis. ff. quod vi aut clam.

Quòd verò ad reuocationem alia ratiõe (vt dicitur) factã.

Respondetur primò, vno verbo, Genuenses se liberos non ex Imperatorum priuilegio prætendere, sed suo iure, vt suprà diximus illaq; priuilegia, præsertim Diui Caroli V. non libertatem tribuunt, sed illam confirmant, & talẽ esse testantur, vt multis iam ostendimus.

135 Respondetur secundò, in dubio † priuilegiorum reuocationem non præsumi, & non esse priuilegium reuocatum, vt consuluit Alex. in consi. 157. col. j. li. 7. Deci. cons. 165. col. 3. vers. non obstat, quod Bald. &c. quos vnà cum alijs multis retulit & probauit Crau. cons. 21. in fi. Ex ea ergo simplici declaratione, non est dicendum priuilegium illud fuisse reuocatum.

Respondetur & tertiò, quòd cùm attestetur Diuus Carolus V. se eam concessionem, seu priuilegium ea ratione concedere, propter Genuensium benemerita & in Cæsa-
136 ream Maiestatem collata beneficia: sequitur, † priuilegiũ vim contractus obtinere, ob idq; reuocari non posse: vt tradunt Afflic. decis. 128. nu. 10. alijq; quàm plures, quos
137 infrà statim referam. & ideo cessat quod dici solet, † Principem legem sibi non posse imponere, à qua recedere nõ liceat. c. significasti, de elect. Alex. cons. 224. nu. 6. libro. 6. Respondetur & quartò, dato non concesso tamẽ, hoc reuocari potuisse priuilegium, id fieri debuit causa cognita, & ex cã, ob delictum. s. ipsorum Genuẽsium, vt relati affirmant: quo ergo mõ ex hac declaratione potest dici reuocatum, cùm adhuc non constet, an recte vel non facta sit huius Marchiæ à Genuensibus occupatio; cùm factæ ad huc non sint probationes, an occupare, vel non occupare licuerit; debuit ergo ante omnia constare de delicto, vt de causa causante priuilegij reuocationem, quæ quidem causa causans, non coram ipso Imp. tractanda erat, sed coram
138 summo † Pontifice, vti iudice competẽte inter ipsum Imper. prætendentem velle reuocare d. priuilegium ob Gẽuensium delictum, & Genuenses ipsos, quod multi suprà relati affirmant. Nec dicendum est hoc exemptionis priuilegium ab Imperatore concessum potuisse ad libitum reuocare ex sententia Alex. consil. 216. nu. 14. lib. 2. Felin. in c. nouit, nu. 9. de iud. Gozad. consi. 5. nu. 27. quia respõ-
139 detur, † priuilegia fuisse concessa ob benemerita, & collata in Romanum Imperium beneficia, quare reuocari minimè possunt, vt affirmant omnes; sic latissimè scripsit Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, donatione largitus. nu. 14. C. de reuoc. dona. idem censuit Crau. tract. de antiq. temp. 1. par. prin. in prin. nu. 54. & consi. 135. nu. 5. Sic Soc. Iun. consil. 102. nu. 18. lib. 2. Goz. consi. 5. nu. 10. 11. præsertim, quando non subdito concessum est priuilegium hoc, Roman. consi. 436. Quod indultum, col. 4. vers. septima
140 principalis ratio. Nec dicatur posse † iusta ex causa, vt respondit post alios Goz. d. cons. 5. nu. 23. quia respondetur
141 de causa hîc non constare: nec illa hoc † in casu præsumitur, cùm procedatur contra Genuenses Imperio regulariter non subditos, vt egregiè respondit Curt. Sen. cons. 20. incipit. sæpenumero aio &c. col. 4. ver. secundò ad hoc fundamentum &c. nec. n. in hoc casu creditur assertioni Imperatoris causam subesse, vt in clarissimis nostris terminis consuluit Soc. Sen. cons. 27. col. 3. vers. aliquando & tertiò &c. lib. 3. pulchrè & egregiè in nostris terminis Alciat. tract. præsump. reg. 3. præsump. 8. in fin. Respon-
142 detur secundò † causam in Principe præsumi, quando ex motu proprio, non quando parte instante (vt nostro hoc casu) procedit, sic Ias. consi. 105. num. 4. vers. secundò respõdetur. lib. 1. Rom. d. consil. 436. col. 5. vers. Respondeo & intelligo &c.

143 Nec est dicendum † iustam hîc subesse causam, & de ea clarè constare, cùm hoc priuilegium aliàs tẽdat ad maximum ipsius Marchionis detrimentum, & ob id esse omninò reuocandum. c. suggestum, de deci. gl. in c. statutum in verbo, ad noxam, de rescri. in 6. Goza. consi. 5. nu. 20. quia respondetur hîc non lædi ius Marchionis, tum quia, aliàs est Genuensium vasallus, tum quia aliunde ei est succursum, si adeat summum Pontificem. Nec iura & auctoritates relatę procedũt hoc casu, cùm loquatur Goz. quãdo priuilegium re ipsa singulari personæ detrimentum in in specie afferebat, in casu autem nostro non infert in specie detrimentum ipsi Marchioni. Quæ quidem Goza. ratio, si vera esset, sequeretur, quòd nullus vnquam libertatem à superiore posset consequi, cùm semper aliquis posset sentire qualequale detrimentum, quod tamen dicendum non est. Nec ad rem illud confert, quod dicitur, Imperatorem in necessarium antecedens vti voluisse plenitudine potestatis; quia respondetur primò, ex relatis cessare omnem difficultatem. Respondetur secundò, quòd cùm Genuenses non sint verè nec naturaliter, nec per accidens Imperio nunc subditi, Imperatorem non
144 potuisse contra eos aliqua † potestatis plenitudine vti, vt docuerunt Butrolus & Imol. in clement. pastoralis. de re iud. egregiè Socinus Senior. consi. 164. col. 6. versic. quartus casus. cons. 266. col. 16. versi. quartus casus. lib. 2. quos est secutus Crau. consil. 241. num. 17. versi. quartus casus. lib. 2. quos est secutus Crau. consil. 241. nu. 17. versi. quartò principaliter. ciusdem sententiæ addo Curt. Sen. consil. 20. sæpenum. &c. col. 4. in fi. & col. 6. quod est respõsum Soci. Sen. idem Soci. in claris nostris terminis d. consi. 27. col. 3. vers. aliquando & tertio. lib. 3. Respondetur tertiò,
145 † potestatis plenitudinem nihil operari ad tollendum ea quæ per vim contractus fuerunt concessa. Dec. consil. 111. col. 5. versi. & ad hoc. Paris. consi. 11. nu. 125. lib. 1. Brunus cons. 117. nu. 307. cùm ergo dixerimus priuilegiũ Genuensib. concessum esse ob benemerita, & in cõtractu, sequitur aduersus illud Imperatorem potestatis plenitudine vti nõ
146 potuisse. Respondetur etiam quartò, † Principem nõ præsumi plenitudine potestatis vti, quando ex eo aliqua resultaret iniquitas, sic affirmarunt Soc. Iun. consi. 65. nu. 6. lib. 2. Parisius consi. 1. nu. 85. consil. 11. nu. 125. lib. 3. Neuiza. inter consi. feudalia Bruni cons. 12. nu. 141. & Io. Iacobus de Leonardis inter eadem consi. 117. nu. 209. Sed cui dubium quin nostro hoc casu resultaret iniquitas? sine causa enim & ratione legitima reuocatũ diceretur illud priuilegium, quod nulla subsit causa, statim subijcio, & suo loco suprà attigimus. Nec aduersatur illa doctri. Castr. in l. ex imperfecto. C. de testam. & sequacium, vt Alex. l. quã-
147 quam. nu. 5. C. de testam. mil. † Principẽ præsumi vti clausula plenitudinis potestatis ad hoc vt actus valeat & sustineatur: quia respõdetur dupliciter, primò, doctrinã Castr. procedere quando ipse Princeps non fuit informatus de iure tertij, secus è contra: sic egregiè post multos declarat consultissimus vir Aymo Crauet. consi. 126. nume. 3. & in tract. de antiq. tempo. in 2. partic. primæ part. princ. num. 42. sed in casu nostro nõ constat Imperatorem cognouisse iura Genuẽ. tum quia nouus adhuc est in Imperio successor, iuxta l. qui in alterius, de reg. iur. tum quia nihil adhuc coram eo ex iuribus Genuẽsium fuit exhibitum. Respondetur secundò, Cast. doctrinã procedere, quando ipse Princeps iam cognouit se ex ordinaria potestate illud facere, sic seipsum declarat Castr. in consi. 414. In facto præsenti, col. 3. vers. secundus casus est, lib. j. quem est secutus Crau. d. tract. de antiq. temp. loco statim citato. nu. 43. est in Codice meo Lugduni impresso. pag. 13. nu. 43. sed in casu nostro non constat Imperatorem sciuisse, ex ordinaria potestate reuocare non potuisse, cùm nihil hac de re vnquam apud eum fuerit cõtrouersum, nec is iura Genuensium hactenus perpẽdit; cessat ergo quòd in dubio voluerit vti hac potestatis plenitudine.

Non ob. vltimum quod malè creditur solidũ fundamentum ob nõ oppositam debito tempore declinatoriã, prorogatam censeri Imperatoris iurisdictionem; quia respõ-
148 detur primò † satis superq; oppositam fuisse declinatoriã, cùm qualitatem illam iurisdictionis fundatiuam negauerint Genuenses, negarunt enim feudum hoc esse Imperij, ob ergo negatam qualitatem iudex ordinarius, vel alius competens, non Imperator, qui se feudi dominum facit, cognoscere debet, vt docuit Marian. Soci. Sen. in c. ex trãsmissa. col. 4. vers. quartò limitatur. de fo. cõp. Feli. in cap. super literis. nu 24. versi. fallit quartò, de rescri. Respon-
149 detur secundò, ob illam † negatam qualitatem, qua se Imperio suppositos negarũt se exemptos, ac ab omni nexu liberos affirmantes, satis dr oppolita declinatoria, ideó-

que non potuit vlterius Imperator cognoſcere. Alex. cõſ. 1. nu. 11. lib. 5. Soc. Sen. conſi. 187. col. vlt. verſi. prætereà negatur. lib. 2. Feli. d. c. ſuper literis, nu. 27. verſi. fallit ſeptimò, de reſcrip. Dec. c. ad audientiam. nu. 4. de appe. & verè Felin. & cæteri in noſtris his terminis loquuntur. cùm ergo Imperator hac in cauſa cognoſcere non poſsit, nullo modo illius iuriſdictio ꝓrogata dicitur, vt egregiè docuit Curt. Iun. in l. 2. nu. 22. 23. ff. ſi quis in ius voc. nõ ierit.

Nec eſt quòd obijciatur oppoſitas has exceptiones ab Imp. reiectas fuiſſe, quia reſpõdetur ab ea reiectione fuiſ-
150 ſe appellatũ, qua pendente † noui nihil fieri moliriue debuit, integro illo tit. C. nil nouari appel. pend. Deci. in l. 4. col. 1. C. de bono. poſſ. ſecundum tab. & alibi ſæpiſsimè. Ceſſant ergo difficultates omnes ex quibus dubio procul in primo hoc articulo eſt concludendum, Imperatorem noſtrum Sereniſsimum non eſſe iudicem huius cauſæ competentem, ob id non poſſe in hac controuer-
151 ſia aliquam ferre † ſententiam, quæ ſi ferri ab eo contingeret, vt ab incompetenti iudice lata, nulla eſſet, ſemperque de nullitate obijci poſſet, vt integro illo titu. C. ſi à non compe. iud. clarè in his ferè terminis noſtris Socin. Sen. conſi. 27. colum. 3. verſi. aut volumus, lib. 3. qui ex gl.
152 in clem. 1. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. aſſerit hanc † nullitatem non cenſeri à ſtatuto reiectam cæteris omnibus reiectis. latè & pulchrè Sebaſt. Vantius tract. nullitatum, titulo, de nullitate ſententię ex defectu iuriſd. ordinariæ. nu. 3. 4. addo Corſet. in ſuo ſing. in verbo, ſtatutum, incipit, ſtatuto cauetur, &c. Dec. conſi. nu. 6. conſi. 38. nu. 7. conſi. 360. num. 1. & conſi. 520. in fi. Pariſ. conſi. 45. nu. 28. libr. 1. conſil. 24. num. 102. lib. 2. qui alios deinde plures citant, oſtendúntque quàm ſit huius nullitatis defectus. His ſatisfactum credo primæ dubitationi.

SEcunda propoſita dubitatio eſt; an rectè Marchio Fi-
162 narij propoſuerit remedium reintegrandæ poſſeſsionis: qua in re videbatur, vt illam paucis abſoluã, prima (quod aiunt) facie dicẽdum rectè ab eo inſtitutũ fuiſſe.
153 Primò, quia hoc † remedium dicitur cæteris pinguius, vt quàmplurimi ex noſtris affirmarunt. Abb. in c. cùm ad ſedem, nu. 26. de reſti. ſpol. Caſtr. conſil. 105. in quæſtione, quæ ſperatur moueri, col. 2. verſi. quantum verò, li. 1. Cor. conſil. 62. num. 10. conſi. 329. num. 29. lib. 1. & conſi. 247.
* num. 13. lib. 2. quo loco *communem eſſe teſtatur, vt pariter docuit Rip. in c. ſæpe. num. 20. de reſti. ſpol. nec diſſentit Soc. in l. rem quæ nobis, nu. 3. ff. de acquir. poſſ. quam-
154 obrem ſpoliato cui † interdictum vnde vi conceditur, cõceditur fortius & remedium hoc, vt docuit Soc. d. l. rem 163
quæ nobis. nu. 3. & alij omnes d. c. ſæpe, & alibi ſæpe. cùm ergo Illuſtriſſ. hic Marchio ſpolitus fuerit, iuri hoc remedio, vt reſtituatur.

Secundò, ea ratione in hanc opinionem quandoque ducebar, quòd remedium hoc adeò eſt generale, & am-
164 plum, vt ipſi Marchioni, etſi laico, pro re ipſa prophana
* recuperanda concedatur, cùm *crebrior ac verior eorum
155 ſententia videatur, qui affirmarunt † remedium dicti canonis, etiam laico concedi, vt teſtatur Soc. & Ias. in d. l. rem quæ nobis, ille num. 4. iſte num. 20. eóque loco affirmauit Alex. ſic in foro ſeruari, teſtatur & communem Rip. in c. 165
ſæpe, nu. 21. de reſt. ſpol. Dec. conſil. 252. nu. 1. Rub. conſil. 4. num. 1. 2. & in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 67. vbi Ioannes Coraſius in ſecunda parte, num. 139. ff. de acquir. poſſ. cæteros ſciens prætereo.

Tertiò hoc remedium potuiſſe ab Illuſt. Marchione, e-
166 tiam hoc caſu moueri, quo Genuẽſes ſe cum titulo & bona fide poſsidere ex laudo Anto. Adur. dicunt, ex eo de-
156 monſtrari ſatis videtur, quòd hoc † remedium ſpoliato etiam contra poſſeſſorem cum titulo & bonafide cõ 167
* ceditur, vt *crebrior ac verior vĩ noſtrum interpretum opinio, vt apud Abba. c. cùm ad ſedem, nu. 26. de reſtit. ſpo. Alex. l. rem quæ nobis. nu. 8. de acquir. poſſ. quo loco affirmauit, ſic ſe ſæpius conſuluiſſe ac obſeruari vidiſſe, & verè conſuluit, vt eſt in eius conſil. 51. nu. 1. lib. 1. conſ. 117. nu. 3. conſi. 200. nu. 8. lib. 2. Com. conſi. 56. nu. 4. lib. 2. qui hanc eſſe communem teſtatur, quod fecit & Ia. in d. l. rem quæ nobis. num. 19. & conſi. 72. col. 1. lib. 4. Soc. Sen. conſ. 18. col. 12. ver. tertium remedium, & conſi. 89. in fin. lib. 1. Riminal. conſi. 67. nu. 7. conſ. 98. num. 76. lib. 1. Afflictus deciſ. 361. num. 63. Dec. conſil. 57. col. vlt. conſi. 136. in fin. & conſi. 252. in fi. Soc. Iun. conſi. 34. nu. 12. lib. 3. Alc. reſp. 388. nu. 2. Plotus l. ſi qñ. num. 66. C. vnde vi. cæteros ex induſtria ſilentio inuoluam: dubio procul ergo huic Marchioni licuit hoc vti remedio.

Quartò al vltimò, in hanc ex eo quãdoque ducebar ſententiam, quòd animaduerterim ex latere Marchionis inſtitutum fuiſſe ſummarium proceſſum notoriúmque ſpolium deductum, quo fit, vt ceſſare omninò debeat † ſo-
157 lennitas proceſſus, ex ſententia Abba. in c. quia clerici, num. 4. de iure pat. vbi affirmat, poſſeſſorem poſſe de facto priuari & ſpoliari, cùm notoriũ eſt, eum in re ius minimè fouere. quod tradunt & cæteri in l. ſi pacto quo
158 pœnam. C. de pact. quod fortius hic procedit, vbi † coram Cæſare ſuprem óque iudice agitur, qui nullum iudiciarium ordinem obſeruare tenetur, Bald. in c. 1. ſi de inueſt. inter dom. & agnat. vaſal, &c. & in l. reſcripta. C. de precib. Imp. offer. Reſtaur. Caſtal. tract. de Imperat. q. 110. in 18. caſu. Gram. deciſ. 69. num. 31. Bello. conſ. 93. num. 7. Neuiz. conſi. 26. num. 1. conſi. 80. num. 39. & conſi. 97. nu.
159 10. quinimmo, non cogitur † ſupremus Princeps iudicare ſecundum acta & probata, ſed propriam ſequi poteſt cõſcientiam, ſic reſpondit. Dec. conſi. pen. uum. 16. Alcia. in cap. j. num. 89. de offic. ord. & reſp. 256. nu. 7. & Dicac. li. j. varia. reſol. c. j. nu. 7. hinc egregie docuit Baldus in cap.
160 2. de noua forma fidel. † Principi nõ conuenire per ambages & hos anfractus ire, cùm rei veritatem nouit. Hinc di
161 cimus, nullam iuris ſolennitatem, quæ apud † Imperatorem acta ſunt infringere poſſe, vt multis oſtendit Reſtaurus Caſtaldus in tract. de Imperat. quæſt. 110. in 19. caſu. ſine dubio ergo omni ſolennitate reiecta, rectè iudicium hoc reintegrandæ apud Imperatorem tractari videtur.

Cæterùm, re ipſa longè meliùs perpenſa ac excuſſa, contrariæ ſum opinionis, perperam inſtitutum fuiſſe hoc reintegrandæ iudicium; quod vt dicam, multis adducor rationibus, argumentiſque.

Primò, quia vt huic † remedio locus ſit, duo debent concurrere extrema (vt in motiuo dicitur) ex latere actoris, poſſeſsionis priuatio. ex latere verò conuenti poſſeſsio de
* præſenti, ſic *vno ore noſtri affirmarunt, vt eſt apud Abba. in c. ad ſedem, nu. 28. de reſti. ſpol. Soc. in l. rem quæ nobis. nu. 16. de acq. poſ. Alex. conſi. 6. num. 5. lib. 3. conſ. 89. num. 8. lib. 5 Goza. conſi. 99. num. 5. Pariſ. conſi. 98. num. 24. lib. 2. Rub. conſi. 4. num. 10. Neuizan. conſil. 68. num. 11. ſed in noſtro hoc caſu vtrunque extremum deficit. Deficit. n. primum illud extremum; quia verè Illuſtriſſimus hic Marchio non fuit ſpoliatus ab excelſa hac Genuenſium Republica, cùm is ſua ſponte Caſtri poſſeſsionem in ſequeſtro poſuerit, vt infra ſtatim dicemus. deficit
163 & ſecundum extremum, quia reſpub. † non poſsidet, ſed ſequeſtrarius, apud quẽ Caſtrum & cætera ſunt in ſequeſtro poſita. hoc probat. tex. l. licèt. §. res. ff. depoſiti. Sali. in l. 1. num. 2. C. de prohib. ſequeſtr. pecu. Vel ſi ſequeſtrarius non poſsidet, poſsidet ipſemet Marchio, qui cùm iam ante ſequeſtrum poſsideret † ex ſequeſtro voluntario poſ-
164 ſeſsionem nec amiſiſſe, nec in aliũ tranſtuliſſe dr. ſic Curt. Sen. in l. vnica. nu. 64. C. de prohibi. ſequeſtra. pecun. & clarius Aret. in l. intereſſe. ff. de acquir. poſ. quem ſecutus eſt Coragus lib. 3. Miſcella. iuris, c. 2. num. 15. & tacito Aretino idem placuit Vldarico Zaſ. in 2. part. Antino. diſſolutionum, nu. 4. ſic † conciliantes, d. l. licet. §. res, cum d. l. intereſſe, & in claris terminis, quando dominus feudi poſſeſsionem apprehendit, non, vt tanquam propriã habeat, & fructus inde colligat, ſed vt apud aliquem cuſtodiæ cã
166 reponat, quò facilius inter eum & vaſallum finiatur, & controuerſia terminetur, † vaſallum poſſeſsionem non perdere ſcribit Modern. Pariſ. in conſuet. Pariſien. ti. 1. §. 1. gl. 4. num. 16. 17. 17. quod factum & obſeruatum hoc in caſu videmus. Nec ad rem confert, quod in motiuo obijcitur: contra Remp. ſaltem hoc † remedio ad cõſequendam æſtimationem agi potuiſſe, iuxta textum l. 1. §. ex interdicto. & l. ſi vi me, de vi: & vi ar, & docuit Abb. in c. conquerente. nu. 13. de reſtit. ſpoli. quia reſpondetur primò illud procedere in ſubſidium, cùm res à poſſeſſore recuperari non poteſt, vt tradũt ac declarant Bar. & Doct. in l. cùm à te. ff. de vi & vi arm. Rip. in c. ſæpe. nu. 8. de reſtit. ſpol. Io. Coraſius. l. naturaliter. §. nihil commune, 2. parte, num. 114. de acquir. poſ. ſed in caſu noſtro non conſtat Marchionem à ſequeſtrario poſſeſsionem conſequi non poſſe, quare ſubſidiarium remedium hoc ceſſat. Reſpondetur & ſecundò iudicium hoc non ad hunc finem fuiſſe motum, vt æſtimatio ſoluatur, ſed ad hoc, vt poſſeſsionem recuperet, etſi malè, relata ratione.

Secundò

Secundò, dato (non tamen concesso, ex sequestro in
168 Remp. translatam esse possessionem, adhuc tamẽ † recuperandæ hoc remedium contra Rempub. moueri non po
tuit, cùm sua causa & facto possessionem amiserit Mar-
* chio, vt hanc esse * communem Doctorum sententiam testatur Ripa in c. sæpe, nu. 27. de resti. spol. cui addo Soc. l. rem quæ nobis. num. 8. de acq. pos. Ruin. consi. 47. num. 5. consi. 49. num. 9. lib. 4. Marsil. in sing. 600. Brun. consil. 21. nu. 2. 3. Paris. consi. 1. num. 164. lib. 1. Soc. Iun. consi. 47. num. 14. & consi. 48. num. 6. lib. 2. Neuiz. consil. 79. num. 24. 53. & Plot. l. si quando. num. 71. C. vnde vi. Nec est, ℣ 178
obijciatur Marchionem fuisse spoliatum ob factum iniustum Genuensium, qui metu adhibito effecerunt, vt coactus sequestro consentiret Marchio, quo fit vt Marchioni sit hoc remedio succursum, ex Bart. sententia in l. de pupillo. §. meminisse. nu. 8. de oper. no. nunt. & clare Ruin. consi. 37. nume. 8. 9. lib. 4. Licet ergo consenserit
169 Marchio, illa fuit † voluntas coacta, quæ non vera, sed impropria voluntas dicitur. glos. l. si mulier. §. vlt. ff. quod metus cau. Ias. in l. qui in aliena. §. Celsus. nu. 35. ff. de acquir. hæredit. Dec. l. vellẽ non creditur. nu. 4. de reg. iur. 179
Quoniam vno verbo respondetur, agẽdum fuisse priùs re
170 medio rescissorio, cùm omnis † actus per metum gestus regulariter valeat, licèt rescindi possit, vt docuit Cardin. in cle. 2. §. sanè. 3. oppo. pœn. & Felin. in c. præterea. num. 35. versi. quinta & vltima conclusio. de spons. & consulti sic responderunt Signo. consi. 75. num. 22. & Anch. consi. 382. in princ. & latius infrà in sequen. art. dicemus, vbi demonstrabimus spoliatum per vim compulsiuam non esse ante omnia restituendum.

* Tertiò, ex eo in hanc adducor sententiam, quòd * cre-
171 brior & verior est interpretum opinio, † remedium reintegrandæ non concedi contra possidentem cum titulo & & bonafide, cum is immediatè malæfidei possessori non succesit. sic hanc secuti sunt sententiam Bar. Ang. & Imo. in l. rem quæ nobis, vbi Soc. num. 12. versic. aliquando quintò & vltimò. ff. de acquir. pos. idem Soc. Sen. cons.
172 266. col. 6. vers. secundò eadem conclusio, lib. 2. † Alexa. con. 118. li. 1. cons. 89. nu. 7. cons. 90. li. 5. qui parum sibi ipsi constãtes hãc ℘barunt, ℣ fecit, & inconstans Corn. cons. 18. num. 11. consi. 62. num. 10. consi. 329. nu 30. lib. 1. & latè consi. 287. num. 7. lib. 2. Calc. consi. 116. col. 2. versi. sed & tertiò. Ancha. consi. 310. col. vlt. versi. ista enim iura, Iason consi. 21. col. 1. versi. secundò respondetur. lib. 3. Ruinus consi. 49. nu. 11. lib. 4. Riminal. consil. 238. num. 10. lib. 2. Rip. in d. l. rem quæ nobis. num. 27. ubi Alcia. num. 8. de acquir. poss. Rub. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 71. 72. de acquir. pos. idem consi. 4. col. 2. & consi. 167. nu. 9. veram hanc esse & communem testatur Paris. consili. 1. num. 166. lib. 1. & sibi parum constans Soc. Iun. consi. 47. nu. 25. consi. 48. in fi. lib. 2. Brun. consi. 19. col. vlt. consi. 21 col. 1. Gozad. consi. 28. nu. 36. Nat. consi. 88. in fi. lib. 1. nõ refero illorum rationes veras & solidissima fundamenta quæ præsertim diligenter perpenduntur à Socin. Seni. d. consi. 266. col. 6. & 7. lib. 2. cùm ergo huius Marchionatus partem cum titulo iusto ac bonafide possideat Gen- 181
uensium Resp. ex laudò scilicet Antonioti Adurni per annos centum plusque obseruato, sequitur perperàm contra eam esse intentatum iudicium hoc. Nec est ℣ obijcia
tur, laudum illud nullum fuisse, cùm de feudo inalienabili
173 † compromitti non potuerit, Isern. in c. 1. §. 1. nu. 3. de lege Conrad. Abb. c. cum tempore. nu. 5. de arbi. Soc. Sen. con
174 sil. 87. col. 3. Ias. cons. 168. col. pen. lib. 4. quare † si titulus est nullus, retinere eam possessionem Genuenses nõ poterant, ex egregia doctrina Alciati resp. 408. nu. 7. & Natæ consi. 289. nu. 2. lib. 3. quia respondetur dupliciter, primo compromitti potuisse, vt latissimè ostendemus infra in quarto articulo. Respõdetur secundò, in remedio ipso reintegrandæ super validitate tituli sufficere, si hoc casu
175 de titulo † colorato constet, vt in titulo rei beneficiariæ
176 dicimus, qui † cum feudali à pari procedit. Dec. consi. 76. 182
Gomes. super regula Cãcell. de annali possessore, in præfatione, tradunt Castren. consil. 254. Ad confirmationem eorum quæ. colum. 2. versi. super tertio artic. lib. 1. in antiq. Cassad. in suis decis. in tit. de restitu. spo. decis. 1. Rebuffus in commentariis Regiarũ const. tom. 3. tit. de causis posses. benef. art. 1. glo. 1. nu. 1. 2. sufficit itaque is titulus ad possessionẽ ipsius feudi retinendã, vt sufficit in beneficialibus. Accedit præterea Alciati & Natæ sententiã non satis esse tutã, cũ multis validissimis rationibus ab eis nõ

animaduersis, Afflictus in c. 1. §. illud quoq; num. 14. 15. de prohib. feud. alienat. per Frider. contrariam tueatur.

Quartò, vt huius lim sententiæ, me illud non parum
177 mouet, quòd inter alia, dum actor recuperandæ † remedio experitur, deducere debet possessionem conuenti respectu suæ esse clandestinam, sic respondit Alex. consil. 91. nu. 2. 3. libr. 5. Dec. consil. 57. col. vlt. Ruin. consil. 49. nu. 13. lib. 4. & alibi sæpe, sed in casu hoc nostro nescio videre, quomodo qualitas hæc Genuens. Reip. conuenire possit, cùm iusto titulo ac per multos annos Marchioni-
178 bus consentientibus possederit: si ergo † qualitas nõ conuenit, nec dispositio l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. & ita argumentatur in his terminis Curt. Iun. consi. 17. col. vlt. vers. duodecimum. Paris. cons. 12. nu. 9. lib. 4. satis ergo supérque intelligimus malè hoc casu motum fuisse reintegrandæ remedium.

Quintò & vltimò, vrget illud plurimum, quòd cùm Reipub. licuerit ob oblatam sibi occasionem, occupare iure suæ ciuilis possessionis, quam semper retinuit, vt iam diximus, & latius in subsequenti articulo attingemus, se-
179 quitur non incidisse in pœnam interdicti vnde vi, † cùm vim non dicatur committere, qui amissam possessionem statim recuperat. l. 3. §. eum qui. ff. de vi & vi ar. & tradũt Ias. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. num. 25. de acquir. poss. Decius consi. 460. num. 17. Ruinus cons. 38. nu. 1. consi. 42. num. 2. 3. consi. 43. num. 2. lib. 4. Craue. consil. 4. nu. 8. 9. Neuiza. consi. 82. num. 10. & satis dicitur incontinenti cùm potuit recuperare ratione qualitatis rei & personarum, vt annotarunt Abb. in c. vltim. num. 11. extra de ord. cog. Rub. l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 158. de acq. poss. egregiè admodum in terminis nostris sic respondit Ruin. consi. 42. numer. 7. lib. 4. qui optimè declarat. cùm ergo Genuensis Respub. variis cladib. affecta fuerit, ita vt non ei licuerit hactenus recuperare huius Marchionatus possessionem, & iura: satis incontinenti dicitur nunc oblata sibi occasione. quibus autem cladibus affecta fuerit Respu. nemo est, qui ignoret, fide optimorum auctorum, præsertim Nebiensis Episcopi, Leandri Alberti & aliorum ciuilia in ea maxima viguerunt bella, foris dimicandum fuit, cum Reip. loca maritima, præsertim sine quibus Resp. esse non potest occuparentur, vt Sauona, Sardinia, Corsica, & similia, quibus præsto esse opus omnino fuit, cùm ab illis totius Reip. salus penderet, quo fit, vt obiici Reip. non possit, quòd quemadmodum bellum in alios pararunt, locáque amissa recuperarunt, sic potuisse recuperare Marchiam Finarij, si propriam iure saltem directi dominij credebant; quia iam satis intelligimus, Genuensium negligentiæ scribendum non esse, si quæ magis necessaria erant & opportuna, recuperarunt. Nec dicatur fuisse in facultate Reip. via iudiciaria contra hos Marchiones experiri, eáque via recuperare amissam possessionem, iuxta declarationem Paris. consi. 24. lib. 1. Rubei consi. 13. Quia responderi multis potest modis, procedere hoc posse, quando Resp. possidendi animum deposuisset, sicque ciuilem possessionem
non retinuisset; sed posteaquam † ciuilem retinuit, sua
manu naturalem occupare potuit. l. clam possidere. §. qui ad nũdinas, & ibi Ias. nu. 23. ff. de acq. pos. & tradunt Abb. consil. 78. nu. 5. Paris. cons. 24. nu. 19. lib. 1. quam sanè ciuilem etiam amisisset, si iudicem adiuisset, vt affirmarunt Bald. & post eũ Ias. in l. clam possidere. §. qui ad nũdinas, nu. 13. de acquir. poss.

Respondetur secundò, via iudiciaria satis succursum non fuisse Genuensibus, sine magno suo detrimento: nam adire Imperatorem nõ licebat, ne ab illius iurisdictione, liberi & immunes in eum consentirent illiusq; ℘rogarent iurisdictionẽ iuxta l. si conuenerit. ff. de iurisd. omn. iud. Nõ quoq; Marchiones Finarij sub suis ordinariis poterãt conuenire, cùm iam clarum sit eos cepisse recognoscere Imperium, sicque Reip. superioritatem spernere, ita vt
fruſtra † is citandus sit, qui certò venire negabit, negauitque. gl. in l. vlt. vbi Bart. num. 11. versi. redeo ad primum. ff. de int egr. rest. & in l. tres denuntiationes. C. quomo. & quan. iud. Ias. l. properandum. §. 1. numer. 9. C. de iud. Boer. in rep. l. consentaneum, numer. 54. 56. C. quomo. & quan. iud. vbi latè & in nostris terminis est text. vbi Isern. & cæteri in cap. 1. de mil. vasallo, qui contumax est. est. & egregiè scribit Iacob. à S. Georgio in inuestitura feudali, in verbo, & dicti vasalli pro dictis rebus feudalibus, &c. col. 10. versi. sed ponamus quòd vasallus &c. cũ

ergo Reipu. licuerit propriam poſſeſsionem recuperare, ſequitur tanquam ſpoliatricem, aliquo recuperandæ poſſeſſionis remedio conueniri non potuiſſe, & ob id malè contra eam inſtitutum fuiſſe hoc reintegrandæ iudicium.

Non obſtant nunc in contrarium adducta, quibus ſatis (mea ſententia) ex iam relatis fuit ſatisfactum; ſed in ſpecie ſigillatim reſpondeo. & ad primum dico, non vrge re contra Remp. ſed potius contra ipſum Marchionem, ſicque retorquetur: Marchioni non conceditur interdictum vnde vi, (vt diximus) ergo nec remedium reintegrandæ, quod eſt ad illius confirmationem editum: quòd enim in vno, ſic & in altero exigitur, actorem ſcilicet ſpoliatum eſſe & reum ſpoliatorem poſſidere, quæ hoc in caſu ceſſant.

Non obſtat ſecundum, quia reſpondeo primò verio-
183 rem eſſe contrariam ſententiam, cap. reintegrãda, † remedium clericis ſolùm pro poſſeſſione rerum eccleſiæ recuperanda concedi, vt eam tuentur multi à Ripa relati in cap. ſæpe, num. 21. de reſtit. ſpol. qui & ipſe pariter in hac opinione fuit: ſic Francus diſputatione, de petitorio & poſſeſſorio, in 1. dub. num. 17. latè Corn. conſ. 18. nume. 9. conſil. 35. num. 31. conſil. 329. nu. 30. lib. 1. & alibi ſæpe, Alciat. in l. rẽ quæ nobis, nu. 6. ff. de acq. poſ. quorũ ſententia veriſſima eſt, & ſi operæpretiũ nunc eſſe non credam eorũ ſolidas rationes recenſere. Reſpondetur ſecundò, dato quòd relata opinio ſit hac noſtra verior, adhuc intelligitur concedi hoc remedium, quando concurrunt, quæ concurrere neceſſariò debent, vt huic remedio locus ſit, quæ cùm hîc deficiant (vt iam oſtendimus) remediũ hoc 191
ceſſare omnino debet.

Non obſtat tertium, quia ſuprà fuit demonſtratum, veriorem eſſe & crebriorem opinionem, remedium huius canonis non dari contra poſſeſſorem cum titulo & bona fide.

Non obſtat vltimum, quia falſum eſt illud præſuppoſitum, hîc notorium ſpolium eſſe factum: reſpõdetur enim non modò ſpoliationem notoriam non eſſe, immò nec ſpoliationem aliquam eſſe factam, vt iam diximus. rurſus retorquetur, quod dicitur cauſam coram Cæſare, ſicque iudice ſupremo tractari, ob id reiecta omni exceptione
184 Marchionem eſſe reſtituendum, nam ſi cauſa † coram Cæſare tractatur, & apud eum inſpecta ſola veritate facti, præceditur, iuſtè dominij exceptio, vt priùs de cauſa dominij cognoſcatur, obiici poteſt. ſic egregiè affirmarunt Dec. conſi. 449. nu. 21. Rube. conſ. 4. nu. 12. Cra. conſ. 299. col. pen. verſ. quartò reſpondeo, & in ſpecie ſic coram Cæſare obſeruandũ eſſe reſpõdit eruditiſſimus Alciatus reſpon. 256. nu. 17. & infrà in ſequenti articulo attingemus. His cõcludo Marchionẽ perperam iudicium hoc reintegrandæ inſtituiſſe.

TErtia dubitatio eſt, vtrum in hoc controuerſo iudicio, liceat petitorij cauſam cum poſſeſſoria cumulare, ſicq; an excelſæ Reip. conuentæ aduerſus Marchionem actorem dominij exceptionem obiicere liceat. Et prima (quod aiunt) facie dicendum videbatur, petitorij cauſam minimè tractandam eſſe, nullamque dominij exceptionem obiici poſſe. Satis enim Marchionis ſpoliati intentio ex communis iuris regula fundata,
185 videtur, † ſpoliatum ante omnia reſtituendum eſſe. leg. 1. §. ff. de vi & vi arm. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iul. de vi. l. ſi coloni. C. de agr. & cenſitis. lib. 11. cap. reintegranda. 3. q. 1. quod ea ratione procedit, vt violentus occupator, qui ſua manu ſibi iuſdicere non erubeſcit, comprimatur. l. j. C. quando liceat vnicuique ſine iud. ſe vin. quare &
186 ſpoliatus † prædo reſtituitur ante omnia. c. in literis, in fi. de reſtit. ſpol. l. colonus. §. cùm fundum. ff. de vi & vi ar. Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 47. verſic. ſecundò amplia. ff. de acq. poſſ. immò reſtituitur ante o-
187 mnia, † qui iudicis auctoritate ſpoliatus fuit, nec obiici ei tunc poteſt aliqua dominij exceptio. l. meminerint. C. vnde vi. vbi Bart. & cæteri. Abb. in c. dilectus filius, vltim. not. & ibi Felin. num. 1. verſic. fallit primò. de reſcri. Rip. d. §. nihil commune. num. 59. Brunus conſi. 22. numer. 2.
188 immò ſpoliatus reſtituitur † etiamſi Principis auctoritate ſpoliatus fuit; ſic Bald. reſpondit conſil. 135. In cauſa egregij, in fin. lib. 2. Iaſ. conſil. 38. in fin. libr. 3. Afflic. deci. 361. num. 35. verſic. nec obſtat quarta ratio. immò non audi-
189 tur ſpoliator † ſuper dominij exceptione, etiamſi eam incontinenti vellet probare, vt probat tex. in l. j. C. ſi per

uim vel alio modo. c. 1. vbi Doct. de reſti. ſpol. Alex. l. naturaliter. §. nihil commune, num. 20. & ibi Ripa num. 52. ff. de acq. poſſ. Craue. conſi. 322. colum. 2. Pariſius conſilio 1. numero 165. lib. j. Roland. à Valle conſilio 1. numero 26. cæteros ſciens prætereo. Concludendum ergo videtur nulla ratione eſſe cumulandum petitorium cum poſſeſſorio, ſed Marchionem eſſe ante omnia reſtituendum.

Re tamen ipſa diligentiſſimè perpenſa, contrariæ ſum opinionis, cauſã petitorij poſſe hoc in caſu tractari, ſicq; Genuen. Rempublicam aduerſus Marchionem dominij exceptionem obiicere poſſe. Quod, vt dicã, multis adducor rationibus & fundamentis.

Primò, quia hæc cauſa apud † ſupremum iudicem Cæ- 190
ſarem tractatur, qui in ea procedere poteſt & debet omni ſolennitate iudiciaria reiecta, vt paulò ante diximus. Et præſertim, cùm ſic ab ipſo Marchione peritum fuerit, vt docuit Bartol. in leg. 1. C. vt quæ deſunt aduocat. part. iud. ſuppl. Felin. in capitul. Paſtoralis, numer. 23. de offic. delegati. Quo fit, vt non ſola cauſa poſſeſſorii, ſed petitorii & poſſeſſorii ſimul diffiniri debeat, ſic ſenſit clarè Decius conſi. 449. numero 21. Rubeus conſil. 4. numero 12. Craue. conſil. 259. colum. pen. verſ. quartò reſpondeo, & ſenſit Neniz. conſil. 97. num. 12. & in ſpecie, cùm cauſa coram Cæſare tractatur, dominii exceptionem eſſe diffiniendam, reſpondit Alciatus reſp. 256. num. 7. Dubitaui tamen aliquando de veritate huius ſententiæ: ſed à tantorum patruum auctoritate recedere, tutum an ſit, planè nunc ignoro.

Secundò ex eo adducor, quòd † iam à principio ipſius li- 191
tis cõſenſit Marchio, vt de vtroque cognoſceretur; quod acta ipſa clarè teſtantur, & præſertim ex conſenſu præſtito decreto Cæſareæ Maieſtatis ſub die 21. Nouembris; quo fit, vt non liceat amplius pœnitere & retrocedere: ſic probat c. 1. de reſt. ſpolia. & ibi clarè Abb. 3. notab. Bero nu. 20. Decius conſi. 184. colum. vltim. Ripa §. nihil commune, num. 72. quod fortius procedit etiamſi eſſemus in executione iam latæ ſententiæ ſuper reſtitutione poſſeſſionis quia ſi patiatur actor reum ſuper dominii cauſa probationes afferre, ſibi præiudicabit, ſic egregiè reſpondit Natta conſi. 289. num. 12. lib. 2. Ex quo ap-
192 paret, huic argumentationi non aduerſari textum † c. paſtoralis, de cau. poſ. & propriè. qui loquitur quando actor is eſt, qui & petitorium & poſſeſſorium proponit. nam in ſua facultate eſt ſuſpendere petitorium, ante concluſum tamen in cauſa. & ſolùm procedere ſuper poſſeſſorio. diuerſum eſt in caſu noſtro, vbi cauſa poſſeſſorii ab illuſtriſſimo Marchione actore, vti ſpoliato, cauſa verò petitorii ab Excelſa Repub. vti conuenta, propoſita eſt: quo fit, vt
193 ſimus in caſu c. 1. de reſti. ſpol. vt ſuprà diximus, quam exceptionem, vt elideret Marchio. † debito tempore proteſtari debuit, & ita proteſtari, vt ei neceſſe fuerit appellare ab illo interpoſito decreto Cæſareæ Maieſ. hæc fuit ſententia Aretini in leg. naturaliter. §. nihil commune. num. 10. de acqui. poſ. Feli. in c. inter monaſterium. nu. 23. ver. tempora tamen hanc octauam, de ſenten. & re iudi. Crauet. conſil. 238. num. 4. & conſil. 302. colum. penult. verſi. ſed dicet aliquis. Ex quibus etiam ceſſat, quod in quarta reſponſione in motiuo relata dicitur, licitam eſſe hanc
194 pœnitentiam † etiam poſt litem conteſtatam, ex Bartolo
* dict. §. nihil commune, vbi Rip. numero 361. * communem teſtatur. quia primò Bartolus aliter ſenſit, quàm citetur, cùm is affirmet ante litem conteſtatam ſpolii exceptionem ad impediendum petitorii iudicium, obiiciẽdam eſſe, & cum eo legiſtæ crebriore calculo tranſeunt, addo Ang. in l. inuaſor. in fin. C. vnde vi. & Didac. libr. 1. varia. reſol. cap. 16. num. 13. verſicu. ego verò, qui egregiè diſtinguit, & affirmat Bartol. ſententiam procedere, quando ante intentatum petitorium cauſa ſpolii ſuberat, vt noſtro hoc caſu. addo & Capicium deciſ. 13. nu. 3. Secundò (vt ſtatim dixi) procederet, quando Marchio ipſe iudiciũ mouiſſet petitorium, & Reſp. vt conuenta obiiceret cauſam ſpolii, ſed totum è contra eſt in caſu noſtro, vbi poſſeſſorium eſt à Marchione motum, & à Rep. oppoſita dominii exceptio, quæ cùm reiecta ac cõtra eã proteſtatum non fuerit, ſuper vtroque eſt procedendum. d. c. 1. de reſtit. ſpol.

Tertiò, vt huius ſim opinionis, ex eo adducor, quòd iam ſæpius eſt dictum, ciuilem poſſeſſionem ſemper fuiſſe apud Remp. iure directi dominii poſſidentem. quam

ciui-

ciuilem nunquam amisit, cùm recuperandi animum deposuerit nunquam, & ob id oblata occasione recuperauit: quò sic stâte sequitur: quòd cum ratione † ciuilis possessionis ab ea causa petitorij fuerit proposita, & ratione naturalis possessionis causa possessorij à Marchione, super vtroque erit procedendum, hæc fuit Bartoli sententia in leg. naturaliter. §. nihil commune. numer. 23. versicul. aut proponitur iudicium, vbi Iason numer. 135. & clarius ibidem explicat Rubeus num. 304. dum citat & gl. l. 3. C. vbi in rem actio & si aliqua eo loco Rubeus in contrarium moueat.

Quartò, adducor ex eo, quod ferunt, & in actis allegatum fuit, absit tamen, vt ipse verum hoc esse credam, in viro tam excelso & magni nominis) Marchionem hunc Illustrissimum fuisse † expulsum & deiectum ob Tyrannidem, quam in subditos exercebat grauissimam, quo fit, vt sic expulsus restituendus minimè sit ante omnia, sic Martinus Laudensis tracta. de Principibus. q. 70. Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune, numer. 90. de acquir. possess. Boe. q. 304. col. pen. & vltima. Alciat. responso. 450. num. 25. versic. secundus casus: nec dissentit Lucas à Penna in l. si coloni. q. 12. C. de agricol. & censitis lib. 11. est enim ominò priuandus feudo † vasallus, cùm malè se habet cum subditis. Bald. in cap. 1. §. publici latrones, de pace tenen. Alex. l. diuortio. §. si feudum. col. 2. soluto matrimonio. Curtius Iunior consil. 137. numero 4. Afflictus decisione 265. numero 72. Socinus Iunior consilio 134. num. 38. libr. 3. Nec est quod obiiciatur Marchionem à Repub. priùs debuisse † admoneri vt à Tyrannide abstineret, iuxta textum in c. 1. vbi glo. de milite vasal. & respondit Curtius Iunior dicto consi. 137. nu. 20. Socinus Iunior dicto consilio 134. numero 51. libro 3, Boe. d. q. 304. numero 7. & Moder. Paris. in consuetudine Parisien. tit. 1. §. 2. glo. 4. numer. 14. quia respondetur primò, ex actis constare & præsupponi fuisse monitum. Respondetur secundò non fuisse hoc casu necesse eum admonere, quia periculum erat in mora, cùm subditi ita apud Rempubl. conquesti fuerint, quòd nisi adimento ipsi forent, se velle omnia Gallis, qui tunc non longè aberant prodere, & eis lese dedere, quare licuit Reip. † sic occupare, quæ ob id non cogitur ante omnia restituere, vt respondit Alciat. responso 450. numer. 18. versic. 3. est &c. Respondetur tertiò, non procedere, quando † notoriè constat sæpè & sæpius vasallum malè tractare subditos vt hic constare dicitur. sic declarat Moder. Paris. d. §. 2. glo. 4. num. 14. Respondetur & vltimò, non debuisse Rempubl. aliquo modo Marchionem admonere, quia frustra id fecisset, ex quo certissimum est eum negasse hactenus & adhuc in præsentiarum negare, se Reip. Genuensium subesse, nec feudum ab illa recognoscere; non ergo fieri necesse est, quòd factum non releuat, vt est apud omnes vulgatum. probat l. aliquando. §. sub conditione. ff. ad S. C. Velleia. Hinc dicimus † eum non esse monendum, vt ad iudicium veniat, cùm iam semel expressè negauit se iudicio compariturum vt tradunt glo. & Bartol. in leg. vltim. de in integrum restitutione. & in leg. tres denuntiationes. C. quomodo & quando iudex &c. & suprà diximus in secundo articulo.

Quintò, vt huius sim sententiæ, me mouet plurimùm, hîc agi de restitutione † Castri munitissimi, quo fit, vt cesset omninò possessionis restitutio ante omnia, quoniam irreparabile afferri posset Genuensibus præiudicium, quibus non erit facultas iterum illud consequendi, si in causa petitorij pro eis sententiam ferri contingat; hæc fuit Castren. sententia in leg. 2. C. de edicto diui Hadria. tollen. * quam * crebriore calculo nostri veram affirmarunt. sic Alex. l. naturaliter. §. nihil commune, numer. 21. vbi Bolog. numero 30. Ripa numero 75. Zasius numero 60. ff. de acqu. poss. Iaf. consi. 60. nu. 4. libro 1. consilio 38. libro 3. Ruin. consilio 22. in fin. lib. 1. consilio 37. numero 1. 3. consilio 42. numero 10. lib. 4. Gozad. consi. 1. numero 12. consi. 7. numero 6. consilio 9. numero 69. & consilio 10. numero 10. & nouissimè Roland. à Valle, qui in eodem casu consuluit cum Gozad. is inquam consi. 1. num. 79. hanc pariter veram sententiam affirmarunt Paris. consi. 1. numero 177. consi. 10. numero 85. consi. 22. numero 99. lib. 1. Rubeus. d. §. nihil commune, nu. 146. & consi. trigesimo, numero 17. Boe. q. 238. col. antepe. Franciscus de Marchis. q. 316. numero 11. Neuizanus inter consilia Bruni in con. 12. nu. 54. ex quorum dinumeratione satis constat, hanc esse *receptissimam, quicquid aliter senserint Imola, Aretinus Horm. Detus, Seyselius & Fabius. dict. §. nihil commune. Quorum opinio niti videtur ex tex. in † ca. cùm dilectus, de ordine cognitio. qui verè ad rem non facit, cùm ibi nõ fuerit exceptum oppositúmve Castrum esse munitissimum, ob idque restituendum non esse. quod ea ratione fortè contingit; quia tale non erat, vt de facili posset recuperari.

Nec est q̃ Castrensis & & sequacium doctrinæ torqueantur, vt si diceretur † Castrensem loqui, cum scandali timor subest, qui sanè timor nostro hoc casu cessat. ex quo iamdiu isti Marchiones hæc feuda pacificè possident, quia hîc scandalum non leue consideratur, nam si Castri possessio restituatur Marchioni, & deinde contingat contra eum in petitorio sententiam ferri, si is parere nolet, Respub. indicendo ei bellum, non regionis modò, sed & hominum maxima inde oriri posset strages, quod euitandum maximè est, vt tradunt omnes in l. vlt. C. de edicto Diui Adria. tollen. & tradunt relati interpretes omnes vbi hac ratione futurum scandalum considerant. Minus quoque ad rem facit, si quis diceret Paulum Castren. ad propositum de Castro munitissimo exemplum sese non restrinxisse coarctasse, cùm † exempla non restringant, sed declarent. §. hactenus. Instit. de grad. l. damni infecti, de dam. inf. quia verius est † exempla declarare in quibus casibus procedat exemplatum. glo. l. nunquàm plura, de priuatis delictis, Bello. lib. 3. supp. iuris. ca. 10. numero 1. & ideo Bald. in leg. petens, colum. 1. C. de pactis, dixit exempla declarare intellectum: interpretes ergo, cùm de damno irreparabili, de timore scandali, verba faciunt, exempla afferunt in restitutione Castri, vel oppidi munitissimi: quia considerata strage, quæ ex bello sequi potest dicitur afferri irreparabile dãnum, sic intelligimus Castren. in leg. si de vi, in fin. ff. de iudi. Iaf. in d. l. 2. C. de edi. d. Adria. tol. Alex. & Ripa. d. §. nihil commune, & cæteros paulò ante relatos, immò Iaf. in d. consilio 60. numero 4. libro 1. dum loquitur de Castro Mulazani, quod non est (vt fertur) ita munitum, vt Castrum hoc Finarij, consideratur solam difficultatem, quæ esse potest in restitutione lata sententia in petitorio. nec magis loquitur Iason quando contra potentiorem agit debilior & minus potens, quàm è contra, nam in hoc differentiam non constituunt interpretes, vt malè aliqui aliter opinantur, cùm ergo relati interpretes verè casum nostrum diffiniant, veráque sit eorum opinio, vt multis posset probari, quæ in præsentiarum afferre pretium operæ non est, dicẽdum est Castrum hoc non restituendum esse: & vt non restituatur suadent plura, quæ possent afferri aliorum Castrorum & oppidorum exempla; quoniam non est, quòd † exẽplis nunc iudicemus, cùm verè ignoremus, quomodo casus illi sese habuerint, solet enim † ex facto ius oriri. leg. si ex plagis. §. in cliuo, ad l. Aquil. tradit Decius consil. 599. num. 6. consi. 637. num. 1. 2. Iason consil. 9. in prin. lib. 3. Bello. consi. 5. num. 1. Confert. l. Arethusa. de sta. hom. esset enim quòd sequeremur † exempla vel Pontificum, vel Imperatorum, iuxta tradita per Soc. trac. fallen. reg. 225. fall. 2. & Afflic. decis. 383. numero 8. & Plotum dicta leg. si quando, scilicet si casus pares essent, at apud nos non satis constat, casus & terminos fore pares; aliàs enim exemplis iudicandum non est. l. nemo. C. de senten. & interlocut. om. iud. Nentz. libro 5. lyluæ nuptialis, numer. 62. si ergo exemplum exemplato non confert, sumi inde non debet argumentum, iuxta l. in testamento, de condi. & demonst. Rursus † exemplis tunc demum iudicamus, cùm controuersum negotium nullo iure diffinitur, aliàs non sic Boer. in tract. de auctoritate magni consilij. numer. 170. sed hoc in casu secundum nos non auctoritates modò multorum celeberrimorum interpretum, verùm & iura ac rationes sunt, quibus controuersia hæc rectè pro Genuensibus dirimitur.

Nec aduersantur aliqua, quæ in motiuo contra solidissimum hoc fundamentum excitantur, quibus ex ordine satisfacio. Non ergo obstat, quòd dicitur Castrum hoc non esse inexpugnabile, vt ipsimet Genuenses fatentur; respondeo hoc nusquam affirmasse Genuenses, sed contrarium potius. Rursus stat simul, quòd dixerint non esse inexpugnabile Castrum, & tamen sit valde munitum, ita vt non nisi summa difficultate recuperari possit; & cùm † commodè recuperari non possit, recuperari non posse dicitur, iux. tex. l. 3. §. si quis. de statu libro & clarius l. nepos Proculo, de verb. sig. quare dicimus diuitem non esse idoneum † fideiusso-

iuſſorem,& conueniri non poſſe, cùm commodè nõ po-
teſt, eo quia arcem habet, in qua ſe tueri poteſt, vt tradit
Bart.in l.2.in prin.ff. qui ſatiſd.cog.& ibi clariſſime An-
gelus.negari ergo nõ poteſt,quin certo modo ſaltem dica
tur expugnabile Caſtrum hoc. poſſent enim multa euene-
nire,propter quæ non mocò Reſp.Genuenſis,verùm nec
ipſe Imp. maxima cum impenſa poſſet recuperare, quare
213 †poſſeſſionis reſtitutio ante omnia concedenda non eſt,
vt in terminis dicebat Iaſ.d.conſ.38.col.2.verſ.nec obſtat.
l.3.dum loquitur in Caſtro Seraullis,quod tunc ſub potẽ-
tiſſimi Gallorum Regis Imperio poſitum erat, qui ſanè
Rex tunc temporis potentior erat,quàm nunc ſit Imperator noſter Ferdinandus,& tamen conſiderauit Caſtrum ad
huc dici munitiſſimum,vt non ſit ante omnia reſtituendũ.
Ex quibus eſt ſatis factum ſecundæ reſponſioni allegatæ in 218
motiuo:immò etiam ceſſat ſi diceretur Rempub. Genuenſium eſſe ipſo Marchione potentiorem, & poſſe ad libitum d.Caſtrum & cætera oppida expugnare:quia reſponſum eſt,non dici poſſe,quod cum magna difficultate poſſumus.

Non obſtat tertia reſponſio in motiuo excitata,relatam argumẽtationem procedere,quò ad ſolam arcem, nõ quò ad cætera,ex ſententia Rui.conſi.37.nu.4.lib.4.quia reſpõdetur, quò ad cætera bona Remp.non contendere, quin illa conſequatur Marchio. quinimò nihil poſſidere Rempublicam ex aliis bonis clarum eſt, & ſatis iam demonſtratum.

Non ob.quarta reſponſio, ſatis hoc caſu eſſe Reip.conſultum,†ſi,vt ſe obtulit,idoneè caueat Marchio ſe reſtituturum Caſtrum& cætera omnia,ſi in petitorio ſuccumbet, quod concedendum videtur ex ſententia Claudij Seyſeli. d.§.nihil commune,num.14.Gozad.conſi.69.Pariſ.conſi. 22.num.100.lib.1.Grati conſi.10. num.31.Boer.q.238.col. pen.qui in motiuo relati ſunt, quibus accedit Zaſius d. §. 219
nihil commune,num.60.& ibi Rub.num.149.in fin.& ibi
etiam Fabius Acorambonus olim Sacræ Romanæ Rotæ *
Auditor digniſſimus,is inquam d. §.nihil commune. numero 14.reſpondet non eſſe ſatis tutum, vt committat ſe
215 Reſp. † fragilitati cautionis, vt rectè ſenſit Boer.dict. q.
238. colum. vltim. ex ſententia Iacobini à S. Georgio & Claudij Seyſ.& probat l.qui ita. §. 1.ff.ad Trebel.qui non modò intelligitur,cùm quis cogitur aliquid agere ad quod de iure non tenebatur,ſed etiamſi is de iure teneretur illud facere,ſed non poſſet id commodè facere ob futurum aliquod irreparabile damnum, vt noſtro hoc caſu. Accedit præterea,cp idonea cautio nulla verè oblata fuit,cum nonnullæ fuerint oblatæ,in quib.conueniendis multò maioris diſpendij res eſſet pro Genuenſib.quàm cõueniret ipſummet Marchionem, quare ceſſat dubio procul hæc ipſa difficultas.

Non ob. etiam quinta, ſi diceretur, tunc demum Pauli Caſtr.& relatorum argumentationem procedere, quando
216 †ſpoliatus, qui tenebatur reſtituere poſſeſſionem ſpoliatori,fuit miſſus à iudice.vt eam reſtitueret, & noluit, quia 221
tunc in eius contumaciam potùit occupari, vt Caſtr. ſententiam declarauit Fabius d.§. nihil commune, num.54.& Rui.conſil.42.num.12.conſil.43.num.11.lib.4.Rub.conſi. 13.num.9.Neniz.conſi.82.num.33. Cagno in l.non eſt ſingulis,num.1.2.de reg.iur.quod à Genuenſibus obſtruatum minimè fuit, quorum partes erant adire priùs iudicem, & via iudiciaria tentare ius ſuum conſequi, qđ ſi conceſſum tunc non fuiſſet oblata ſibi occaſione. Caſtrum hoc & cætera omnia occupare fuiſſet conceſſum: quod cùm factum non fuerit,relata ratione adiuuari minimè poſſe videntur. Reſpondetur nõ fortè eſſe hoc ſatis tutum in caſu noſtro, qñquidem ſi iudex; qui tamẽ adiri non potuit, vt ſtatim ſubiiciam,aditus fuiſſet,maiorem præſtitiſſent Genuenſes 222
anſam & facultatẽ Marchioni ſeſe in caſtro muniẽdi.Rurſus iudex adeundus non erat per Genuenſes, tum quia id commodè ſatis fieri non poterat,nam conuenire Marchionem ſub alio iudice, quàm ſub propriis ordinariis,facere non debuerunt, ne aliorũ iuriſdictioni, à qua ſunt exempti,ſeſe ſubiicerent,conuenire autem Marchionẽ ſub propriis ipſorum Genuẽſium ordinariis, fruſtra tentatũ fuiſſet,cùm iam is ſpreuerit per tot annos Genuenſium ſuperioritatem,vt iam heſterna die in ſecundo articulo iam excuſſo,admonuimus.

Non obſtat ſextò,ſi diceretur Caſtren.& aliorum opinionem non procedere, quando ambo, ſpoliator ſcilicèt & ſpoliatus, ſub vno eodem principe eſſent,& cauſa coram eo agitur,vt eſt in caſu noſtro:ex quo enim †in principis manu eſt,cogere ſpoliatum & reſtitutum,ſi ſuccumbat, in cauſa petitorij ſententiæ parere, Caſtri etiam munitiſsimi reſtitutio minimè retardanda eſt, ſic declarauit Iacobi.à S.Georgio in l.ſi de vi. ff. de iudi. quem ſecutus fuit Claud.d.§.nihil commune, num.12.13. & ibi Rubeus num.146.Zaſius.num.60.Goza.conſj.1. in fine. conſil.7, num.22.Rui.conſi.37.num.3.lib.4.Gratus conſil. 18.nu. 29.lib.j.Pariſ.conſ.12.num.10.lib.1.Boer.q.238.col umna penultima.Reſpondetur primò, & negatur hoc caſu vtrunque ex ijs contendentibus.eſſe ſub vno Principe, ſub Imperatore ſcilicet, vt ſuprà diximus latiſsimè in primo articulo.Reſpondetur ſecũdò non eſſe veram relatorum interpretum ſententiam, quæ ſolùm nititur authoritate Angeli.in l.ſecunda.ff.qui ſatiſd.cogan.affirmantis†nobiles habentes caſtra munitiſsima eſſe idoneos fideiuſſores,ſi ſub eo Principe ſunt,qui caſtrum expugnare poteſt.
* nam aduerſus Angelum * crebrior eſt interpretum ſententia,vt ingenuè teſtatur Boe. d.q.238. columna penult. Reſpondetur & tertiò,relatos interpretes loqui, quando in facultate illius Principis eſt Caſtrum expugnare, quæ ſanè facultas ceſſat in Ferdinando Imperatore noſtro, qui in Italia nec dominium, nec poteſtatem habet, nec facilé in illas regiones Marchiæ Finarij exercitum ducere poterit.

Sextò, vt huius ſim ſententiæ, ex eo tandem adducor, quòd ipſe Marchio, non vt deiectus ac expulſus, ſed vt metu compulſus caſtrum in manibus ſequeſtrarij depoſuit; quò fit, vt ſuo facto & voluntate dicatur ſpoliatus, quæ voluntas, etſi meticuloſa fortè dici poſsit, attamen non remedio reintegrandæ agendũ eſt,ſed actione quod metus cauſa,qua meticulosè geſta reſcindi poſsint, ex illo Prætoris edicto,vt veré actum fuit, ſi rectè perpendantur acta.quare hoc remedio†ex edicto, quod metus cauſa agenti, dominij exceptio obijci poteſt, vt hanc ſententiam interpretes ferè * omnes affirmarunt. eã enim probauit Bal.in l.3.in prin. C.quod metus cauſa, & in cap.2. de reſtit.ſpoliatorum.Alexand.in leg.naturaliter. §.nihil commune,num.18.& ibi Ripa.num. 74. Zazius nu.54.de acqui.poſ.egregiè conſultus reſpondit Soc.Sen. conſ.59. col.2.verſ.confirmo alio fundãmẽto.li.3.Alex. conſi.92. nu.4.lib.1.conſ.6.nu.5.lib.3.Iaſ.conſi.38.nu.3.lib.3. Deci. conſ.56.col.ultr.Corſer.tract.fal. ad regulam, quòd ſpoliatus ante omnia reſtituatur,fallent.32.nec aliter ſenſit Bart.in l.ſi ob turpem nu.2.& ibi Iaſ.nu.3.ff.de condi.ob turpem cauſam,clarius idem Bart.in ſua quæſt.6.quæ inincipit Lapus,in ſolutione.verſi.ſecundo caſu quando.& horum interpretum ſententia ſatis iure affirmatur,ex clariſsimo text.l.ſi rerum.ff.de vi & vi armata, vbi idem affirmauit glo.& Bar.nam eſt illa vrgens ratio,quia†volũtas compulſi quamuis meticuloſa ſit, voluntas tamen eſt, glo.l.ſi mulier.§.vlti.ff.quod metus cauſa.Iaſ. l.qui in aliena.§.Celſus.nu.35.de acqui.hæreditate. Deci.l.velle nõ creditur. nu.4.de reg.iur.licét ergo per † metum actum illud ſit,attamen valet, reſcindique debet remedio edicti quod metus cauſa, vt egregiè affirmarunt Signo.conſilio 75.nu.22.Anch.conſ.362. in princ.Feli.in c.præterea,nu. 35.verſi.5.& vltima concluſio de ſpon. & ideo cùm compulſus ſpoliatus propriè non dicatur, ei obiici poteſt dominii exceptio.l.vlti.§.vlt..ff.quod metus cauſa.

Nec eſt quòd hæſitemus,etſi alii nonnulli aliter & malè (mea ſententia) ſenſerint,vt in Anton. ab Alexandro, quem retulit Rubeus.d.§.nihil commune,nume.146.quo loco Fabius nu.52. eandem opinionem eſt ſecutus: affirmarunt iſti,nullam eſſe differentiam inter vim expulſiuã, & compulſiuam,& tamen maximam eſſe oſtendit is tex. l.ſi rerum.ff.de vi & vi armata.adducũtur ex † Bartoli doctrina in l.pen.nu.2.de cond.ob turpem cau. & in l.2.nu. 12.C.quod met. cau.à cuius ſententia nõ eſt viſus recedere Bal.l.pen.ff.de condi.ob turp.cauſ.dum docuiſſe videtur, quòd ſi metu compulſus poſſeſſorio agat contra eum obiici dominii exceptionem non poſſe, ob idque non eſſe quærendum,quæ illata vis fuerit,vel expulſiua,vel cõpulſiua,ſed tantùm quomodo deductum & motũ iudicium, attamen (vt admonui) non eſt quòd hæſitemus,quondoqđ, ſi Bar.ſic diſſenſiſſet, dubio procul malè ſenſiſſet, cùm inter duo hęc Prætoris remedia,inter ſcilicet edictũ quod metus cauſa,& inter edictũ vnde vi, maxima ſit differentia,deiecto enim & ſua poſſeſſione ſpoliato interdictum unde vi cõceditur, qui verò rem ſuam ſeu proprietatem

tatem seu possessionem amisit per metum rescisso prius actu per metum celebrato, ex edicto quod metus causa rem deinde vel possessionem repetit. d. l. si rerum. ff. de vi & vi armata. nec enim, cum remedium mouetur rescissorium, ex edicto quod metus causa, conuenit statim mouere remediũ recuperãdę, vel exinterdictio. Vnde vi, vel ex l. si qs ad se fundũ C. ad l. Iul. de vi, vel ex le. meminerit, & l. si qs in tãtã. C. vnde vi. vel ex c. reintegrãda. 3. q. 1. quę omnia eò tendunt, & si malè aliqui sint aliter opinati nam prius est, vt actus meticulosè gestus rescindatur, quo rescisso rem vel possessionem translatam is, qui eam amisit, consequi poterit. quòd declarant omnes in §. rursus, Insti. de actio. & tradunt Signor. Ancharanus & Felin. statim supra relati. dum ergo ex edicto agitur gesta per metum rescindi, statim dominij exceptio obiici poterit, vt relati omnes interpretes sentiunt, & rectè iuxta naturam edicti. quod ergo docuit Bart. & post eum cæteri, intelligi altero ex duobus modis potest, vel prius, quando proposito edicto rescindente subsecutaque rescissione absque eo, quòd aduersarius aliquam dominij exceptionem obiecerit, deinde is qui obtinuit actum, rescindi moueat remedium recuperandæ possessorium, tunc enim fateor obiici non posse; quia eo ipso quòd est possessor iussus restituere, & non restituit possessionem, nec ad eam admisit antiquum illum possessorem, eum, sine illius facto spoliare dicitur, sic probant Bartol. leg. vltim. ff. de precario, & Afflict. decis. 40. Socin. Sen. consil. 122. numero 17. libro 4. Ruinus consil. 165. numero 4. libro 4. Crauetta consil. 107. numero 3. Vel etiam secundo loco intelligo Bartolum loqui, vbi agitur actione quod metus causa, dominij exceptionem obiici posse: cùm verò agitur recuperandæ, non posse. non affirmat tamen Bartol. quòd vbi quis per metum tradidit possessionem, possit agere recuperandæ ex interdicto vnde vi, simili que remedio recuperatorio, cùm spoliatio non detur, quod si spoliatio dici potest, impropria & ficta spoliatio dicitur, quæ dominij exceptionẽ admittit, vt ex Bar. in l. cùm is. §. fide iussor, ver. nã debes scire. ff. de condi. indeb. clarè docuit Petrus Stella Aurelianus in repetitione l. repetitio, num. 57. ff. de condi. indebiti, ex quibus constat, recentiores aliquos malè interpretatos fuisse Bartoli doctrinam, & fatuum esset dicere, textum l. si quis ad se fundum. C. vnde vi. l. meminerint. & l. si quis in tantam. C. vnde vi, loqui tam in vi compulsiua, quàm expulsiua; quandoquidẽ sunt illæ omnes extensiones & declarationes interdicti vnde vi, quod cùm expresse eum non adiuuet; qui per metum compulsus rem tradit. d. l. si rerum. ff. de vi & vi arm. non possunt pariter & illã in vi compulsiua loqui, nam sic interdictum vnde vi corrigeretur, quod dicendum non est, in dubio præsertim. præcipimus. C. de appel. & præsertim, cùm diuersa subsit ratio, expulsus enim suam nõ adhibuit voluntatẽ, compulsus verò adhibuit. & si dicatur, id per metum euenit, respondetur, priùs constare de metu debet, & actus is rescindi.

223 Nec est quòd quis obiiciat tex. † l. medicus. ff. de variis & extraord. crim. iuncta Bartol. doc. l. interpositas. C. de transact. dum probatur, eum qui metu amittendorum oculorum rem vendidit, posse tamen recuperare possessionem, nec ei posse obiici dominij exceptionem resultantem ex venditione iam sibi facta, & vnde sumpserit originem l. medicus, festiuè declarat Alcia. Parerg. 2. capi. 39. & declarat Afflict. decisione 123. numer. 3. Respondetur ad rem non conferre, quia si is tex. prohibet obiici exceptionem quæsiti dominij, esset ex contractu illo meticulosè gesto, quo rescisso constat inutilem esse ac vitiosam acquisitionem, sed diuersum est in casu nostro; quia Respublica Genuensis non obiicit exceptionem dominij quæsiti tempore huius belli & controuersiæ, sed antiqui temporis, quod rectè obiici potest, ex iam relatis. nec ibi verbum fit, quòd possessor ille antiquus restituatur illico non audito nouo possessore obiiciente causam dominij ex alio contractu & actu. Respondetur secundò, Bart. ibi & Bald. in l. interpositas. col. 2. C. de transa. intelligere d. l. medicus, procedere, cùm officio iudicis agitur in casu illo: at nostro in casu ordinario remedio actum est ex ca. reintegranda. 3. q. j. vel verius actione quod metus causa, vt acta testantur, dum petiit Marchio gesta per metum rescindi.

224 Non pariter est, quod obiiciatur tex. † capitul. 2. & 3. de restitutione spoliatorum, qui aliter intelligũtur, quàm de vi compulsiua, text. enim illi solum inquiunt spoliatum renuntiantem beneficio pendente adhuc spoliatione sibi facta, præsumi meticulosè renuntiasse, ideò non impedire restitutionem ante omnia, ibi ergo spoliatio quæ præcessit, non fuit per metum, & ita per vim compulsiuam, sed per vim expulsiuam. nec enim gestum aliquid fuit, quare rescissa renuntiatione is spoliatus ante omnia restituitur: diuersum est in casu nostro, vbi Marchio ante transactionem & sequestrum expulsus non fuit, sed ipse per metum existens adhuc in possessione trãsegit, & sequestro consensit. quare illato metu possessionẽ tradidit. quam si recuperare vult, necesse habuit, habetque remedio priùs vti rescissorio ex edicto Prætoris, quod met. cau.

Non est quòque quòd obiiciatur, Marchionem fuisse maiori parte bonorum spoliatum, excepto castro, cùm ferè omnia bona fuerint per militer Genuensium ablata, quo fit vt idẽ sit de castro iudicandum, vt † maiori parti bonorum accedat, cum maior illa pars ad se minorem trahat. quia respondeo primò, hoc procedere solùm in indiuiduis & inseparabilibus, sic Afflic. decis. 213. 225 226 declarando † leg. si communem. ff. quemadmodum seruit. amitt. sic Ias. consilio 238. in fin. libro 2. Marsi. sin. 180. pulchrè Didacus libro practicarum quæst. cap. 34. num. 2. Respondetur secundò, castrum prævalere cæteris bonis, non tantùm ratione valoris, sed ratione securitatis, seu periculi; nam cætera bona facilè possent consequi, quãdo in petitorio esset lata sententia, secus in castro, ideo rõne 227 causæ principalis † minus dignum ad se trahit maius, §. si tamẽ, Inst. de rerum diui. pulchrè Corsetus in suo singulari, in verbo Legatũ, incipit, Lego vxori. Ripa in rub. extra de iudicis, nu. 28.

Non etiam obstat, si dicatur, Marchionem agentem 228 † petiisse transactionem initam rescindi de facto, iuxta doct. Bald. in l. ij. qui ad ciuilia, colum. vltim. versiculo ex quib. apparet. C. de appel. ac etiam ante eum Bartol. in l. quæ sub condit. §. vltim. num. 2. de condi. institu. quæ verè hoc in casu locum habere videntur, ex quo gesta ab ipso Marchione per metum ipso iure nulla dicuntur, 229 cùm ante initam transactionem † protestatus fuit, quòd quidquid aget, p metũ se acturũ, i deo quæ deinde gesta sunt, ipso iure nulla dicũtur, quia omnis consensus abesse dicitur, vt egregia est sententia Castr. in l. qui in alien. §. vltim. ff. de acq. hære. quam secutus fuit Ruinus consilio 121. num. 25. libro 4. qui & alios plures in hanc retulit opinionem: si ergo transactio est nulla, consensu ipso deficiẽte, sequitur nullum præstare impedimentum. glo. l. si pater. C. ne de statu defuncto. Bald. in l. vltim. C. de non 230 num. pe. Respondetur † Bartol. & Bald. loqui in acto ipso iure nullo, vel ex conuentione partium, vel ex iuris dispositione, nam verè si tunc agitur in iudicio, actum illum nullari seu cassari intelligitur quatenus de facto processit; quia quod est nullum de se non possum petere annullari, sic etiam Bartolum intellexit Socinus Iunior consilio 52. num. 1. 2. libro 2. Sebas. Vantius tractatu nullitatum prima parte numero. 6. 7. sed verè in casu nostro non possumus præsupponere gesta inter Marchionẽ & Genuenses ipso iure nulla, sed valida præsupponimus, rescissione tamen digna ob adhibitum metum.

Nec obstat doctrina † Castr. dict. l. qui in aliena. §. vlt. 231 quia minus rectè sensit, vt admonuit Alexand. in l. pacta nouissima, num. 6. C. de pactis, nec aliter idẽmet Alexand. sensit in consili. 16. colum. vltim. libr. 3. clarius Alciat. responso 291. num. 4. & verè Castr. ac Ruinus sententia nõ defenditur, cùm infirmis admodum nitatur fundamentis, nam ratio illa prima, qua adducitur Castr. ob protestationem declarari nullum esse consensum ipsius protestantis, cùm actus celebratur, ob idque actum ipso iure esse nullũ, est admodum infirma, vt animaduertit Alexand. quoniam ex ea protestatione demonstratur quidem in futurum ex interuallo metũ durare nõ tñ ex eo oste̅ditur actũ deinde celebratũ esse ipso iure nullũ. cùm necesse adhuc habeat ꝑ is testans de protestatione fidẽ facere, & metũ oste̅dere, nec eo ipso quòd hoc facit oste̅dit non cònsensisse, quia vere consensit, sed per metum, quo casu est succursum ex prætorii edicto. nec text. † c. 1. extra de his, quæ vi metúsve causa, quo in hanc sententiam Ruin. adducitur, probat, cum loquatur de metu adhibito in matrimonio spirituali quod

li,quod non tenet,cùm Deus voluntarium, non coactum eligat, & maxima dria est inter vnum & alterum, nam cum matrimonia libera omninò esse debeant, non mirum si vitiantur ipso iure. sic egregiè Abb.in ca. causam. de off.dele.Decius cap.vltim.colum.1.de appell. & in l. in omnibus numero 3.reg.iur.Neuiz.consili. 47.numero * 3.qui*vno ore affirmant,minorem †metum vitiare con- 233 tractum matrimonij, quàm cæteros actus. accedit præterea in eo text.capit. primi.non probari ipso iure illud matrimonium esse nullum, sed probato metu sententia fertur & rescinditur.Nec Abbas,Imola & Angelus, qui à Ruino pro hac sententia citantur, hanc affirmarunt opi- 234 nionem.Rñdetur & secundò,tunc demum †protestationem clandestinè factam, ad actum deinde subsecutum tolledũ prodesse,qñ is actus est contra bonos mores; sic Alex.d.consi.16.col.vlt.lib.3.ex sñia Baldi.in l.clari.C.de fideicom.quos secutus est.Crau.consi.102.in fi.sed in casu nostro illa transactio nihil, quod bonis moribus aduersetur, continet sequitur ergo nec nullã, nec rescissione dignam esse.Respõdetur tertiò & clarè,iã nostro hoc casu constare à Genuensibus huic Marchioni illatum fuisse bellum, vt ipsam Rẽpub.liberè & absolutè quemadm.cõ 235 sueuit aliàs recognoscere, & tamen transactum †sub alia forma esse,vt re ipsa apparet.quare transactio valet,ex doctrina Innocẽtij & Io. And.in c.cùm locũ,de spõsal.in 6. quam vt egregiam & notabilem probauit Afflictus decisio.246. in fine,dum affirmant, quòd si quis fuit carcere mancipatus, vt ab eo extorqueretur pecunia, si alter contractus fuit deinde celebratus, contractum illum valere: sic in casu hoc nostro.

Non obstant nunc adducta suprà in oppositum, quia illis satis supérque ex iam relatis responsum est,nec enim illa ad rem conferunt, si relatas rationes & fundamenta diligenter obseruabimus, quinimò ex relatis illis dubitationibus aliquæ sunt, quæ iure non probantur, & ita absolutè non procedunt, vt aliqui opinantur, quod exponere nunc precium operæ nõ est.Concludo itaque iusta ratione excelsam Genuẽsium Rempub.Dominij exceptionem obiecisse,ob idque esse,tã super petitorio,quàm possessorio iudicio procedendum & iudicandum.

QVarta est dubitatio, quæ difficilis est admodum & perplexa, tum q̃ in alto versatur pelago, tum q̃ de re maximi ponderis in ea agitur;quamobrem maxima nos vti oportet diligentia, cũ ab ea præsertim omnẽ difficultatis nodum pẽdere videamus.Si.n.intelligemus, quorum alterũ, vel Marchio hic Illustrissimus,vel excelsa potius Genuensium Resp.ius in hac petitorij, seu dñij causa foueat,frustrà certè de solius possessionis cõtrouersia sententiam ferret Cæsar hic Augustissimus.Quò hanc ipsam dissoluamus dubitationem, dicendum videbatur, Illustrissimum hunc Marchionẽ potiora iura in causa dominij,sicque petitorij huius Marchiæ fouere,ratione scilicèt directi dominij,& vt huius aliquando essem opinionis,his adducebar.

Primò,me plurimum illud mouebat,quia satis clarum est(& in primo articulo attigimus)hanc Finarienſem Mar- 244 chiam ab Othone secundo anno 967.nostræ salutis fuisse Aledramo Saxono concessam, quam is, suique pro tpe successores omni semota controuersia possederunt vsque 236 ad tpa †Caroli IIII.qui sub anno 1355. precibus Georgii Carreti, necnon Emmanuelis ac Aledrami dicti Georgii patruelium, illis concessit inuestituras, quibus clarè magis posteris constaret,feudum hoc,Imperii,non aliorum esse, quod iustè ac optima ratione fecisse videntur hi Carretenses, cùm recognouerint feudum à Carolo IIII. quod ab Othone secundo sui antecessores consecuti fue- 237 rant.†facilis enim datur ad pristinam rei naturam regressus.gl.in l.si vnus.§.pactus nè peteret.ff.de pactis,vbi Iaſ. nu.6.& latè Tiraq.de retractu conlang.in proœ. nu. 58. in fi.Neuiz.li.6.Syluæ nuptia.nu.23.25. & hoc casu etiã in correctoriis fit extensio.Didac.lib.3. varia.resol.c.6.nu. 4.in fi.idẽ censuit Curt.Iun.consi.1. nu. 22.consi.5.nu.29. consi. 6.nu.14.consi 9.nu.4.& egregiè consi.102. nu.5.etiam quòad tertii præiudicium.Soc.Sen.inter cõsilia Bruni consi.10.nu.31.sic post alios tradit Grãma.decisio.106. num.3.Gozad.consi.1.num.35.qui loquitur in concessione ab Imperatore reuocata,& primo domino iterum data in nostris terminis.idẽ Gozad.consili.8.numer.42.& consi.9.num.31.& egregiè idem consi.26.nu. 54.& pulchrè Ruin.consi.2.num.8.lib.1.

Secundò,ex eo adducebar,quòd etiam si præsupponeremus concessionem ab Othone secundo factam nõ in vim feudi, sed simplicis donationis fuisse, attamen licuit illis Georgio,Emmanueli ac Aledramo,rem †propriam & liberã ab altero recognoscere vt feudalem,sic viri plures cõsultissimi affirmarunt, præsertim Iacobinus à S. Geor.in trac.de Homagiis,col. 2. ver.aliquando fit Homagium. Vldaricus Zasius in trac.feudo.tertia parte in fi.& in claris nostris terminis in Marchia Montisferrati, quæ eandẽ vnà simul,quã nostra originẽ habuit,ab Imperatore potuisse recognosci,affirmauit Rol.à Valle,vir celeberrim⁹, consi.2.nu.108. qua recognitione stante,clarè apparet Gẽuensium Rempub. ius nullum metiri posse ex illo laudo Antonioti Adurni anno 1385.cùm de re feudali in eũ †cõpromissum fieri non potuerit,vt affirmarunt Signo.colu. 10.nu.3.Specul.in titu.de locato.§.nunc aliqua, nu. 117. Gozad.con.4.col.pe.Cac,cõs.50.col.2.& 3.qđ præsertim ꝓcedere dicitur quando ex eo laudo feudũ in potentiorẽ transferretur.Spe.in tit.de feudo.§.si quis super, n.63.Aret.consi.14.col.1.Alex.consi.30.col.vlt.li.1.repetitũ consi. 2.lib.5.alios plures sciens prætereo.

Tertiò vrget me non parum, quia iã satis intelligimus laudum illud à quo omne Genuen.ius pendet, fuisse à †Maximiliano Imperatore anno 1482.declaratum nullius momenti, omniáque gesta in illam vsque diem reuocauit: quo fit,vt ius omne Genuensium sublatum extinctúmq; fuerit,cùm sñia illa sit in iudicatũ lapsa, ita vt †res iudicata ꝓ veritate habeatur.l.res iudi. de re.iu.quæ sanè laudi reuocatio à Maximiliano facta,iusta ratione facta dr, cùm cõpromissũ Antoniũ Adurnũ factũ, p metum factum dicatur,quod in actis deductũ dr, dum in quibusdã scripturis fateri ipsimet Genuenses videntur,tunc partes in Antoniotum Adurnum compromisisse,vt lites, contẽtiones & discordias sedarent,guerras ac scandala euitarent:quinimò affirmant, tunc tpis illatum fuisse bellum illis Marchionibus,multaq; loca illius Marchiæ fuisse igne & ferro absumpta: constat ergo compromissum fuisse metu factum,quamobrem rectè ab ipso Maximilianò dicitur rescissum cùm † metu gesta rata non habeat prætor. l.1.ff. 242 quod metus causa,omnes in l.nihil consensui: de regu.iuris.in l.interpositas.C.de trãsact.& alibi sæpissimè.& satis iudicatur † iustus metus, armorum terror.l.3.§. si quis autem.ff.de vi & vi arm.Alex.consi.98.nu.3.lib.3.Quod etiam fortius confirmatur:quia eam vocationem fecit Maximilianus ex certa scientia,& motu proprio,affirmans se plenissimè informatũ esse.& cognouisse cõpromissum illud ac cætera omnia deinde subsecuta fuisse.ac iniquè extorta:in eáque reuocatione vsus est Maximilianus plenitudine suæ potestatis.potuit ergo ac voluit illa oia extinguere,& subuertere,vt multis concludit Deci.consil.191. qui affirmat virtute dictarum clausularum censeri reuocatam & abrogatam donationem aliàs à superiore factã.

Quartò adducor ex eo,quòd præsuppositio Alphonsum Carretum seniorem,ac huius Marchionis auũ cõsecutum fuisse ius suum à Maximiliano Imperatore, poterit is vti beneficio † l.bene à Zenone.C. de quadrienn.præscript. vt s.per quadriennij lapsum omninò tutus sit,& qui in re ius aliquod prætendit, cogatur ipsum Imperatorem concedentẽ adire:qua de re plura doctè ac egregiè apud consultissimum Craue.cõsi.263.col.vlt.si ergo ius aliquod in hac Marchia prætendunt Genuenses, non Marchionem hunc,sed Imperatorem conuenire debent.

Quintò moueor,quia præsuppositio millies Rempublicam consecutam fuisse d.Marchionatus partem tam ex laudo Antonioti Adurni,quàm ex susceptis deinde inuestituris:attamen,ex quo Alphonsus ille senior à Maximiliano cõsecutus est inuestituras,satis dicitur decursa † præscriptio ad commodum Imperij,& Marchionum aduersus Rempub.contra quam satis supérque dicitur præscriptum spatio annorum septuaginta & octo, & Castren.& aliorum doctrina in l.vlti.colũ.vlti.C.de sacrosan.eccles. Alex.consi.16.nu. 20.lib.5.Balb.tractat.præscript.3.part. quintæ partis principalis.q.1.

Sextò,illud maximè huic illustrissimo Marchioni suffragari vr,q̃ Genuẽses solùm ius suum à laudo Antonio- 246 ti metiuntur, quod sanè laudum † dominium transferre nõ potuit,vt in specie affirmauit Bal. in l. vl. §. vl. in fi.C. cõia delegatis.nã ex iudicis sñia dominiũ nõ trãsferri fortius censuit gl.l.exceptio.ff.de exceptio.rei iudicatæ.

Sept-

Septimò ac vltimò, ex eo adducebar aliquãdo, ꝙ ẽtsi prę
supponeremus, Genuensib. ius aliquod in hoc Marchio-
natu fuisse quæsitum, attamen illud amisisse ob commis- 248
sam violentiam, ex dispositione l. si quis in tantã, vbi do
ctores omnes. C. vnde vi. amiserunt inquam Genuenses
ius suum tam ad commudum Marchionis vtilis nomini,
quàm Imperatoris directi, vt tradit gl. & ibi omnes in d.
l. si quis in tantam, & egregiè apud Nattã cons. 101. nu. 2.
li. 1. Hæc me non mediocriter hæsitantem reddebant, vt
pro Illustrissimo ipso Marchione sentirem. 249

Cæterùm re ipsa paulò diligentius perpensa, sum cõtra- 250
riæ opinionis, & sententiæ, in causa hac & iudicio domi-
nij, seu peritorij, ius optimum Genuenses fouere. quod,
vt verũ ostendam, multis adducor, priùs vno verbo rela- 251
ta facti specie. Concessio, ab Otthone secundo Aledramo
Saxonio facta eo anno 967. fuit, res se habuit pacificè vs-
que ad tempora Caroli IIII. quo tempore in rerum natu
ra reperiebatur alter Aledramus, qui tũc totius Marchio-
natus Dominus erat: is cùm tres haberet filios, Georgium.
s. Henricum, & Antonium, testamentum condidit, & Ca
strum Finarij aliaq; multa illius Marchionatus Antonio 252
prælegauit. qua de re duo alij, Georgius. s. & Henricus,
conquesti sunt, paterno desiderio velle acquiescere negã
tes, ob id litem vnà simul habere cœperunt. moritur inte
rim Henricus duob. filiis post se relictis, Aledramo. s. ter-
tio, & Emmanuele. Georgius, vt Antoniũ illuderet ac fal
leret, suo nomine, ac etiam nomine duorum patruelium,
Carolum IIII. anno 1355. adiuit, & ab eo inuestituram ꝙ
duabus integris tertiis, sicque pro octo vnciis totius Mar
chionatus consecutus est, sicq; à Carolo IIII. feudum hoc
recognoscere cœpit. lis adhuc, quæ cum Antonio pẽde-
bat, ꝙ multos ẽt annos perdurauit, Genuenses ius in ipsa
Marchia prætendentes ex antiquis inuestituris iam con-
cessis anno 1227. vt ostendit Nebiensis Episcopus in Gen
uensiũ Annalibus, & in auxiliũ ipsius Antonij prælegata
rij, vnà simul cũ eo bellũ aduersus Georgiũ, & duos illos
patrueles mouere: tandẽ, vt quiescerent omnia, fuit in An 253
toniotum Adurnum eo anno 1385. compromissum, & in
eo laudo interuenerunt Antonius prælegatarius ꝙ vna ꝙ
parte altera ille Emmanuel, & Aledramus filij Hẽrici, ꝙter
tia verò duo filij Georgij, qui à Carolo IIII. adeptus fuit
inuestituram, & qui paulò antè erat vita functus. duo in-
quam filij, s. Lazarinus & Carolus, & deinde Georgius se
cundus Patruelis d. Lazarini, & Caroli ex fratre, Henri-
co secundo iam vita functo, & ita in ipsum Antoniotum
fuit compromissum, vt etiam iudicaret super iurib. Reip.
Genuensis. 254

Res ita se habuit vsq; ad tẽpora Maximiliani imperato
ris, cuius tẽpore hoc est secundum Illustrissimum Mar-
chionẽ anno 1482. Alphonsus auus ab ipso Imperatore
inuestiturã consecutus est, & per sniam reuocata sunt oĩa
ante gesta cum Genuensibus, vt iã s. relatũ est. In hac hy
potheſi sunt plura & diligenter consideranda, præsertim
illud primum. concessionem ab Othone secundo Aledra
mo factam, non in vim feudi, sed simplicis & veræ dona-
tionis fuisse: qđ si verum est, (vt verissimum statim ostẽ- 255
demus) sequitur licuisse illi Aledramo secundo prælegatũ
facere Antonio. quinimmò millies concesso hanc Otho-
nis concessinẽ fuisse feudalem, adhuc tñ defenditur prę-
legatũ Antonio factũ, vt statim aperiã. Est considerandũ &
illud secundum, pendente lite inter ipsum Antoniũ præ-
legatariũ, Georgium, & duos illos patrueles, non licuisse 259
Georgio adire Carolum quartum. & in detrimentũ d. An
tonii inuestituras suscipere. Est ẽt tertiũ illud perpenden-
dum, duos illos patrueles, Aledramũ. s. tertiũ, & Emma- 257
nuelẽ nõ consensisse inuestituræ à Georgio patruo suo &
eorum noĩe susceptæ, ita vt ratione portionis sibi cõtin-
gentis, Marchia nõ sit effecta imperialis. ex quibus elici- 258
tur clarè, ex susceptа inuestitura à Georgio illo ratione vi
nius tertiæ partis tantùm fuisse Imperio suppositã, & à Ca
rolo IIII. recognitam, quã sanè portionẽ ostendemus vl-
timo loco recognosci non potuisse.

Primum ergo illud, quod considerandum diximus, O-
thonis. s. concessionem non feudalem, sed liberæ donatio
nis fuisse demonstratur, primò quia tẽpore huius Otho-
247 nis secundi nondũ † feudorum iura & constitutiones edi- 259
tæ fuerant, nec ꝙmulgatæ, vt in specie nostri casus in hac
Othonis cõcessione Aledramo facta argumentãtur Paris.
cõsi. 23. nu. 266. li. 1. & Alcia. rñso. 199. nu. 32. Gratus cõs.
9. nu. 47. li. 1. qui tres in eadẽ facti specie consuluerũt, af-
firmarunt. n. primam feudorum constitutionẽ, qua feu-
dũ ad hæredes seu nepotes transmittere tunc licet, ꝙmul
gatam fuisse à † Cõrado secundo, vt patet in c. 1. §. cùm ve
rò. de iis qui feudum dare poss. q quidẽ Conra. anno no-
stræ salutis 1040. imperauit, vt authores sunt Volaterr. &
Blondus, vel secundũ quosdam in chron. anno 1035. & tñ
Otho secundus eam concessionem fecit d. anno 967. vt ẽt
retulit So. Iu. cons. 76. nu. 1. li. 1. qui cũ Parisio & Alciato
eodem in casu interrogatus respondit. Non ignoro tamẽ
Moder. Paris. † in consuetud. Paris. in tit. 1. in prin. nu. 22.
annotasse, † feudalem constitutionem primam Lothario
huius nominis primo, anno salutis nostræ 825. sub Euge-
nio secundo fuisse promulgatam, quam quidem constitu
tionem relatam habemus † in ca. 1. in tit. Constitutiones
feudales D. Lotharii Imperatoris &c. attamẽ Paris. d. cõs.
23. nu. 266. li. 1. affirmat esse Lotharii tertii, cuius rei argu
mentum præstat inscriptio altera tituli de prohibita feu-
di alienatio. per Lotharium, quæ tertii Lotharii est, qui eam
anno 1146. promulgauit. vt eo loco hĩ in data, & nõ fuis-
se Lotharii primi, illud præstat solidũ argumentũ quòd vi
uente Eugenio secundo Pontifice maximo is † Lotharius
primus nunquam imperauit, cùm superstes adhuc esset il
lius pater Ludouicus: & licet is Lotharius Italiæ Rex de-
claratus fuerit, vt author est Sabellicus li. 9. Aenead. 8. atta
mẽ (vt is ẽt fatetur) nõ nisi mortuo Eugenio secũdo in Ita-
lia magistratus ordinauit, & aliqua sanciuit: quod ẽt verũ
an esset, non parũ dubitauit is Sabellicus. fieri ergo nullo
modo põt, vt Lotharii primi illa constitutio sit, Eugenio
sedente promulgata. quod etiãsi verum esset, adhuc vim
legis vniuersalis habere non potuit, cùm in sola Italia cõ
stitutum illud fuerit à Rege, non ab Imperatore, nec ita
obseruabatur, vt ex multis colligit Paris. d. consi. 23. num.
266. non ergo possumus affirmare Othonem hunc secun
dum feudum cõstituere voluisse, cùm nullus illius adhuc
esset vsus.

Secundò, Othonis concessionem, non feudalem, sed
simplicis donationis fuisse ostẽdunt verba illa, † donamus
atque elargimur, quæ donationẽ arguũt, vt in specie hu-
ius nostri casus respondere Paris. d. cons. 23. nu. 1. lib. 1. Go
za. cons. 8. nu. 16. Soc. Iun. cons. 76. nu. 42. lib. 1. Alcia. re-
spon. 199. nu. 26. & Rol. à Valle, consi. 2. nu. 45. & consi. 3.
nu. 73. qui loquitur in indiuiduo de concessione hac no-
stra, ibiq; multorum authoritatibus & rationibus nitun-
tur, ad hanc sententiam veram demonstrandam. quib. ac
cedit Alcia. resp. 172. nu. 5. & responso 374. nu. 3. Rui. cõs.
208. col. 1. lib. 1.

Tertiò, demonstratur ex illis verbis, † vt amodò in an-
tea, prout ad nos pertinent, & submissæ sunt, ipsius Ale-
drami dominio subdantur, & in eius ius delegentur, ac o-
mninò transfundantur. quæ sanè uerba ostendunt omne
ius esse translatum, vt affirmant in hac ipsa concessione
Paris. d. cons. 23. nu. 5. lib. 1 Goza. consi. 8. nu. 18. Soc. Iun.
cons. 76. nu. 45. lib. 1. Grat. cons. 9. nu. 88. lib. 1. Rol. à Val
le. d. cons. 3. nu. 72. & clarius Alcia. d. respõso. 199. nu. 25.
nam illa verba, prout ad nos pertinent, magni sunt effe-
ctus, † dictio enim prout, similitudinẽ denotans, plenariè
accipitur. Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo, prout,
in l. edita, nu. 28. C. de eden. imò est significatiua identita-
tis. Angel. cõs. 11. si dictus Io. Alex. consi. 3. col. 1. li. 2. latè
in his ferè terminis nostris Bolog. cons. 2. col. 2. ver, nam
secundum Angelum. &c. & illa verba omninò trãsfundũ
tur, est. n. vis † dictionis omninò, vt dum præcisam naturã
habet, restrictionẽ aliquam nõ patiatur. l. si possessore, in
prin. ff. pet. hær. Paris. d. cons. 23. nu. 5. & So. Iu. d. cõs. 76.
nu. 45. imò importat hæc † dictio omninò. idemquod in
perpetuum. gl. vbi Card. in Clemen. 1. de vita & honesta.
cler. Bero. c. 2. nu. 51. extra, de ꝙbatio. sic & illa verba, in
eius † ius delegentur, significant. n. vt retulit Alcia. respon
so 599. num. 25. non vtiles modò, sed & directas actiones
fuisse translatas. l. si cum emptore, vbi Ange. ff. de pactis,
cùm nil aliud sit delegare, quàm loco sui alium dare. l. 2.
ff. de noua. dũ ergo Otho in his bonis loco sui delegaue-
rit Aledramum, in eum translatũ dicitur omne ius, quod
apud Othonem erat.

Quartò, donationem hanc fuisse, satis ostendunt illa ver
ba, habeantq; † potestatem vendendi, commutandi, alienã
di, ꝙ animo iudicandi, & quidq; d eorũ decreuerit authori
tas faciendi, omnium hominum contradictione remota.
quæ verba, vt admonuere Goz. d. cons. 8. nu. 21. Alc. d. re-
spõso. 199. nu. 26. & Rol. à Valle. d. cons. 3. nu. 73. repgnã

natu-